

**T.C.
M İLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANA BİLİM DALI
BATI SANATI VE ÇAĞDAŞ SANAT PROGRAMI**

**1936-1950 YILLARI ARASINDA GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ :
LÉOPOLD-LÉVY VE ATÖLYESİ**

Doktora Tezi

**Hazırlayan
20036073 İyda ÜSTÜN PEK**

Danışman: Prof. Dr. Zeynep NANKUR

STANBUL- 2009

Ç NDEK LER

ÖNSÖZ	II
ÖZET	III- V
SUMMARY	VI- VII
KISALTMALAR L STES	VIII
RES M L STES	IX- XXV
TABLolar L STES	XXVI
I. G R	1- 6
II. 1936 ÖNCES GÜZEL SANATLAR AKADEM S	7- 27
A. Cumhuriyet Öncesi Dönemi (1883-1923)	7
B. Cumhuriyet'in İlk On Yılı (1923-1933 Dönemi)	11
C. 1933-1936 Dönemi ve Akademi'de Yeniden Yapılanma Süreci (Reform Dönemi)	21
III. LEOPOLD LÉVY ve GÜZEL SANATLAR AKADEM S	29- 101
A. stanbul'a Geli inden Önce Lèopold-Lèvy (1882-1936)	29
1. Ailesi ve E itimi	29
2. 19. Yüzyıl Sonu Paris Sanat Ortamı'nda Léopold- Lévy'nin Sanatının Biçimlenmesi	30
B. Léopold-Lévy'nin 1936-1949 stanbul Yılları	41
1. Léopold- Lévy'nin stanbul'a Geli i ve Göreve Atanması	41
2. Léopold- Lévy'nin Resim Bölüm Ba kanlığı Döneminde Akademi'de Resim E itimi	53
a. Galeri (Desen) Atölyesi	53
b. Cour de Soir (Akşam Kursu)	56
c. Ya lıboya (Pentür) Atölyeleri	58
d. Gravür Atölyesi	64
e. Mezuniyet ve Di er Yarınmalar	67
f. Akademinin Kütüphanesi	70
3. Resim-Heykel Müzesi'ne Katkıları	71
4. Di er	76
5. Ki sel Sergileri	78
6. Konferans ve Yazıları	83
7. stanbul'da Ya adığı Yerler ve Atölyesi	85
8. Léopold- Lévy döneminde Güzel Sanatlar Akademisi ile İlgili Olarak Basına Yansıyan Ba lıca Olaylar	86
C. Türkiye'den Ayrılığı ve Paris'e Döndükten Sonra Léopold-Lévy (1949-1966)	96

IV. LEOPOLD LÈVY ve ATÖLYES	102- 275
A. Lèopold-Lèvy'nin Sanatına Genel Bakı	102
1. Üslup Yaklaşımı	102
a.Çalışma Yöntemi ve Teknikleri	102
b.Desen Anlayışı	104
c. Gravür Teknikleri	109
d. Renk Anlayışı ve Yaşlıboya Teknikleri	114
2. Konu Yaklaşımı	116
a. Portreleri	118
b.Manzaraları	124
c. Natürcemilleri	132
B. Lèopold-Lèvy'nin Atölyesi, Etkisi ve Türk Resmine Etkisi	138
1. Léopold-Lévy'nin Atölyesi ve Türk Resmine Etkisi	138
2. Atölye Etkisi, Etkimci Kimliği ve Lèopold-Lèvy'ye Getirilen Eleştiriler	152
C. Lèopold-Lèvy Atölyesi'nde Yetkin Sanatçılar	170
1. Aziz Tarzi	170
2. Mehmet Yüctürk	171
3. Agop Arad	177
4. Hulusi Mercan	181
5. Ferruh Başa	185
6. Nuri Yem	190
7. Selim Turan	196
8. Fethi Karaka	201
9. Mürcel Küçükaksoy	208
10. Turgut Atalay	212
11. Mümtaz Yener	219
12. Hamet Akal	224
13. Adnan Varınca	229
14. Avni Arba	232
15. Ferda Başman	240
16. Fethi Kayaalp	243
17. Mukaddes Saran	246
18. Naile Akıncı	250
19. Nejad Melih Devrim	257
20. Neft Günel	263
21. Anni Atasanov	268
22. Pujeng	268
D. Lèopold-Lèvy Atölyesi'nde Yetkin Sanatçıların Türk Resmine Katkıları ve Yeniler Grubu	268
V. SONUÇ	276- 282
KAYNAKÇA	283- 325
EK 1.BELGELER	326- 417
EK 2.GÖRÜMLER	418- 465

ÖNSÖZ

Tezimin bütün amaçlarında beni destekleyen, araştırmalarımla ilgili verileri benimle paylaşan babamın tez danışmanı Prof. Dr. Zeynep Nankur'a, tez izleme komitemde destekleriyle Prof. Dr. Semra Germaner ve Prof. Meriç Hızal'a teşekkür ederim.

Tezimi oluştururken bana zaman ayırıp söyleşilerime katılan herkese sonsuz teşekkür borçluyum. Léopold- Lévy ile ilgili bütün araştırmalarını sunan ve tanıştığım pek çok veriyi benimle paylaşan Sn. Tiraje Dikmen'e, söyleşileriyle tezime önemli katkı sağlayan ressam Fethi Kayaalp'e, Yener ailesine ve Göksun Say Yener'e, ressam Ferruh Başa ve Nermin Başa'ya ressam Ferda Başman'a, ressam Ali Durukan'a, ressam Naile Akıncı'ya ve katkılarından ötürü Cengiz Akıncı'ya, tezimin bitimine az kala kendisine ulaştığım merhum Mehmet Yüçetürk'ün kızı, Doç.Dr. Emine Elif Yüçetürk'e, merhum Fethi Karakaş'ın kardeşi Sadi Karakaş'a, Prof.Oktay Anılanmert'e, foto raflar için Ali Güvenç'e, kütüphanede tezimle ilgili rastladığı birçok bilgiyi benimle paylaşan Zehra Canan Bayer'e, MSGSÜ Foto raf atölyesi araştırmacısına, MSGSÜ Resim Heykel araştırmacısındaki desteğiyle Salim Yavaşoğlu'na ve ilgili personele teşekkürlerimi sunuyorum. Tezime katkı sağlayan ve aramızdan ayrılan Prof.Dr. Kerim Silivri'yi ve ressam Mümtaz Yener'i saygıyla anıyorum.

Ayrıca desteğini ve sevgisini hep yanımda hissettiğim kızım Petek'e, emeğim Doç. Dr. Mehmet Üstünipek'e ve büyük aileme sonsuz teşekkür ve sevgilerimi sunuyorum.

İstanbul, Mayıs 2009

eyda ÜSTÜN PEK

ÖZET

Bu bilimsel çalı mada; Léopold Lévy ve onun Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü Başkanlığı yaptı ı 1936- 1950 dönemi Türk resminin incelenmesi amaçlanmıştır. Lévy atölyesinde yeti mi sanatçılarla görüşmeler yapılarak, arıvler, süreli yayınlar ve kitaplar taranarak elde edilen bilgiler sistematik bir şekilde erlendirilmiştir.

Öncelikle Lévy'nin geldi i 1936 yılına kadar resim eğitimi ve Güzel Sanatlar Akademisi'nin durumu de erlendirilmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde askeri okulların eğitim programında resim dersine yer verilmesiyle başlayan sanat eğitimi, Sanayi-i Nefise Mektebi Âlisinin kurulmasıyla kurumla başlamasını gerçekleştirmiştir. Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte Atatürk hükümetinin çağdaşlaşma hedefi doğrultusunda sanata verilen önem, bu kurumun yeniden yapılandırılması gereksinimini beraberinde getirmiştir. Okula kalıcı bir binası sağlanmış, atölyeler yenilenmiş, kız-erkek karma eğitime geçilmiştir. Okulun adı Güzel Sanatlar Akademisi olarak değiştirilmiştir. Ayrıca başarılı öğrencilerin yurt dışında eğitimlerini sürdürmeleri sağlanmıştır.

Cumhuriyetin onuncu yılıyla birlikte, Akademi Müdürü Namık Kemal'in sunduğu rapor, Akademi reformu açısından önemli bir belgedir. İstanbul Üniversitesi reformunun benzeri 1936 yılında Akademi'de Burhan Toprak'ın müdürlüğünde gerçekleştirilmiş ve yabancı hocalardan yararlanılması doğrultusunda Resim Bölümünün başına Léopold-Lévy getirilmiştir.

Léopold-Lévy Fransa'da sıkı bir güzel sanatlar eğitiminden geçmemiştir, Paris'te Güzel Sanatlar Akademisi'ne misafir öğrenci olarak devam etmiştir. Derain gibi fovist ressamlarla aynı sanat ortamını paylaşmış, pekçok sergide eserleri yer almış ve sanatının olgunluk döneminde bir isimdir. Lévy, Paris sanat ortamında belli bir yer edinmiş bir ressam olarak seçilmiştir. Sanat eğitimi alanında daha önce Paris'te Academie Scandinav'da bir dönem hocalık yapmıştır.

Güzel Sanatlar Akademisi'ne yabancı ressamı getirtilmesi yolunda alınmı hükümet kararı kapsamında resim bölümü başkanına Léopold-Lévy getirilmiştir. Onun döneminde okul kadrolarına resim atölyeleri asistanı olarak yurtdışı resim eğitimini tamamlamış ve modern resmi uygulayan Cemal Tollu, Bedri Rahmi Eyübo lu, Sabri Berkel, Zeki Kocamemi, Nurullah Berk, Zeki Faik İzer dahil edilmiştir böylece yeni bir yapılanma sağlanmıştır. Ayrıca Galeri ve yağlıboya atölyelerini ikiye ayırarak gruplandırmış, elde edilen dört farklı kademe öğrenci grubu için asistanlarını görevlendirmiştir. Lévy ayrıca Gravür atölyesine Sabri Berkel'i getirmiş ve Litografi (Tabaskı) atölyelerini düzenlemiş, Cour de Soir atölyesinin bütün bölümlere açmış, kütüphanenin gelişmesine katkı sağlamıştır.

Lévy burada bulunduğu süreçte 1937 yılında Paris'te düzenlenen sergide yer alacak Türkiye pavyonu için pano tasarlamış, İstanbul Resim Heykel Müzesi'nin kuruluşunda görev almış, bu müzeye yabancı ressamıardan oluşan bir grup koleksiyonun kazandırılmasını sağlamıştır. Ayrıca, Devlet Resim Heykel Sergileri'nde seçicilik görevlerinde bulunmuş, Abide ve Heykellerin korunması ve planlanması komisyonunda görev almış, Unesco tarafından Paris'te düzenlenen sergide yer alacak resimleri seçmiştir.

Léopold-Lévy yazıları, konferans ve sergileri ile de sanat ortamına katkılar sağlamıştır. Asistanlarının çoğunu üyesi bulunduğu D Grubu sergilerine katılmış, öğrencilerinin açtığı Yeniler grubu sergilerine destek vermiştir. Ayrıca iki kişisel sergi açmıştır. 1949 yılının sonunda Paris'e dönen sanatçı, resim çalışmalarını sürdürmüştür, bir retrospektif sergi açmıştır. Paris'te bulunan ve buraya gelen Türk sanatçılarla yakın ilişkisini sürdürmüştür ve onlara destek olmuştur.

Lévy, Fransa'da geç izlenimcilik, kübizm, fovizm gibi öncü sanat akımlarının etkili olduğu bir ortamda sanatını olgunlaştırmış, herhangi bir akıma bağlı olmaksızın Paris'in sanat atmosferinin olanaklarından yararlanmışdır. Özellikle, doğaya bağlı, lekese ve sınırlı renk kullanımının ön plana çıktığı bir üslupta yaptığı manzaraları ön plana çıkarmıştır. Daha çok yağlıboya ve gravür tekniklerinde çalışmalar yapmıştır. Açık havada çalışmaya ve desene özel bir önem vermiştir. Fransa'dan ve

İstanbul'dan yaptığı çok sayıda manzaranın yanı sıra, portre ve natürcüler üretmiştir.

Lévy sanatının üslup ve konu yaklaşımlarıyla, sanatçı ve eğitimci kimliğiyle Türk resminde önemli bir yere sahip olan bir kuşağın yeti mesinde etkili olmuştur. Akademi eğitiminde atölye tashihleriyle öğrencilerinin çalışmalarına yön vermesi, onların kendi yollarını bulmaları ve hoca etkisi altında kalmamaları gerekliliği üzerinde durmuştur. Özellikle sağlam bir desen eğitimi almalarını sağlaması, öğrencilerinin doğadan çalışmasını ve doğayı analiz etmesini cesaretlendirmiştir. Nuriyem, Hamet Akal, Avni Arba, Nejad Melih Devrim, Selim Turan, Ferruh Başa, Fethi Karaka, Turgut Atalay ve Fethi Kayaalp gibi Türk resminin pek çok özgün sanatçı kimliğinin gelişiminde Lévy'nin bu tutumunun etkisi olduğu belirtilmelidir.

Bazı ifadelerinde de İstanbul'un ve Anadolu'nun yerel kaynaklarının resimsel zenginliği üzerinde durarak, Cumhuriyet'in ilk kuşak sanatçılarının eleştirildiği üslup üzerinde fazlasıyla duran ve batı etkili üslupları yansıtan resim anlayışından kopuk oldukları desteklemiştir. Savaş yıllarının, Batı kültür dünyasından kısmen kopuk olduklarında Lévy öğrencileri onun öğretilerinde yeni bir yol bulmuşlardır. Bu yol, pek çok yazar ve aydın tarafından da ortaya konulan içerik vurgulu, Anadolu'yla bağlantısı olan ve toplumsal çevreye duyarlı yeni bir sanat anlayışını biçimlendirmiştir. Liman Sergisi ve Yeniler Grubu'nun sanatı toplumsal bir izlek üzerinde gelişmiştir.

Lévy özellikle gravür alanındaki çalışmaları ile Türk resminde bu tekniği uygulayan bir kuşağın yeti mesinde de etkili olmuştur.

Bütün bunlardan yola çıkılarak; Lévy'nin Türk resmine üslup, konu ve teknik olarak yeni açılım olanakları sağladığı görülmektedir. Üretimleri, sergileri, konferans ve yazılarıyla ya da atölye tashihleriyle; öğrencilerinin sanatçı kimliklerinin gelişimine olanak sağlaması onları belirli sanatsal formüllere ve biçimlere göre sınırlayan bir hoca olmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Güzel Sanatlar, Akademi, Léopold- Lévy, Atölye, Türk Resmi

SUMMARY

This thesis aims to analyze the 1936- 1950 period of Turkish painting when Léopold-Lévy was the head of Painting Department in the Academy of Fine Arts. Main resources of the thesis are the interviews with the students from Lévy atelier and researches on related books, periodicals and documents in the libraries and archives.

Education of painting and the condition of Academy of Fine Arts before 1936 has been the subject of second part in the thesis. Art education has begun in military schools during the last period of Ottoman Empire, but it has been established with the Sanayi- i Nefise Mektebi Alisi in 1883. As a result of modernization policies in Republic age Atatürk government has attached a key role to art and the renovation in Academy has been started. The report of Academy director Namık İsmail in 1933 is an important document for the Academy reformation. But this reform has been held effectively in 1936 when Burhan Toprak was the director of the school. As a part of this reform foreign artists have been appointed as lecturers.

One of them was Léopold Lévy. He didn't have a formal academic education and he was only a guest student in Ecole des Beaux Arts in Paris. He was in the artistic milieu of the fauves and he exhibited many times. He had established a respectable name as a mature artist when he left Paris for Istanbul.

Lévy has been the head of Painting Department in the Academy. In the third part of the thesis his period in Academy has been evaluated. He has appointed young representatives of modern Turkish painting for the assistant positions. They were Cemal Tollu, Bedri Rahmi Eyübo lu, Sabri Berkel, Zeki Kocamemi, Nurullah Berk and Zeki Faik İzer. He has divided both the Gallery and the Oil Painting ateliers into two student groups and charged an assistant for every group. He has also charged Sabri Berkel to the Engraving atelier and arranged the atelier of Lithography. Lévy has managed the Cour de Soir atelier open for the students from the every departments of Academy. During his period he has paid attention to the library.

Apart from his efforts in the Painting Department Lévy has made some important contributions for the development of Turkish art. He worked for the constitution of Istanbul Painting and Sculpture Museum. He painted a panel for the Turkish Pavillion in an International Exhibition in Paris in 1937. He was in the juries of State Painting and Sculpture Exhibitions and in the comity for the restoration and planning of monuments. Lévy was the curator of the Turkish paintings for the UNESCO exhibition in Paris. He has expressed his opinions on art through his articles and conferences. He held two individual exhibitions in Istanbul, he joined some of the exhibitions of Group d. Lévy has also supported the Yeniler. In 1949 Lévy returned to Paris where he kept his close contact with the Turkish painters living or visiting there.

In the fourth part of the thesis Lévy's art and his students and atelier in the Academy have been examined. During his early career Lévy has benefited from the avant- garde art milieu of the post impressionism, cubism and fauvism. But he developed an independent character in his art which is defined with its faithfulness to the nature, limited and spotted use of color. Besides his still life paintings and portraits he mainly painted landscapes. He attached importance to drawing. He preferred to work in open air. He produced many landscapes in open air from Istanbul or from France. Lévy worked both in the oil painting and the engraving techniques.

With his artist personality and as a lecturer, Lévy has been an effective figure for the development of a new generation in Turkish art. He encouraged his students to work directly from nature and to produce drawings. He also encouraged them to benefit from the cultural sphere of their country. Lévy also established the engraving technique in Turkish painting. Nuri yem, Avni Arba , Ha met Akal, Nejad Melih Devrim, Selim Turan, Ferruh Ba a a, Fethi Karaka , Turgut Atalay and Fethi Kayaalp were among his students who were the key figures in Turkish painting.

Key words: Fine Arts, Academy, Léopold Lévy, Atelier, Turkish Painting

KISALTMALAR L STES :

A.g.k. ; Adı geçen kaynak

“A.g.m.” ; Adı geçen makale

Bkz; Bakınız

Çev.; Çeviren

DGSA; Devlet Güzel Sanatlar Akademisi

DÜY.; Duralit üzerine ya lıboya

Ed.; Editör

RHM; stanbul Resim Heykel Müzesi

.Ü.; stanbul Üniversitesi

MÜY; Mukavva Üzerine Ya lıboya

Kol.; Koleksiyon

Kont.Üz.Yb; Kontrplak üzerine ya lıboya

KÜK; Kâ it üzerine karakalem

KÜY; Kâ it üzerine ya lıboya

MSGSÜ; Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Muk. üz.marufle; Mukavva üzerine marufle

TBMM; Türkiye Büyük Millet Meclisi

TC; Türkiye Cumhuriyeti

TÜY; Tuval üzerine ya lıboya

UNESCO; United Nations Educational Scientific and Cultural Oarganization,
Birle mi Milletler E itim Bilim ve Kültür Kurumu

Yay.Haz.; Yayına Hazırlayan

YKY; Yapı Kredi Yayınları

RESİMLER LİSTESİ :

Resim 3. 1. Sanatçının Charles Despiau tarafından yapılmış büstü, Nane Bettex-Cailler; “Leopold-Lévy”, **Les Cahiers D’Art Documents**,108, Geneve, 1959, 1

Resim 3. 2. Léopold- Lévy Paris’te ilk atölyesinde, 1925, Léopold-Lévy; “Les Arts et La Litterature Aix en Provence”, **Istanbul**, Vendredi, 17 Novembre 1944

Resim 3. 3.Yangından önce Güzel Sanatlar Akademisi plan ve karadan görünümü MSGSÜ foto raf ar ivi

Resim 3. 4.Yangından önce Güzel Sanatlar Akademisi denizden görünümü MSGSÜ foto raf ar ivi

Resim 3. 5.Yangından önce Güzel Sanatlar Akademisi giri kısmı MSGSÜ foto raf ar ivi

Resim 3. 6. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi’nin bahçesi ve girişinin ilk hali 1932? , MSGSÜ foto raf ar ivi

Resim 3. 7. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi’nin içi 1932? , MSGSÜ foto raf ar ivi

Resim 3. 8. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi’nin içi 1932? , MSGSÜ foto raf ar ivi

Resim 3. 9. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi’nin içi 1932? , MSGSÜ foto raf ar ivi

Resim 3.10. Güzel Sanatlar Akademisi’nde 1940’lı yıllar, Mukaddes Saran Koleksiyonu, Sema OLCAY (2008); **Mukaddes Saran**, Artium Sanat Evi Yayını, İstanbul, 19

Resim 3.11. Cour de Soir Atölyesi, 1932? MSGSÜ foto raf ar ivi

Resim 3.12. Léopold-Lévy’nin İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi’ndeki Atölyesi, Tiraje Dikmen Ar ivi, Barış TUT (Ed.) (2000); **Paris Okulu ve Türk Ressamları** Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 15

Resim 3.13. Léopold-Lévy Güzel Sanatlar Akademisi bahçesinde asistanları Cemal Tollu (sa da) ve Sabri Berkel (solda) ile birlikte, 1939 Adnan ÇOKER (1996); **Cemal Tollu**, Galeri B Yayınları, İstanbul, 201

Resim 3.14. Ö renciler desen çalı rken, 1938? tarihi belli de il, MSGSÜ foto raf ar ivi

Resim 3.15. Lévy ve ö rencileri Akademi'nin bahçesinde, Mukaddes Saran koleksiyonu, Sema OLCAY (2008); **Mukaddes Saran**, Artium Sanat Evi Yayını, İstanbul, 19

Resim 3.16. Güzel Sanatlar Akademisi'nde Resim atölyesi, 1940'lı yıllar, Mukaddes Saran koleksiyonu, Sema OLCAY (2008); **Mukaddes Saran**, Artium Sanat Evi Yayını, İstanbul, 19

Resim 3.17. Léopold-Lévy ve Sabri Berkel sergi hazırlarken, 1944, Müreccel Küçükaksoy Ar ivi, Semra GERMANER, (1995); **Müreccel Küçükaksoy**, İstanbul,14

Resim 3.18. Léopold-Lévy'nin İstanbul Sakıza acı'ndaki Atölyesi, Cemal TOLLU; "Léopold-Lévy'nin ahsiyeti ve Eserleri", **Ulus**, 20 Temmuz 1947, 3

Resim 3.19. Léopold-Lévy'nin İstanbul'da ve Fransa'da atölye adreslerini gösteren kartviziti, Tiraje Dikmen Ar ivi

Resim 3.20. smet önü Akademi'yi ziyaretinde sa da smet önü, yanında Burhan Toprak, Lévy sa da üçüncü sırada yer almı , MSGSÜ foto raf ar ivi

Resim 4. 1.Léopold- Lévy'nin imzaları Nane Bettex-Cailler; "Leopold-Lévy", **Les Cahiers D'Art Documents**,108, Geneve, 1959, 11

Resim 4.2.Léopold- Lévy resim malzemeleri ile do ada, André SALMON; **Léopold-Lévy**, Editions Le Triangle, 8, rue Sstanislas,Paris-6, 6

Resim 4.3.Léopold- Lévy açık havada resim çalı rken, Güney Fransa, 1954, Tiraje Dikmen Ar ivi

Resim 4.4.Léopold- Lévy, desen, 1940 Léopold- Lévy; “Siyah ve Beyaz”, **Güzel Sanatlar**, 2, 32

Resim 4. 5.Léopold- Lévy, desen, 1940 Léopold- Lévy; “Siyah ve Beyaz”, **Güzel Sanatlar**, 2, 28

Resim 4. 6. Léopold- Lévy, desen, 1940, Léopold- Lévy; “Siyah ve Beyaz”, **Güzel Sanatlar**, 2, 31

Resim 4. 7. Léopold- Lévy, desen, 1940, Léopold- Lévy; “Siyah ve Beyaz”, **Güzel Sanatlar**, 2, 27

Resim 4. 8. Léopold- Lévy, desen, 1940 Léopold- Lévy; “Siyah ve Beyaz”, **Güzel Sanatlar**, 2, 32

Resim 4. 9.Léopold- Lévy, Poivres Kilisesi (Eglise de Poivres), 1912, Gravür, 10,5x18,5 Tiraje Dikmen koleksiyonu

Resim 4.10.Léopold- Lévy, Comborn Coreze, 1920, Tiraje Dikmen koleksiyonu

Resim 4.11.Léopold- Lévy, Courcelles sur Warne, 1925, 14x22,5, Tiraje Dikmen koleksiyonu

Resim 4.12.Léopold- Lévy, Paris’te Montsouris Parkı (Parc Montsouris), 1934, (13x19) Tiraje Dikmen koleksiyonu

Resim 4.13.Léopold- Lévy, Bo aziçi, 1948, metal baskı, 44x59,5, stanbul Resim Heykel Müzesi koleksiyonu

Resim 4.14. Léopold- Lévy, Otoportre, 1926 Necmi SÖNMEZ (1995) ; “Ça da Türk Sanatına Yön Veren Bir Usta Léopold Lévy’nin Gravürleri”, **stanbul**, 2, 34

Resim 4.15. Léopold- Lévy,Otoportre, 1929 André SALMON; **Léopold-Lévy**, Editions Le Triangle, 8, rue Sstanislas,Paris-6, sayfa no yok

Resim 4.16. Léopold- Lévy, Oturan Kadın (La Femme Asise,), 1916, 73x92cm Nane Bettex-Cailler; “Leopold-Lévy”, **Les Cahiers D’Art Documents**,108, Geneve, 1959, 5

Resim 4.17. Léopold- Lévy, Portre, (Sanatçının Annesinin Portresi) 1922, André SALMON; **Léopold-Lévy**, Editions Le Triangle, 8, rue Sstanislas,Paris-6, sayfa no yok

Resim 4.18. Léopold- Lévy, Portre, 1925 André SALMON; **Léopold-Lévy**, Editions Le Triangle, 8, rue Sstanislas,Paris-6, sayfa no yok

Resim 4.19. Léopold- Lévy, Portre, 1929

Resim 4.20. Léopold- Lévy, Portrait de M. Terriade,1929 André SALMON; **Léopold-Lévy**, Editions Le Triangle, 8, rue Sstanislas,Paris-6, sayfa no yok

Resim 4.21. Léopold- Lévy, Portre, 1930?, Tiraje Dikmen ar ivi

Resim 4.22. Léopold- Lévy, Leyla Süren Portresi, TÜY, 41x36, Leyla Süren Koleksiyonu, ANON M; (1992) **500. Yıl Vakfı Léopold Lévy** (Sergi Katalo u), stanbul, 21

Resim 4.23. Léopold-Lévy, Tiraje Dikmen Portresi (Portrait de Tiraje), 1947, (33x41cm) Nane Bettex-Cailler; “Leopold-Lévy”, **Les Cahiers D’Art Documents**,108, Geneve, 1959, 8

Resim 4.24. Léopold-Lévy, Tiraje Dikmen Portresi (Portrait de Tiraje), 1959, (32x60cm) Nane Bettex-Cailler; “Leopold-Lévy”, **Les Cahiers D’Art Documents**,108, Geneve, 1959, 9

Resim 4.25. Léopold-Lévy, Son dönem portrelerinden, Tiraje Dikmen Ar ivi

Resim 4.26. Léopold- Lévy, Brötanya Balıkçılar, Bretagne, Pecheurs, Gravür,1914, Tiraje Dikmen koleksiyonu

Resim 4.27. Léopold-Lévy, Casis’te Bayram (Bal a Cassis), 1921, TÜY André SALMON; **Léopold-Lévy**, Editions Le Triangle, 8, rue Sstanislas,Paris-6, sayfa no yok

Resim 4.28. Léopold-Lévy, Manzara, 1920’li yıllar? Peyami SAFA (1938); “Léopold-Lévy’nin Resim Sergisi”, **Ar**, S.4, Nisan: 5

Resim 4.29. Léopold-Lévy, Rıhtım, MÜY, 27x35, stanbul Resim Heykel Müzesi Koleksiyonu

Resim 4.30. Léopold- Lévy, Dieppe Limanı, TÜY,33x41, Maçka Mezat Müzayedesi ,11 Nisan 2004

Resim 4.31. Léopold-Lévy, Manzara Bo aziçi'nden, TÜY, 33x41cm, 1944? RHM koleksiyonu

Resim 4.32. Léopold-Lévy, Haliç'ten (La Corne d'Or), 1939, (41x27cm) Nane Bettex-Cailler; "Leopold-Lévy", **Les Cahiers D'Art Documents**,108, Geneve, 1959, 13

Resim 4.33. Léopold-Lévy, Dieppe Limanı, TÜY, 1950 sonrası, Tiraje Dikmen ar ivi

Resim 4.34. Léopold-Lévy, Manzara, TÜY, 1950 sonrası, Tiraje Dikmen ar ivi

Resim 4.35. Léopold-Lévy, Manzara, TÜY, 1950 sonrası, Tiraje Dikmen ar ivi

Resim 4.36. Léopold-Lévy, Manzara, TÜY, 1950 sonrası, Tiraje Dikmen ar ivi

Resim 4.37. Léopold-Lévy, Manzara, TÜY, 1950 sonrası, Tiraje Dikmen ar ivi

Resim 4.38. Léopold- Lévy, Natürmort, TÜY, 1926, André SALMON; **Léopold-Lévy**, Editions Le Triangle, 8, rue Sstanislas,Paris-6, sayfa no yok

Resim 4.39. Léopold- Lévy, Natürmort, TÜY, 1928 André SALMON; **Léopold-Lévy**, Editions Le Triangle, 8, rue Sstanislas,Paris-6, sayfa no yok

Resim 4.40. Léopold- Lévy, Natürmort, TÜY, 1929 André SALMON; **Léopold-Lévy**, Editions Le Triangle, 8, rue Sstanislas,Paris-6, sayfa no yok

Resim 4.41. Léopold- Lévy, Natürmort, TÜY, 1929 André SALMON; **Léopold-Lévy**, Editions Le Triangle, 8, rue Sstanislas,Paris-6, sayfa no yok

Resim 4.42. Léopold- Lévy, Natürmort, TÜY, 1930 lu yıllar?, Tiraje Dikmen ar ivi

Resim 4.43. Léopold- Lévy, Natürmort, TÜY, 30x40, Salah Cimcoz Koleksiyonu

Resim 4.44. Léopold- Lévy, Natürmort, TÜY, 1950 sonrası ? Tiraje Dikmen koleksiyonu

Resim 4.45. Léopold- Lévy, Natürmort, TÜY, 1960 sonrası, Tiraje Dikmen ar ivi

Resim 4.46. Léopold- Lévy, Natürmort, TÜY, 1960 sonrası, Tiraje Dikmen ar ivi

Resim 4.47. Léopold- Lévy, Natürmort, TÜY, 1960 sonrası, Tiraje Dikmen ar ivi

Resim 4.48. Léopold- Lévy, Natürmort, TÜY, 1960 sonrası, Tiraje Dikmen ar ivi

Resim 4.49. Güzel Sanatlar Akademisi'nde Lévy'nin asistanlarından bazıları ve arkadaşları, Adnan ÇOKER (1996); **Cemal Tollu**, Galeri B Yayınları, stanbul, 202

Resim. 4.50 Cemal Tollu, Ilgın A acı, 1938, TÜY, 45,5x65cm, Özel Koleksiyon, Adnan ÇOKER (1996); **Cemal Tollu**, Galeri B Yayınları, stanbul, 38

Resim.4.51. Cemal Tollu, Peyzaj, 1946, Kont.Üz.Yb., 24x32,5cm, RHM Koleksiyonu

Resim. 4.52. Bedri Rahmi Eyübo lu; Kahve, TÜY, 38,5x45,5cm, RHM Koleksiyonu

Resim.4. 53. Bedri Rahmi Eyübo lu, Kaleden skilip, 1941, Kont. Üz. Yb. , 33x41cm, SÜ Sakıp Sabancı Müzesi Koleksiyonu, Ömer Faruk ER FO LU (2008); **Bedri Rahmi Eyübo lu**, Türkiye Bankası Kültür Yayınları, stanbul, 246

Resim.4.54. Güzel Sanatlar Akademisi Hocaları, tarihsiz, Gül REPO LU (2005), **Zeki Faik zer**, YKY, stanbul, 111

Resim.4.55. Nurullah Berk, Heybeliada, 1941, TÜY, 27x41cm, Rena- M.Sinan Genim Koleksiyonu, Zeynep ÖGEL, (Yay. Haz.), (2009); **Mekteb-i Sultani'den Galatasaray Lisesi'ne Ressamlar**, Pera Müzesi Yayınları, stanbul, 225

Resim.4.56. Léopold-Lévy, Fikret Adil ve Nurullah Berk, 1940, ÇALIKO LU, Levent- GÜREL, Ha im Nur (2005); **Naile Akıncı**, Evin Sanat Galerisi Yayınları, stanbul, 230

Resim.4.57. Zeki Kocamemi, Üzümler, 1947, Kontrplak üz.ya b., 25x32, RHM koleksiyonu

Resim.4.58. Zeki Kocamemi, Peyzaj, 1947, DÜY, 38x46cm, RHM koleksiyonu

Resim.4.59. Sabri Berkel; Dolmabahçe Sırtlarından, 1939, TÜY, 32,5x41, RHM koleksiyonu

Resim.4.60. Zeki Faik zer, 1944, TÜY, 46x39cm, Özel koleksiyon, Gül REPO LU (2005), **Zeki Faik zer**, YKY, stanbul, 69

Resim.4. 61. Zeki Faik zer, Natürmort, 1945, Kont. Üz. Yb., 27x33, RHM koleksiyonu

Resim.4. 62. Ali Avni Çelebi, Deniz Peyzajı, Fındıklı, 1946, TÜY, 37x48cm, RHM koleksiyonu

Resim.4. 63. Seyfi Toray, Natürmort, TÜY, 46x55cm, RHM koleksiyonu

Resim.4.64. Cemal Tollu, Bedri Rahmi ve Galeri Ö rencileri, 1939, Müreccel Küçükaksoy ar ivi, Semra GERMANER (1995); **Müreccel Küçükaksoy**, stanbul,14

Resim.4.65. 1940'lı Yıllarda Léopold-Levy Atölyesi, Müreccel Küçükaksoy Ar ivi, Semra GERMANER (1995); **Müreccel Küçükaksoy**, stanbul,14

Resim. 4.66. Mehmet Yüçetürk, Nalbant, 1940'lı yıllar, 29 x 39, Yüçetürk koleksiyonu

Resim. 4.67.Mehmet Yüçetürk, Ali Dayı, 1946-47, 0.33 x 0.41, Yüçetürk koleksiyonu

Resim. 4.68.Mehmet Yüçetürk, Çıkrık, 1942, 46 x 55 Yüçetürk koleksiyonu

Resim. 4.69.Mehmet Yüçetürk, Yazıcalı Ay e Kadın, 65 x 81,1944, Yüçetürk koleksiyonu

Resim. 4.70.Mehmet Yüçetürk, Köyümde Bir Yaz Ö lesi, 1947, 38 x 55, TÜY, Yüçetürk koleksiyonu

Resim. 4.71.Mehmet Yüçetürk, Mersin Sahili,1949, 38 x 55 Yüçetürk koleksiyonu

Resim. 4.72.Mehmet Yüçetürk, Tırmık, 1950, 73 x 100, Yüçetürk koleksiyonu

Resim. 4.73. Agop Arad, Manzara, 27x35cm, DÜY, www.lebriz.com müzayede ar ivi

Resim. 4.74. Agop Arad, Manzara, 22x30cm, DÜY,www.lebriz.com müzayede ar ivi

Resim. 4.75. Agop Arad, Manzara, 27x35cm, Kont.Üz.Yb., www.lebriz.com müzayede ar ivi

Resim. 4.76. Agop Arad, Sokak, 27x35cm, Prestual üzerine ya lıboya, www.lebriz.com, müzayede ar ivi

Resim. 4.77. Agop Arad, Büyükdere Caddesi, TÜY, 38x46cm, www.lebriz.com, müzayede ar ivi

Resim. 4.78. Hulusi Mercan, Portre, 42x35cm, Kont. Üz. Yb. www.lebriz.com, müzayede ar ivi

Resim. 4.79. Hulusi Mercan, stanbul'da eski bir sokak, TÜY, Bankası Koleksiyonu, 387

Resim. 4.80. Hulusi Mercan, Mızıka Çalan Adam, 47,5x40cm, Kont. Üz. Yb. www.lebriz.com, müzayede ar ivi

Resim. 4.81. Hulusi Mercan, Manzara, 66x85cm, DÜY, www.lebriz.com, müzayede ar ivi

Resim. 4.82.Ferruh Ba a a, Peyzaj, 65x81cm, TÜY, 1940, RHM koleksiyonu

Resim. 4.83.Ferruh Ba a a, Nü, 35x24, TÜY, 1940, Ba a a Koleksiyonu Kıymet Giray (2003); **Ferruh Ba a a**, Türkiye Bankası Yayınları, stanbul, 19

Resim. 4.84.Ferruh Ba a a, 1941, Gravür, 9x12 cm, Kıymet Giray (2003); **Ferruh Ba a a**, Türkiye Bankası Yayınları, stanbul, 33

Resim. 4.85.Ferruh Ba a a; Nermin Ba a a Portresi, 47x34cm, TÜY, 1940 Kıymet Giray (2003); **Ferruh Ba a a**, Türkiye Bankası Yayınları, stanbul, 28

Resim. 4.86.Ferruh Ba a a; Peyzaj, 38x48, TÜY, 1943, Ba a a Koleksiyonu Kıymet Giray (2003); **Ferruh Ba a a**, Türkiye Bankası Yayınları, stanbul, 31

Resim. 4.87.Ferruh Ba a a; Yol, 50x90, TÜY, 1948, RHM koleksiyonu

Resim. 4.88.Ferruh Ba a a; Sultan Ahmet Camii, 45x62cm, TÜY, 1947, Nahit Kabakçı Koleksiyonu, Kıymet Giray (2003); **Ferruh Ba a a**, Türkiye Bankası Yayınları, stanbul, 27

Resim. 4.89.Nuri yem ve arkada ları Güzel Sanatlar Akademisinde, Kıymet Giray (1998); **Nuri yem**, Türkiye Bankası Yayınları, stanbul, 29

Resim. 4.90. Nuri yem, Nü, 1944, Ka.ü.kur unkalem, 30x20, Evin-Ümit yem Koleksiyonu, Kıymet Giray (1998); **Nuri yem**, Türkiye Bankası Yayınları, stanbul, 123

Resim. 4.90.Nuri yem, Otopotre (Taslak), 1940, Karton,ü.y b, 11x16cm, Evin-Ümit yem koleksiyonu, Kıymet Giray (1998); **Nuri yem**, Türkiye Bankası Yayınları, stanbul, 38

Resim. 4.91.Nuri yem, Natürmort, 1941, Kont.üz.y b, 27,5x18, Cengiz Akıncı kol. Kıymet Giray (1998); **Nuri yem**, Türkiye Bankası Yayınları, stanbul, 295

Resim. 4.92.Nuri yem, Nalbant, 1944, TÜY, 120x100cm, Nuri yem Kol. (Akademi Mezuniyet Konkur resmi), Kıymet Giray (1998); **Nuri yem**, Türkiye Bankası Yayınları, stanbul, 61

Resim. 4.93.Nuri yem, Nasip yem, 1947, KÜY, 20x16, www.sanalmuze.org

Resim. 4.94. Nuri yem, Yolculuk Var, Liman Sergisinden Bir Yapıt ,1941, TÜY, 40x60cm, Kemal Bilginsoy Koleksiyonu

Resim. 4.95. Nuri yem, Manzara, taslak, 1945, Kar.üz.y b, 20x23, Evin-Ümit yem koleksiyonu , Kıymet Giray (1998); **Nuri yem**, Türkiye Bankası Yayınları, stanbul, 262

Resim. 4.96. Selim Turan, Tiraje Dikmen Portresi, 1945, TÜY, Tiraje Dikmen Koleksiyonu

Resim. 4.97. Selim Turan, Karacaahmet, DÜY., Rasih Nuri leri koleksiyonu, 500.Yıl Vakfı Léopold-Lévy Sergisi Katalo u, 9

Resim. 4.98. Selim Turan, Bodrum'un Genel Görünü ü, 1944, TÜY, 27x48 T EROL,.; M.URAL, (1998); **Yurt Gezileri ve Yurt Resimleri**, Milli Reasürans Sanat Galerisi Yayınları, stanbul, 189

Resim. 4.99. Selim Turan, Mu la'da Pazar, TÜY, Özel Koleksiyon, T.EROL,.; M. URAL, (1998); **Yurt Gezileri ve Yurt Resimleri**, Milli Reasürans Sanat Galerisi Yayınları, stanbul, 189

Resim. 4.100. Fethi Karaka , Portre, 12,5x10cm, gravür (tarihi belli de il) Sadi Karaka koleksiyonu, www.fethikarakas.com

Resim. 4.101. Fethi Karaka , A açlar, 31x44cm, Sadi Karaka koleksiyonu, www.fethikarakas.com

Resim. 4.102. Fethi Karaka , Park, 18x11 cm, Litografi, Sadi Karaka koleksiyonu ,www.fethikarakas.com

Resim. 4.103. Fethi Karaka , Cami, 43x58 cm, gravür, Sadi Karaka koleksiyonu www.fethikarakas.com

Resim. 4.104. Fethi Karaka , Erkek Portresi, RHM Koleksiyonu

Resim. 4.105. Fethi Karaka , Bir stanbul deseni, 32x46, Ara Güler koleksiyonu, 500.Yıl Vakfı Léopold-Lévy Sergisi Katalo u, 38

Resim. 4.106. Fethi Karaka , Bo az, A açlar, 12x10cm, Gravür, Sadi Karaka koleksiyonu www.fethikarakas.com

Resim. 4.107. Fethi Karaka , Hamallar, 12x10cm, Gravür, Sadi Karaka koleksiyonu www.fethikarakas.com

Resim. 4.108. Müreccel Küçükaksoy, Bedri Rahmi Eyübo lu, Desen, 1939, Semra GERMANER (1995), Müreccel Küçükaksoy, 40

Resim. 4.109. Müreccel Küçükaksoy Nasip yem, Semra GERMANER (1995); **Müreccel Küçükaksoy**, stanbul, 37

Resim. 4.110 Müreccel Küçükaksoy Dr. Cahit Gürkan, Dur. Ü.Y b, 40x29, Semra GERMANER (1995); **Müreccel Küçükaksoy**, stanbul, 55

Resim. 4.111 Müreccel Küçükaksoy ,Beyaz A aç, TÜY, 36x29, Semra GERMANER (1995); **Müreccel Küçükaksoy**, stanbul, 76

Resim. 4.112 Müreccel Küçükaksoy, Camgüzeli, TÜY, 48x36, Semra GERMANER (1995); **Müreccel Küçükaksoy**, stanbul, 120

Resim. 4.113 Müreccel Küçükaksoy, Otoportre, Dur. Üz. Y b., 47x30, Semra GERMANER (1995); **Müreccel Küçükaksoy**, stanbul, 58

Resim. 4.114 Turgut Atalay, Desen, Aslan MENGÜÇ, (2001); **Turgut Atalay**, Bilim Sanat Galerisi Yay., stanbul, Aralık, 123

Resim. 4.115 Turgut Atalay, Nü, (Diploma konkuru birincisi), 70x60, Kont, Üz, Yb, 1946, Aslan MENGÜÇ, (2001); **Turgut Atalay**, Bilim Sanat Galerisi Yay., stanbul, Aralık, 61

Resim. 4.116 Turgut Atalay, Bakır Tasta So anlar, 34x47cm, Kont, Üz, Yb. ,1940, Aslan MENGÜÇ, (2001); **Turgut Atalay**, Bilim Sanat Galerisi Yay., stanbul, Aralık, 26

Resim. 4.117 Turgut Atalay, Yedikule Surları, 35x45, Kont, Üz, Yb., 1940, Aslan MENGÜÇ, (2001); **Turgut Atalay**, Bilim Sanat Galerisi Yay., stanbul, Aralık, 41

Resim. 4.118 Turgut Atalay, Laleli'de Kızılay maretı, 45x70, Kont, Üz, Yb., 1940, Aslan MENGÜÇ, (2001); **Turgut Atalay**, Bilim Sanat Galerisi Yay., stanbul, Aralık, 46

Resim. 4.119 Turgut Atalay, Bir Akademi Arkada ı, 45x37cm, TÜY,1943, Aslan MENGÜÇ, (2001); **Turgut Atalay**, Bilim Sanat Galerisi Yay., stanbul, Aralık, 32

Resim. 4.120 Turgut Atalay, Genç Kız Portresi, Kont, Üz, Yb., 1945, 1946 UNESCO sergisinde, Türkiye sanatçıları bölümünde sergilendi, Aslan MENGÜÇ, (2001); **Turgut Atalay**, Bilim Sanat Galerisi Yay., stanbul, Aralık, 29

Resim. 4.121 Turgut Atalay, Karagözler, 26x35, TÜY, 1991 **Turgut Atalay**, Bilim Sanat Galerisi Yay., stanbul, Aralık,

Resim. 4.122. Mümtaz Yener, Bir Kadın Portresi (Selestin), 1940, TÜY, 65x50 ERDO AN, Tamer (Ed.) (2006) ; Mümtaz Yener Retrospektif, YKY, stanbul, 60

Resim. 4.123. Mümtaz Yener, Manzara, desen, 1940'lı Yıllar, Göksun Yener Say koleksiyonu

Resim. 4.124. Mümtaz Yener, Manzara, 1940'lı Yıllar, Göksun Yener Say koleksiyonu,

Resim. 4.125. Mümtaz Yener, Haliç çevresinden desen, 1940'lı Yıllar, Göksun Yener Say koleksiyonu

Resim. 4.126. Mümtaz Yener, Haliç çevresinden, 1940'lı yıllar, metal oyma baskı, Göksun Yener Say koleksiyonu

Resim. 4.127. Mümtaz Yener, Desen, 1940, Göksun Yener Say koleksiyonu

Resim. 4.128. Ha met Akal, Anne ve Çocuk, 80x65, TÜY, www. lebriz.com, müzayede ar ivi

Resim. 4.129. Ha met Akal, 21,7x15,5cm, Gravür, www. lebriz.com, müzayede ar ivi

Resim. 4.130. Ha met Akal, Liman ileri, Gravür, 13x20cm www. lebriz.com, müzayede ar ivi

Resim. 4.131. Ha met Akal, Manolyalar, 26,5x35cm,TÜY www. lebriz.com, müzayede ar ivi

Resim. 4.132. Ha met Akal, 33,5x25 cm, DÜY, www. lebriz.com, müzayede ar ivi

Resim. 4.133. Adnan Varınca; Mühürdar, 1950, Ka.ÜY, 33,5x39,5 cm Besi Cecan Koleksiyonu, Zeynep ÖGEL, (Yay. Haz.), (2009); **Mekteb-i Sultani'den Galatasaray Lisesi'ne Ressamlar**, Pera Müzesi Yayınları, stanbul, 252

Resim. 4.134. Adnan Varınca, Portmanto, 1950'ler, TÜY, 46,5x31cm, www.temartgallery.com

Resim. 4.135. Adnan Varınca, RHM koleksiyonu, www.temartgallery.com

Resim. 4.136. Adnan Varınca, Mor Erikler, 2003, TÜY, 35x50 cm, www.temartgallery.com

Resim. 4.137. Avni Arba , Kadın, 1939, TÜY, 43x34cm , www.sanalmuze.org

Resim. 4.138. Avni Arba , Zerrin Arba resmi, 1945-46, TÜY, Tiraje Dikmen Koleksiyonu

Resim. 4.139. Avni Arba , Natürmort, 1940, Ferit EDGÜ, (2001); **Avni Arba** , Türkiye Bankası Yayınları, stanbul,13

Resim. 4.140. Avni Arba , Manzara, 1940, Kont.üz.y b, 32x40 cm, www.sanalmuze.org

Resim. 4.141. Avni Arba , Peyzaj, Gravür, 1942, Ferit EDGÜ, (2001); **Avni Arba** , Türkiye Bankası Yayınları, stanbul, 36

Resim. 4.142. Avni Arba , Sarho Balıkçı Ziya, Son kram, TÜY;, 46,5x36,5 cm, 1940, www.sanalmuze.org

Resim. 4.143. Avni Arba , Elazı , 1942, Ka ıt üz. karı ık teknik, 25x27cm, Yılmaz Gürsoy Koleksiyonu, T.; EROL, M. URAL, (1998); **Yurt Gezileri ve Yurt Resimleri**, Milli Reasürans Sanat Galerisi Yayınları, stanbul, 189, 90

Resim. 4.144. Avni Arba , Lüleburgaz, 1943, Kont.üz.y b, 24x29 cm, www.sanalmuze.org

Resim. 4.145. Avni Arba , Kadın, 1944, TÜY, 65x54 cm, www.sanalmuze.org

Resim. 4.146. Avni Arba , Zerrin Arba , 1946, 11,5x9,7cm, Ferit EDGÜ, (2001); **Avni Arba** , Türkiye Bankası Yayınları, stanbul, 37

Resim. 4.147. Ferda Ba man, Haliç kıyısından, 1940, Ferda Ba man kol.

Resim. 4.148. Ferda Ba man, Natürmort 1940'lı yıllar, TÜY, Ferda Ba man koleksiyonu

Resim. 4.149. Ferda Ba man, Desen, 1940'lı yıllar, Ferda Ba man koleksiyonu

Resim. 4.150. Ferda Ba man, Akademi Bahçesinden, 1940, gravür, Ferda Ba man koleksiyonu

Resim. 4.151. Fethi Kayaalp, Gravür, 23x25cm, www.lebriz.com, müzayede ar ivi

Resim. 4.152. Fethi Kayaalp, Kazime'nin Portresi, Kontrplak Üzerine Ya lıboya, 38x29cm, Fethi Kayaalp koleksiyonu

Resim. 4.153.Fethi Kayaalp, Portre, 1946, Mukavva Üzerine Ya lıboya, 22,5x21cm, Fethi Kayaalp koleksiyonu

Resim. 4.154.Mukaddes Saran, Genç Kız Portresi, 11.06.1945,Ka ıt üzerine karakalem, 24x18cm, Sema OLCAY (2008); **Mukaddes Saran**, Artium Sanat Evi Yayını, stanbul, 36

Resim. 4.155.Mukaddes Saran, A abeyi Nihat Erol Portresi, 1949, Ka ıt üzerine karakalem, 28,7x22,2cm OLCAY Sema (2008); **Mukaddes Saran**, Artium Sanat Evi Yayını, stanbul, 46

Resim. 4.156.Mukaddes Saran, smet Ba ak Portresi, TÜY, 38x30cm, OLCAY Sema (2008); **Mukaddes Saran**, Artium Sanat Evi Yayını, stanbul, 44

Resim. 4.157.Mukaddes Saran, Ladislav Clon Portresi, Kont.Üz.Yb., 28x19cm, OLCAY Sema (2008); **Mukaddes Saran**, Artium Sanat Evi Yayını, stanbul, 44

Resim. 4.158.Mukaddes Saran, Hendrika Erol Portresi, Kont.Üz.Yb., 42x30cm, OLCAY Sema (2008); **Mukaddes Saran**, Artium Sanat Evi Yayını, stanbul, 44

Resim. 4.159.Mukaddes Saran, Orman, TÜY, 28,5x38,5cm OLCAY Sema (2008); **Mukaddes Saran**, Artium Sanat Evi Yayını, stanbul, 74

Resim. 4.160.Naile Akıncı, Portre, 1944, 21x16,5, Ka ıt Üzerine Kur unkalem, Naile Akıncı koleksiyonu, Ha im Nur GÜREL, Levent ÇALIKO LU (Ed.) (2005); **Naile Akıncı**, Evin Sanat Galerisi Yay.:5, 29

Resim. 4.161.Naile Akıncı; Portre Sevim Çapa Vardar, 1944, 23,5x18, KÜK, Naile Akıncı koleksiyonu, Ha im Nur GÜREL, Levent ÇALIKO LU (Ed.) (2005); **Naile Akıncı**, Evin Sanat Galerisi Yay. : 5, 29

Resim. 4.162.Naile Akıncı, Otoportre, 16,5x13, KÜK, Naile Akıncı koleksiyonu, Ha im Nur GÜREL, Levent ÇALIKO LU (Ed.) (2005); **Naile Akıncı**, Evin Sanat Galerisi Yay.:5, 29

Resim. 4.163.Naile Akıncı, Nü, 1950, TÜY, 60x49, Lale Cengiz Akıncı kol., Ha im Nur GÜREL, Levent ÇALIKO LU (Ed.) (2005); **Naile Akıncı**, Evin Sanat Galerisi Yay.:5, 34

Resim. 4.164.Naile Akıncı, Bahçe ve Bahçıvanlar, (diploma eskizi) 1952, TÜY, 30x39,5, Naile Akıncı koleksiyonu, Levent ÇALIKO LU (2001); **Naile Akıncı**, Milli Reasürans Sanat Galerisi Yay., stanbul, 37

Resim. 4.165.Naile Akıncı, Natürmort, 1952, TÜY, 49x37, Lale Cengiz Akıncı Koleksiyonu, Levent ÇALIKO LU (2001); **Naile Akıncı**, Milli Reasürans Sanat Galerisi Yay., stanbul, 38

Resim. 4.166.Naile Akıncı, Çatladıkapı- stanbul, 1952,TÜY, 44x37, Lale Cengiz Akıncı Kol., Levent ÇALIKO LU (2001); **Naile Akıncı**, Milli Reasürans Sanat Galerisi Yay., stanbul, 39

Resim. 4.167.Naile Akıncı, Eyüp, 1953, TÜY, 41x28,5, Naile Akıncı koleksiyonu, Ha im Nur GÜREL, Levent ÇALIKO LU (Ed.) (2005); **Naile Akıncı**, Evin Sanat Galerisi Yay.:5, 39

Resim. 4.168.Naile Akıncı, Haliç, 1954, TÜY, 36x42, Dr. Orhan Köprülü Koleksiyonu, Ha im Nur GÜREL, Levent ÇALIKO LU (Ed.) (2005); **Naile Akıncı**, Evin Sanat Galerisi Yay.:5, , 70

Resim. 4.169. Nejad Devrim; Otoportre, 1945, Ka.Üz.Karakalem, 30x25cm, Maria Devrim Koleksiyonu, Cem LER , (Yay.Haz.) (Tarihsiz); **Fahrelnissa ile Nejad Gökku a nda ki Ku ak**, stanbul Modern Yayınları, stanbul, 113

Resim. 4.170. Nejad Devrim, Otoportre, 1944, TÜY, 60x50cm, T.C.Merkez Bankası Kol., Cem LER , (Yay.Haz.) (Tarihsiz); **Fahrelnissa ile Nejad Gökku a nda ki Ku ak**, stanbul Modern Yayınları, stanbul, 129

Resim. 4.171. Nejad Devrim, Kariye Camii, 1944, Dur.Üz.Y b., 46x38cm, Maria Devrim Koleksiyonu, Cem LER , (Yay.Haz.) (Tarihsiz); **Fahrelnissa ile Nejad Gökku a nda ki Ku ak**, stanbul Modern Yayınları, stanbul, 117

Resim. 4.172. Nejad Devrim, Serin Bo aziçi, 1940'lı Yıllar, Mukavva üzerine marufle TÜY, 36x44cm, Sema Barbaros Ça a koleksiyonu, Cem LER , (Yay.Haz.) (Tarihsiz); **Fahrelnissa ile Nejad Gökku a nda ki Ku ak**, stanbul Modern Yayınları, stanbul, 133

Resim. 4.173. Nejad Devrim, Serin Bo aziçi, 1940'lı Yıllar, Muk üz. Ma., TÜY, 36x44cm, Sema Barbaros Ça a koleksiyonu, Cem LER , (Yay.Haz.) (Tarihsiz); **Fahrelnissa ile Nejad Gökku a nda ki Ku ak**, stanbul Modern Yayınları, stanbul, 133

Resim. 4.174. Nejad Devrim, Balıklı Natürmort, 1944, TÜY, 67x63,5cm, Maria Devrim koleksiyonu, Cem LER , (Yay.Haz.) (Tarihsiz); **Fahrelnissa ile Nejad Gökku a nda ki Ku ak**, stanbul Modern Yayınları, stanbul, 75

Resim. 4.175. Ne et Günal, Nü'ler, 1940, Karton üzerine sangin, 24x21, Mukaddes Saran koleksiyonu, www.lebriz.com

Resim. 4.176. Ne et Günal, Karton Üzerine Karakalem, 30x19cm, Mukaddes Saran koleksiyonu, www.lebriz.com

Resim. 4.177. Ne et Günal, Atölye Ziyareti, 1946, TÜY,88x115cm, Mehmet ERGÜVEN, (2006); **Ne et Günal**, Bilim Sanat Galerisi Yayınları, stanbul, 20

Resim. 4.178. Ne et Günal, Ha met Akal, 1944, Litografi, 19x15cm, www.lebriz.com

Resim. 4.179. Ne et Günal, Köylü Kadını, 1945, Gravür, 23x18cm, Mehmet ERGÜVEN, (2006); **Ne et Günal**, Bilim Sanat Galerisi Yayınları, stanbul, 18

Resim. 4.180. Ne et Günal, Portre, 1945, Gravür, 14x11cm, www.lebriz.com

Resim. 4.181. Ne et Günal, Ihan Koman, Gravür, 1945, 12,50x9cm, www.lebriz.com

Resim. 4.182. Anni Atasanov, Ferda Ba man Portresi, 1940, TÜY, Sofya Müzesi koleksiyonu?

Resim. 4.183. Léopold-Lévy Ö rencilerini 1940 sergisinde gösteren foto raf. Peyami SAFA; **Cumhuriyet Gazetesi**, 17 kinci Kanun 1940, 2

TABLolar L STES

Tablo 3.1. Léopold-Lévy'nin Sözle meleri

Tablo 3.2. MSGSÜ stanbul Resim Heykel Müzesi'nde yer alan bir grup yabancı sanatçıya ait resimler ve Léopold-Lévy'nin resimlerinin listesi

Tablo 3.3. Léopold-Lévy'nin ki isel sergileri

Tablo 3.4. Léopold-Lévy'nin stanbul'daki ki isel sergileri ile ilgili basında yer alan yazılar

Tablo 3.5. Léopold-Lévy'nin Yazıları

Tablo 3.6. Güzel Sanatlar Akademisi ile ilgili basın haberleri

I.G R

I.1. Çalı manın Amacı

Bu çalı manın amacı Güzel Sanatlar Akademisi'nin yeniden yapılandırılması kapsamında, ressam Léopold-Lévy'nin yurtdı ndan getirili i ile birlikte, okulun resim e itiminde, atölyelerin i leyi inde meydana gelen de i iklikleri saptamak ve Lévy'nin sanatının, sanatçı ki ili inin, ö rencilerine ve Türk resmine katkılarını ara tırmaktır. Léopold-Lévy'nin Türk resmine etkileri ile ilgili günümüzde olumlu ve olumsuz görü ler vardır. Bu tezin amaçlarından biri de Lévy'nin, Türkiye'ye geldi i dönemin ko ulları ve sanat ortamı de erlendirilerek bu görü lere açıklık kazandırmak ve böylece Türk resminin belli bir dönemi ile ilgili sanat tarihi yazımına katkıda bulunmaktır.

I.2. Çalı manın Kapsamı

Tezin kapsamı ı dönem 1936-1950 yılları arasındır. Güzel Sanatlar Akademisi'ne yabancı hocaların getirilmesi yönündeki hükümet kararı 1936 yılında alınmı , aynı yıl Léopold- Lévy stanbul'a gelmi tir. Léopold-Lévy'nin Türkiye'den ayrılma tarihi Aralık 1949'dur. Lévy'nin geli i ile Güzel Sanatlar Akademisi'nde hayata geçen de i iklikleri saptayabilmek için bu okulun kurulu undan 1936'ya kadar geçirdi i süreç de tez kapsamında ele alınmı tır.

Lévy'nin asistanlarına ve ö rencilerine sanatsal katkısını saptayabilmek için öncelikle Lévy'nin ya amı, sanatı ve sanatçı ki ili i ayrıntılı olarak de erlendirilmi tir. Ayrıca Lévy'nin atölye ö rencileri, onların özgeçmi leri ve sanatçı ki ilikleri, ö rencilerinden bazılarının kurdukları Yeniler grubu da tezin kapsamında ele alınmı tır.

Lévy'nin Akademi'de hocalık ve bölüm ba kanlı ı görevi 12 yılı kapsamaktadır. Lévy'nin geldi i ilk yıl kurdu u atölyesinde bizzat ilgilendi i ressamlar 1940'da mezun olmu tur. Bir yıl sonra Akademi'de Yüksek resim kurulmu ve bu atölye de Lévy'ye ba lı olmu tur. 1940'ta mezun olan Akademi'nin resim ö rencilerinin bir kısmı Yüksek Resim Bölümüne devam ederken, okula yeni ba layanlarla bir arada e itim almı larıdır. Öte yandan, 1944 sonrasında Lévy'nin

asistanlarının ayrı atölyeleri olmuştur. Bu nedenle tez kapsamında öncelikle Lévy'nin ilk atölye öğrencileri belirlenmiş, diğer öğrencilerden Lévy'nin üslubuna yakın olanlara yer verilmiştir. Bu amaçla, hazırlanan sanatçı özgeçmişlerinde eğitimden geçtikleri diğer atölye hocaları da belirtilmiştir. Ancak bazı öğrencilerin bilgi ve görseline ulaşamamıştır. Gerek görüşmelerde gerek daha öncede yapılan sergilerde ismi Lévy atölyesinin öğrencileri arasında anılan Emel Korutürk, kendisi ile randevu talebimize olumsuz yanıt vermiştir. Sanatçıyla yapılan daha önceki görüşmeler incelendiğinde 1936 yılında Akademi'den Çallı atölyesinden ayrıldığını belirttiği ve bu konuda daha ayrıntılı bilgi edinilemediği için Korutürk araştırmamın kapsamına katılmamıştır. Lévy'nin ilk atölyesinin öğrencilerinden olan, Bulgar asıllı Anni Atasanov ve İran asıllı Pujeng'in bilgilerine, İstanbul'da uzun yıllar yaşamış olan Afgan asıllı Aziz Tarzi'nin resimlerine ulaşamamıştır. Ayrıca Lévy ile ilgili pek çok resme sahip olan Fuat, Leyla Süren Koleksiyonu'na da sadece yayınlanmış sergi kataloglarıyla ulaşılmıştır.

I.3. Çallı manın Yöntemi

Léopold-Lévy'nin sanatını, atölyesini ve dönemin Güzel Sanatlar Akademisi'ni tanıtabilmek için döneme tanık olmuş sanatçılarla görüşmüştür. Bu amaçla Léopold-Lévy atölyesinde yetişen kişilerle, onların hayatta olan yakınlarıyla ya da Resim Bölümünde olmayıp da bu dönemi bilenlerle görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde kişiler genel düşüncelerini ve bilgilerini ifade etmişler; sınıf arkadaşları, atölye hocaları, yangın öncesi Akademi binası, atölyeleri ve genel ortamıyla ilgili oldukça önemli bilgiler vermişlerdir. Görüşmeler genellikle soru-yanıt biçiminde gerçekleşmiş, sanatçılar anılarını aktarırken sorularımızı yanıtlamışlardır. Özellikle ressam Fethi Kayaalp'in, dönemle ilgili çok net bilgiler vermesi araştırmamız için aydınlatıcı olmuştur. Ayrıca, Lévy atölyesini oluşturan bazı sanatçılar hakkında hazırlanmış sanatçı katalogları ve sanatçıların çeşitli gazete ve dergilerdeki röportajları, özellikle 1990'lı yıllarda Léopold-Lévy ve atölyesini içeren sergi katalogları da teze yön veren önemli kaynaklardır. Görüşmeler, tezimizin Ekler bölümünde görüşme tarihine göre kronolojik olarak verilmiştir. Tiraje Dikmen ile olan görüşmeler ise bir bütünlük oluşturmaları bakımından kronoloji gözetilmeden

arka arkaya verili tir. Tezin içinde Tiraje Dikmen ile telefonla kaydedilen bilgiler sonrası aldı ımız notlar için Haziran 2008 tarihi kullanılmı tır.

Lévy'nin ilk atölyesinin temsilcilerinden ve aynı zamanda *Yeniler* grubunun kurucusu olan Nuri yem ile görü me sanatçının hastalı ı nedeniyle gerçekleşememi tir. Hayatta olmayan sanatçılardan Mehmet Yüçetürk'ün kızı Doç Dr. Elif Emine Yüçetürk'e ula ılmı ve kendisi sanatçıyla ilgili pek çok resim, belge ve bilgiyi paylaarak ara tırmaya katkı sa lamı tır. Fethi Karaka için ailesi tarafından kurulan web sitesine mesaj gönderilmi bu sayede aile ile ileti me geçilerek randevu alınımı ve Sadi Karaka , a abeyi Fethi Karaka hakkında verdi i bilgilerle çalı mamıza katkı sa lamı tır. Lévy'nin ilk atölye ö rencilerinden Afgan asıllı Aziz Tarzi, uzun süre Türkiye'de bulunmasına ra men hakkında bilgiye ancak ailesi için kurulan genel bir siteden ula ılmı tır. Bu siteye e-mail gönderdi imiz halde yanıt alınamamı bu nedenle onunla ilgili bilgiler sitedeki çeviriyle sınırlı kalmı tır. Yine Ha met Akal için kurulan web sitesinde sadece bir davetiye yer almaktadır, buraya yolladı ımız e-maile de yanıt alamadı ımız için sanatçı ile ilgili görseller lebriz.com müzayede ar ivinden alınımı tır. Tiraje Dikmen Akademi'de misafir ö renci olarak bulundu u yıllarda Zeki Kocamemi'nin ö rencisi oldu undan ve Lévy'nin sanatından etkilenen resimler gerçekleşle tirmedini de ö ne sürdü ünden Lévy'nin ö rencileri kapsamında de erlendirilmemi tir.

Léopold-Lévy'nin Türkiye'ye gelmeden önceki sanatsal geli mesi, Akademi'de gerçekleşle tirdikleri, Lévy atölyesinin ö rencilerinin saptanması ressam Tiraje Dikmen ile görü melerimiz sonrasında gerçekleşle mi tir. Aynı zamanda Lévy'nin yasal varisi olan ve Lévy ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi kullanma ve kullandırma yetkisine sahip olan Tiraje Dikmen, ar ivinde var olan bu konudaki bilgi ve belgelerin hemen hemen tamamını bizimle payla mı tır. Tiraje Dikmen hem konu ile kaynaklara özellikle de Türkiye'de bulunamayacak Fransa dönemleri ile ilgili çok sayıda belgeye ula mamızı sa lamı ve ya ayan di er ressamların isimlerini vererek onlarla ileti me geçmemize yardımcı olmu tur. Tiraje Dikmen koleksiyonunda yer alan Léopold-Lévy'ye ait gravürler, Lévy'nin 1937 öncesi sanatı hakkında fikir edinilmesini sa lamı tır. Yine Dikmen ar ivinde bulunan Lévy'ye ait ya lıboya resimlerin foto rafları da Lévy'nin sanatının son döneminin aktarılmasında etkili

olmu tur. Fransızca belgeler içerisinde Léopold Lévy'nin ya amını ve sanatını ayrıntılı bir biçimde aktaran Nane Battex Cailler'in hazırladığı biyografi (*CAILLER, Nane Battex (1959); "Leopold-Lévy", Les Cahiers D'Art Documents, 108, Geneve*) yol gösterici olmu tur. Lévy için hazırlanan 1960 sonrası biyografilerde de Cailler'in çalışması en temel kaynaklar arasında yer almıştır. André Salmon tarafından yazılmış Léopold-Lévy kitabı sanatçının 1920-30 dönemine ait çok sayıda görseli içerdiği için onun bu devresi ile ilgili bilgi buradan sağlanmıştır. Lévy'nin sanatı, konuları, çalışma yöntemi ve tekniği, desen anlayışı, gravürleri ekinde başlıklar altında incelenmiştir, resimleri konularına ve üslup gelişmelerine göre dizilmiştir. Ancak burada resimlerin çoğunun aslının ve onlarla ilgili renkli foto rafların olmayışı, yapım yılı haricinde teknik bilgilerin verilmemesi bu resimlerle ilgili bilgilerin sınırlı kalmasına neden olmu tur. Sanatçılarla yapılan görüşmeler kapsamında koleksiyonlarında bulunan 1937-1950 dönemine ait resimleri de incelenmiştir. Maalesef 1 Nisan 1948'deki Akademi yangını nedeniyle bu resimlerden çok azı günümüze gelebilmiştir.

Lévy'nin Türk resmi üzerine yazdıkları, sanatçıyla yapılan görüşme, sergi katalogları, basında çıkan haberler ve yorumlar ile eleştirmenlerin Lévy için görüşleri gibi Fransızca metinler Türkçeye çevrilmiştir. Bu belgeler arasında, Lévy'nin 20 Aralık 1944 tarihinde Maarif Vekâleti'ne sunduğu rapor, asistanlarının atölyelerinin ayrılması, Bursa'da Akademi gözetiminde resim atölyesi açılması, öğrencilerin yurtdışında burs alması gibi önerileri içerdiği, aynı zamanda Lévy'nin Akademi ile ilgili görüşlerini de kapsadığı için pek çok konuya açıklık getirmiştir ve raporun Türkçesi tezin belgeler kısmında sunulmu tur.

Lévy'nin öğrencileri sıralanırken doğum tarihi en eski olandan en yeni olana göre kronolojik bir sıralama yapılmıştır. Öğrenci biyografilerinde tezin yıl sınırları içindeki bilgiler verilmemiş, sanatçıların asıl üsluplarının oluştuğu 1950 sonrası hakkında ayrıntılı bilgi verilmemiştir.

Araştırma ile ilgili olarak MSGSÜ'deki araştırma çalışmasında, kütüphanede yer alan Akademi'nin yıldönümü kutlamaları, yönetmelikleri ve Akademi defterlerinden yararlanılmış, foto raf atölyesi arşivindeki Akademi'nin eski foto rafları, tezimizin

Güzel Sanatlar Akademisini tanıtan bölümlerinde destekleyici olarak kullanılmıştır. 2009 yılında Ataman Demir'in *Güzel Sanatlar Akademisi'nde Yabancı Hocalar* kitabı, MSGSÜ'nde yayınlanmamış araştırmaları ve belgelerini kapsamı bakımından önemlidir. Lévy'nin Tiraje Dikmen araştırmalarında bulunan belgelerine bu kitapta yer alan belgeler eklenerek, çalışmamızın belgeye dayandırılan bilgileri netlik kazanmıştır. Bu belgelerin çoğu tezinde Ekler kısmında yer almaktadır.

Tezinde temelini oluşturulan kütüphane araştırmaları bölümünde Türk resmi üzerine pek çok genel kaynak incelenmiş, sanatçı katalog ve kitapları yol gösterici olmuştur. Yine, Türk resmi ile ilgili kaynak ve makalelerinin bibliyografyaları taranarak notlar alınmış ve bu şekilde araştırmamızın kapsamında olan kaynaklara ulaşılmıştır. T.C. Başbakanlık Cumhurbaşkanlığı Araştırma Merkezi'nde yapılan çalışmamızın tezinde belgeler bölümünü zenginleştirilmiş ve bazı bilgilerin çıkartılması noktasında olmuştur. Süreli yayınlardan *Ülkü, Yeni Adam, Ar, Güzel Sanatlar, Arkitekt, Sanat Çevresi, Milliyet Sanat dergileri, Cumhuriyet, Tan ve Ulus* gazetelerinden yararlanılmıştır. Atatürk Kitaplığı'nın tadilat nedeniyle uzun süre kapalı kalması, bazı süreli yayınların Beyazıt kütüphanesinde olmayışı, Basın Müzesi'nde çalışmamızın sisteminin getirdiği zorluklar, Yapı Kredi Sermet Çiftler kütüphanesinin gazeteler için randevu sistemine geçmesi dönem araştırmacılarının ortak sıkıntısı olmuştur. Gazete ve dergilerde Lévy'nin sergileri, konferansları, sanatçıyla yapılan görüşme ve anketlere ulaşılmıştır. Lévy'nin sanat üzerine yazıları sanatçı kişiliğinin ve eğitim anlayışının saptanmasında etkili olmuştur. Lévy ya da onunla ilgili eleştiriler alıntı biçiminde verilmiştir. Bunun sebebi de dolaylı anlatıma dönüştürülen cümlelerin çoğunlukla anlamını yitirmesidir.

Araştırma içinde basında çıkan Akademi'ye ilişkin yazılar, Léopold-Lévy'nin sergi, konferans ve yazıları tablo biçiminde verilmiştir. Lévy, geldiği ilk yıl İstanbul Resim Heykel Müzesi'nin düzenlenmesine katkıları sağladı, bu müzeye Selahattin Refik Sırmalı Bey'in yabancı ressamlar koleksiyonunun kazandırılmasında etkili olmuştur. Araştırmada yer alan tablolardan biri de sözü geçen yabancı ressamlar ve Lévy'ye ait eserlerin dökümünü belirten tablodur. Tablo, İstanbul Resim Heykel Müzesi'nin kayıtlarında yer alan bilgilerle oluşturulmuştur.

Ayrıca İstanbul Resim Heykel Müzesi'nde sanatçı ile ilgili görseller ve çok sınırlı olan ar iv belgelerine de ula ılmı tır.

Lévy ve ö rencilerinin resimleri seçilirken sahte resim olması olasılı ı göz önüne alınarak, olabildi ince İstanbul Resim Heykel Müzesi ar ivleri kullanılmı , varsa yayınlanmı kaynaklardan resimler taranmı tır. Ayrıca bazı ressamın erken dönem resimlerine ula mak mümkün olamamı ve www.lebriz.com sitesinin müzayede bilgi bankasından yararlanılmı tır. Sanatçı görselleri ile ilgili www.sanalmuze.org ve tek sanatçı sitelerinden www.fethikarakas.com'dan da görsel destek sa lanmı tır.

II. 1936 ÖNCESİ GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ

A. Cumhuriyet Öncesi Dönemi (1883-1923)

Resim, heykel ve mimarlık gibi dalları içeren güzel sanatlar eğitiminin bir okul kapsamında verilmesi gerektiğini savunan düşünürlerin, Osmanlı'da oluşması ve kabul görmesi batılılaşma sürecinin hız kazandığı 19.yüzyılda gerçekleşmiştir. Sanayi-i Nefise Mektebi Âlisi (Güzel Sanatlar Akademisi)'nin 1883'de eğitimine başlamasından önce resim eğitimi, Mühendishane-i Berri Hümayun'un programında yer almıştır ve resim dersi bu okulun ilk sınıflarında verilmiştir.¹ 19. yüzyılda ise Mekteb-i Harbiye² ve daha sonra Askeri Kadılar³ bünyesinde resim dersi verilmiştir.⁴ Bu okullar bünyesinde açılan sınıflar da sanat ortamının gelişmesinde rol oynamıştır. Askeri okulların yanı sıra, 19. yüzyılda kurulan Galatasaray Sultanisi ve Mekteb-i Sanayi gibi sivil eğitim kurumlarında da eğitim-öğretim programları içinde resim dersi bulunmaktadır.

Resim eğitiminin okullarda ders olarak uygulanmasının yanı sıra Sultan Abdülaziz döneminde (1861-1876), resim ve mimari eğitimi veren bir okul kurulması için resmi bir girişimde bulunulmuştur. Dönemin Maarif Vekili Münif Paşa, okulun müdürlüğüne ressam Pierre Désiré Guillemet⁵'yi (1827- 1878) atamıştır. Ancak, 17 Ekim 1877 tarihli resmi yönetmelikle Maarif Vekâletine bağlı olarak açılması planlanan okul, 1877-78 Osmanlı-Rus savaşı nedeniyle hayata geçirilememiştir.⁶

¹ Mustafa CEZAR; **Sanatta Batıya Açılı ve Osman Hamdi**, 375. Resim dersi Mühendishane'nin ilk sınıfında gösterilmiştir. Aynı kaynakta Cezar bu dersin mimarlık ve mühendislik bilgilerine destek olmak üzere verildiğini saptamaktadır. **A.g.k.**, 376

² Mekteb-i Harbiye 1834 yılında kurulmuş ve resim eğitiminin daha da kapsamlı bir biçimde ele alındığı bir kurum olmuştur. **A.g.k.**, 376, 390. Bu okulun kadrosuna 1837- 41 arası bir tarihte katılan Joseph Schranz (1803-1853 sonrası) suluboya derslerini ve 1846 yılında katılan Mösyo Gues desen ve yağlıboya derslerini vermiştir. Ayrıca Mektebi Harbiye bünyesinde Menazır (perspektif) ve resim derslerinin verilmiştir **A.g.k.**, 376,377,390.

³ Harbiye Okulu ikiye bölünerek 1845 yılında kadılar kısmı oluşturulmuş, kadılar mezunları daha sonra Harb okulunda eğitime devam etmişlerdir. Kadılarde resim eğitimi beş yıllık eğitim sürecinin ikinci yılında başlatılarak her yıl verilmektedir **A.g.k.**, 391, 393

⁴ **A.g.k.**, 390, 392

⁵ Pierre Désiré Guillemet (1827-1878); Fransız asıllı ressamdır. Semra GERMANER.; Zeynep NANKUR.; **Oryantalistlerin İstanbul'u**, 68

⁶ Halil EDHEM; **Elvah-ı Nakliye Koleksiyonu**, 38

Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisi (Güzel Sanatlar Akademisi)'nin kurulması ile ilgili resmi gerekçe ve ilgili yönetmelik 1 Ocak 1882 tarihlidir.⁷ Güzel Sanatlar e itimi veren bir okulun kurulmasında, 4 Eylül 1881 tarihinde Müze-i Hümayun müdürlü üne getirilmi olan Osman Hamdi Bey'in giri imleri önem ta ımaktadır.⁸ Fransa'da hukuk ve resim e itimi alan Osman Hamdi Bey Müze müdürlü ü görevine ek olarak Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisi müdürlü üne tayin edilmi tir.⁹ Mimar Vallaury tarafından yapılan okul binası (günümüzde Eski ark Eserleri Müzesi), Osman Hamdi'nin müdürü oldu u müzenin hemen kar ısında yer almı tır. Be derslik ve atölyeden olu an bina, 1882 yılının Eylül ayında tamamlanmı tır. Ö renci kaydına aynı yılın 28 Ekim günü ba lanmı , Aralık ayında kütüphane ar ivine konulmak üzere Fransa'dan kitaplar getirtilmi ve 3 Mart 1883 tarihinde Sanayi-i Nefise Mektebi açılmı tır.¹⁰ Güzel Sanatlar Akademisi'nin ilkö retim kadrosu a a ıdaki gibidir:

*“ Müze ve Sanayi-i Nefise Müdürü; Osman Hamdi Bey, Dahili Müdür (müdür muavini) ve Heykel Ö retmeni; Osgan Efendi, Fenn-i Mimari Ö retmeni; Vallauri, Ya liboya Resim Ö retmeni; Salvatore Valeri, Karakalem Resim Ö retmeni; Warnia-Zarzecki, Tarih Ö retmeni; Aristofanis Efendi, Ulum-u Riyaziye (matematik ö retmeni); Kaymakam Hasan Fuat Bey, Te rih (anatomi) Ö retmeni: Kola ası Yusuf Rami Efendi”*¹¹

Okulun programında gravür bölümü de yer almı , ancak bölüm hocası (hakkâk) bulunamadı ndan bu bölüm, 1892 yılında Fransa'dan Napier adlı bir ö retmen getirildikten sonra faaliyete geçirilebilmi tir.¹² Okul, ilk kuruldu unda Ticaret Nezaretine ba lı iken 30 Aralık 1886 yılında Maarif Nezaretine ba lanmı tır.¹³

⁷ Bkz. (1), CEZAR; 530, belge no.21'e dayandırılmı .

⁸ Mustafa CEZAR; “Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Tarihçesi, (1883-1968)”, **Devlet Güzel Sanatlar Akademisi**, 7

⁹ “A.g.m.”, 7

¹⁰ Bkz. (6), EDHEM, 39

¹¹ Bkz. (8), CEZAR , 8

¹² Bkz. (8), CEZAR , 8

¹³ Mustafa CEZAR “Kurulu undan Bugüne Akademi”, sayfa no yok.

Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisi, yüksekokul statüsündedir ve bu nedenle kurulu unda kaydolacak öğrencilerin idadi mezunu olmaları, on yedi ya ından küçük ve yirmi be ya ından büyük olmamaları artı getirilmiştir.¹⁴ İlk sene 20 kiş i olan kayıtlı öğrenci sayısı, ikinci yılından sonra 60 kişiye ulaşmıştır.¹⁵ Bölümlerin eğitim süreleri ise Resim Bölümü için 5, mimarlık ve heykeltıraşlık bölümleri için 4, hakkaklık bölümü için ise 3 yıl olarak belirlenmiştir ve tüm bölümler için bir yıl hazırlık sınıfı dersleri konulmuştur.¹⁶ Bu okulun öğrencileri diğer yüksekokul mezunu öğrencileri gibi Maarif Madalyası almışlar ve askerlikten muaf tutulmuşlardır.¹⁷ Askeri ve bazı sivil okullarda bursla yurt dışına öğrenci gönderilmesi uygulamasına Sanayi-i Nefise Mektebi bünyesinde de devam edilmiştir, bu uygulama zamanla sekteye ulaşsa da uzun yıllar Akademi'nin mezuniyet programında var olmuştur.¹⁸

Öğrenci aldığı ilk yıldan itibaren Sanayi-i Nefise Mektebi'nin bina problemi olmuştur. Sanayi-i Nefise Mektebi'nin ilk binasının genişletilmesi için Osman Hamdi Bey, mimar Vallaury'ye bir plan hazırlatarak okulun büyütülmesi problemini ele almıştır. 1892 yılında plan uygulamaya geçirilerek, atölye ve sergiler için büyük bir salon, biri hakkaklık diğeri heykel bölümlerince kullanılmak üzere iki atölye yapılmıştır.¹⁹ 1911 yılında da okul binası ile yeni salon arasına iki oda ilave edilerek binanın büyütülmesine devam edilmiştir.²⁰

Osman Hamdi Bey'in 24 Şubat 1910'da ölümünün ardından Akademi'nin müdürü kardeşi Halil Edhem Bey olmuş ve bu dönemde Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisi, Müze-i Hümayun müdürlüğünden bağımsız bir okul haline gelmiştir. 2 Ekim 1916 yılına dek Sanayi-i Nefise Mektebi Âlisi, mevcut binada (bugünkü ark

¹⁴ Bkz. (8), CEZAR , 9

¹⁵ Bkz. (6), EDHEM, 36

¹⁶ Bkz. (13), CEZAR , sayfa no yok.

¹⁷ Bkz. (13), CEZAR , sayfa no yok.

¹⁸ Bkz. (13), CEZAR , sayfa no yok. Aynı kaynaktan 1891 yılında Avrupa'ya gönderilen ilk Akademi mezunlarının, Mimarlık bölümünden Feyzi ve Nizameddin Bey ile heykel bölümünden İhsan (Özsoy) Bey oldukları belirtilmektedir.

¹⁹ Bkz. (8), CEZAR , 9

²⁰ Bkz. (8), CEZAR , 9

Eserleri Müzesi) e itim ö retimi sürdürmü tür.²¹ Aynı dönemde okul bu ilk binasından çıkarılmı 1926'da Fındıklı'da Cemile Sultan Sarayı'na geçene dek e itimin yapılaca ı bina önemli bir sorun haline gelmi tir. Okul, ilk önce Ca alo lu Lisan Mektebi Binası'na (bugün Ca alo lu Kız Meslek Lisesi) ta ınmı , 13 Mayıs 1919'da bu binadan çıkartılarak ehzadeba ı'nda küçük bir eve, ardından 9 Mayıs 1920 tarihinde Divanyolu Gedikler Kâhyası Salih Efendi Kona ı'na (bugün Sıhhiye Müzesi) ta ınmı tır.²² Bu bina talyanlar tarafından kullanılmak üzere bo altılınca Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisi dört ay kadar binasız kalmı tır. 9 Ekim 1920'de Divanyolu'ndaki binaya, 1921 yılının Ekim ayında Ca alo lu Lisan Mektebine dönülmü ve 1926 yazında Fındıklı'daki eski Meclis-i Mebusan binasına (Cemile Sultan Sarayı) geçilmi tir.²³

Sanayi-i Nefise Mektebi Âlisi'nin devlet bursuyla yurtdı na gönderdi i öğrencilerden bazıları, Birinci Dünya Sava ı ve onu takip eden yıllarda, okulun Resim Bölümünün kadrolarına atanarak, yeni bir dönemi de ba latmı lardır. Bu uygulamaya ilk kez Osman Hamdi Bey'in müdür oldu u dönemde ba lanmı tır. Ressam Ömer Adil Bey, ardından heykeltıra hsan (Özsoy) Bey okulun kadrosuna katılmı , bunu Halil Edhem'in müdürlü ü dönemine denk gelen 1914 yılında ressam brahim (Çallı) ve bir sonraki yıl da ressam Hikmet (Onat) Bey'in atanması izlemi tir.²⁴ 1918 yılında Resim Bölümüne Nazmi Ziya (Güran), 1919 yılında ise Feyhaman (Duran) Bey katılmı tır.²⁵ Bu sanatçılar yurtdı nda izlenimci akımın etkisi altında kalmı lar ve izlenimcilik paralelinde resimler gerçeikle tirerek okulun sanat görü ünün geli iminde etkin bir rol oynamı lardır.

Güzel sanatlar e itiminin yaygınla tırılması do rultusunda 1 Kasım 1914'te kızlara sanat e itimi veren nas Sanayi-i Nefise Mektebi'nin kurulması önemli bir adımdır. Okul, ressam Mihri Mü fik'in, dönemin Maarif Vekili ükrü Bey'e önerisi

²¹ Bkz. (8), CEZAR , 9

²² Bkz. (8), CEZAR , 10

²³ CEZAR, Mustafa (1983 a); "Yüz Yıllık Bir Sanat E itimi Kurumu", 21

²⁴ Bkz. (13), CEZAR , sayfa no yok.

²⁵ Bkz. (23), CEZAR (1983a), 20

üzerine kurulmu tur.²⁶ Mihri Mü fik, 1919 yılına dek hem okulun müdürü hem de atölye hocası olarak görevini sürdürmü tür.²⁷ Zeynep Hanım Kona ı'nın ikinci katında (eski Darülfünun binası), iki odada e itime ba layan okula ö renci kaydı erkek ö rencilerin binasında (ark Eserleri Müzesi) yapılmakta ve ö retim kadrosu²⁸ dı arıdan sa lanmaktadır. Bir süre sonra Bezm-i Âlem Kız Sultanisi'ne (stanbul Kız Lisesi) ta man okul daha sonra Gedikpa a'da ba ka bir okul binasına yerle tirilmi tir.²⁹ Kız ve erkek ö rencilerin tek bir binada e itim görmesi Cumhuriyet'in ilk yıllarında Fındıklı'da bugün mevcut binada gerçekte mi tir.³⁰

B. Cumhuriyet'in İlk On Yılı (1923-1933 Dönemi):

Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte devletin kültür politikaları içinde güzel sanatlar önemli bir yer tutmu tur. Ulusu ça da medeniyetler seviyesine ula tırmak Cumhuriyet hükümetinin hedefi olmu ve bu hedef do rultusunda öncelikli olarak e itim sisteminde bir takım de i iklikler yapılmı tur. Bu de i ikliklerin en önemlileri; 3 Mart 1924'te medreselerin ba lı oldu u Evkaf ve er'ye Bakanlı ı'nın kaldırılması ve e itimde birli i sa layan Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabulüdür. Tevhid-i Tedrisat kanunuyla birlikte medreseler kaldırılmı ve var olan bütün e itim kurumları Maarif Vekâleti (Milli E itim Bakanlı ına) ba lanmı tur.

Dönemin Milli E itim Bakanı Mustafa Necati'nin verdi i konferans ve demeçlerde güzel sanatlar e itimi ve bu kapsamda Güzel Sanatlar Akademisi'nin ıslahı üzerinde durulmu , Güzel Sanatlar Akademisi'nden hükümetin bekledikleri

²⁶ Canan BEYKAL; "Yeni Kadın ve nas Sanayi-i Nefise Mektebi", 9

²⁷ Canan BEYKAL; "A.g.m.", 10. Aynı kaynaktan okulun bundan sonraki müdürünün Ömer Adil oldu u ve Mihri Mü fik'ten bo alan Usul-ü tersim hocalı ına da Feyhaman Duran'ın getirildi i belirtilmektedir.

²⁸ Canan BEYKAL; "A.g.m.", 9'da ço unlu u dı arıdan sa lanan bu ö retim kadrosunda Anatomi dersini Ali Nurettin (Berkol), Sanat Tarihi ve Estetik derslerini Osman Hamdi'nin damadı Vahit Bey ve daha sonra Ahmet Ha im, Perspektif dersini de Ahmet Ziya (Akbulut) vermektedir. Okulun di er atölye hocası Ali Sami (Boyar)'dır ö renciler yaz tatillerinde Hoca Ali Rıza ile açık havada peyzajlar çalı mı lardır.

²⁹ Bkz. (8), CEZAR, 10

³⁰ Bkz. (26), BEYKAL, 10

ifade edilmi ve sanatın inkılâpları destekleyici yönü ayrıntılı bir biçimde tartışılmıdır.³¹

Cumhuriyet'in ilk yıllarında ülke ekonomisinde savaş sonrası olumsuz sonuçları hissedilmektedir. Devletin kısıtlı bütçesi içinde Milli Eğitim Bakanlığı'na ayrılan pay sınırlı kalmıdır.³² Bu nedenle, Güzel Sanatlar Akademisi'nde ilk amaçta köklü değişiklikler yapmak mümkün olmamı, en önemli gelişme, binanın 1926 yazında Fındıklı'ya taşınması olmuştur. Bu durum okul için kalıcı bir mekân sağlamı ve atölye ve derslikler için daha uygun koşulların oluşmasına olanak vermiştir. Cemile Sultan için yaptırılan bu saray yapısı, 1 Nisan 1948'deki Akademi yangınına dek orijinal niteliğini korumuştur.

Sanayi-i Nefise Mektebi'nin Cumhuriyet dönemindeki ilk yönetmeliği 1924 tarihli ve müdür Mehmet Cemil (Cem) Bey zamanında yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmeliğe göre Akademi yüksek dereceli bir okul olma özelliğini korumaktadır.³³ Ancak yönetmeliğin Sanayi-i Nefise Mektebi'nin yüksek dereceli bir okul olduğunu gösteren maddesi iki yıl geçerli olmuş ve 1926-1927 yıllarında mimarlık haricindeki, Resim, Heykel, Tezyini Sanatlar bölümlerinin mezunları orta dereceden mezun kabul edilmişlerdir.³⁴ Yönetmeliğe göre okulun bölümleri; Mimarlık, Resim, Heykel, Resim Darülmuallimini (Öğretmen Okulu) ve Tezyini Sanatları'dır. Resim öğretmeni okulu hayata geçirilememiş, 1892 yılından beri var olan hakikî bölümü ise kaldırılmıştır.³⁵ Yönetmelikte resim ve heykel bölümlerinin öğrenim süresi belli bir zaman dilimine değil, yaş sınırına bağlanmıştır. Öğrenci bu bölümlerde eğitimini

³¹ M. Rauf Nâzım; **Mustafa Necati**, 104, 122-125

³² Mustafa CEZAR; "Cumhuriyet Devrinin Atatürk'ün Savaşlı Dönemindeki Güzel Sanatlar Sorun ve Etkinliklerine Bir Bakış", 12

³³ "A.g.m.", 11'de yüksek dereceli okullar listelenmiştir. Buna göre; 1923-1924 yılında Türkiye'deki yüksek öğretim kurumları şunlardır: İstanbul Darülfünunu, Dişçilik Okulu, Eczacılık Okulu, Mühendis Mektebi, Mülkiye Mektebi, Sanayi-i Nefise Mektebi-İ Âlisi, Ticaret Mektebi-İ Âlisi, Orman Mektebi-İ Âlisi.

³⁴ Nilüfer ÖNDEN; **Cumhuriyet'in Kültür Politikası ve Sanat 1923-1950**, 147. CEZAR; ortaokul mezunlarının da resim, heykel ve Tezyini Sanatlar bölümlerine alınması uygulamasına bağlanmasının, savaş tanıklığı bir toplumda bu bölümlere yönelik eğitimi arttırmak amacıyla yapıldığı üzerinde durmaktadır. Yine Cezar, bu bölümlerden mezun olanların orta dereceli kabul edilen, mimarlık mezunlarının yüksek dereceye sahip olmalarının Türkiye Cumhuriyeti'nin güzel sanatları destekleyen tutumuyla çelişen bir durum olduğunu belirtmektedir. Bkz. (13), CEZAR, sayfa no yok.

³⁵ Bkz. (13), CEZAR, sayfa no yok.

otuz ya ına dek sürdürebilecek ve be sene yüksek okul ö rencili i hakkında yararlanabilecektir. Tezyini Sanatların ö renim süresi ise dört yıldır. Tezyini Sanatlar bölümünde ikinci sınıftan itibaren ö renciler ihtisas atölyesine ayrılmaktadır. Cemil (Cem) Bey'in döneminde kurulan tezyinat atölyesinde ders veren bölümün tek hocası 1923'ten itibaren Avni Lifij'dir. Lifij, 1926 yılında Paris'e giderek bu alanda çalı mı ve Akademi müdürlü üne bir rapor vermi tir. 1925 yılında talyan asıllı Titolaquer, 1927 yılında ise Avni Lifij'in ölümüyle Avusturyalı Weber bu bölümün hocalı ına getirilmi tir.³⁶ Akademi bölümlerine ö renci yeti tirmek üzere, serbest atölyeye kaydolan misafir ö rencilerden bir altın kayıt parası alınması da kaldırılmı tir. Ayrıca, okulun 1927 yılına dek Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisi olan ismi, 1928 yılı yazı malarında önce Sanayi-i Nefise Akademisi ve 1 Kasım 1928'de yeni Türk alfabesinin kabul edilmesinden sonra Güzel Sanatlar Akademisi olarak de i tirilmi tir.³⁷

Sanayi-i Nefise Mektebi'nin Mehmet Cemil (Cem) Bey (1882-1950)'den³⁸ sonraki müdürü kısa bir süre ikinci kez atanan Nazmi Ziya (1881-1937)'dir.³⁹ Cemil Bey döneminde Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisi'nin yeni bölümü olan Tezyini Sanatlara Milli E itim Bakanlı ı tarafından da ayrı bir önem verildi i ve bu konunun Bakanlıkça ara tırıldı ı Milli E itim Bakanı Mustafa Necati'nin 3 ubat 1927'de stanbul gazetecilerine verdi i “Uygulamalı e itim, beden e itimi ve güzel sanatlar” ba lıklı demeçte belirgindir:

“Meslekta larım ve herkes bilmelidir ki güzel sanatlar konusunda yurdumuz zengindir. Güzel sanatlar yalnız bir süs de il, bir gereksinmedir. Bu gereksinme az ya da çok ye inlikle bütün halkça duyulmalı ki, bizde de yüksek sanatçı yeti ecek ortam do sun. Sanat tadının her katman (tabaka) da geni lemesini sa lamak Milli E itim Bakanlı ının borcudur. Bunun için dü ündüklerim unlardır:

³⁶ Bkz. (13), CEZAR, sayfa no yok.

³⁷ Bkz. (23), CEZAR (1983a), 20

³⁸ Cemil Cem'in müdürlü ü dönemi Eylül 1921-Mart 1925 yılları arasındadır. ANON M; “Akademi Müdürü ve Ba kanları”, 8

³⁹ Nazmi Ziya'nın Güzel Sanatlar Akademisi müdürlü ü dönemi Mart 1925- 18.6.1927 yılları arasındadır. Anonim; “A.g.m.”, 8

- 1) Genel olarak okullarda sanat tadının (zevkinin) kabul edilmesi için Batı'daki yöntemleri olduğu gibi kabul edeceğiz.
- 2) Sanat gereksinmesinin uyanması için Batı'nın ilkelerini olduğu gibi uygulamak gerekir.
- 3) Güzel sanatın e ya üzerindeki uygulaması demek olan süsleme sanatına özellikle önem vereceğiz. Bu son nokta yalnız güzel sanatlar sorunu değildir...

Bu sorun üzerine yapılacak incelemelerin sonucuna göre, Güzel Sanatlar Okulu'ndaki Süsleme Sanatları kolunu geliştireceğiz. Zeynepimiz yolu bu kolu sanat ile yakından ilgilendirmektir. Bunun için doküman ve tezgâhları, çini, toprak ve bakalemelik sahipleri ile işbirliği edeceğiz. Bu gibi süsleme sanatlarının en güzelini Londra'da gördüm diyebilirim. Bununla birlikte Almanya'da da bakalemelik olarak görülecek bu çeşitli kurumlar vardır. Süsleme sanatlarının uzmanlarından yararlanmak için Güzel Sanatlar müdürlüğümüz gereken kişilerle görüşmüştür. Yakında bu uzmanları da getirmiş olacağız.”⁴⁰

Konumuzun metninin devamında Tezyini Sanatlardan daha az yer tutan resim ve heykelin batı dünyasında oynadığı rol de belirlenmektedir.⁴¹

Türkiye Cumhuriyeti inkılablarını hayata geçirecek yetim insan gücünün yeterli olmayışı bu dönemin bakalema sorunları arasında yer almaktadır. Bu nedenle de Batı'nın bilim, teknoloji ve sanatından yararlanabilecek kadroları oluşturmak üzere yurtdışına öğrenci gönderilmesi hükümetin önemle üzerinde durduğu bir konu olmuştur. Sanayi-i Nefise öğrencilerini de yakından ilgilendiren Avrupa bursu ile ilgili Mustafa Necati'nin sözleri dikkat çekicidir:

“Efendiler! Her alanda uzman ve bilgili gençler gereksiniyoruz. Bu bir yana, okullarımıza değerli öğretmenler bulmak için gençlerimizin

⁴⁰ Bkz. (31), NAN, 122,123'den alınmıştır.

⁴¹ Bkz. (31), NAN, 122,123

olabildi ince çok Avrupa'da yeti tirmek gerekmesinde oldu umuza da ku ku yoktur... Avrupa'daki ö renci ya amının düzenlenmesini temelli bir ödev saymaktayız. Avrupa'daki Türk ö rencisi sorununun yalnız Milli Eğitim Bakanlığı'nın yönetim alanı görüşünden de il, daha kapsamlı ve ulusal bir bakımdan irdelenerek sağlıklı bir çözüme ulaştırılması zorunludur. Bu konuda yakında Yüksek Kurulunuza yasal önerilerde bulunacağımı umuyorum... ”⁴²

Mustafa Necati'nin 12 Mayıs 1927 tarihli TBMM oturumu Bakanlık bütçesinde ele aldığı Güzel Sanatlar maddesinde; sanat yapıtlarının devrimleri ve ülküleri gelecek kuşaklara aktarma görevi olduğundan ve tamamen bakımsız olarak nitelendirdiği güzel sanatlar ile ilgili işlerin düzenlenmesinde bakanlığın Güzel Sanatlar Dairesi ve uzmanlardan oluşan Güzel sanatlar yayıncılığının çalışmalarını sürdürdüklerinden söz etmektedir. Ayrıca, binanın Fındıklı'ya taşınması ve çağdaş bir süsleme biriminin oluşturulmasını bu alanda yapılan düzenlemelere örnek olarak göstermiştir. Resim sergilerinin kamusal Devlet sergisi sayılması, Atatürk'ün adını yüceltmek üzere Bakanlığın heykeller ihale etmesi de bu alandaki önemli gelişmeler olarak konularında yer almaktadır.⁴³

Nazmi Ziya'nın kısa süren müdürlük dönemi sonrasında Güzel Sanatlar Akademisi'ne Namık Kemal Müdür olarak atanmıştır. Namık Kemal Paris dönüşünden ilk olarak 1926 yılında resim eğitimini denetlemekle görevli müfettiş olarak atanmıştır⁴⁴, Haziran 1927'den, Haziran 1935'e kadar Akademi Müdürü olarak görev yapmıştır. Okulun adının Güzel Sanatlar Akademisi olarak değiştirilmesi Namık Kemal döneminde gerçekleştirilmiştir.⁴⁵ Yine Namık Kemal döneminde Tezyinat şubesi yani Dekoratif Sanatlar Bölümü tam anlamıyla yenilenmiş ve bölümün gelişmesi için pek çok uygulama yapılmıştır. Namık Kemal Paris'te bulunduğu sırada, Milletlerarası Dekoratif Sergisini (1925) görmüş ve bu sergiden etkilenerek, Türkiye'de dekoratif sanatlar öğretiminin esaslı şekilde yapılması doğrultusunda

⁴² Bkz. (31), NAN, 143,144

⁴³ Bkz. (31), NAN, 137,138

⁴⁴ Zeynep RONA; **Namık Kemal**, 20

⁴⁵ Bkz. (34), ÖND N, 149

çaba göstermi tir.⁴⁶ Namık smail döneminde Dekoratif Sanatlar bölümüne seramik, grafik ve afi ve iç mimari atölyeleri eklenmi ve yeni hocalar kazandırılarak atölyeler etkin hale getirilmi tir. Bu amaçla, daha önce bu bölüme gelen Avusturyalı Weber'in yanına smail Hakkı Oygur yardımcı olarak atanmi ve Oygur, seramik atölyesinde çalı maya ba lamı tır. Weber'in bölümden ayrılmasıyla olu an kadroya, 1 Ekim 1932'de Midhat Özar grafik ve afi atölyesi ö retmeni olarak atanmi tir. Yine bu bölümde, 17 Ocak 1929'da göreve ba layan Philip Ginther iç mimari atölyesini kurmu tur. Ginther'in bölüm ba kanı oldu u yıllarda Tezyinat bölümünde umumi tezyinat adlı bir bölüm daha kurulmu tur.⁴⁷

Cumhuriyet'in onuncu yılında e itim alanında yapılan en köklü de i iklik stanbul Darülfünun'un 31 Temmuz 1933'te kaldırılması ve 1 A ustos 1933'ten itibaren Maarif Vekâleti'ne ba lı olarak stanbul Üniversitesi'nin kurulmasıdır.⁴⁸ nkılâplarla ilgili atılımlarda Darülfünun yeterlilik gösteremeyince, Maarif Vekili Re it Galip'in önerisiyle, 1932 yılı ilkbaharında bir reform önerisi hazırlamak üzere sviçreli Prof. Albert Malche ça rılmı ve kendisinden Darülfünun'un durumunu içeren bir rapor hazırlaması istenmi tir. Raporda Türkçe bilimsel yayınlar yetersiz, profesör maa ları dü ük, üniversite toplum ve devletten kopuk, ders yöntemleri ve i leni leri eski ve tam bilimsel de il, ö rencilerin yabancı dil seviyeleri yetersiz olarak nitelendirilmi tir ve gelece in Türk profesörlerinin Darülfünun (stanbul Üniversitesi)'nde yeti mesi günün artlarında mümkün görülmemi tir.⁴⁹

Malche'nin Türk hükümetine sundu u reform önerisi; çalı ma araç ve gereçleri, çalı ma organizasyonu ve üniversitenin dı a açılması olarak, üç ana ba lıkta toplanmı tır.⁵⁰ Malche'nin raporundan bir yıl sonra 31 Mayıs 1933'te hazırlanan kanun uyarınca, stanbul Darülfünunu stanbul Üniversitesine dönü türülmü ve ilk anda eskiden olan bütün ö retim kadrosu da ortadan

⁴⁶ Bkz. (13), CEZAR, sayfa no yok.

⁴⁷ Bkz. (13), CEZAR, sayfa no yok.

⁴⁸ Horst WIDMANN; **Atatürk ve Üniversite Reformu**, çev. A.Kazancıgil, S.Bokurt, 84

⁴⁹ Horst WIDMANN; **A.g.k.**, 75,76

⁵⁰ Horst WIDMANN; **A.g.k.**, 78

kaldırılmıştır.⁵¹ Daha sonra bu hocalardan bir kısmı yeniden kadroya alınmıştır. Yurtdışında eğitimini tamamlayıp dönen Türk öğrenciler ve yabancı profesörler eklenerek yeni bir eğitim öğretim kadrosu oluşturulmuştur.⁵² Eğitim ve komisyonunda olan ve reformu yürütecek olan komisyonda yer alan kişiler matematik profesörü Kerim Erim, Bakanlıktan eğitimci Avni Baştan, Türkiye’de teknik okulların kurucusu olan Rütü Uzel ve müsteşar Salih Zeki ile müfettiş Osman Pazarlı’dır. Aynı kişiler, daha sonra Güzel Sanatlar Akademisi’ne yabancı hocaların kazandırılmasında da etkin rol üstlenmişlerdir.

Yükseköğretimde gerçekleştirilen bu reformu uygulamak üzere yurtdışından öğretim elemanları getirilmiştir. Almanya’da İkinci Dünya Savaşı öncesinde yaşanan olumsuz koşullar, çok sayıda profesör ve bilim adamının Türkiye’ye gelme kararı almasında en önemli etkidir. 30 Ocak 1933’te Almanya’da hükümeti Nasyonal Sosyalistler devralınca çok sayıda bilim adamı çetli gerekçelerle⁵³ dışarıya bırakılmış ve bu bilim adamlarından bazıları Philip Schwartz önderliğinde İsviçre’de “Yurtdışındaki Alman Bilim Adamları Yardım Cemiyeti”ni kurmuşlardır. İstanbul Üniversitesi reformunu öneren Schwartz, bu konuda çalışmalarında bulunan Malche ile temas geçmiştir. Malche’nin öğretim üyesi talebi doğrultusunda temaslarda bulunmak üzere Türk hükümeti ile görüşmeye gelen Schwartz; Milli Eğitim Bakanlığı ileri gelenleri, Malche ve bakan Reşit Galip ile görüşerek mülteci öğretim üyelerinin getirilmesini görüşmüştür. Alman mülteci profesörlerin İstanbul’a gelmesi karara bağlanmış ve çok sayıda bilim adamı ve ailesi Türkiye’ye göç etmiştir.⁵⁴ Anlaşmaların hükümleri Türk Milli Eğitim Bakanlığı, Malche, Prof. Schwartz ve Prof. Nissen arasında hazırlanarak tarafsız bir ülke konumunda olan İsviçre’de imzalanmıştır.⁵⁵ Anlaşmada kontrat süresi beş yıl olarak saptanmış, profesörlerin alacakları maaş miktarı belirlenmiş ve Türkçe öğrenme zorunlulukları ve ek olarak

⁵¹ Horst WIDMANN; **A.g.k.**, 84

⁵² Horst WIDMANN; **A.g.k.**, 86

⁵³ Fritz NEUMARK; **Boşaziçi’ne Sığınanlar, Türkiye’ye İtice Eden Alman Bilim, Siyaset ve Sanat Adamları**, (çev. Alp Bahadır), 12’de Nasyonal-sosyalizmin, 1933 baharında iktidara geçmesiyle Devlet Memuriyetinin Meslek Olarak fasına Yeniden Dönüş Kanunu adı verilen bir yasa çıkarıldığını ve bu kanuna dayandırılarak pek çok Alman bilim adamı, gazeteci ve sanatçısının dışarıya bırakıldığını belirtmiştir.

⁵⁴ Bkz. (48), WIDMANN; 90-95

⁵⁵ Bkz. (53), NEUMARK; 14

bölmeleri ile ilgili kitap yazmaları gerekti i belirtilmi tir.⁵⁶ Profesörlerin kar ıla tı ı zorluk Türkçe'yi bilmemelerinden kaynaklanmı ve bu her fakültede çe itli biçimlerde çözümlenmi ve genellikle ilk önceleri derslerde tercüman kullanılmı tir. Bilimlerinde yetkin bu bilim adamları, Türkiye'de kinci Dünya sava ı süresince ya da daha uzun süre kalarak stanbul üniversitesini kurmu lar ve kendi sistemlerini olu turmu lardır.⁵⁷

Atatürk'ün destekledi i bu reform ve beraberinde gelen e itimciler dönemin basınında geni yankı uyandırmı tir. Haberlerde profesörlerin üç sene sonunda Türkçe ders yapmak zorunda oldukları⁵⁸, bu amaçla Türkçe dersi alacakları belirtilmekte ve ço unlu u profesör olan bu bilim adamları ile yapılan anla malar ve görü meler sık sık, verilmektedir.⁵⁹

Almanya'dan gelen ve stanbul ve Ankara'da görevlendirilen bilim ve kültür adamlarına ilerleyen yıllarda Fransa, sviçre gibi çe itli Avrupa ülkelerinden katılanlar olmu tur. Bu ki ilerden bazıları Güzel Sanatlar Akademisi'nde de reform olarak adlandırılan bir döneme imza atmı lardır. Göç eden bilim adamları ö renci ve ö retim elemanı yeti tirmeye katkıda bulunarak, kütüphane kurarak veya geli tirerek, bilimleri ile ilgili olarak yayın yaparak ve konferans ve seminerler vererek Türkiye'de bilimsel ve kültürel anlamda hızlı bir de i imin önünü açmı lardır.

stanbul Üniversitesi'nin kurulması, bilimin geli mesinin önünü açan önemli bir geli medir. Benzer tarihlerde Namık smail'in Akademi müdürü olarak hazırladı ı ve dönemin Milli E itim Bakanlı ına 3 Ekim 1933'te sundu u rapor⁶⁰ da sanatın ve kültürün önünü açacak bilgilendirme ve çözüm önerilerini kapsamaktadır. Namık smail'in raporunu sunmasından önce basında, Güzel sanatlar alanında da ıslahat haberleri yayılmaya ba lamı tir. Örne in, Güzel Sanatlar Akademisi'nin

⁵⁶ Bkz. (53), NEUMARK; 16

⁵⁷ Bkz. (53), NEUMARK; 13

⁵⁸ Anonim; "Üniversitede Ecnabi Müderrisler Türkçe Ö renceler", 2

⁵⁹ Anonim; "Ecnabi Profesörler bu hafta geliyorlar", 1

⁶⁰ İlgili belge örne i için; Bkz. Sevgi GÜRTUNA; **Namık smail 1914 Ku a ı ındaki Yeri ve Önemi**, Ekler bölümü

ıslahı ba lı ını ta ıyan Cumhuriyet gazetesi haberinde Namık smail'in Akademi düzenlemeleri ile ilgili olarak Ankara'ya gitti i belirtilmektedir.⁶¹ Namık smail'in Ankara'ya gidi inin ıslahat ile ilgili olmadığı Rusların çevirece i Türk ve Rus nkılâbı ile ilgili bir filmin komisyonuna katılmak üzere Ankara'ya davet edildi i daha sonra ba ka bir haberle düzeltilmi se de⁶² önceki ba lık güzel sanatlar alanında Akademi'de yapılacak bir reform beklentisini de ortaya koymaktadır.

Namık smail'in ba kanlı ında Akademi Meclisi⁶³ tarafından hazırlanıp, Denizli Milletvekili Necip Ali Bey'e 3.8.1933'te sunulan rapor bu dönemde kapsam ve içeri i ile oldukça önemli bir belgedir. "Güzel sanatların memleketimizde inki afına dair proje ve kanun layihaları esbabı mucibe raporu" ba lı ını ta ıyan raporda, güzel sanatlar alanında Türkiye'de mevcut eksiklikler, hükümetin bu eksikliklere kar ı tutumu, bu eksiklikleri giderme yolları, çözüm önerileri, var olan sorunlarla ilgili batıda uygulanan yöntemlerin model alınması ve belirlenen bazı maddelerin kanunlar biçiminde hayata geçirilmesi gerekti i gibi temel sorunlar tartı lımı ve sonuca ula tırılmı tır. Ayrıca raporun içeri inde sanatçının halkla bütünle mesinin devlet tarafından desteklenmesi gerekti i, inkılâpları halka benimsetme yolunda resmin en iyi anlatım aracı oldu u vurgulanmı , bu amaçla devlet önerisiyle düzenlenecek yarışmalar için olu turulan eserlerin, olu turulacak bir nkılâp Müzesi'nde toplanması kopyalarının ise bütün yurttaki devlet dairelerine da ıtılması önerilmi tir. Ayrıca, halkı bilgilendirmek üzere kartpostal, afi gibi daha yaygın olabilecek etkin araçların da kullanılması için sanatçılara ihtiyaç duyuldu undan söz edilmektedir. Öte yandan, güzel sanatlar sergilerinin Ankara ve stanbul dı ına yaygınla tırılması da sanatçıyı halkla bütünle tiren bir yöntem olarak sunulmaktadır.⁶⁴

⁶¹ ANON M;"Güzel Sanatlar Akademisi'nin Islahı, Namık smail B.Tayyare ile Ankaraya Gitti", 2

⁶² ANON M;"Rusların Yaptı ı nkılâb Filmi", 2

⁶³ Akademi meclisi, mimarlardan: Prof.Egri, Arif Hikmet, Sedat Eldem, Semih Rüstem, Ressamlardan: Namık smail, Nazmi Ziya, Çallı brahim, Feyhaman Duran, Hikmet Onat, Heykeltra lardan; Mahir (Tomruk), Ali Hadi (Bara),Tezyini Sanatlardan; Prof. Ginther, Mitat (Özar), Edip Hakkı (Köse lu), smail Hakkı (Oygar), Vedat, Zeki Kocamemi, Hukukçu; Ahmet Sakı Derin, İmi salahiyet (uzmanlardan?); Prof. Mustafa efik, Prof. smail Hakkı, Celal Esad, Hamdi Tanpınar, Sanat te ekküllerinden (Topluluklarından) Mimar Samih, Ressam Sami, Cevad, heykeltra Nejad, hsan, Müzehhip (tezhibçi) smail Hakkı biçiminde açıklanmı tır. Bkz. (60), GÜRTUNA; 168

⁶⁴ Bkz. (60), GÜRTUNA; 152- 153,156

Raporda Türkiye’de sanatçının konumu ve sanatçı tanımı oldukça ele tirel bir dille ifade edilmi tir:

*“Sanatkâr bugün cemiyetimiz içinde vazifesi olmayan, hocalıkla veya Devletin her sene sergilerde verdi i sadakalarla geçinen (Parazit) bir mahlûk halindedir. Bu hal sanatkârı ve sanatı öldürür. Ona bir servet vermeyelim fakat cemiyet hayatında kendisinin lüzumlu ve faideli oldu una kanaat getiren bir i verelim. Ve yalnız eme ini ödeyelim. Çok i lesin az kazansın, sanatı terakki ettiren budur. Rönesans ressamlarının her birinin yaptı ı eserlerin yekûnu memleketimizin yarım asırlık sanat mahsulünden belki de fazladır. Cemiyet ve kilise onları bu kadar çalı tırmi tir.”*⁶⁵

Sanatçılı ın toplumda var olması ve tanınması için önce bir meslek olarak kabul edilmesi ve devletin di er meslek alanlarına oldu u gibi güzel sanatlarda yeti tirdi i gençlere de i alanları yaratması gerekti i belirtilmi tir. Her türlü yapı, heykel, süsleme gibi i llerde öncelikli olarak Türk sanatçılardan yararlanılması ve bunun bir kanunla belirlenmesi de amaçlanmı tır. Günün ko ullarında güzel sanatların geli ebilmesi için gereken ekonomik destek ile ilgili olarak yeni yapılacak binalara ve yeni satın alınacak vapurlara sanat eserlerinin konulması ve bunun için yarı malar düzenlenmesi, binanın cinsine göre belli oranlarda bütçenin bu yarı ma ve sanat eserine ayrılması önerilmi tir.⁶⁶ Mimari, resim ve heykel, Tezyini Sanatlar alanında düzenlenecek yarı malarının kuralları ve uygulanmasıyla ilgili a amalar, maddeler halinde belirtilmi tir.⁶⁷

Raporda özellikle okullarda resim e itimi sorunu en ince ayrıntısına kadar ara tırılarak anlatılmı ve batıdaki modeller tartı ılarak bir ideal olu turulmaya çalı ılmı tır. Bu konu ile ilgili, ilk ve ortaokullarda ders vermek üzere Resim Ö retmenli i bölümünün Akademi bünyesinde olu turulması, bu olu um hayata geçene dek, mevcut ö retmenlere bu alanda yeterlilik verilmesi i inin yine Akademi

⁶⁵ Bkz. (60), GÜRTUNA; 168

⁶⁶ Bkz. (60), GÜRTUNA; 154-156

⁶⁷ Bkz. (60), GÜRTUNA; 156- 167

bünyesinde gerçekleştirilmesi biçiminde iki farklı çözüm önerisi ortaya konmuştur. Bu amaçla yurtdışından bir uzman birisinin getirilmesi isteği de bu raporun ortaya koyduğu en önemli sonuçlardan biridir.⁶⁸

Bir diğer öneri ise, güzel sanatlar ile ilgili işleri düzenleyen ve hayata geçiren resmi bir güzel sanatlar kurusunun hazırlanmasıdır. Bu rapora imza atan Akademi Meclisi dışında, Akademi'de eğitim kusursuz bir biçimde yürütülebilmesi için her bölümde bir Öğretmenler meclisi kuruldu ve, bu meclisin haftada bir toplanarak kararlar aldığı ve bunun için bir talimatname yapıldığı raporda anlatılmaktadır. Öğretmenler Meclisi tarafından verilen kararları ikinci derecede denetlemek ve kesin karar vermek üzere haftada Mürahasalar Meclisi toplanmakta, ayrıca idarenin, Fakülteler Meclisi ve dekanlığının görevlerini sürdürdüğü de aktarılmaktadır.⁶⁹

Raporun Resim ve Heykel bölümü talimatnamelerinin yapılan onarımları içeren bölümünde,⁷⁰ 1934 tarihli Akademi yönetmeliğinin de temel esasları olduğu görülmüştür. Buna göre, resim ve heykel bölümleri öğrenciler için; namzet öğrenciler, muvakkat öğrenciler, asli öğrenciler olarak üç dereceden oluşur. Yeni kayıt olan namzet öğrencilerdir. Öğrencinin dereceler arasında geçmesi ve mezuniyeti, teorik ve uygulama derslerinde göstereceği başarı ile belirlenecektir.

Bir önceki talimatnameye göre; resim ve heykel sınıflarında ders yılı içinde yapılan yarışmalarda birinci gelenler asli öğrenciler sayılmakta ve asli talebeler sınavlarında birinci gelenler ise mezun olmaya hak kazanmaktadır. Nazari ve ameli derslere devam mecburiyeti de yoktur. Az fakat kalite olarak yüksek sanatçı yetiştirilmesi için talimatnamedeki bu kayıtlar ortadan kaldırılmıştır. Yeni talimatnameye göre; resim ve heykel sınıfı yarışmalarına yalnız muvakkat ve asli öğrenciler katılabilecektir, nazari derslere ve atölye derslerine, bu derslerin bir sene boyu gösterildiği sürenin dörtte üçüne devam mecburiyeti getirilmiştir. Bir öğrencinin asli öğrenciler olabilmesi için; Teori (anatomi) modelaj ve menajir

⁶⁸ Bkz. (60), GÜRTUNA; 169- 174

⁶⁹ Bkz. (60), GÜRTUNA; 168

⁷⁰ Bkz. (60), GÜRTUNA; 168

dersleriyle birer hafta süren füzlenle Akademi ve antik imtihanlarında tam not toplamının dörtte üçünü kazanmaları art ko ulmu tur.⁷¹ Ayrıca, Resim ve Heykel Sınıfı Diploma mtihanı, üç a amalı olarak belirlenmi ve yalnızca asli talebelerin bu imtihana katılabilece i belirtilmi tir.

C. 1933-1936 Dönemi

Güzel Sanatlar Akademisi'nin 1934 tarihli *Resim ve Heykel ubesi Genelgesi*'ne (Talimatname) göre resim ve heykel bölümlerine kayıt olmak için ö rencinin ortaokul mezunu olması ve bunu resmi evrak ile kanıtlanması artı getirilmi tir.⁷² Dersler; teorik (nazari) nitelikteki Sanat Tarihi, Estetik, Mitoloji, Te rih (Anatomi) Menazır (Perspektif), Modlaj, Yabancı dil⁷³ ve uygulamalı (ameli) nitelikteki; Uygulama atölyeleri (Ameli kısım), Galeri, Modelaj Atölyesi, Resim Atölyeleri, Resim Ak am kursu olarak iki ana bölümden olu maktadır. Ayrıca, ö leden sonra bütün ö retmen atölyelerinin asli ö rencilerinin çalı abilecekleri bir resim atölyesi de vardır.⁷⁴

Tıpkı raporda ele alındı ı gibi talimatnamede de, Resim Bölümünü bitirme süresi belirli bir yıl ile belirlenmemi , ö rencinin okul içinde gerçekte tirilecek yarı malardaki yetenek ve e ilimlerine göre derece atlaması biçiminde tasarlanmı tır. Yönetmeli e göre ö rencilik dereceleri; Namzet (aday) ö rencilik, Muvakkat (geçici) ö rencilik ve sonunda asli (asıl) ö renciliktir.⁷⁵ Resim Bölümüne devam edenlerin ö rencilik ya sınıırı 30'dur, ö rencinin askerlik hizmeti varsa ö renci

⁷¹ Bkz. (60), GÜRTUNA; 167

⁷² ANON M; T.C. Maarif Vekâleti, **Güzel Sanatlar Akademisi Resim ve Heykel ubesi talimatnamesi**, 3'de kayıt olmak için ayrıca gereken belgeler unlardır: Akademi müdürlü üne istida (dilekçe), Nüfus Kâ ıdı, A ı ehadetnamesi, Bula ıcı hastalıklardan salim oldu una dair doktor raporu, Be er kıt'a foto raf, Ecnebi tabiyetinde bulunanların evrakımı ait oldukları Sefarethane veya Konsoloshanelerden tasdik ettirmeleri germektedir.

⁷³ Buna göre; Yabancı dille(Fransızca, Almanca ve ngilizce) e itim veren ortaokullardan mezun olan ö renciler dil dersinden muaf tutulmu , ayrıca bu dillerden birini yeterince bildi ini (akademide e itim verilen dil olması gerekmekte) iddia edenler için de bir muafiyet sınavı olaca ı belirtilmi tir. Akademide verilenler dı ında bir dil bilenler ve diploma ibraz edemeyenler ve di er ö rencilerin dersle ilgili yoklama ve sınavlara katılma zorunlulu u vardır. **A.g.k.**, 4

⁷⁴ **A.g.k.**, 4

⁷⁵ **A.g.k.**, 5

lehinde ya tan dü ülür.⁷⁶ Aday ö renciler, her gün galeride çalı mak ve teorik dersleri almak mecburiyetindedir, ayrıca resimdeki özel yetene ine ve yine ö retmen ve okul yönetiminin kararına göre ö retmen atölyesine katılabilmektedir. Bu maddede asli ve muvakkat (geçici) talebe olabileme ko ulları belirtilmektedir. Buna göre her yıl teorik dersler sınavında ve ardından yapılan asli talebe kabul yarışmasında⁷⁷ başarılı olan ö renci asli ö renci pozisyonuna yükselebilir.⁷⁸

Bu yönetmelikte ö rencilik derecelerini belirleyen Asıl Ö renci yarışması, asli ve geçici ö rencilerin katılabilece i ödüllü ve ödüksüz yarışmalar ve mezuniyeti belirleyen diploma yarışmaları hakkında ko ulları, uygulama ekilleri (konu, malzeme, süre, jüri vs.) ve yarışmaların sonuçlandırılması ile ilgili ayrıntılı bilgi verilmiştir. Buna göre Asıl Ö renci yarışması (Talebe-i Asli müsabakası)⁷⁹ için gerekli belgeleri tamamlayan ö renci iki a amadan oluşan yarışmaya katılabilmektedir.⁸⁰ Adaylar, kömür ya da kara kalem malzemeyle birinci a amada altı gün canlı modelden, kazananlar tekrar altı gün süreyle alçı heykelden desen çalı maktadırlar.⁸¹ Hem teorik sınavda hem de uygulama yarışmalarında tam not ondur. Yarışmanın sonunda, tam numaranın dörtte üçünü alanlar asli ö renci, geri kalan talebelerin dörtte üçü geçici ö renci olarak belirlenmektedir.⁸² Geçici ö renci bir yıl asli talebe hukukuna sahip olup, ertesi yıl aynı müsabaka başlangıcında yeniden aday olabilmektedir. Hastalık veya başka bir nedenle sınava katılamayan ö renci, geçici ö renci hukukundan yararlanamaz.⁸³ Namık Smail'in raporunda, Asli Ö renci yarışması ve ders devamı ile ilgili 1924 tarihinde var olan maddeler de i tirilmiştir. 1934 tarihli yönetmelikte raporda var olan maddelerin daha da ayrıntılı bir biçimde ele alındığı görülmektedir.

⁷⁶ A.g.k., 4

⁷⁷ A.g.k.,5-6' da bu yarışmanın ön artları belirtilmiştir. Buna göre; mecburi atölye süresini tamamlamı olmak, ayrıca Anatomi, Perspektif ve Modlaj gibi teorik derslerin her birinden 5 almaktır. Ö renci teorik derslerin sınavına girebilmek için o derslerin sene içinde verildi i kadarının dörtte üçüne devam etmi olmalıdır. Belirtilen devam mecburiyetini tamamlayan ö renci, o dersin sınavına daima girebilir.

⁷⁸ A.g.k., 5

⁷⁹ A.g.k., 6

⁸⁰ A.g.k., 6

⁸¹ A.g.k., 6

⁸² A.g.k., 6,7

⁸³ A.g.k., 6

Akademi’de derece atlamanın dı ında yapılan ödüllü ve ödüksüz yarı malara asli ve geçici ö renciler katılabilmektedirler.⁸⁴ Bu yarı malar yılda iki defa tam alçı heykel, iki kez canlı model tam vücut, iki kez ya lıboya canlı model tam vücut bir kez ya lıboya canlı model yarım vücut, dört kez kömürle eskiz, üç kez ya lıboya eskiz, bir defa portre ya lıboya, bir defa tablo yarı ması biçimindedir. Malzeme, ölçüler ve süre de i mektedir.⁸⁵ Geçici ö rencilerden birisi bu yarı malardan birinde birinci gelirse asli talebe derecesine geçer. Bu yarı maların birinci ve ikincilerine bazen para ödülü verilir. Ödül miktarları ve yarı ma zamanları ö retmenler toplantısında kararla tırılarak senelik olarak ö renciye ilan edilir.⁸⁶

Güzel Sanatlar Akademisi’nin ku kusuz en önemli yarı ması olan Diploma Yarı ması, asıl ö renci kabul yarı malarının sonunda ba lamaktadır ve yarı maya sadece bitirme dersleri sınavlarını vermi olan asıl ö renciler katılabilmektedirler.⁸⁷ Yarı ma, ya lıboya eskiz, ya lıboya tam vücut, tablo müsabakası olarak üç a amalıdır. Ya lıboya tam vücut yarı masında ba arılı olan ilk be ki i di er a amalara katılabilir. Bu sayı yarı maya katılanların sayısına göre ö retmenler jürisi tarafından de i tirilebilir. Belirlenen be ki i kendilerine verilen konunun bir hafta içinde 65x81 cm ölçülerinde eskizini hazırlar ve iki ay süresince tablosunu yapar. Konu jüri tarafından sınav anında ö renciye bildirilir. Eskiz ve tablolar, yarı macılara tahsis edilen ayrı atölyelerde yapılır. Tablo ve eskizde kompozisyonun eklini de i tirecek ekilde düzeltme yapılamaz.⁸⁸ Yarı ma jürisi, Akademi müdürü ba kanlı ında Akademi atölye ö retmenleri, gerekli hallerde resim ö retmen meclisinin seçece i ki ilerden olu ur. Resim jürilerine heykel bölümünden, heykel jürilerine Resim Bölümünden bir üye katılır. Diploma sınavının sonucunda, jüri tarafından belirlenen birinci ve ikinci gelen eser sahipleri diploma alırlar ve birinci olan ö denek varsa devlet hesabına Avrupa’ya e itim ve inceleme için gönderilir.⁸⁹

⁸⁴ A.g.k., 7

⁸⁵ A.g.k., 7

⁸⁶ A.g.k., 7,8

⁸⁷ A.g.k., 8, 9

⁸⁸ A.g.k., 8, 9

⁸⁹ A.g.k., 9

Ayrıca, bütün bu sınavlara ek olarak Orta E itim Ö retmenli i yeterlilik sınavları da (Orta Tedrisat Muallimli i ehliyetname imtihanları) Güzel Sanatlar Akademisi bünyesinde yapılmaktadır.⁹⁰ Ortaokullarda resim ö retmenli i yapacak ö retmenin Güzel Sanatlar Akademisi resim ö retmenli i ehliyetnamesi olması gerekmektedir. Bu amaçla yapılan sınav, Milli E itim Bakanlığı tarafından gazetelerde ilan edildi i ekliyle uygulanır. Uygulama ve teori olarak iki kısımdan olu an sınava, dı arıdan girecek ö rencilerin ortaokul mezunu olmaları ve dilekçe ile Milli E itim Bakanlığı na ba vurmaları gerekir. Uygulama alçı heykelden, canlı modelden kara kalem resim, tezyini kompozisyon, teori⁹¹ bölümü, sözlü ve yazılı olarak resim ö retimi, manzara, açıklama ve sanat tarihidir.⁹²

Yönetmeli in sergileri içeren bölümünde bütün bölümler için yılsonu ö renci sergileri ve Avrupa sınavına giren ö renci çalı malarının on gün süre ile sergilenmesine dair kararlar yer almı tır.⁹³

Cumhuriyet hükümetinin kültür ve sanat politikasının içinde resim ve heykel sanatı önemli bir yer tutmu tur. 29 Ekim 1933'te yayınlanan *Cumhuriyet* gazetesinin ekinde "Türkiye'ye Heykeli Cumhuriyet Getirdi" yazısında heykel sanatı ve 30 Ekim'de aynı gazetede "On yılda Resim" ba lı ı ile resim sanatının geli mesi de erlendirilmi tir. Bütün bu yazılar devletin bu sanata verdi i önemi de ortaya koymaktadır.⁹⁴ Ayrıca, bu yazı kapsamında, Namık smail'in müdürlü ünde okulun etkinlikleri övgüyle kar ılanmakta ve Akademi'nin on yılı de erlendirilmektedir:

*"Maarif Vekili rahmetli Necati Bey Sanayii Nefise Mektebini ıslah etmi , müdür Namık smail'in de himmetiyle, Fındıklı Sarayında büyük ve yeni Güzel Sanatlar Akademisini vücuda getirmi tir. Umumi görünü ü ile bu on yıl içinde resim hareketleri eskisine kıyasla faal ve zengin bir manzara arz ediyor."*⁹⁵

⁹⁰ A.g.k., 10

⁹¹ A.g.k., 10'da teoriden ortalama 7 alamayanların, uygulamaya giremeyecekleri belirtilmi tir.

⁹² A.g.k., 10

⁹³ A.g.k., 11

⁹⁴ ANON M; "On Yılda Resim", 7

⁹⁵ "A.g.m.", 7

Namık Smail'in müdürlüğünde Güzel Sanatlar Akademisi, dönemin sanat ortamında da önemli bir yer tutmuştur. Güzel Sanatlar Akademisi'nde yer alan sergiler, yarışmalar, 10.Yıl Konferansı, Avrupa Konkurları, Akademi sınavları, Akademi ile ilgili gelişmeler, kimi zaman atölyeler ile ilgili haberlere basında sürekli yer verilmiştir. Ayrıca, bu yazılarda sanat eğitimi, sanatçılar ve bilimlileri de eleştirilmiştir, eleştirilmiştir ve Güzel Sanatlar Akademisi ideali yaratılmaya çalışılmıştır. Ressam Ali Sami (Boyar) tarafından başlatılan, Akademi müdürü Namık Smail'in cevaplarıyla hararetlenen yer yer Peyami Safa'nın da yorum yaptığı eleştirilerin tartışma merkezi Akademi olmuştur. Ali Sami tarafından başlatılan ilk eleştiri yazısının içeriği, Cumhuriyet hükümetinin Güzel Sanatlar Akademisi'nin mekân ve işlevi bakımından rahatlıklara kavuşmasındaki katkısını Akademi yönetiminin göz ardı etmemesi gerektiği yolunda olmuştur. Ona göre Akademi'deki eğitim sisteminin modern sanatı benimsemesi olumsuz bir özelliktir ve bu, hükümetin okula yaptığı desteği olumsuz olarak etkileyecektir. Diğer eleştiriler ise, özellikle resim eğitimi alan öğrenciye mezun olduktan sonra iş alanı yaratılması konusundadır ve yazısında buna çözüm olarak dekoratif sanatlar, gravür gibi atölyelerin geliştirilmesini önermektedir. Ali Sami eleştirilerini şöyle sonlandırmıştır:

“Ülkede güzel sanatlar duygusunu yükseltmeye ıddetle ihtiyaç vardır. Bu görevi Akademi beklemekteyiz. Hükümetten destek görmüyoruz demek nankörlüktür. İtalyanla hatırlarız Ankara’da ilk sergimizi destekleyen Büyük Gazi en büyük efkatini resamlara kullandı, pek çok resim aldı ve bu eğitimi gören milletvekilleri üçer beşer resim alarak serginin resimlerini güzel fiyatlarla paylaştı. Bu kadar büyük bir lütfü hiçbir milletin ressamı görmemiştir. Yine her sene açılan Vekâlet resim sergilerinden resimler aldılar. Bunun anlamı çalışırsanız himaye görürsünüzdü, ama biz bunun karşılığını veremedik”⁹⁶

⁹⁶ Ali SAM ; “Resim Mektebimiz ve Ressamlarımız Ne Halde?” 8

Ali Sami, Akademi'nin görevini yerine getiremedi i için günden güne okula ilginin azaldı ı, modern sanatın Akademi'ye sokulması nedeniyle mezun olan ö rencinin ö rendi i sanat ile hayatını kazanamadı ı konuları üzerinde durmu tur.⁹⁷

Namık smail ele tirilere yanıtında, Akademi'de kendisiyle birlikte ba layan bir ıslahat dönemine i aret etmi tir:

*“E er sizi tahrik eden his bilim ve sanat endi esi olsaydı, dört seneden beri geçirdi i ıslahattan sonra bir defa aya ınızı basmadı ınız. Akademiye bir kerecik yakından görür, tedrisatı ve programları hakkında tetkikatta bulunur ve yalan yanlı birtakım malumat yerine ciddi vesaik edinebilirdiniz...”*⁹⁸

Ayrıca Namık smail, Akademi'de e itimin öne sürüldü ü gibi gev ek olmadı ını, ö renci ve ö retmenlerin atölyelerinin ba ında oldu unu, Akademi'nin görevini yerine getirebildi ini, ra betin azaldı ı ele tirisinin yerinde olmadı ını da, net sayılar vererek çürütme yoluna gitmi tir. Ek olarak, Akademi'de yeni sanat e ilimlerinin bir e itim biçimi olmadı ını, e itimin klasik bir e itim oldu unu, dolayısıyla “art moderne” akımının Akademi'ye sokuldu unun ve hocalar tarafından benimsendi inin do ru olamadı ını belirtmi tir. Ali Sami'nin Akademi'nin görevini yerine getiremedi i yönündeki ele tirisine Akademi'nin içinde var olan yapılanmayı açıklayarak yanıt vermi tir:

*“Güzel Sanatlar Akademisi resim, mimari, heykel ve Tezyini Sanatlar gibi muhtelif ihtisas ubelerinden te ekkül eden resmi ve âli mekteptir. Her ubenin (muallimlerinden mürekkep ube meclisleri) ve bu meclislerden murahhasların te kil etti i (Akademi Muallimler Meclisi) vardır. Akademinin tedris programları bu meclislerde müzakere ve tespit edilir. Maarif Vekâleti Talim ve Terbiye Heyetince tetkik edildikten sonra mer'i olur. Akademinin tedrisi ve idari bütün Maarif Vekâletinin murakaba ve tefti i altındadır.”*⁹⁹

⁹⁷ “A.g.m.”, 4

⁹⁸ Namık SMA L; “Resim mektebimiz ve Ressamlı ımız ne halde? Akademi Müdürü Namık smail Bey ressam Ali Sami Beye cevap veriyor”, 4

⁹⁹ Namık SMA L; “A.g.m.”, 4

Güzel Sanatlar Akademisi'nde köklü yenilikleri başlatan Namık Kemal'in 1935 yılında ölümünün ardından, Burhan Toprak Güzel Sanatlar Akademisi yöneticiliğine getirilmiştir. Bu dönemde, Akademi'de öğretim elemanı ve öğrenci yetiştirecek, kendi biliminde yayın yapacak bir ekibin oluşması için önemli adımlar atılmış, tıpkı İstanbul Üniversitesi'nin yapılanmasına benzer bir biçimde yurtdışından uzmanlar getirilerek, Güzel Sanatlar Akademisi'nin yeni kadrosunun oluşturulması 08.06.1936'da karara bağlanmıştır (Belge no:1), 28.11.1936'da Resim ve Heykel bünyesinde çalıştırılacak yabancı uzmanlara ilişkin kadro onaylanmıştır. (Belge no:2) Çoğu Almanya'dan gelen Musevi kökenli ve Bruno Taut gibi bazıları mesleklerinde dünyaca ünlü hocalar eğitim kadrosuna alınmıştır.¹⁰⁰

Akademi'de reform dönemi olarak tanımlanan bu devrede müdür Burhan Toprak'ın¹⁰¹ başta kayınpederi olan Mareşal Fevzi Çakmak olmak üzere pek çok bürokrata yakın bir kişiliğinin olması Akademi ile ilgili konuların Bakanlık tarafından eskisinden daha çabuk sonuçlanmasını sağlamıştır.¹⁰² Mimarlık bölümü eflisi (başkanı) ve eğitim için ilk sözleşme Prof. Hans Pölzig ile imzalanmıştır, ancak Pölzig göreve başlayamadan gittiği Almanya'da vefat edince 17.11.1936'da Bruno Taut ile onun 1938'de ölümüyle R. Vorhölzer ile anlaşma yapılmıştır.¹⁰³ Tezisini Sanatlar Bölümü'nde 1929'dan beri görev yapan Philip Ginther 1937'de ayrılmış, 1939 yılı sonbaharında Fransız Marie Louis Sue bu bölümün başkanlığına getirilmiştir. 1943'te Sue'nun ayrılmasından sonra Almanya'dan gelen Kenan Temizan Moda Resimleri Atölyesi'ni kurarak bu bölümün başkanlığına atanmıştır. 1937 yılında Resim Bölümü başkanlığına Léopold-Lévy'nin, Heykel Bölümüne Rudolf Belling'in atanmaları da bu reform kapsamındadır. Bu dönemde Güzel Sanatlar Akademisi sergiler, konferans ve benzeri etkinliklerle İstanbul şehrinin kültür merkezi konumunda olmuştur.

¹⁰⁰ Kerim Silivri 28 Nisan 2006 tarihinde yapılan görüşme Bkz.(Ek-2.8.)

¹⁰¹ 10.04.1936- 19.07.1948 yılları arasında Güzel Sanatlar Akademisi müdürü olmuştur. Bkz. (38), ANON M, 8

¹⁰² Bkz. (13), CEZAR, sayfa no yok.

¹⁰³ Bkz. (13), CEZAR, sayfa no yok

III. LEOPOLD LÈVY ve GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ

A. İstanbul'a Gelmeden Önce Lèopold-Lèvy (1882-1936)

1. Ailesi ve Eğitimi

Lèopold-Lèvy 5 Eylül 1882'de Paris'te üç erkek ve bir kız kardeşinin en küçüğü olarak doğmuştur.¹⁰⁴ Kardeşlerinin hepsi müzisyendir.¹⁰⁵ Resim sanatı ile tanışmasında sanayici olan babasının resme ilgi duyması ve resim satın alıyor olması önemli bir rol oynamıştır. Çocukluğunda, evlerinde David Teniers (1610- 1690), iki Camille Corot (1796- 1875) resmi ile Gustave Courbet'ye (1819- 1877) ait iki manzara vardır. Lèopold-Lèvy, on üç yaşında odasındaki Courbet manzarasından kopya yapmıştır. Sanatçı bu resimlerin etkisiyle resme başladığını kendisi ile yapılan bir ankette de dile getirmiştir.

“Ailemin malı bulunan Courbet'nin iki tablosu vardı ki bunlar, benim içimde, bütün çocukluk çağımda esnasında beni çok sarmalar bana adeta tahakküm etmişlerdi. Belki de mesleğime ve kariyerime istikamet vermek hususunda müessir olmuş olan şeyler bu tablolardır.”¹⁰⁶

Lèopold-Lèvy, eğitime Collège Rollin'de başlamıştır.¹⁰⁷ O yıllarda Stephane Mallarmé (1842- 1898) bu okulda İngilizce dersleri vermektedir.¹⁰⁸ Daha sonra sırasıyla Chaptal Lisesi'ne, Caen Lisesi'ne ve babasının ölümünden sonra kısa bir süre için yerleşikleri Lille Lisesi'ne devam etmiştir.¹⁰⁹ 1897 yılında yeniden Paris'e gelen Lèvy, ressam olmaya ve bu amaçla lise eğitimi yarım bırakmaya karar vermiştir.¹¹⁰ Lèvy'nin bu kararından dolayı üzgün olan annesinin önerileri doğrultusunda dekoratif sanatlar eğitimi almayı kabul ederek Dekoratif Sanatlar

¹⁰⁴ Nane Bettex-CAILLER; “Leopold-Lévy”, **Les Cahiers D'Art Documents**, Çev. Levent Yılmaz, 2

¹⁰⁵ CAILLER; “A.g.m.”, 2'de Lévy'nin en büyük kardeşi lirik şair sanatçısı oldu unu, Monys adı altında Concert Collone'da solist olarak çalıştığını belirtmiştir.

¹⁰⁶ Bkz. (Belge no:38)

¹⁰⁷ ANON M; “Recent Paintings By Léopold-Lévy”, Çev. Mehmet Üstünipek, 2

¹⁰⁸ Bkz. (104) CAILLER; 2

¹⁰⁹ Bkz. (104) CAILLER; 2

¹¹⁰ Bkz. (104) CAILLER; 2,3 Ayrıca Bkz.(107) ANON M, 2

Okulu'na (Ecole des Arts Décoratifs) devam etmiştir.¹¹¹ Ancak Lévy, burada aldığı dekoratif sanatlar eğitimi uyum gösterememi ve sadece resim yapmak üzere kendine yeni bir yol çizmiş, hem resim eğitimi almak hem de kütüphane ve galerisinden yararlanmak üzere Güzel Sanatlar Akademisine (Ecole des Beaux Arts) serbest öğrenci olarak yazılmaya karar vermiştir.¹¹² Resim yapmaya yoğunlaştığı bu zaman diliminde Akademiye canlı modelden resim çalışması aynı zamanda, Louvre Müzesi'ni sık sık ziyaret etmiştir. Müzede antik eserleri inceleyip çalışmanın yanı sıra, Paolo Uccello, Giovanni Cimabue, Luca Signorelli, Jean Fouquet, Poussin, Lucas Cranach ve Camille Corot gibi sanatçıları incelemiştir.¹¹³

2. 19. Yüzyıl Sonu Paris Sanat Ortamı'nda Léopold- Lévy'nin Sanatının Biçimlenmesi

Léopold-Lévy, 1898 yılında ailesinin evinden ayrılarak Descartes Sokağında yaşamaya başlamıştır.¹¹⁴ Sanatının biçimlenmesinde 20. yüzyıl başları Paris sanat ortamının önemli etkisi olmuştur. Sanatçı bu dönemde Renoir'ın, Cezanne'ın son resimlerinin görülebildiği sanat galerilerini ve yenilikçi sanata yer veren resim tacirlerini düzenli olarak izlemiştir, Durand-Ruel'de¹¹⁵ Manet ve empresyonistleri, Ambroise Vollard'ın galerisinde Cezanne ve Renoir'ı keşfetmiştir.¹¹⁶ Bu yıllarda en yakın arkadaşları genç yaşta yaşamını yitiren Florentin Linaret¹¹⁷ (1881- 1905) ve heykeltıraş Charles Despiau'dur.¹¹⁸(1874- 1946)¹¹⁹ Florentin-Linaret'nin Louvre Müzesi'ndeki usta ressamı inceleyen gösterdiği araştırmacı tavır, vardığı sentezler ve yapısal çözümler, sanatının arayış döneminde Léopold- Lévy için yol

¹¹¹ Bkz. (104) CAILLER; 3

¹¹² Bkz. (104) CAILLER; 2. André Salmon ise sanatçının 1898 yılında Güzel Sanatlar Akademisine kabul edilmediğinden söz etmektedir. Bkz. 113 no'lu dipnot

¹¹³ André SALMON; **Léopold-Lévy**, Çev. Ömer Ergun, 21

¹¹⁴ Bkz. (107) ANON M, 2

¹¹⁵ Durand Ruel (1831- 1922) ve Ambroise Vollard (1866-1939) 19. Yüzyılın sonunda Paris sanat ortamında öncü sanata destek veren galerilerdir.

¹¹⁶ Bkz. (104) CAILLER; 3

¹¹⁷ Florentin Linaret 1905 yılında yirmi dört yaşında ölmüştür. Lévy, Matisse ve Derrain sanatçıyı o dönemi etkileyen ustalardan biri olarak tanımlarlar. Bkz. (104) CAILLER; 3

¹¹⁸ Charles Despiau; (1874- 1946) Fransız heykeltıraş, skandinav Akademisi (Ecole Scandinave de Paris) 'nde 20. Yüzyılın başlarında atölye hocası olarak çalışmış, Hadi Bara, Cemal Tollu gibi Türk sanatçıları da Despiau'nun atölyesinde çalışmışlardır.

¹¹⁹ Bkz. (107) ANON M, 2

gösterici olmu tur.¹²⁰ Yine bu dönemde Lévy, Linaret ile birlikte, Lüksemburg Bahçelerinde bir araya gelen ve sonraki on yılın en önemli sanatçıları olacak Matisse, Marquet, Derain'in de aralarında bulunduğu ressam grubuna katılmıştır.¹²¹ Bu canlı sanat ortamında ressamların yanı sıra André Salmon gibi yazarlar da yer almaktadır.¹²²

Léopold-Lévy'nin sanatının bu ilk dönemi ara tırma ve analiz evresidir. Sanatçı bu dönemde ustalardan özellikle de Leonardo da Vinci'den etkilendi ini u sözlerle dile getirmi tir: “...Daha çok genç ya ta büyük dostlarım Epiktet¹²³ ve Leonardo da Vinci oldular. Bunların pek ne eli arkada lar olmadı ı muhakkaktı. Fakat hiç olmazsa bana sadık kaldılar.”¹²⁴

Resim 3. 1.

Léopold-Lévy'nin Charles Despiau tarafından yapılmı büstü, 1921

¹²⁰ Pierre Dubreuil; “Leopold Lévy” (1882- 1966), Çev.Ömer Ergun, sayfa no yok

¹²¹ Bkz. (107) ANON M, 2

¹²² Bkz. (104) CAILLER; 3

¹²³ Yazıda Epiktet olarak verilen isim dü ünür Epiklet olmalıdır.

¹²⁴ Bkz. (Belge no:27)

Léopold-Lévy, sanatının olu masına önemli katkısı olan 1899- 1919 Paris sanat ortamını tanımlarken, dönemin sanatının ve sanatçılarının ça ın sanatına nasıl yön verdiklerini öyle anlatmı tır:

“1899 ile 1919 arasındaki seneler hakkında birçok eylemler yazıldı, fakat bu devir için söylenilmesi lazım gelen eylemler söylendi mi? Zannetmiyorum. Renoir, Malarre, Verlen, Bodler, Mane, Sezan, Rönuvar, Roden, hepsini saymadan yalnız birkaçı ile iktifa etti im bu büyük isimler bir güzideler iklimiyetini temsil ediyordu. Bu gurubu tekil eden sanatkârlar o zamanlar Fransada resmi sanatı temsil eden kötü anane perestlerin, sahte bilgiçlerin, uydurma ve ezber sanat taraftarlarının, sanat rafizilerinin küstah tezyiflerine maruz kalmakla maruz, imanlarının kudretile çılgındılar. Biz o zamanlar zevklerimiz bölü mekle birbirimizle yarı ediyorduk. Nadir ruh yakınlıklarının birbirleriyle karışma tıkları bu münzevi tepelerde ne sıcak dostluklar kuruldu. Hiç üşmesiz ki bizde eksik olan cesaret de ildi. Fakir olmanın hicabını iftiharla karşı ılıyor, bize şerefli görünen mesleğimizi, bütün tehlikeleriyle kabul ediyor, stikbale ümitsiz fakat aynı zamanda ikâyetsiz bakıyorduk. Bunu söylerken mensup olduğum bir zümrenin bazı sanatkârlarını kastediyorum. Hakikatten bugün, muasır sanata istikamet veren bir devre gayet derin başarılarla başarılı oldu umuz ve ona tamamıyla ait oldu umuz kaniim. Lüzumsuz bir tevazu göstermeden, bugün “ya ayan sanat” dediğimiz eylemin inkişafında gerek bana ve gerek bazı arkadaşlarıma dü şükün, çekingen, gürültüsüz fakat kat’i rolü tebarüz ettirmek isterim. Sanat o zamanlar bizim için üzerine bir aziz gibi titrediğimiz ve kendisinden hiçbir fedakârlık yapamayacağımız mukaddes bir vazife idi. En sessiz ve en gösterişsiz yollar bize en emin yol gibi görünüyordu. Ancak bu yollardan gitmek sureti ile kendi kendimizin en iyi ve en mükemmel tarafına erişmiş imiz kani idik.”¹²⁵

Lévy’nin, sanatının ilk evresinde gerçekleştirdiği, 1898 tarihli *Kapı (La Porte)* adlı resmi kariyerindeki en önemli çıkışı olmaktadır. Bu resim,

¹²⁵ Bkz. (Belge no:27)

sergilendi i 1900 tarihli Salon des Indépendants'da (Ba ımsızlar Salonu) Henri Matisse tarafından salonun onur kö esine asılmı tır. Resim¹²⁶ aslında somut bir kapıyı betimlemesine ra men izleyicinin üzerinde soyut resim etkisi bırakmaktadır.¹²⁷ Charles Estienne, daha sonraki bir dönemde yaptı ı ele tirisinde bu resimle ilgili olarak, Léopold-Lévy'nin hiçbir etkilenme olmaksızın kendi kendine Kupka'dan on yıl önce gerçekle tirdi i bir soyutlama oldu unu söyleyecektir.¹²⁸

Lévy, aynı yıl geçimini sa lamak üzere, Matisse ve Marquet ile birlikte 1900 Sergisi'nin¹²⁹ antiyesinde duvar boyacısı olarak çalı mı ve Léo imzasıyla *Rire*¹³⁰, *Sourire*, *Pele-Mele* gibi mizah dergilerine çizimler yollamı tır.¹³¹

Sanatçı 1903– 1906 yılları arasında askerlik yapmı tır. Askerli inin birinci yılı Nancy'de, di er iki yılı ise kendisine verilen masa ba ı görevle Caen'de geçmi tir ve bu görev resme zaman ayırabilmesini sa lamı tır.¹³² Askerlik bitiminde yeniden Paris'e dönen Léopold-Lévy, maddi sorunlarla kar ıla nca resmin dı nda bir meslek edinmeye karar vererek, dokuma ve kuma imalatı yapan arkada ı Worms'un yanında çalı maya ba lamı tır.¹³³ Burada uzun bir çıraklık devresi geçirerek tasarımcı ve atölye efi olarak çalı mı ve bu i ona Birinci Dünya Sava ı'na dek maddi sıkıntı ya amaksızın resim çalı malarını sürdürebilme olana ını sa lamı tır. Sanatsal anlamda bu yıllardaki geli imini André Salmon ara tırma, etüd, inziva, içe kapanma ve sürekli resim olarak tanımlamaktadır.¹³⁴ Sanatçı ise bu dönemini u sözlerle belirtmektedir: “1905 ila 1914 yılları arasında zamanımı maddi

¹²⁶ Resim Tiraje Dikmen koleksiyonunda Fransa'da bulunmaktadır.

¹²⁷ Bkz. (104) CAILLER; 3.

¹²⁸ Charles Estienne; “ Léopold-Lévy, ou la franc-maçonneire de la peinture”, Çev. Ömer Ergun, 2-28 Mart 1951 sergisi için basında yer alan yazı, Tiraje Dikmen ar ivi

¹²⁹ Kaynaklarda serginin sadece tarihi verilmi ama ne sergisi oldu u net bir biçimde açıklanmamı tır. Bkz. (104) CAILLER; 3.

¹³⁰ 1894 yılında yayına ba layan Rire (Gülmek) Birinci Dünya Sava ı yıllarında Rire dergisi Rire Rouge adıyla yayınlanmı , Toulouse Lautrec de Rire dergisi için çizmi tir. <http://www.karikaturculerdernegi.org>

¹³¹ Bkz. (104) CAILLER; 3.

¹³² Bkz. (104) CAILLER; 3,4

¹³³ Bkz. (104) CAILLER; 4

¹³⁴ Bkz. (113) SALMON; 25

*hayat için zorunlu çalı malarla geçirdim; ruhen ba umsız kalabilmeyi sa lamam gerekiyordu. Bu i ler dı nda ise hep Resim! Resim! Ve gene Resim!”*¹³⁵

1909 yılında Lévy, arkada ları Eduard Kayser¹³⁶ (1882-1965) ve H. Vergé Sarat (1880-1966) ile birlikte, Jean François Millet'nin (1814-1875) torunu Heyman'dan, gravür sanatını ö renmeye ba lamı tır. ¹³⁷ Ö rendi i bu teknik, Léopold-Lévy'nin sanat ya amında oldukça önemli bir yer tutmu tur. Bu yıllarda sanatçı hem ya lıboya hem de gravür çalı mı , *La Societe Nationale des Beaux Arts* (Milli Güzel Sanatlar Derne i) gravür bölümü sergilerine düzenli olarak katılmı tır.¹³⁸ Sonradan Levy'nin *De Rerum Natura* (Do a Üstüne) kitabının Fransızca çevirisi için yaptı ı gravürler nedeniyle, Claude Roger- Marx onu yüzyılın en iyi gravürcülerinden biri olarak tanımlamı tır.¹³⁹

Birinci Dünya Sava ı'nın ba lamasıyla birlikte, 2 A ustos 1914'de cepheye ça rılan sanatçı, sava ın ilk bölümünü cepheye 36. piyade sınıfında geçirmi , sonra Macon'da depo kıtasına aktarılmı , oradan da Saone-et-Loire Valili i'nin özel kalemine ba lı yardım personeli ine atanmı tır.¹⁴⁰ 1914- 1918 yıllarında da resim yapabilme olana ı bulan sanatçı sava ın kendisi üzerinde etkisini u sözlerle ifade etmi tir: “*Ruhumu tünelde tutmak gibi bir halet içine girmek istemi tim... Önceleri ruhumun derinli inde bu i e karı mamam yönündeki hissiyatımı koruyarak hiçbir ey yapmadım... Bunun yanında göreceli bir sakinlikle, bildi im her eyi birkaç tuvalde toplayarak bilânçomu çıkarabildim...*”¹⁴¹

1916 yılında yapmı oldu u *Oturan Kadın (La Femme Asise)* Lévy'nin sanatında ilk dönemini özetleyen önemli bir örnektir ve E. Terriade bu portrenin

¹³⁵ Bkz. (113) SALMON; 25

¹³⁶ Resim Heykel Müzesi kayıtları ve çeviri metinde Eduard Kayser ismi geçmekte ancak yaptı ımız ara tırmalarda gravür uygulaması yapan ve sanatçı ile aynı dönemlerde ve ya larda olan Fransız gravürcüünün adı Edmond Kayser olarak geçmektedir. Bkz. (Belge no:37) Ayrıca bkz. www.artnet.com/artist/589102/edmond-charles-kayser.html

¹³⁷ Bkz. (104), CAILLER; 4

¹³⁸ Bkz. (104), CAILLER; 4

¹³⁹ Bkz. (107), ANON M; 3

¹⁴⁰ Bkz. (104) CAILLER; 4

¹⁴¹ Bkz. (113) SALMON; 26

empresyonizmden uzak fovizme yakla an yeni aray lar ta ıdı nı öne sürmektedir.¹⁴² Aynı portre için André Derain daha sonraki yıllarda Levy'nin bu resimle o yıllarda hâkim olan izlenimcilik akımına tepkisini gösterdi ini ve bu tepkinin tamamen ki isel oldu unu, kübizmden etkilenmedi ini belirtmektedir.¹⁴³

Léopold-Lévy 1919 yılında talya'ya seyahat etmi tir. Dönü ünde Fransa'nın güneyini de ke fetme olana nı bulmu tur. Bu bölgeden çok etkilenen sanatçının Fransa'nın güneyine olan yolculukları ya amı boyunca sürmü ve Aix-en Provence, Marsilya ve Toulon'un co rafyasını ve do asını gösteren çok sayıda manzara üretmi tir. Bunlar aynı zamanda Lévy'nin sanatının temelini olu turan ilk manzaralarıdır ve bu manzaralar Terriade'a göre zamanla belli bir geli im çizgisi izlemektedirler:¹⁴⁴

“Sava ın sonuna do ru ke fetti i Güney, bu Parislide kesin bir göz kama tırıcı hayranlık etkisi uyandırmı tur. Kazanılmı bir mükemmeliyetçilikten kurtulma ve her türlü maceraya atılma ihtiyacını ilk kez hissetti i yer i te orasıdır. Kendi kendisinden kurtuldu u yerdir orası. Ya lı karakalemle yaptı ı ilk peysaj çalı maları bu tarihe rastlar. Arkadan konturların kalın ve renkli çizgilerle resme döküldü ü, hacimlerin açık yüreklilikle ve ço unlukla da araçlarda belirli bir sertlik kullanılarak vurgulandı ı ba kaları gelecektir. te kendisinin o dönemdeki geli iminin temeli de burada yatmaktadır. Ayrıca onun biraz daha ileri bir tarihte yaptı ı ve Tuilleries Sarayı'ndaki ilk sergisinde o kadar büyük ba arı kazanmı olan, ho ve yumu ak renklerle bezeli güney kö elerini resmeden canlı resimler serisini de saymak gerekir.”¹⁴⁵

1920- 1923 yılları arasında Fransa'nın güneyinde Cassis'ten manzaralar yapan sanatçı, Vence'de Raoul Dufy (1877- 1953) ve Jean Marchand (1883-1941) ile tanı mı tur.¹⁴⁶ Bu dönem çalı maları hem geçmi te yaptıklarına benzer özellikler

¹⁴² E. TERRIADE; “Léopold-Lévy”, Çev. Ömer Ergun, 14

¹⁴³ Bkz. (107), ANON M; 3

¹⁴⁴ Bkz. (142), TERRIADE; 14

¹⁴⁵ Bkz. (142), TERRIADE; 14

¹⁴⁶ Bkz. (104) CAILLER; 4

göstermekte hem de daha geli mi ve daha renkçi bir üslubun niteliklerini ta imaktadır. Sanatçının bu döneminden *Cassis'te Bayram*, *Cassis'ten Manzara* gibi resimleri günümüze ula mı tır. Aynı yıllarda gerçekle tirdi i bir dizi suluboya çalı ması Paris Vildrac Galerisi'nde sergilenmi tir.¹⁴⁷ Bu dönem çalı malarında tuvalinde renge verdi i önem onu fovistlerin üslubuna yakınladı rı ve ço u zaten arkada ı olan bu gurupla bir arada anılmasını sa lamı tır. André Salmon sanatçının bütün dünya tarafından be eni ile kar ılanan fovizm akımını uzaktan takip etti ini, akımın tam içinde olmaksızın, kendi sanat çizgisini olu turdu unu ifade etmi tir.¹⁴⁸ Yine ele tirmen E. Terriade da, Léopold-Lévy'nin sanatını olu tururken çe itli kaynaklara yöneldi ini ancak etkilendi i akımların içine hemen katılmadı mı ve daima kendine has bir teknik aray ı içinde oldu unu öne sürmü tür:

*“Léopold-Lévy ustaların gölgesi altında ve onlarla çok iyi geçinerek çalı ıyordu. Hiçbir an de i im, en hayranlık uyandırıcı ve en haklı bile olsa onda körü körüne pe inden ko ma etkisi yaratmamı tır. O hiçbir zaman iyice hazmedilmemi ve en küçük sakıncası göreceli i olabilecek teorileri veya gerçekleri benimsememi tir. Her yeni olay kar ısında daima kendi reaksiyonunu gösterece i zamanı beklemeyi ye lemi tir. te bu yüzdendir ki onun eserlerinde yüzeysel unsur diye bir ey yoktur. O anca kendi kendisinin efendisi olarak hareket eder. çinde hazmetmi , alt bilincinde özümlememi oldu u eyler kendisine yeni talimatlar ve yeni e ilimler dayattı ı zaman, bunları hiç sorgulamadan uygular.”*¹⁴⁹

Léopold-Lévy ise stanbul'daki konferansında sanatında fovizmle olan ili kiyi u ekilde ifade etmi tir:

“... O sıralarda aynı tarza yeti mi , aynı kanatlara ve aynı zevklere sahip fakat mizaç itibarıyla birbirinden ayrı sanatkârlar arasında vukua gelen bir ayrılı tan bahsetmek istiyorum. Yukarıda saydı ım büyük adlara kar ı besledi imiz dindarane sevgi bizi daimi surette tam bir vecd içinde ya atıyor ve bizi tabiatlarımıza göre ba ka ba ka istikametlere sevk

¹⁴⁷ Bkz. (104) CAILLER; 5

¹⁴⁸ Bkz. (113) SALMON; 14

¹⁴⁹ Bkz. (142), TERRIADE; 14

ediyordu. çtimai zaruretlerin uuruna sahip olan bazılarımız pratik bir saha üzerinde mücadeleyi göze aldılar. Co kunlukları ve ifratları dolayısıyla Fauve'lar yani " vah iler, yırtıcılar", adını alan guruptan bahsediyorum. Kuvvetlerini esaslı hakikatlerden alan bu sanatkârlar en tehlikeli ve en kestirme ifade ekillerini tercih ettiler. Eserlerinin görünüşü ü yepyeni idi. Bu itibarla kendilerini çok haklı olarak Aktüalitenin ilk safına koyan ve bütün bir edebiyata imkân veren, münaka a kabul etmeyen bir dinamikleri vardı. Öteki sanatkârlar bu aralık ne yapıyorlardı? te gayemin ne oldu unu ve ne olarak kaldı ını size imdi söyleyece im. Ben kendi hesabıma eserin harici görünüşü üne pek fazla ehemmiyet veren bir sanat ekline sevk taiiden gelme bir aksilamel hissedirdim. Aynı eyleri ananeye daha yakın yollardan gitmek artile de söyleyebilmenin mümkün oldu u kanaatinde idim. Bu gürültülü gösteri in daha açıkçası bu aktüaliteye uyma endi esinin devrin zevkini a ması lazım gelen sanat eserini ileride mütaazzır edece ini dü ünüyorum. Sevdi im sanat bugünkü münaka aların gürültüsü içinde herhalde kuvvetinden kaybediyor. Fakat eminim ki bu sanat ileride, her eyin sükûn buldu u müzede, muasır sanatımızın bütün Vasfî kazançlarını ta ıdı ını gösterecektir. Geçilen yolların ayrılı ina ve tamamen muayyen fikir ve his birlikleri sayesinde bugün onlarla ne kadar de i ik manzaralara bürünürse bürünsün hakikatin ve güzelli in mü terek bir telekkisinde birle mi bulunuyoruz."150

Lévy'nin sanatının benimsenmesi ve ününün yayılmaya başlaması 1923-1926 yıllarına rastlamaktadır.¹⁵¹ Sanatçı bu dönemde Fransa'nın güneyinde resim çalı malarını sürdürmü tür. Cassis'in kalabalıkla ması sanatçının La Ciotat'ya yerle mesine neden olmu ve orada kom usu olan Georges Braque¹⁵² ve Lesques'teki André Derain¹⁵³ ile sık sık bir araya gelmeye başlamı tır.¹⁵⁴ Léopold-Lévy, üyesi oldu u Sonbahar Salonu'nda resimlerini sergiledikten sonra arkada ları

¹⁵⁰ Bkz. (Belge no:27)

¹⁵¹ Bkz. (104) CAILLER; 5

¹⁵² Georges Braque (1882-1963) Fransız kübist ressam

¹⁵³ André Derain (1880-1954) Fransız fovist ressam ve heykeltıra

¹⁵⁴ Bkz. (104) CAILLER; 4,5

Charles Despiau (1874- 1946), Othon Friesz (1879- 1949) , Andre Dunoyer de Segonzac (1884-1974), Charles Dufrense (1876-1938), Henri de Waroquier (1881-1970) ile birlikte Salon d'Automne'dan ayrılımları ve bu tarihten sonra eserlerini Salon des Tuileries'te sergilemeye başladılar.¹⁵⁵ Onun 1926 yılında yaptığı manzaraları Terriade'a göre bir sentezin ürünüdürler ve birtakım de i iklikler göstermektedirler:

*“Bugün ise üzerine basa basa yapılmı tasvirler, sert uygulamalar yok olup gitmi tir. Bütünlü ü içerisinde hacimler, uyumlu dengesi resmin çizgilerini yumu atan, çatısını yürekten bir yapı haline getiren en ince detaylarını bütünüün tek, rahat ve do al ortamı ile bütünlü tiren, tablonun daha geni bir sentezi içinde ortaya çıkar.”*¹⁵⁶

Sanatçı 1925 ile 1927 yılları arasında resimlerini ise Charles Despiau, Charles Dufrense, Jean Frelaut (1879-1954) ve Pierre Dubreuil (1872-1944) gibi sanatçıların da anlaşılabilir oldu u Galerie Barbazonges'da sergilenmi tir.¹⁵⁷ Yine bu dönemde gerçekle tirdi i gravürleri üyesi oldu u *Société des Peintres-Graveurs Français*'de düzenli olarak sergilemi tir. Ayrıca gravürleri Petiet, Sagot-Le Garec ve Nouvel Essor tarafından basılmı , Bourgogne üzerine albümünü Galerie Brillant ve Robert basılmı tir.¹⁵⁸ Sanatçının bu yıllarda atölyesi Paris'te Auguste Blanque bulvarında yer almaktadır.¹⁵⁹

Resim 3. 2.
Léopold- Lévy Paris'te ilk atölyesinde,1925

¹⁵⁵ Bkz. (104) CAILLER; 3

¹⁵⁶ Bkz. (142), TERRIADE; 15

¹⁵⁷ Bkz. (104) CAILLER; 3. Ayrıca sanatçının kişisel sergileri için **Bkz.** Tablo. 3.3.

¹⁵⁸ Bkz. (104) CAILLER; 5

¹⁵⁹ Bkz. (104) CAILLER; 5

Léopold-Lévy 1927- 1936 yılları arasında, güney sahillerinin kalabalıkla masından kaçarak, yazları Aix-en Provence bölgesine¹⁶⁰ gitmeyi ye lemi tir.¹⁶¹ K1 aylarındaysa Paris'te Rue de Assas Soka ı'ndaki atölyesine¹⁶² yerle mi tir. Burası Lévy'nin Türkiye'ye gelirken arkada ı André Derain'e bıraktı ı atölyedir. (Ek-2. 1.)¹⁶³ Bu sırada aralıklarla skandinav Akademisi' nde (Ecole Scandinave de Paris) arkada ı Dufrense'in yerine ders vermi ¹⁶⁴ ve burada Francis Gruber (1912-1948) gibi genç ressamları te vik etmi tir.¹⁶⁵ Bu, Léopold- Lévy'nin stanbul Güzel Sanatlar Akademisine gelmeden önceki ilk atölye hocalı ı deneyimi olmu tur. 1934'te Lucretius'un, *De Rerum Natura* (Do a Üsüne)¹⁶⁶ kitabının be incisinin Fransızca çevirisini 41 gravür ile resimlemi ,¹⁶⁷ *Normandiya* Transatlanti i'nin yemek salonu için dört pano yapmı , *Dominique* için Brüksel Sergisi'ndeki stantta yer almak üzere bir pano ve ayrıca bazı evler için duvar resimleri gerçekte tirmi tir (1935)¹⁶⁸

Lévy, Provence bölgesinde çalı rken Armand Lunel, Dauris Milhaud, Jean Louis Vaudoyer, Mahaut, Mejane Kütüphanesi konservatörü Aude¹⁶⁹ ve ngiliz ressam Mathieu Smith ile tanı mı ve dost olmu tur.¹⁷⁰ Sanatçı 1927-1936 yılları arasında Barbazonges Galerisi'nde ve Marseille Galerisinde ki isel sergiler

¹⁶⁰ Kalabalık olması dolayısıyla deniz kıyılarından ayrılp yazlarını Aix en Provence'da geçirmi özellikle de yakın çevresindeki Les Maronniers, La Générale Chateau Margot ve Repentance'da ev kiralamı tir. Bkz. (104) CAILLER; 6

¹⁶¹ Bkz. (107), ANON M; 3

¹⁶² Bkz. (104) CAILLER; 7

¹⁶³ Cemal TOLLU; "André Derain", **Yeni Sabah**, 2 tarihli yazısında bu atölyeyi güzel, ı klı ve geni bir atölye biçiminde tasvir etmi tir.

¹⁶⁴ Bkz. (104) CAILLER; 3. Ayrıca, skandinav Akademisi Türkçe kaynaklarda L' Academie Scandinave olarak belirtilmi , Charles Despiau'nun ya amını anlatan kaynaklarda okulun adı Ecole Scandinave de Paris olarak geçmektedir. Léopold-Lévy'nin Türkiye'ye gelmesinden sonra kendisini tanıtan yazılar olmu ve bu yazılarda Paris'te skandinav ve Colla Rissi sanat akademilerinde profesörlük yaptı ı ifade edilmi tir. Bkz. (Belge no:4,10)

¹⁶⁵ Bkz. (107), ANON M; 3

¹⁶⁶ Lukretius'un de Rerum Naturası'nın be inci kitabı olan bu kitap Alfred Ernout tarafından Fransızca'ya çevrilmi tir. 1934 yılında Nouvel Essor tarafından yayıma hazırlanmı , Gonin tarafından basılmı tir. (Belge no:4)

¹⁶⁷Levent YILMAZ; "Léopold-Lévy'nin Yeri ve Zamanı", 25. Bu bilgi De Rerum Natura Livre 5, Çev. A.Ernout, Nouvel Essor, 1934 kayna ından aktarılmı tir.

¹⁶⁸ Bkz. (104) CAILLER; 7

¹⁶⁹ Sanatçının yapmı oldu u Aude'un portresinin bugün Mejane kütüphanesinde oldu u sanılmaktadır. Bkz. (104) CAILLER; 6

¹⁷⁰ Bkz. (104) CAILLER; 7

açmı tır.¹⁷¹ Marseille Galerisi'ndeki sergisi ile ilgili olarak ele tirmen Claude Roger Marx unları yazmı tır:

*“Ki i onun i çili indeki ustalı a hemen hayran olur. Burada ustalı ı en üst anlamda kullanıyorum... Léopold-Lévy, Corot ve Renoir duygusunda resimler yapıyor ama bu onları taklit etti i anlamıa gelmiyor. O, Derain gibi, onların gelene ini yeniden ke fediyor ve buna kar ılık zerafet, zenginlik ve kalite açısından tamamıyla kendine özgü olan üslubu onlarinkinden farklıla tıyor.”*¹⁷²

Yine bu yıllarda sanatçının arkadaş larının önerisi üzerine Galerié Georges Petit'de düzenledi i retrospektifi sanat ortamında kapsamlı ve ba arılı bulunmu tur.¹⁷³ Sanatçı bu dönemde Provence çevresinden *Avignon Bayırı, Repentance Bahçeleri, Chateau Margot* gibi büyük manzaralarını gerçekle tirmi tir. Bu resimlerinde daha renkçi bir anlayı la yapılan Casis manzaralarına göre farklıla malar görölmektedir. Özellikle 1930'lu yıllarda Lévy daha nötr renkleri tercih etmi tir. Biçimler daha yalın, kütesel ve hacimlidirler. fade olarak daha gerçekçidirler. Bu resimlerle ilgili olarak genel kanı Lévy'nin Cezanne'ın sanat anlayı na yakınla tı ı yolundadır.¹⁷⁴

Sanatçının Cezanne'ın kendi dönemini ve kendisinden sonra gelen ressamları etkileyen tavrını belirten sözleri dikkat çekicidir:

“Resmin yeni incilini ortaya atan Cezanne'dır. Bugün sanat endi elerimizin kayna ı olan bu sanatkârın tesiri muazzam olmu tur. Onun tesiri bugün de aynı hızla devam etmektedir. Cezanne kaybolan kanunları buldu. O bir taraftan anane ile kırılmı olan ba ları tekrara tesis ederken di er taraftan da büyük sanat sahalarında yepyeni ufuklar açmı tır. Cezanne'ın ileride sanat bakımından oldu u kadar felsefi planda da büyük bir ehemmiyeti oldu u görülecektir. Cezanne sadece özün, esasın ifadesini arıyordu. Hâlbuki ondan sonra gelenler bunu mücerredin ifadesi olarak

¹⁷¹ Bkz. (107), ANON M; 3

¹⁷² Bkz. (107), ANON M; 3

¹⁷³ Bkz. (107), ANON M; 3

¹⁷⁴ Bkz. (113) SALMON; 25

arayı larını ileri götürdüler ki bu gayet mantıklı idi. Mücerredin ifadesini arayanların başında Picasso'yu, Sürrealistleri ve saireyi görüyoruz.”¹⁷⁵

B. Léopold-Lévy'nin 1936-1949 İstanbul Yılları

1. Léopold- Lévy'nin İstanbul'a Gelişi ve Göreve Atanması

Léopold-Lévy 1936 yılında Chevalier de la Legion d'Honneur madalyasını almış (Belge no:4) ve ardından atölyesini (Resim no. 3.14.) André Derain'e bırakarak Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde Resim Bölüm başkanlığını yürütmek üzere İstanbul'a gelmiştir.¹⁷⁶ Lévy'nin İstanbul'a çağırılması Paris'te Türk öğrencileri Müfettişliği görevinde bulunan (Hüseyin) Avni Baştan¹⁷⁷,ın (1887- 1965) önerisiyle gerçekleşmiştir. (Ek-2. 9.) Baştan'ın kızı Ferda Baştan, Türk Hükümeti'nin babasına resim konusunda yabancı bir hocaya ihtiyaç olduğunu belirten bir yazı gönderdiğini, Avni Baştan'ın konuyla ilgili olarak, o sırada yurtdışında bulunan Türk öğrencilerin de eğitim aldıkları heykeltıraş Charles Despiau'ya danışmasını ve Despiau'nun kendisine Léopold- Lévy'yi önerdiğini aktarmaktadır. (Ek-2. 9.)¹⁷⁸ Tiraje Dikmen ise Lévy'nin eserleriyle birçok ressam arasından seçildiğini öne sürmektedir. (Ek-2. 1.) Cemal Tollu, sanatçının bütün formalitelere uygun olarak, Milli Eğitim Bakanlığı'nın Paris'teki müfettişinin sıkı incelemelerinden sonra birçok namzetin arasından tercih edildiğini belirtmiştir.¹⁷⁹ Lévy'nin İstanbul'a gelmek üzere seçilmesi ile ilgili olarak, İstanbul'daki Fransız Enstitüsü'nün kendisine hocalık teklifi getirdiği yolunda da bir görüş vardır.¹⁸⁰ Lévy'nin Skandinav Akademisi'nde (Ecole Scandinave de Paris) arkadaşları Dufrense yerine derslere girmesini istediğinde

¹⁷⁵ Bkz. (Belge no: 4)

¹⁷⁶ Bkz. (104) CAILLER; 7

¹⁷⁷ İstanbul Hukuk Mektebini bitirmiştir. Dilbilimcidir. 1926 yılında 789 sayılı Maarif Teşkilatına dair kanunun ikinci maddesiyle kurulan Milli Talim ve Terbiye Dairesi kurulmuş üyesidir. **Milli Eğitim Müdürlüğü Teftiş Heyeti Başkanlığı**, IX. Dönem İzmir Milletvekili, Kurucu Meclis Milli Birlik Komitesi Temsilcisi ve Milli Eğitim Bakanlığı yapmıştır. Lévy'nin Türkiye'ye getirilmesi yılında Paris'te Talebe Müfettişi olarak görev yapmaktadır. tr.wikipedia.org/wiki/Hüseyin_Avni_Baştan. Avni Baştan, talebe müfettişi görevi ile İngiltere, İtalya, Belçika ve Fransa'daki öğrencilerin sorumluluğuna sahiptir. Ferda Baştan ile 18 Ekim 2008'de yapılan görüşme. Bkz (Ek-2. 9.)

¹⁷⁸ Ayrıca, Nurullah BERK; **Ustalarla Konuşmalar**, 63,111'de Lévy'nin İstanbul'a getirilmesinde Despiau'nun aracı olduğunu ifade etmiştir.

¹⁷⁹ Cemal TOLLU; “Léopold Lévy'nin şahsiyeti ve Eserleri”, 3

¹⁸⁰ Patrick WALDEBERG; “Les travestis du réel”, **XX. Scieele**, 70

hocalık deneyimi yoktur ve ilk kez Türkiye’de kurumsal anlamda resim e itmenli i yapmı tır. (Ek-2. 1.)

Resim Bölümü başkanlığını yürütmek üzere Fransa’dan Léopold-Lévy’nin getirilmesi ile ilgili ilk yazılı resmi belge 14.11.1936 tarihli dir. Sözleşme, Paris’teki Türk öğrencileri Müfettişliği görevinde bulunan ve Türk hükümetini temsilen Avni Ba man ile Léopold-Lévy arasında imzalanmıştır. (Belge no: 6) İlk sözleşmesini Avni Ba man ile yapan Lévy, Türkiye’ye Aralık ayında gelmiş , ailesiyle Park Otel’e yerleşmiş , yılbaşı gecesini Atatürk ile aynı salonda geçirmiştir. (Ek-2. 1.) *Tan Gazetesi*’nde yer alan 19 Aralık 1936 tarihli haberde Maarif Vekâleti Yüksek e itim genel müdür yardımcısının Güzel Sanatlar Akademisini ziyaret ederek, kurulacak resim atölyesi hakkında Fransa’dan getirilen, Profesör Léopold-Lévy’den bilgi aldığı belirtilmektedir.¹⁸¹

Ancak Türkiye’ye geldiğinde sanatçı ile yapılan ilk sözleşme (20.2.1937), görevinin başlangıç tarihi 1.3.1937 olarak gösterilmiş ve kontratın geçerlilik süresi 14.11.1939’a kadar belirlenmiştir. (Belge no:7) Bu kontratta Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı¹⁸² adına Rıdvan Nafiz Edgüer’in (1891- 1948)¹⁸³ imzası vardır. (Belge no:7) Sözleşmenin giriş metninde yer alan ifadede Léopold-Lévy’nin ünvanı Prof. olarak belirtilmiş ve aynı zamanda İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Resim Şefi görevinin yanında ek olarak verilen atölye, sözleşmenin birinci maddesinde belirtilmiştir. Buna göre: “ Prof. Léopold-Lévy İstanbul’da Güzel Sanatlar Akademisi Litografi atölyesi Şefi olarak atanmıştır. Bu vazife profesöre ilave olarak verilmiştir.” (Belge no:7)

¹⁸¹ ANON M; “Güzel Sanatlar Akademisinde Yenilikler”,2

¹⁸² 4 Mayıs 1920’de kurulan Maarif Vekâleti’nin adı, 1935’te değiştirilerek Kültür Bakanlığı olmuş , 1941–1946 yılları arasında Maarif Vekilliği olarak anılmış , 1946’da ise Milli Eğitim Bakanlığı olmuş tur. Bkz. Kemal GÜÇLÜOL, “Millî Eğitimde Teşkilatlanma”, **Cumhuriyet Döneminde Eğitim**, 150.

¹⁸³ 1926 yılında, 789 sayılı Maarif Teşkilatına Dair Kanun’un ikinci maddesiyle Millî Talim ve Terbiye Dairesi kurulur. Avni (Ba man), Ali Haydar (Taner), Ahmet Tevfik (Göymen), Hasan (Sungu), **Rıdvan Nafiz (Edgüer)**, Refik (Bekman), Zeki Mesut (Aslan), . Alâattin (Gövsal) burada kurulmuş üyesi olarak görev yaparlar. Fuat OVAT; “Millî Talim ve Terbiye Heyetinin İlk Başkanı Prof.Dr. Mehmet Emin ERGİL”, *yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi44/ovat.htm*

Ba bakanlık ar ivinde yer alan belgede Litografya Atölyesi efli inde çalı tırılmak üzere angaje edilen yabancı profesörün kadrosunun 1/4/1937 de onaylandı ı ancak profesör, 1/2/1937'de göreve ba lattırıldı ı için gerekli yazı maların yapılarak, kadronun 1 ubat 1937'den geçerli sayılaca ı onaylanmı tır. (Belge no:8)

Türkiye'de yapılan ilk kontratta, Léopold-Lévy'nin maa ı, izni, hastalık durumunda hükümetin yükümlülükleri, sözleşmenin iptali durumunda tarafların yükümlülükleri belirlenmi tir. Kontratta Lévy'nin devamlı adresi olarak Ortaköy Divanyolu, 105 numara gösterilmi tir. Ankara birinci noter tarafından hazırlanan sözleşmenin çevirmeni Kültür Bakanlığı ı Yüksek E itim Bölümü Müdürü Kutsi Tecer¹⁸⁴ (1901-1967) aynı zamanda yeminli tercüman olarak belirtilmi tir ve ahitler Kültür Bakanlığı ı Yüksek E itim Bölümü ube Müdürü Cevat (Memduh) Altar¹⁸⁵ (1902-1995) ve Kültür Bakanlığı ı spekterler Kurulu Ba kanı Cevat Dursuno lu¹⁸⁶, dur.

¹⁸⁴ Ahmet Kutsi Tecer; air ve edebiyatçıdır, pek çok resmî görevde bulunmu tur. 1918 yılında stanbul Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde e itimine ba lamı ve 1925-27 yıllarında Paris'te Sorbonne Üniversitesi'nde Edebiyat Bölümü'ne devam etmi tir. 1930-34 yıllarında Sivas Maarif Müdürü'dür ve burada Fransızca dersler vermi tir. 1937 yılında Bakanlıkta görev alarak, MEB Talim ve Terbiye Kurulu üyesi i yapmı tır. 1942-46 yıllarında milletvekili, 1949-51 yılında Paris Talebe Müfetti li i görevinde bulunmu tur. A ık Veysel'i 1933 yılında ke federek Türk halk bilimine kazandıran bir isimdir. www.wikipedia.org/wiki/Ahmet_Kutsi_Tecer, www.aruz.com/a_kutsi

¹⁸⁵ Cevat Memduh Altar; müzik tarihçisi, e itimci ve yönetici olarak çe itli görevlerde bulunmu tur. 1922 yılında Almanya'da Leipzig Konservatuarı'nda Müzik E itimi görmü tür. Leipzig Konservatuarı'nı 1927 yılında bitirmi , Türkiye'ye dönerek Müzik Ö retmen Okulu'nda teori (1927-32), Ankara Gazi E itim Enstitüsü'nde sanat tarihi ve müzik tarihi (1932-36), Ankara Kız Teknik Yüksek Ö retmen Okulu'nda sanat tarihi ve estetik (1950-70), Ankara Devlet Konservatuarı'nda sanat tarihi ve opera tarihi (1960-70), Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nda sanat felsefesi ö retmenli i (1983-93) yapmı tır. Ankara Devlet Konservatuarı'nın kurulu çalı malarına katılan (1935-37) Altar, e itsel çalı malarının yanı sıra, Milli E itim Bakanlığı ı Güzel Sanatlar ube Müdürlü ü (1934-43), Basın Yayın Dairesi Genel Müdürlü ü (1943-51), Devlet Tiyatroları Genel Müdürlü ü (1951-54), Güzel Sanatlar Genel Müdürlü ü (1954-60) gibi görevlerde bulunmu , TRT'de program ve haber Genel Müdür Yardımcılı ı görevinden emekli olmu tur (1967).

http://site.mynet.com/muzikoloji/muzikoloji_plattformu/id6.htm

¹⁸⁶ Cevat Dursuno lu; 1911-14 yılları arasında Almanya'da, felsefe, sosyoloji ve pedagoji ö renimi görmü tür. Birinci Dünya Sava ı'na katılarak, Milli Mücadele yıllarında Erzurum'da çe itli görevlerde bulunmu ve Erzurum Kongresi'ne katılmı tır. 1920 yılında Erzurum Ö retmen Okulu Müdürlü ü'ne atanmı tır. Daha sonraki yıllarda; Kars Maârif Müfetti li i, Kars Milli E itim Müdürlü ü, ark Vilâyetleri Maârif Müfetti li i, İlk ve Orta Ö retim Genel Müdürlü ü, Avrupa (Almanya) Türk Talebe Müfetti li i, ayrıca Yüksek Ö retim ve Güzel Sanatlar Genel Müdürlü ü görevlerinde bulunmu tur. 1942-46 yılları arasında VII. Dönem Kars ve 1946-1951 yılları arasında VIII. Dönem Erzurum, Cumhuriyet Halk Partisi milletvekili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde bulundu. 1941-1951 yılları arasında CHP Genel Sekreter Yardımcısı olmu tur. 1961'de Kurucu

Léopold-Lévy'nin elde bulunan belgeler e li inde sözleşmeler ve geçerlilik süreleri a a ıdaki tabloda belirtilmiştir.

Sözle meler (Kontrat)	mza Tarihi	Geçerlilik Süresi	Geçerli oldu u Yıl
I.Sözle me (Belge no:7)	20.2.1937	1.3.1937-14.11.1939	2 Yıl
II. Sözle me (Belge No: 11)	2.12.1939	14.11.1939'dan itibaren	3 Yıl
Zeyil (Ek) Sözle me (Belge No: 12)	17.07.1941	1 Haziran 1941'den geçerli	—
III. Sözle me (Belge No: 13)	18.11.1942	14.11.1942'den geçerli	1 Yıl
IV. Sözle me (Belge No: 14)	29.12.1943	1.11.1943'ten geçerli	1 Yıl
V. Sözle me (Belge No: 15)	16.11.1944	15.11.1944'ten geçerli	1 Yıl
VI. Sözle me (Belge No: 16)	3.12.1945	15.11.1945'ten geçerli	2 Yıl

Tablo.3. 1.

Léopold-Lévy'nin Sözle meleri

Lévy ile 1947 ve 1948'de birer yıl süre ile iki sözleşme daha yapılmı olması gerekmektedir. MSGSÜ Personel Dairesi ar ivinde Güzel Sanatlar Akademisi müdürü Zeki Faik imzasıyla Emniyet Müdürlü üne yazılan yazıda görevinin son bulma tarihi ile ilgili olarak "Prof. L.Lévy ile geçen yıl yapılmı olan ve 16 Kasım 1949'da son bulacak olan" ifadesi kullanılmı tır. (Belge no: 45) Bu ifade ar ivlerde olmayan birer yıl için yapılmı iki sözleşme daha oldu unu göstermektedir. Varolan belgeler incelendi inde 20.2.1937 tarihinde imzalanan ilk sözleşme maddelerinin 2.12.1939 tarihli sözleşme de yeni eklenen maddeler ile geli tirildi i ve daha sonraki sözleşmelerde de 1939'da imzalanan sözleşme hükümlerinin tekrar etti i

Meclis'te görev almı tır. Aynı yıl yapılan seçimlerde XII. Dönem Erzurum milletvekili seçilmıştir. 1965 yılında politikadan çekildi. Milli Mücadele yıllarından sonra kaleme aldı ı "Milli Mücadele'de Erzurum" adlı hatıralarından olu an eseri dönemin de erli kaynakları arasındadır.
http://tr.wikipedia.org/wiki/Cevat_Dursuno%C4%9Flu

görülmektedir. Birinci sözleşme Lévy'nin Litografi Atölyesi'ne atandı ve ifadesi, ikinci sözleşme Lévy'nin resim bürosu'na atandı şeklinde yapılmıştır. 1937'deki sözleşme 150 lira olan maaşını 1939 tarihinde kesintilerle 750 lira olarak belirtildiği, yeni eklenen maddelerde tatil süresi, resmi yolculukları için alınan yevmiye, Maarif Vekâleti tarafından kendisine verilen görevleri yerine getirme zorunluluğu, kendisine teklif edilen harici görevleri Maarif Vekâletine bildirmek zorunluluğu, siyasi, ticari ve iktisadi bakımla ilgili meşgul olamayacağı saptanmıştır.

Lévy'nin Akademi'deki görevine bağlı olarak tarihlerde Güzel Sanatlar Akademisi için hazırlanan tanıtım katalogunda¹⁸⁷, Akademi'nin mevcut yapısı, üyeleri ve yapılan değişiklikler ile ilgili bilgiler verilmiştir. Buna göre Güzel Sanatlar Akademisi; Yüksek Mimari, Resim, Heykel, Tezyini Sanatları, Türk Tezyini Sanatları olarak beş bölüme ayrılmıştır. Bu bölümlere reform kapsamında getirilen yeni hocalar tanıtılarak, bölümlere olan katkıları ve yapılan değişiklikler ifade edilmiştir:

“...Avrupa'dan getirilen üç mütehassıs ile Akademinin heykeltıraşları, Resim ve Mimari büroları yeni bakımla ıslah ve tanzim edildi. Bunlardan heykeltıraş bürosuna getirilen Belling Orta Avrupa'nın en tanınmış sanatçılarından biridir. Bu büro onun direktifi altında şimdi 1924'ten beri geçirmekte olduğu durgunluktan sıyrıldı, miktarı gittikçe çoğalan bir talebe yekuniyle çalışmaya başlamıştır.

Resim bürosuna getirilen Fransız ressam Léopold-Lévy yüksek anlayışla bu büro'nun tedrisatını yeniden tanzim etti. Ve nihayet istidadlarını takdir ettiği ressamlardan Zeki Kocamemi, Bedri Rahmi ve Cemal kendisine muavin verilmek suretiyle Akademi'nin kadrosu genç istidadlara açıldı.

Mimari bürosuna Almanyanın büyük mimarlarından B.Taut getirilmiştir. Bir seneden beri talebeler Arif Hikmet, Sedat Hakkı gibi genç Profesörlerin atölyelerinde Taut'ın tecrübe görmüş üyeleri altında

¹⁸⁷ Bugün Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi arşivinde bulunan ilgili katalog için el yazısı ile 1936 yazılmıştır. Lévy'nin Türkiye'ye gelişi Aralık 1936 oldu. Bu katalog içeriğinde Lévy ile ilgili bilgiler değerlendirildiğinde katalogun bir yıl sonraki eğitim dönemini kapsadığı görülmektedir.

*stanbulu, Ankarayı, ve vilayetleri modern namı altında istila etmekte olan
ahsiyetsiz üslupla mücadeleye hazırlanmaktadır.”¹⁸⁸*

Tanıtım katalogunda Resim ve Heykel bölümlerine giriş şartları da değerlendirilmiştir. Adaylarda ortaokul mezunu olma şartının¹⁸⁹ arandığı, yapılacak sınavda, isteklilerin kabiliyet ve yeteneklerine bakılarak öğrencilerin bu bölüme kabul edileceği, bölümlerde sınıf ve mezuniyet sınırı olmadığı, mezuniyetin hazır olmaya başlı olarak ve belirlenen 30 yaş sınırına¹⁹⁰ kadar gerçekleştirileceği ve devamlılık esası belirtilmiştir. Yine bu bölüm öğrencilerinin eğitimleri sırasında açılan ödüllü yarışmalara katılıp başarı olmaları durumunda maddi yardım elde edebilecekleri de katalogta yer alan bilgiler arasındadır.¹⁹¹

Ayrıca resim ve heykel bölümlerine has olarak misafir öğrenci uygulaması ile ilgili kurallar da belirlenmiştir görünmektedir. Buna göre, Resim ve Heykel bölümlerine ortaokul mezunu olmadıkları halde yetenekleri bulunan öğrenciler misafir olarak kabul edilebilmektedir. Misafir öğrenciler asıl öğrenci haklarından yararlanamamakta ve bu öğrencilere ait kayıtlar her iki ayda bir müdürlükçe verilmektedir. Kaydı silinen misafirler hiçbir hak talep edememektedirler. Onlar da kayıt sırasında belirtilen evrakları vermeye ve asil talebeler gibi bütün kurallara uymaya mecburdurlar.¹⁹²

Tanıtım katalogunda bölümlerin hocaları, onların yardımcı ve yükümlü oldukları ders ve atölyeler belirtilmiştir. Resim Atölyesi Profesörü ve Resim Bölümü Profesörleri şunlardır:

<i>“Bölüm efi</i>	<i>Léopold-Lévy</i>
<i>Resim Profesörü</i>	<i>Léopold-Lévy</i>
<i>Galeri</i>	<i>Nazmi Ziya</i>

¹⁸⁸ ANON M; **Güzel Sanatlar Akademisi**, 1936(?) sayfa no yok. Aynı kaynakta, sadece İstanbul'dan öğrenci kabul eden Mimari Bölümü'nün Kültür Bakanlığı'nın düzenlemesi ve desteğiyle diğer illerden de mimarlık öğrencisi alınacağı belirtilmektedir.

¹⁸⁹ Güzel Sanatlar Akademisi'nin 1934 tarihli yönetmelik maddesi aynen geçerli görünmektedir.

¹⁹⁰ Güzel Sanatlar Akademisi'nin 1924, 1934 tarihli yönetmeliklerinde geçerli olan bir kuraldır.

¹⁹¹ Bkz. (188) ANON M; sayfa no yok.

¹⁹² Bkz. (188) ANON M; sayfa no yok.

<i>Resim Atölyesi Profesörü</i>	<i>brahim Çallı</i>
<i>Resim Atölyesi Profesörü</i>	<i>Feyhaman Duran</i>
<i>Resim Atölyesi Profesörü</i>	<i>Hikmet Onat</i>
<i>Fresk:</i>	<i>Ayetullah Sümer</i>
<i>Léopold-Lévy'nin muavinleri</i>	<i>Bedri Rahmi, Cemal Tollu, Zeki Kocamemi</i>
<i>Heykel ubesi Profesörleri</i>	
<i>Bölüm efi</i>	<i>Rudolf Belling</i>
<i>Heykel atölyesi profesörü</i>	<i>Mahir Tomruk</i>
<i>Belling Muavini</i>	<i>Nijat Sirel</i>
<i>Resim ve Heykel ubelerinin mü terek profesörleri:</i>	
<i>Modlaj Profesörü</i>	<i>Ali Hadi Bara</i>
<i>Sanat Tarihi Profesörü</i>	<i>Ahmet Hamdi Tanpınar</i>
<i>Fransızca Profesörü</i>	<i>K.Hanife Devrim</i>
<i>Ameli Menazır Profesörü</i>	<i>Ahmet Ziya Akbulut</i>
<i>Te rih profesörü</i>	<i>Nureddin Ali Berkol”¹⁹³</i>

Burhan Toprak'ın Müdürlü ü ve Léopold-Lévy'nin bölüm ba kanlı nda Akademi Resim Bölümünün mevcut durumu, i leyi i, atölyeleri, derslikleri bu dönemde Akademi'de ö renci olarak bulunmu ki ilerini verdi i bilgiler ile de saptanmı tır. 1 Nisan 1948 tarihinde Güzel Sanatlar Akademisi'nin yangını ve sonrası, yapıyı önemli ölçüde de i tirmi tir. Bugünkü yapılanmasından farklı olan ve daha çok ondokuzuncu yüzyıl saray yapılarının genel karakterini sergileyen binanın tanımlamasını resim atölyeleri ve di er atölyelerin yangın öncesindeki konumları nı Fethi Kayaalp öyle aktarmı tır:

“Eskiden Akademi binasına tek kapıdan girilirdi. Bahçede çam a açları vardı. Kapının yanında Osman Hamdi'nin büstü vardı. Giri kapısı dorik sütunlar üstüne alınıklı, iki yanında antik heykel vardı. Oradan cümle

¹⁹³ Bkz. (188) ANON M; sayfa no yok.

kapısına geçerdik. Kapıdan girince geni 15 basamaklı bir merdivenden,¹⁹⁴ çıkar çıkmaz çok büyük bir salona varılırdı. Salonun ortasında yakla ık 11x8m kırmızı bir halı¹⁹⁵ bulunurdu. Tavan sütunlara oturmu tu. Halının sütun kaidelerine gelen yerleri kesilmi ti. Ortada büyük bir avize vardı. Sa taraf koridor, ön tarafta odalar, deniz tarafında aynı koridor vardı. Buradan iki taraflı merdivenle yukarı çıkılırdı. Altta sa taraf Mimarlık. Merdivenden üst kata çıkılınca siyah bir perde ile Konferans Salonu'na ula ırdınız. Burası Eski Mebusan Meclisi Toplantı Salonu'dur. Ortada sıralar, sa ve solda balkon bulunurdu. Toplantı Salonu'ndan merdivenle çıkınca solda Müdür yardımcısı odası sa da Ö retmenler Odası. Buradan Muavin odasını geçip sola dönünce kapı ve uzun bir koridor vardı. Burada caddeye bakan birinci oda Cour de Soir Odası, ikinci oda Gravür Atölyesi'ydi.¹⁹⁶ Muavin Odası'nda Mithat Özer'in yaptı ı Ingres'ten bir kopya vardı. Onun kar ısında Salon deniz tarafına T biçiminde bir çıkıntı yapardı. Burada mihrap biçiminde bir ni vardı. O ni te Atatürk Heykeli vardı.¹⁹⁷ Sa tarafta Goya'nın IV. Carlos Ailesi resmi, sol tarafta Velasquez'in Breda Ku atması resimleri iki duvarı kar ılıklı kapatırdı.

Deniz tarafında ve solda Muavin Refik Bey'in, ön tarafta Ramiz Bey'in odası vardı. Burhan Toprak onun yanındaydı. Öbür deniz tarafında Mimarlık Bölümü'nden Mehmet Bey vardı. Ramiz Bey ve Burhan Toprak'ın Odası arasında Rubens'in bir peysajı vardı. Sonra Bruegel'in Köy Dü ünü resminin kopyaları vardı. Sanırım bu iki resim imdi Resim Heykel Müzesi'nde.

¹⁹⁴ Kerim S L VR L ; "1 Nisan 1948 Akademi Yangını", 22'de bu merdivenin her iki yandaki duvarlarının Bergama Zeus Suna ı frizleri ile resimlendi ini belirtmi tir.

¹⁹⁵ "A.g.m.", 22'de Silivri, salonun haçvari oldu unu, parke ile kaplı oldu unu ve yüksek tavanı ta ıyan dört ayak sebebi ile dört tarafından kesilerek salona uydurulan bu halının yangından kurtarıldı ını ve bugün Resim Heykel Müzesi'nde olması gerekti ini belirtmi tir. Büyük salondaki halılar dı ında koridorlarda da yollukların yer aldı ı Kerim Silivri tarafından saptanmı tir.

¹⁹⁶ "A.g.m.", 22'de Gravür atölyesinin bugünkü yerinde bulundu unu belirtmi tir.

¹⁹⁷ "A.g.m.", 23'de; salonun rıhtma uzanan kesiminde eski mihrabın önünde heykeltıra Hadi Bara'nın Atatürk Büstü yer aldı ını belirtmi tir.

Gravürden yukarı çıkan iki merdiven daha vardı. Kuzeyde Lévy'nin¹⁹⁸ ve Zeki Kocamemi'nin aynı zamanda atölyesi vardı. Lévy en üst kat kuzeyde, yine bu katta kö ede sa da Hocalar Atölyesi, sol tarafta Hikmet Onat ve Feyhaman Duran Atölyeleri vardı. Sonra onlar kar ı binada yer alan heykel binasına geçti. Bir de Burhan Toprak'ın deniz tarafında lojmanı vardı. Gravürün üstünde sa taraf Galeri, onun yanında perde ile bölünmü antikten canlı modele geçi ve çalı ma atölyesi vardı. Yanana kadar böyleydi.

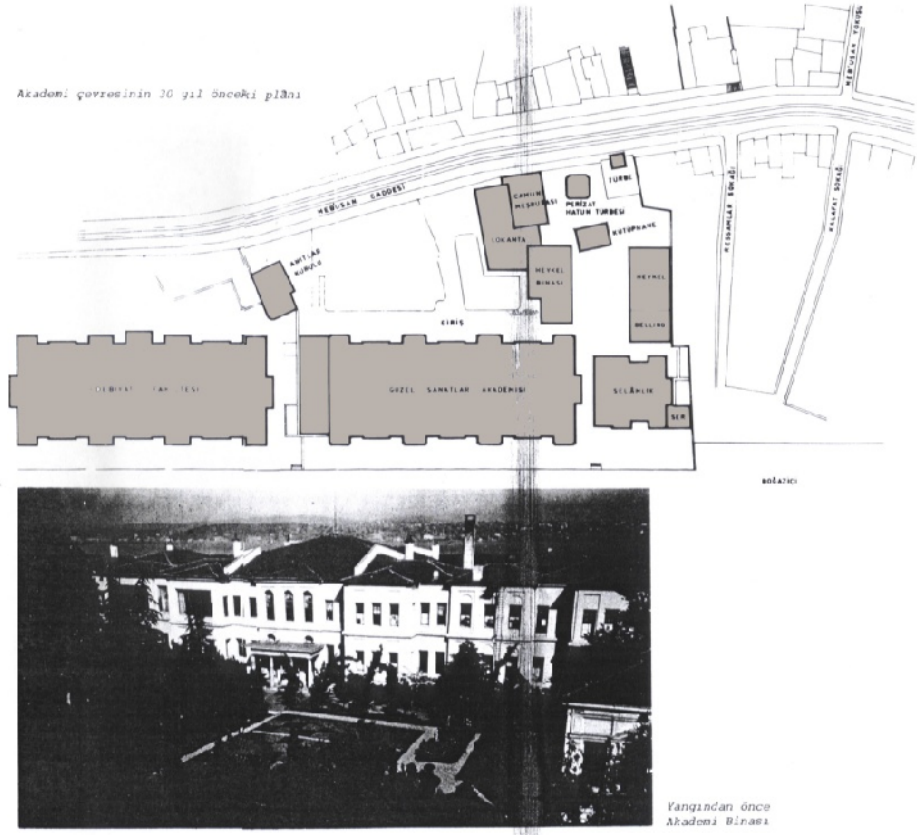
Eskiden giri iki kattı, Deniz sadece pencerelerden görülürdü, imdi oldu u gibi deniz sizi kar ılamazdı. Yangından sonra gravür atölyesi Galeri olan yere yapıldı. Yanına litografi ve Serigrafi atölyeleri yaptık.

Bahçede lokanta ve heykel bölümü vardı. imdiki restorasyon derslerinin verildi i binada ise, Türk Süsleme Sanatları Bölümü vardı. Bir de ayrıca normal Süsleme bölümü vardı. Bu ayrı bir bina idi. Buraya iki yanı camlı olan bir köprü ile geçilirdi. Afi , ç Mimarlık ve Seramik, Tekstil de bu taraftaydı.

Fındıklı Camii'nin önünde odun atölyeleri vardı. Saray tarafında Levy'nin atölyesi vardı. Bu atölye sonra Resim bölümü ba kanlı ı oldu. Buradan Levy'nin bir gravürü var, aynı yerden efik Bursalı, Zeki Faik zer, Sabri Berkel'in de gravürleri vardır. ”¹⁹⁹

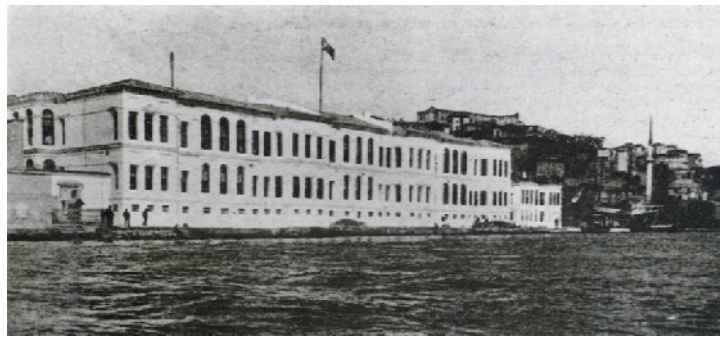
Tiraje Dikmen onun ö rencili inde kapıdan girince sol taraftaki merdivenden yukarı çıkıldı ında binanın bitimindeki atölye olarak Kocamemi atölyesini, onun yanında Levy'nin atölyesinin yer aldı mı, odanın konumunun deniz tarafındaki kö eye denk geldi ini belirtmektedir. Kerim Silivirili Léopold-Lévy'nin atölyesinin 1983'ten sonra Fen Edebiyat Fakültesi dekanlık odası olarak kullanılan oda oldu unu belirtmektedir. Yine 1983 yılında vitray atölyesi olarak kullanılan yerin galeri oldu unu, Fındıklı'ya bakan kö enin Zeki Kocamemi atölyesi oldu unu belirtir. Bkz. (194), S L VR L ; 23

¹⁹⁹ Bkz. (Ek-2.7) Ressam Fethi Kayaalp ile 22 ubat 2006 tarihinde yapılan görü me. Kerim Silivirili, Léopold- Lévy ve di er resim atölyelerinin bulundu u kısmın bugün olmayan üç katlı bir binada yer aldı mı bu binanın en alt katında heykel atölyelerinin, onun üst katında brahim Çallı ve Léopold-Lévy'nin atölyelerinin bulundu unu belirterek, binanın bugünkü postane yapısının yerinde bulundu unu ve yol geni letme çalı maları sırasında yıkıldı ını belirtmektedir. Bkz. (Ek-2.8.)

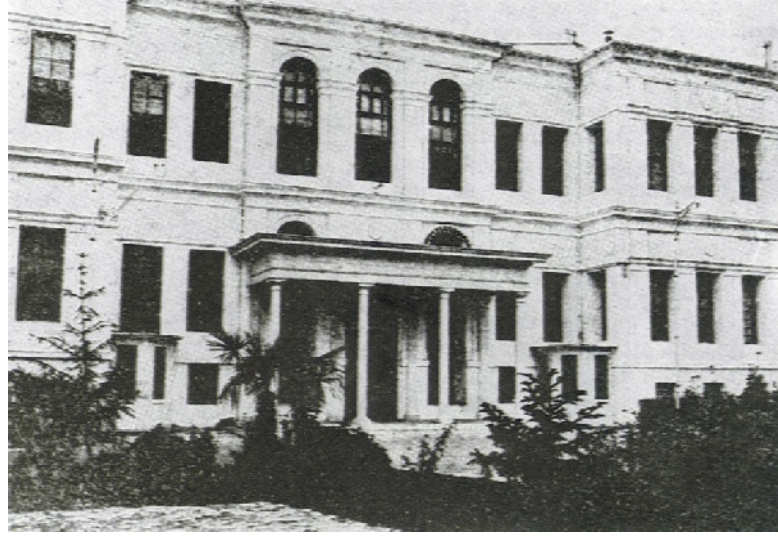
Resim 3. 3.

Yangından önce Güzel Sanatlar Akademisi plan ve karadan görünümü MSGSÜ foto raf ar ıvi

Resim 3. 4.

Yangından önce Güzel Sanatlar Akademisi denizden görünümü MSGSÜ foto raf ar ıvi

Resim 3. 5.

Yangından önce Güzel Sanatlar Akademisi giri kısmı MSGSÜ foto raf ar ivi

Resim 3. 6.

Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nin bahçesi ve giri inin ilk hali 1932?,²⁰⁰ MSGSÜ foto raf ar ivi

²⁰⁰ MSGSÜ ar ivinde bulunan bu foto raf ve tezin içinde benzer baskıya sahip di er Akademi foto rafları (Akademinin içini, Cour de Soir atölyesini gösteren foto raflar) olasılıkla 1932 yılı, Namık smail dönemine tarihlenmektedir. Bu saptamaya Akademi foto raflarını gösteren kaynakla varılmı tır. İgili kaynak Anonim; "Akademinin ellinci senesi", 55'tir.

Resim 3. 7.

Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nin içi 1932?, MSGSÜ foto raf ar ivi

Resim 3. 8.

Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nin içi 1932?, MSGSÜ foto raf ar ivi

Resim 3. 9.

Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nin içi 1932?, MSGSÜ foto raf ar ivi

Tiraje Dikmen Akademi'de Levy'nin atölyesinin kapıdan girince sol taraftaki merdivenden yukarı çıkıldı ında binanın bitiminde, deniz tarafındaki kö eye denk geldi ini belirtmektedir. Sanatçının odasının konumu, buradan yapmı oldu u ve Fındıklı sahilini gösteren gravürden de anla ılmaktadır. (Resim 4.13)

2. Léopold- Lévy'nin Resim Bölüm Ba kanlı ı Döneminde Akademi'de Resim E itimi

a.Galeri (Desen) Atölyesi

Lévy, gerek kendisi ile yapılan röportajda²⁰¹ gerek bakanlı a sundu u raporda, ilk geldi i yıllarda ö renciler ile ilgili gözlemlerine ve atölyelerle ilgili yapmı oldu u düzenlemelere yer vermi tir. (Belge No: 17, 18) Atölyeler ile ilgili kararları almadan önce di er bütün Resim Bölümü hocaları ile uzla mı ve bölümü organize etmi tir.²⁰² Güzel Sanatlar Akademisi'nde birinci sınıf, bütün bölümlerden ö rencilerin ortak olarak aldı ı Galerî atölyesinde ba lamaktadır. (Ek-2. 8) Burada ö renci çe itli a amalarda desen çalı maktadır. Levy desen atölyesinde yapılan bazı düzenlemeleri u ekilde ifade etmi tir:

²⁰¹ ANON M; Léopold-Lévy ile Röportaj, 1937(?), Tiraje Dikmen Ar ivi. Bu belgenin içeri i sanatçıyla Ar dergisinin 1937'de yaptı ı görü me ile benzemektedir. Bkz.(Belge No: 39)

²⁰² A.g.k. sayfa no yok. Tiraje Dikmen Ar ivi

“Yeni ba layan ö renciler tüm dikkatimizi üzerlerinde hissetmelilerdir. Çünkü ço u zaman ba langıç bir ressamın kariyerini etkiler... Bu amaçla mevcut desen atölyesini iki atölye halinde düzenledim: 1.derece- A bölümü, 2.derece- B bölümü. Bu iki atölye ve asistanı sürekli kontrolüm altında olacaklardır. Aynı eyi resim için de dü ünerek atölyemi iki bölüme ayırmayı tasarlıyorum.”²⁰³

Lévy, gerek galeride gerek di er atölyelerde yeni ba layan ö renciler ile daha olgun ve ileri düzeydeki ö rencileri ayırarak onları ayrı ayrı çalı tırmaya yönelik bir yöntem belirlemi ve bu biçimlenme için yeni alınan asistanlarının yardımı ile ö rencinin hergün kontrol altında çalı abildi ini belirtmi tir. (Belge no:39)

Léopold-Lévy'nin iki grupta düzenledi i galeri atölyesinin i leyi ini döneme tanık olan Fethi Kayaalp öyle aktarmı tır:

“Evvla ornemanlardan, ondan sonra tek el filan, ondan sonra büst, büstten sonra tors, torstan sonra tam vücuda geçilirdi. Bunlar alçıdandı. 2-3 sene desen çizilirdi orada. Girdi im yıl galeri denen büyük bir atölye vardı ve perde ile ikiye bölünmü tü. Bir bölümünde canlı modelden çalı ılıyordu. Di er bölümde antikten çalı ılıyordu.”²⁰⁴

Resim 3.10.

Güzel Sanatlar Akademisi'nde 1940'lı yıllar, Mukaddes Saran Koleksiyonu

²⁰³ A.g.k. sayfa no yok, Tiraje Dikmen Ar ıvi

²⁰⁴ Bkz. (Ek-2.7.)

Galeri bölümünün ilk atölye hocası Nazmi Ziya'dır. Léopold- Lévy'nin ilk öğrencilerinden olan Mümtaz Yener ve Ferruh Ba a a, Nazmi Ziya'nın denetiminde desenlerin her gün atölye hocası tarafından kontrol edildi ini, düzeltildi ini, atölyede desen e itiminin çok ciddi bir biçimde verildi ini belirtmişlerdir. (Ek-2. 3) Mümtaz Yener'in bu konudaki sözleri onun atölye e itimini yansıtmaktadır:

“Nazmi Ziya hesabı kitabı fazla bir adamdı. Örne in yapılan bir resmin ba mını ölçüp vücuda oranlar ve mutlak oranlar üzerinde konu urdu. Mesela, ba mın büyüklü ü boya do ru 7 defa var derdi. Yani yedide biri kafa olacak.. nsanı yediye bölersek kafanın büyüklü ü çıkar ortaya derdi. Nazmi Ziya desen bilgisine çok önem verirdi.”²⁰⁵

Nazmi Ziya'nın 1937 yılında ölümünden sonra Seyfi Toray ve efik Bursalı galeriden sorumlu olmalarıdır.²⁰⁶ Galeride belli bir a amaya gelen öğrenci bir üst sınıfa geçmeye hak kazanmaktadır. (Ek-2. 7) Yine Lévy döneminde galerinin i leyi i ile ilgili Müreccel Küçükaksoy u bilgileri vermektedir:

“Galeri iki yıld. Bir kadife perde ile bir yıllıklar ve iki yıllıklar olmak üzere ikiye ayrılırdı. Birinci sene antik heykel çizdik. kinci sene desen çizdik ama çıplak modelle çalı maya ba ladık. Galeride son derece temiz, sade desenler çizerdik, oranlar üzerinde dururduk. Desenlerimizde silince kıymeti kaybolmayacak en ufak bir çizgi yoktu. Tertemiz desenler, bize Boticelli havasında örnekler gösterirdi. Mütemediyen önemli Batılı ressamların röprodüksiyonlarına bakılırdı. Öyle karalama eylemler yapılmazdı. Tam kâ it, büyük boy çalı ırdık. Füzen çalı ması da vardı.”²⁰⁷

Bir sonraki atölyeye geçmek için birinci yılda burada desen e itimini alanlar, Galeride birlikte tarih, co rafya gibi dersleri de almak zorundadırlar. Liseden sonra Güzel Sanatlar Akademisine girenler ise atölye e itimine geçebilmek için, sanat tarihi, mitoloji, perspektif, anatomi, modelaj derslerini galeri senesinin sonunda vermek zorundadırlar. (Ek-2. 5.)

²⁰⁵ Bkz. (Ek-2. 3.)

²⁰⁶ Ahmet Öner GEZGİN (ed.); “Adnan Çoker”, **Akademi'ye Tanıklık 1, Resim ve Heykel**, 172

²⁰⁷ Semra GERMANER; **Müreccel Küçükaksoy**, 13

b. Cour de Soir (Ak am Kursu)

Resim ö rencileri sabahtan ö leye kadar Galeri’de desen çalı makta, ö leden sonralarını ise serbest desen çizme atölyesi olan Cour de Soir’da (Ak am Kursu) geçirmektedirler. (Ek-2. 5.) Léopold-Lévy, Cour de Soir ile ilgili düzenlemeleri röportajında öyle aktarmaktadır:

“ Ak am sınıflarında bulunan ö rencilerle ilgili düzeltme çalı maları bölümüme mensup tüm hocalar tarafından alternatifli olarak yapılacaktır. Ve bu da gerek bütün ö rencilerin bütün hocaları gerekse bütün hocaların bütün ö rencileri tanıyabilmelerine fırsat verecektir. Böylece akademinin bütün bölümlerinde bir amaç birli i yaratabilece imi zannediyorum. Her ay bölümüme ait sayın hocalarla görüş alı veri inde bulunaca m ve bu da kar ılıklı uzla ma ve ö retim birli ini sa lamaya yardımcı olacaktır.”²⁰⁸

Kerim Silivrili, Cour de Soir atölyesinin yerini ana kapıdan çıkınca soldaki ilk oda olarak belirlemektedir. (Ek-2. 8.) Anfi ekinde yapılan bu atölyede Resim Bölümü hocaları²⁰⁹ dönü ümlü olarak bulunmu lar, bazen ö renciler yalnız ba larına çalı mı lardır. Bütün bölümlerden ö rencilerin ve dı arıdan gelen misafir ö rencilerin de bir arada bulundu u atölyenin atmosferi ile ilgili olarak Fethi Kayayalp öyle demektedir:

“12’den 3’e kadar Nazmi Ziya kuru vardı. Burada puse desen, büyük desen yapardık. Anfi ekindeydi. Akademi’nin en faal atölyesiydi. Yanında gravür atölyesi vardı. En ön sırada Yeniler grubunun elemanları vardı, bizler onların yanında olamazdık en arka sıradaydık... Onların desenlerine bakardık. Tüm bölümler gelirdi. Örne in Heykel bölümü çok gelirdi, müdavimleri ise Hüseyin Anka, adi Çalık, İhan Koman, Yavuz Görey’di. Sabri Bey bu atölyenin müdavimiydi, Afi bölümünden de gelenler olurdu.

²⁰⁸ Bkz. (202) ANON M; sayfa no yok. Tiraje Dikmen ar ıvi

²⁰⁹ Özellikle Zeki Kocamemi’nin bu atölyeye çok sık geldi i, di er atölye hocalarının da sırayla katıldı ı belirtilmi tir. Bkz. (Ek-2. 4.)Ressam Ferruh Ba a a le 07Aralık 2005 tarihinde yapılan görüş me

Dı arıdan Salih Urallı, Kemal Zeren gelirdi. Cour de Soir'in yeri de o zaman çok güzeldi."²¹⁰

Canlı modelden e itim, Galeri sonrasında Akademi'nin ikinci senesinde uygulanmaktadır. Ancak birinci sınıf ö rencileri Cour de Soir ak am dersleri sayesinde canlı modelden daha önce çalı ma olana ı bulmaktadırlar. (Ek-2. 4.) Burada sürekli bir ya da iki, bazen kompozisyon gere i üç model durmaktadır. (Ek-2. 4.) Kıdemli ö renciler modeli yönlendirerek kırk be er dakikalık çizimler yaparlar, bazen be er, onar dakikalık krokiler çizerlerdi. (Ek-2. 5.)

Birinci sene ö rencinin vermekle yükümlü oldu u derslerden biri Modelaj'dır.²¹¹ Ö renciler birinci sınıfta; Te rih (Anatomi)²¹², Menazır (Perspektif)²¹³ derslerinin yanı sıra, Sanat Tarihi²¹⁴ ve Mitoloji gibi teorik derslerden de yükümlüdürler. Ayrıca lise e itimini Akademi'de alan bir ö renci ngilizce, Tarih, Beden E itimi, Askerlik gibi meslek dı ı dersleri de almaktadır.²¹⁵ Cour de Soir, Akademi'deki bütün bölümlerden ö rencilerin katılabildi i en faal atölyelerinden biri olmu , böylelikle Lévy'nin atölyeye yapmayı dü ündü ü katkı hayata geçebilmi tir.

²¹⁰ Bkz. (Ek-2. 7.)

²¹¹ Modelaj atölyesinin binası ayrı bir binadır, en altta heykel atölyeleri olan bu binanın cephesi caddeye bakmaktadır. Bkz. (Ek-2. 7.) Ayrıca Kerim Silivri'ye göre modelaj atölyesinin yeri, bugün postane bulunan ve yol geni letme çalı maları sırasında yıkılan binadır. Bkz. (Ek-2. 8.)

²¹² Bu dersin hocası ordinaryus profesördür Nurettin Ali Berkol ve asistanı Zeki Zeren olmu ladır. Sınıfta teori bilgisi verilen anatomi dersi uygulamaya dönü türülerek, vücutta bulunan tüm kemik ve kas sistemi ö renciye ö retilmektedir. Ressam Ali Durukan le 4 ubat 2006 tarihinde yapılan görü me Bu ders kapsamında ö renciler uygulama amacıyla, stanbul Üniversitesi Cerrahpa a Hastanesi'nin morgundan çalı malar yapmaktadırlar. Ölülerin kemik ve adalelerinin analiz edilip çizilmi ve bunlardan albümler hazırlanmı tir. Bkz. (Ek-2. 4)

²¹³ Birinci sınıfta gösterilen Perspektif dersini Mimarlık Bölümü'nden Feridun Akozan vermi tir. Bkz. (206), GEZG N; 167

²¹⁴ Okulun e itiminde teorik derslere alanlarında tanınmı ki iler girmi tir. stanbul Edebiyat Fakültesi bir süre Akademi'nin yanındaki Kolordu binasında (bugünkü misafirhane) e itime devam etmi ve Fakültenin hocaları Akademi'de de ders vermi lerdir. Mazhar evket p iro lu Sanat Tarihi dersine, Ahmet Hamdi Tanpınar Mitoloji dersine girmi tir. Mazhar evket p iro lu'nun Fransa'da oldu u dönem, bu dersi Ahmet Hamdi Tanpınar vermi tir. Bkz. (Ek-2. 7)

²¹⁵ Bkz. (206), GEZG N; 164

Resim 3.11.

Cour de Soir Atölyesi, 1932?, MSGSÜ foto raf ar ivi

c. Ya lıboya (Pentür) Atölyeleri

Galeri e itimi sonrası resim atölyelerine geçilmekte ve ö renciler bu atölyede desen ve ya lıboya (pentür) çalı maktadır. Léopold-Lévy, Güzel Sanatlar Akademisi'nde göreve ba ladıktan sonra, daha önce var olan Feyhaman Duran (1886-1870), brahim Çallı (1882-1960) ve Hikmet Onat'ın (1882-1977) resim atölyelerini de i tirmemi , onların i leyi lerine karı mamı ve hatta di er atölye hocalarının var olmalarının da gerekli oldu u yönünde bir tavır sergilemi tir. Lévy, eski yeni tartı maları arasında, bir nesil öncesi Türk ressamlarını nasıl buldu u yönündeki soruya da u ekilde yanıt vermi tir:

“...1908 nesli ressamları, Avrupa'da bile resmin umumiyetle çok fena anla ıldı ı bir devirde kendilerini yeti tirmi lerdir. üphesiz ki onların Avrupa'da buldukları devirde bugünkü sanat cereyanlarının büyük mümessilleri ve onların telmizleri, muhitleri vardı. Fakat Avrupa sanat hayatına yeni intibaka ba layan, memleketten devlet marifetile Avrupa'ya gönderilen ve resmi visayetten bir di erine emanet edilen bir gençli in bu yeni sanat ocaklarını kendili inden bulması oldukça mü küldü. Bütün Avrupa'nın az çok aldandı ı bir anlayı a onlar da tabiatı ile iltihak ettiler. Ben henüz vuzuhunu bulmamı bir sanat dünyasında onların derhal en do ruyu bulmamalarını tenkit etmekten ziyade, kendi ufukları dâhilinde

bütün hüsnüniyetleri ve hakiki bir sanat a kısı ile çalışmaları takdir eder ve bu hüsnüniyet ve sanat a kın memleketinizde bugünkü sanat hayatının başlamasında büyük bir rol oynadığını ehemmiyetle kaydetmek isterim. Bugün, yepyeni bir anlayışla çalışan bir sanat gençliğinin yeti mesinde elbette ki 1908'den sonra Avrupa'ya giden ressamların büyük hizmetleri olmuş tur.”²¹⁶

Lévy, geldiği ilk yıl kendi resim atölyesini kurmuş tur. Resim atölyesinde de desen atölyesi ile benzer bir düzenleme yapmıştır. Lévy'ye göre, 1.derece- A bölümü ve 2.derece- B bölümü olarak ikiye ayrılan bu atölyelerde yapılacak derslik planı şöyledir:

“ Bu iki atölye dersleri iki asistanın kontrolü altında olacaktır. Ve ben bu dört atölyede düzenleme çalışmaları yapacağım. A bölümlerinde (desen ve resim) bütün yeni başlayanlar bir arada olacaktır. B bölümlerinde ise Akademinin en güçlü öğrencileri bulunacaktır. Bu farklı bölümler, benim resim öğretimimin en kritik iki aşamasına, yani başlangıç ve sona erme aşamalarına doğrudan doğruya ilişkilendirilerek müdahale edebilmemizi sağlayacaktır.”²¹⁷

Bu dönemde resim atölyesinde bütün öğrenciler bir arada eğitim almaktadırlar. Yani yeni gelenle mezun olmak üzere olan da aynı atölyede çalışmaktadır. Sabahtan öğleye kadar modelin bulunduğu atölyede, desen veya yağlıboya çalışmaları yapılmıştır. (Ek-2. 5.) Lévy'nin kendi atölyesinin öğrencileri, 1940 yılında Akademi'de Lévy atölyesi öğrencileri olarak bir sergi açmışlardır.²¹⁸ Bu sergiyle mezun olan ilk öğrenci gurubu Lévy'nin yağlıboya eğitiminden geçen ilk ressamlardır.

²¹⁶ Bkz. (Belge no. 39)

²¹⁷ Bkz. (201) ANON M; sayfa no yok. Tiraje Dikmen arşivi

²¹⁸ Cemal TOLLU; “Akademi'de Açılan Resim Sergisi”, 6. Ayrıca Ferruh Başa ile görüşmede sanatçı Lévy'nin atölyesine 1937-1938 yıllarında başladığını ve 1940 yılında da mezun olduğunu belirtmiştir.

Resim 3.12.

Léopold-Lévy'nin İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki Atölyesi, 1940'lı yıllar,
Tiraje Dikmen Arşivi

Üniversite reformu çerçevesinde Türkiye'ye gelen bilim adamlarının başlıca görevlerinden biri, yeni bilim adamlarının yetiştirilmesine katkı sağlamaktır. Lévy, Resim Bölümünü yeniden yapılandırma kapsamında yeni bir kadro oluşturmuştur. Léopold-Lévy'nin göreve başladığı zamanlarda, Akademi kadrosuna çoğu Fransa'da eğitim almış olan yeni asistanlar alınmış ve bu ekilde Resim Bölümünde yeni bir yapılanma başlamıştır. Léopold-Lévy'nin ilk muavinleri olarak belirlenen isimler; Bedri Rahmi Eyüboğlu, Cemal Tollu, Zeki Kocamemi'dir. Daha sonraki yıllar içinde, Ali Avni Çelebi Hikmet Onat'ın asistanı, Cevat Dereli de İbrahim Çallı'nın asistanı olmuştur. (Ek-2. 7.) Ayrıca; Nurullah Berk, Seyfi Toray ve İrfan Bursalı'nın, Gravür atölyesi görevi için Sabri Berkel'in ve Fotoğraf atölyesi için Zeki Faik Uzer'in Akademi kadrosuna kazandırılması Léopold-Lévy'nin bölüm başkanlığı olduğu dönemde gerçekleşmiştir.²¹⁹

Léopold-Lévy'nin resim bölüm başkanlığına ona yardım etmekle görevli olan diğer ressamlardan Fransızca bilenler, onun öğrencilere yaptığı eleştirileri ve düzeltmelerde tercümanlığını üstlenmişlerdir. (Ek-2. 7.) Daha sonra asistanların da birer atölyesi olması, ancak bütün bu atölyelerin idaresi Resim Bölüm başkanlığı olarak Léopold-Lévy'ye bırakılmıştır. (Ek-2. 7.) Alınan yeni yardımcıları içinde yer alarak

²¹⁹ Mustafa CEZAR; "1936 ve 1937 Yılları Reformu", sayfa no yok

en büyük olan Cemal Tollu, idari i leri de üstlenerek Léopold-Lévy'nin ba asistanı gibi hizmet vermi tir. (Ek-2. 7.) Aslında bu dönemde Akademi'nin Resim Bölümü kadroları tam olarak oturmamı , hocalar farklı kurum ya da bölümlerde çalı arak kadro edinmi lerdir. Örne in Zeki Kocamemi uzun süre Teknoloji Atölyesi'nde çalı mı ve okula çok sayıda mobilya üretmi tir. (Ek-2. 5.)

Resim 3.13.

Léopold-Lévy Güzel Sanatlar Akademisi bahçesinde asistanları Cemal Tollu (sa da) ve Sabri Berkel (solda) ile birlikte, 1939

Akademi'de Léopold-Lévy dönemindeki ikinci yapılanma yeni resim atölyelerinin kurulması yolunda olmu tur. Léopold-Lévy, 20 Aralık 1944 tarihinde bakanlı a sundu u raporda asistanlarının atölye alması gerekti i konusunu gündeme getirmi tir:

“ ...Ku kusuz buraya gelinceye kadar vurgulayarak belirtmeyi ihmal etmi oldu um gibi, imdiye kadar en çok önem verdi im husus, etrafımda asistanlarımın ahsında yeni hocaların yeti mesini görmek olmu tur. Böylece benim atölyelerimde tüm do allı ı içinde, bu konuyu algılayabilecek ve bundan sonra yararlanabilecek kapasiteye sahip olanlar için pedagojik e itim ortamı yaratılmı tur. te buna dayanaraktır ki bugün, benimle yedi yılı a kın bir zamandır birlikte olan bazı asistanların haklı isteklerine boyun e erek gitti im sınıfların düzenini de i tirerek, kendilerine ö rencilerini yıl be yıl takip edecekleri birer ki isel atölye bırakmı bulunuyorum. Ku kusuz halen gerekli kontrolü elimde tutuyor

fakat bu atölyelere sadece animatör ve düzenleyici olarak müdahalede bulunuyorum."²²⁰

Lévy'nin asistanları durumunda bulunan Cemal Tollu, Nurullah Berk, Bedri Rahmi²²¹ ve Zeki Kocamemi'nin 1945- 1946 yıllarında kendi atölyeleri olmu tur.²²² Lévy, Zeki Kocamemi'ye kendi pentür atölyesini vermi tir. (Ek-2. 7.) Cemal Tollu ve Nurullah Berk'in atölyesi ana binada bir paravanla ortadan ayrılmı bir atölyede, Bedri Rahmi'nin atölyesi ise bahçedeki binada yer almı tur. (Ek-2. 7.)

Léopold –Lévy, atölyeler ayrıldıktan sonra haftada iki kez bütün resim atölyelerini dola maktā özellikle resim bölüm ba kanlı ma en yakın konumda bulunan Zeki Kocamemi atölyesini daha çok izlemektedir. (Ek-2. 7.) Zeki Kocamemi'nin atölyesi ve resim bölüm ba kanlı ı odası birbirine bitiktir, Lévy hem buradaki küçük odada resim yapmı hem de aralıklarla bu atölye ö rencilerinin çalı malarına kritikler vermi tir. (Ek-2. 1.)

Resim 3. 14.

Ö renciler desen çalı rken, 1938?²²³ tarihi belli de il, MSGSÜ foto raf ar ivi

²²⁰ Bkz. (Belge no: 18) 20 Aralık 1944 tarihli raporun sunuldu u bakanlık Maarif Vekilli i olmalıdır.

²²¹ Bedri Rahmi atölyesinde Orhan Peker, Osman Oral, Mehmet Pesen, Mustafa Esirku , Leyla Gamsız Sarptürk, Hulusi Sarptürk, Turan Erol çalı maktadır. Nurullah Berk'in atölyesinde; Naile Akıncı, Nasip yem, Fethi Kayaalp çalı mı , Fethi Kayaalp Nurullah Berk Fransa'ya gidince bir yıl Zeki Kocamemi ile çalı mı , Çallı'nın atölyesinde Mazhar Olgun, Feridun Saraço lu, Besim Atalay gibi isimler sanatçının Akademi'de bulundu u dönemde bu atölyelerde çalı an isimlerden bazılarıdır. Bkz.(Ek-2. 7.)

²²² Bkz. (206), GEZG N; 167

²²³ 1938 tarihli Ulus Gazetesi'nin Güzel Sanatlar Akademisini tanıtan ekinde 1. sayfada yer alan aynı foto raftan yola çıkılarak verilmi tir.

Sabri Berkel, Lévy'nin Akademi'de reformcu bir yol tuttu unu ve o yıllarda Akademi'ye alınan asistanların hepsinin bu anlayı ın etrafında toplandı ını ifade etmi , izlenen reformcu yolu ise u ekilde açıklamı tır:

“Her eyden önce sanatın çok önemli, çok büyük, çok zor ve çok ciddi bir i oldu u bilinci... Hepimiz büyük sorumlulu umuzun farkındaydık, bilincindeydik... zledi imiz yol; Lévy konu urken kendi de söylerdi: “Biz geleneksel Fransız resmi içinde kaldık” diye. Yumu ak bir yoldu bu, müze kültürü ile yo rulmu tu. Ciddi bir tutum içindeydi... Fransız resminin taklidi de ildi bu. Tefsir yollu bir e itimdi.”²²⁴

Lévy'nin önerisi ile hayata geçen yeni resim atölyeleri ve hocalarının modern resmin uygulayıcıları olmaları sayesinde Akademi'de modern resmi uygulayan e itim anlayı mın geli mesi sa lanmı tır. Berkel, bu sırada kendilerine sanatı yarınıyla de erlendirdi i için Cezanne'ı örnek aldıklarını ve giderek Lévy'nin sanatına yakla tıklarını, ancak sava sonrasında hoca ve ö rencilerin daha özgür bir tutumla çalı tıklarından ve hepsinin kendi yollarını çizdiklerinden söz etmi tir.²²⁵

Resim 3.15.

Lévy ve ö rencileri Akademi'nin bahçesinde, Mukaddes Saran koleksiyonu

²²⁴ Zeynep ORAL; “Sabri Berkel le Akademi Üstüne...”, 11

²²⁵ “A.g.m.”, 11

Resim 3.16.

Güzel Sanatlar Akademisi'nde Resim atölyesi, 1940'lı yıllar, Mukaddes Saran koleksiyonu

d. Gravür Atölyesi

Léopold-Lévy'nin Güzel Sanatlar Akademisi'ne en önemli katkılarından biri Gravür Atölyesi'nin yenilenmesi yönünde olmu tur. Kendisine sözle me do rultusunda tahsis edilen Resim atölyesi ve Litografi atölyesi ba kanlı ı görevinin (Belge no:8,9) gere i olarak gravür atölyesini kurmu ve Sabri Berkel'i kendine yardımcı olarak tayin etmi tir. (Ek-2. 1.) Sabri Berkel, Lévy'nin Ankara ziyareti sırasında onu sergilerine ça ırdıklarını ve sergide Lévy'nin tercümanlı nı üstlendi ini belirtmi , Berkel'in bir gravürünün Lévy tarafından be enilmesi ile kurulacak gravür atölyesinde görev almak üzere 1938 yılında Akademi'ye Lévy'nin asistanı olarak girdi ini ifade etmi tir. (Ek-2. 7.) Güzel Sanatlar Akademisi'nin ilk kurulu unda Hakkaklık Bölümü olarak kurulan ve zamanla biçimlenen bu atölyenin yeniden ele alınımı ve yeni makinelerle donatılması bu dönemde gerçekte mi tir. Fethi Kayaalp, bu dönemde gravür atölyesine bir tane taylos presi, bir tane küçük ta prova tezgâhı ve bir tane giyotin makas alındı nı belirtmi tir. (Ek-2. 7.) Günümüzde de aynı atölyede, bu dönemden kalma makinelerden yararlanılmaktadır. Sabri Berkel, gravür sanatını konu alan yazısında, gravür atölyesinin yapılandırılmasına yer vermi tir:

“ Pek çok güzel ve büyük eserler gibi gravür de memleketimize Cumhuriyetten sonra girmi ve geçen sene Güzel Sanatlar Akademisinde gerek talebenin gerekse artist ressamların bu sahada malumatlarını arttırmak ve terakkilerini teshil etmek gayesiyle bütün çalı ma imkânlarını

camii ve gayet modern bir gravür atölyesi yeniden tesis olunmu tur. Kıymetli Maarif ekilimiz Hasan Ali Yücel bu sanatın inki af ve terakkisini bilhassa arzu etti inden atelyemizin gittikçe inki af ederek fevkalade artistik eserlere be ik olması ve memlekette nefis ve lüks tabıllara vücut vermesi kuvvetle beklenir.”²²⁶

Resim 3.17. Léopold-Lévy ve Sabri Berkel sergi hazırlarken, 1944, Müreccel Küçükaksoy Ar ıvi

Gravür atölyesi o yıllarda seçmeli bir atölyedir. Yangından sonra atölyenin ikinci kurulu unda da görev alan Fethi Kayaalp, Lévy döneminde gravür atölyesinde çalı an ö renci ve hocalar ile ilgili u bilgileri vermektedir:

“Gravür atölyesinde olan isimler; Fethi Karaka , Ferruh Ba a a, Mümtaz Yener, Turgut Atalay, Ferda Ba man, Avni Arba , Nuri yem. Ama daha çok Mümtaz Yener, Fethi Karaka gelirdi. Mümtaz Yener Litografi yapardı. Gravür iste e ba lı idi. Ayrıca Cemal Tollu atölyesinden Ertu rul Süngü, Çallı’nın atölyesinden Mazhar Olgun ve Besim de bu atölyede çalı ırlardı. Asaf Halet Çelebi filan gravür atölyesine gelirdi. p iro lu’da sanırım gravür yapmı tı. Ayrıca Zeki Kocamemi, Bedri Rahmi ve Eren Eyübo lu da gravür yaptılar. Yeniler grubundan en ba arılı gravürcü Fethi Karaka ’tı. Fethi Karaka ülkemizde serigrafi yapan ilk ressamdır aynı zamanda. Yine bu dönemde Milli E itim Basımevi’ndeki Litografi ustaları çok de erliydi.

²²⁶ Sabri BERKEL; “Gravür Hakkında”, 68

Atatürk zamanında Almanya'ya gitmi lerd i. Milli E itim Basımevi'nin Güzel Sanatlar Akademisi dergisi çok güzeldi.”²²⁷

Lévy, Güzel Sanatlar Akademisi'nde lüks kitap basılabilmesi için yeni bir atölye kurulmasını istemi ve bir dizi giri imde bulunmu tur. Türkiye'de bulundu u süre içerisinde Osmanlı cilt sanatını tanıma olana ı bulan Lévy, var olan gelene in de sürdürülmesi için bir cilt atölyesi kurmak istemi tir. (Ek-2. 1.) Bu amaçla 1934 yılında resmetti i, Lucretius²²⁸,un *De Rerum Natura*²²⁹adlı kitabının Fransızca çevirisinin bir örne ini smet önü'ye Akademi'ye ziyareti sırasında sunmu ve lüks kitap konusunu gündeme getirmi tir. ²³⁰ Lüks kitap basımı ile ilgili olarak, Sabri Berkel'in burs ile yurtdı na gönderilmesinde Léopold-Lévy'nin bu giri imi etkili olmu tur.²³¹

Ayrıca, Lévy'nin öncülü ünde Taksim'deki Fransız Konsoloslu u'nda Jean Gabriel Daragnés²³² (1886-1950) tarafından düzenlenen Resimli Kitaplar sergisi de bu giri imin bir parçasıdır. Serginin ayrıntılı bir biçimde de erlendirildi i bir haberde, gravürücü ve matbaa sahibi olarak sunulan Daragnés'in kim oldu u ve resimli kitapların basılmasındaki katkıları aktarılmı tır:

“Yalnız sanatındaki ustalı ı ve pek çok kitap resimlemesiyle de il, hayatını vakfetti i bu i e birçok sanatkârı te vik etmesiyle de Fransız kitapçılık tarihinde pek mühim rolü olan Daragnes, bu türlü eserler satan bir matbaanın da sahibidir. Sergi, Birinci cihan harbinden beri yayınlanmı resimli kitapların en güzellerinden örnekler ihtiva ediyor. Bu kitapları resimleyenler Matisse, Bonnard, Dufy, Daragnes, stanbul Güzel Sanatlar Akademisinde profesör olan Léopold-Lévy, Utrillo, Derain, de Segonzac,

²²⁷ Bkz. (Ek-2. 7.)

²²⁸ Titus Lucretius Carus, M.Ö. 99- M.Ö. 55 yılları arasında ya amı air ve filozoftur.

²²⁹ Lucretius'un Do a üzerine yazılmı kitabının Fransızca çevirisinde Lévy'nin gravürleri yer almaktadır.

²³⁰ ANON M; “Milli ef Güzel Sanatlar Akademimizi ziyaret ettiler.” 2

²³¹ (Ek-2. 1.) Ayrıca Fethi Kayaalp, bu olaydan sonra Sabri Berkel'e Daragnes'nin yanında çalı mak üzere burs verildi ini belirtmi tir. Bkz.(Ek-2. 7.)

²³² KAMBER; “Fransız resimli kitapları sergisi görülecek bir sergidir”, 2

*Degas, Rouault, Maurice Denis, Mari Laurencin gibi Fransanın en büyük sanatkârlarıdır.”*²³³

Daragnés'in sergisi ve bunu izleyen gelişmeler, Güzel Sanatlar Akademisi'nde bu yolda gerçekleştirilecek bir girişimi de belirlemektedir. Fikret Adil'in Cumhuriyet gazetesindeki yazısının bir bölümü de bu konuya yer ayırmaktadır. Haberde Güzel Sanatlar Umum Müdürü, Halil Vedat Fıratlı'nın söyleminden yola çıkarak Güzel Sanatlar Akademisi'nde müstakil bir gravür atölyesi kurulacağı belirtilmektedir:

*“...Fransız Resimli Kitap Sergisi ile ülkemize gelen Daragnes, memleketimizde resimli kitap temellerini atmak üzere bir proje vermiştir. Bunun neticesi olarak önümüzdeki sene, Güzel Sanatlar Akademisinde müstakil bir gravür atelyesi tesisine karar verilmiştir. Böylece, halen mevcut olan atelyede, kitap resimlemesi için bilinmesi lazım usuller tedris edilecek ve Devlet Matbaası ile işbirliği yapılarak ülkemizde resimli kitap sanayi ihya edilmiş olacaktır.”*²³⁴

Yazıda ayrıca az sayıda olan, kaliteli ve aynı zamanda pahalı kitapların Fransız edebiyat ve sanatının dünyaya tanıtılmasındaki öneminden söz edilmiştir.²³⁵ Ancak Lévy'nin bu atölye ile ilgili girişimleri sonuca ulaşmamıştır. Bundan bir sene sonra meydana gelen Akademi yangını bu projenin hayata geçmesini engelleyen unsurların en önemlisi olarak değerlendirilmelidir.

e. Mezuniyet ve Diğer Yarımlar

Güzel Sanatlar Akademisi'nde ortaokul sonrası girilen eğitimcinin ortalama süresi üç yıldır. Liseyi bitirdikten sonra Akademi'ye girenlerin alacağı eğitim de dört yıla denk gelmektedir.²³⁶ Bu süre öğrencinin gösterdiği başarı ile değişmektedir. Mezuniyet için yapılan konkur ve öğrenciyi tercih etmek üzere yapılan okul

²³³ “A.g.m”, 2

²³⁴ Fikret ADİL; “Dört güzel haber”, 4

²³⁵ “A.g.m.”, 4

²³⁶ Bkz. (206), GEZGİN; 167

içerisindeki yarışmalar hakkında Léopold-Lévy, sadece yetmiş ve otuzla mı bir öğrencinin yarışmaya girmesi gerektiğini savunmuş ve Akademi’de mezuniyet ve diğer yarışmaları²³⁷ öğrencinin eğitimine yönelik olarak düzenlediklerini belirtmiştir.²³⁸ Lévy’nin mezuniyet sınavları ile ilgili düşünceleri ve yapmayı istediği değişiklikler şöyledir:

“...Bana göre üzerinde radikal birtakım değişiklikler yapılması gereken konkur sorunu konusunda da düzenleme yaptık. Aslında okulda ödülleri ilerleme yaratmak gibi bir avantajı bulunsa da, bir güzel sanatlar okulunda bu konunun oldukça farklı yöntemleri vardır. Sadece mesleklerine gerçek ve derin bir ilgiyle başarılı öğrenciler bu konulara kabul edilmelidir. Konkurlar lüzumsuzdur ve hatta tehlikeli hale gelir. Konkurlar bu genç sanatçıların doğal gelişimlerinde karışıklık yaratan faydasız rekabet faaliyetlerine yol açarlar. Bu alanda esas olan, ki işel olarak kendi kendini geçmektir. Bunlar söylendikten sonra, yine de söz konusu olan konkurları tamamen ortadan kaldırmak değil, ancak topyekün değiştirmektir.”²³⁹

Lévy, konkurların öğrenciler için sakıncalar doğuracağını düşünse de dönem içerisinde bu sınavlar yapılmıştır. Güzel Sanatlar Akademisi’nde mezuniyet sınavına hak kazanan öğrenci ilk olarak geniş bir atölyede çıplak modelden bir hafta boyunca çalışmakta ve bu sınavdan geçen öğrenci kompozisyon sınavına hak kazanmaktadır.²⁴⁰ Kompozisyon sınavında ise kendisine verilen konu²⁴¹ çerçevesinde önce eskiz²⁴², daha sonra yağlıboya resim²⁴³ yapılması istenilmiştir.²⁴⁴ Öğrencilerin birbirlerinden etkilenmemeleri için mezuniyet sınavının yapılacağı atölye hücrelere

²³⁷ Mezuniyet yarışmasından başka Akademi’de öğrencilerin derecelerini belirleyecek ara sınavlar da çeşitli yarışmalarla gerçekleştirilmektedir. Antik heykellerden ve canlı modelden yapılan desen yarışmaları ve ayrıca yapılan yağlıboya yarışmalarında derece elde eden öğrenciler kimi zaman boya ve resim malzemesi ile kimi zaman da maddi olarak ödüllendirilmektedir. Ayrıca Kayaalp verilen para ödülünün İstanbul Erkek Lisesi yanındaki Yüksekokullar Saymanlığı’ndan alındığını belirtmiştir. Bkz. (Ek-2. 7.)

²³⁸ Bkz. (Belge no: 39), 2

²³⁹ Bkz. (201) ANON M; sayfa no yok. Tiraje Dikmen arşivi

²⁴⁰ Bkz. (206), GEZG N; 173

²⁴¹ Konular, fırıncılar, Akademik faaliyetler, Pazar yeri gibi konulardır. Bkz. (206), GEZG N; 173

²⁴² Eskiz öğrenci çalışmaya başlamadan önce mühürlenerek, jüri tarafından onaylanan eskizin daha büyüğü bu kez yağlıboya resim olarak yapılmıştır. Bkz. (206), GEZG N; 173

²⁴³ Öğrencinin asıl çalıştığı tuval 116x89 ölçülerinde olurmuştur. Bkz. (206), GEZG N; 173

²⁴⁴ Bkz. (206), GEZG N; 173

bölünerek ve her bir öğrencinin derslerinin ne yaptığını göremeyeceği bir sistem oluşturulmuştur. (Ek-2. 8) Kerim Silivri, bu atölyenin Nurullah Berk ve Cemal Tollu atölyelerinin üst katında konumlandırılması ve daha sonra Zeki Faik Özer'in atölyesi olarak değiştirildiğini ifade etmiştir. (Ek-2. 8.) Yaklaşık 10-15 kişiden oluşan jüriye hem yapılan eskiz ve yağlıboya²⁴⁵ kompozisyon hem de öğrencinin diğer çalışmalarını sergilenmektedir.²⁴⁶

1947-48 öğretim yılında Akademi'den mezun olmak üzere hazırlanan 18 resim öğrencisinden hiçbiri mezun olamamıştır ve bu dönemin başında ele tiri konusu olmuştur.²⁴⁷ Konkura giren öğrencilerden birisinin bile mezun olamayacağı, var olan sistem ile çeliştiği için ele tiri alınmıştır. Akademi'deki yarışmalarla bir üst sınıfa geçildiği için mezun olamayacak nitelikte bir öğrencinin son sınıfa kadar getirilmesi ele tiri ve o zaman atölye hocalarının da sorumlu tutulmalarının gerektiği belirtilmiştir.²⁴⁸ Konu ile ilgili olarak kaleme aldığı yazıda, Refik Halid Karay, Akademi'nin kendisine itimini gözden geçirmesi gerektiğini belirtmiş, yine böyle bir olayın Akademi'nin yalnızca Resim Bölümünde yaşanmasına da dikkat çekmiştir ve bunun nedenlerinin araştırılmasını istemiştir.²⁴⁹ Kayaalp'in ifadesiyle; Ferruh Başa, Leyla Gamsız, Nihat Akyunak, Hulusi Sarptürk, Mehmet Yüçetürk, İskriye Dikmen, Besim Yazıcı gibi isimlerden oluşan bu öğrenciler, Nuri Yem'in kendilerine yardım etmesiyle hazırladıkları dilekçeleri imzalayarak bakanlığa göndermişlerdir. Dilekçeleri kabul edilerek, yeniden sınav yapılmış ve bu grup öğrenci mezun olmuştur. (Ek-2. 7.) Cemal Tollu, 1947 yılında yüksek kısımdan mezun verilmeme nedeninin Akademi mezunlarının daha olgun bir seviyeye ulaşması beklentisinden kaynaklandığını öne sürerek diplomanın aslen bir onur diploması olduğunu ve daha ilerideki gidecek kabiliyetlilere verilebileceğini söylemektedir.²⁵⁰

²⁴⁵ Bu dönemde öğrenciler boya malzemelerini genellikle Stiklal Caddesi ve Yüksek Kaldırım'daki mağazalardan edinmişlerdir. Türkiye'de II. Dünya Savaşı'nda yaşanan yokluk döneminde önemli ölçüde boya ve malzeme sıkıntısı yaşanmıştır. Bu dönemde öğrenciler kururken çevresindeki tozu, pisliği de üzerlerine alan yağlıboya kullanmak zorunda kalmışlar ve bulabildikleri malzemelerle çalışmak zorunda kalmışlardır. Fethi Kayaalp ile 22 Ocak 2006'da yapılan görüşme

²⁴⁶ Bkz. (206), GEZG N; 128

²⁴⁷ Cemal Refik; "Akademi'de resim imtihanı", 3. Ayrıca bkz. (Ek-2. 4.), (Ek-2. 7.)

²⁴⁸ "A.g.m.", 3

²⁴⁹ Refik Halid Karay; "Akademide resim müzesi", 4

²⁵⁰ Bkz. (220), TOLLU; 3

f. Akademinin Kütüphanesi

İstanbul Üniversitesi'nin kurulması sırasında yurtdışından getirtilen hocalardan bazıları kütüphanelerini de getirmişler ve üniversitede öğrencilerin paylaşımına sunmuşlardır. Léopold-Lévy ve beraberinde Akademi'ye getirtilen hocaların böyle bir girişi olup olmadığı konusu netlik kazanmamakla birlikte bu tez kapsamında yapılan görüşmelerde Akademi'nin 1 Nisan 1948 tarihli yangın öncesinde çok zengin bir kütüphaneye²⁵¹ sahip olduğunu bildirilmiştir. (Ek-2. 4.) Léopold-Lévy; röprodüksiyonlar, film ve foto rafların öğrencilere katkı sağlayacağını ifade etmiştir:

“Halen öğrencilere en azından röprodüksiyonlar ve müzajlar vasıtasıyla geçmiş dönemlerin ve zamanımızın en temsili eserlerini tanıttığımız pedagojik bir müze oluşturma halindeyiz. Çoğunda bir ressamın sanat etiminde konusunda sinemanın büyük yararı olabileceği düşünülmemiştir. Eminim ki bazı yavaşlatılmış filmler, kimi dokümanlar ve titizlikle seçilmiş, hoca tarafından yorumlanacak animasyon foto raflar, öğrencilere yeni unsurlar katacaktır.”²⁵²

Bu amaçla kütüphanedeki kitaplar arasında yer alan büyük boyutlardaki reproduksiyonlardan bazıları çerçevelenerek Akademi'de öğrencinin izleyebileceği şekilde bir galeri açılmıştır.²⁵³ Yine kütüphaneyi zenginleştirmek için Léopold-Lévy'nin kişisel çabaları olduğu, ilgili görüşlerde öne sürülmüştür. (Ek-2. 1.) Ancak yangında kütüphanenin tamamı yanmıştır. Yangından sonra Akademi'de yeniden bir kütüphane kurmak için çalışmalar bulunmuş, sınırlı Akademi bütçesi ve bazıları yoluyla kütüphane yeniden oluşturulmaya çalışılmıştır.²⁵⁴

Akademi yangınından sonra öğrencinin çalışacağı heykellerin çoğu tahrip olduğundan eğitim için ihtiyaç olan yaklaşık 170 parça heykel, Louvre Müzesi'nden

²⁵¹ Kerim Silivri bugün Mavi salon olarak anılan yerde her iki tarafta yer alan odaların kütüphane olarak kullanıldığını belirtmiştir. Bkz. (194), S L VR L ; 23

²⁵² Bkz. (201) ANON M; sayfa no yok. Tirajı Dikmen arşivi

²⁵³ Bkz. (206), GEZG N; 167

²⁵⁴ Bkz. (206), GEZG N; 166

istenmi ve Akademi'nin yangın geçirdi i de istekte belirtilince bu heykeller Louvre tarafından hediye ekinde Akademi'ye kazandırılmış tır. Türkiye'de tek örnek olan bu heykellerden kopya yapılmaması Louvre Müzesi'nin tek artı olarak belirtilmiştir. Bu heykellerden bir kısmının hala Akademi'de kullanıldığı ve bir kısmının da Resim Heykel Müzesi bünyesinde korundu u belirtilmektedir.²⁵⁵

3. Resim-Heykel Müzesi'ne Katkıları

Léopold-Lévy, İstanbul Resim Heykel Müzesi'nin kuruluşu a masında müzeyi düzenlemekte görev almıştır. (Ek-2.1,2.) Cemal Tollu, koleksiyonun toplanması, belirlenip seçilmesi, tasnif edilmesi ve diğer a amalarında Lévy'nin rol aldığı ve Cumhuriyet dönemi ressamlarının da koleksiyona katılmasına ön ayak olduğunu belirtmektedir:

“ ...O yıl Akademi, Resim bölümüne getirilen Fransız ressamı Léopold- Lévy ile birlikte oldukça yorucu bir çalışmada sonunda, toplanan eserlerin uygun görünenlerini seçmiş, tarih ve sanat anlayışlarına göre ayrılan salonlara dizmiştir. Resimlerin duvarlara asılmasında da fiilen çalışmak zorunda kalıyorduk. Toplananların arasından bizim nesilden hiçbir eser çıkmamıştı. Halbuki, Léopold- Lévy daha evvel o zamanki Akademi Müdürü Burhan Toprak tarafından düzenlenen ve belki de bu müzenin kurulması fikrini ilham eden (50 Yıllık Türk Resmi) sergisinde gördüğü ve de erli bulduğu genç sanatçıların da bu müzede yer almasını istemekte idi. Bu resamlara, eserlerini müzeye hediye etmelerini tavsiye ediyordu. Bu tavsiyelere uyuldu ve bu suretle Cumhuriyet devrinde yeti en sanatçıların tabloları da müzede yer almış oluyordu.”²⁵⁶

Lévy'nin müzeye yabancı resimlerin kazandırılması konusunda çalışmaları yaptı ı saptanmıştır. (Ek-2. 1.) Beyolu'nda Fransız Sefareti'ne inerken Nuri Ziya Sokak'ta, yolun sol tarafında konumlanan dekorasyon mağazasının sahibi Selahattin

²⁵⁵ Bkz. (206), GEZG N; 166

²⁵⁶ Cemal TOLLU; “Resim Heykel Müzesi ve Atatürk”, 38

Refik²⁵⁷, Fransa'dan yabancı ressamalara ait resimler getirtmi ve bunları satmak istedi ini Léopold-Lévy'ye belirtince o da Resim Heykel Müzesi'nin böyle bir koleksiyonu olmadı ından söz ederek Selahattin Refik'i yönlendirmi ve bu resimleri stanbul Resim Heykel Müzesine kazandırmı tır. (Ek-2. 1,2.)

stanbul Resim Heykel Müzesi'nin döküm kayıtları incelendi inde müzenin kurulu u sırasında yabancı sanatçılara ait eserlerin koleksiyona katılmasında Selahattin Refik'in²⁵⁸ ismi yer almamakta, sözü edilen ço u Fransız asıllı ressamın eserlerinin 20.07.1939 tarihinde Güzel Sanatlar Akademisi'nden alındı ı belirtilmektedir. Yine, Léopold-Lévy'nin Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki ilk ki isel sergisinin açılı ında Burhan Toprak, davetlilere stanbul Beyo lu'nda ressamların eserlerini sergileyebilece i bir satı ma azası açmak üzere Maarif Vekâleti'nden izin istendi ini belirterek, Ankara'da da CHP Belediyeler Bankası Salonlarını tahsis ettirdi inden söz etmi tır. Konu manın devamında bu giri imi ilk tahakkuk ettirenin Selahattin Refik müessesesi oldu unu belirtmi ve öyle devam etmi tir: “ Biz, Türk resmini piyasaya sevk etme e hazırlanırken, o Paris'ten modern resmin en büyük sanatkârlarının tablolarını, gravürlerini satın alarak memleketimize getirdi. Bu eserleri de Lévy'nin sergisi bittikten sonra burada sergileyece iz.”²⁵⁹

²⁵⁷ Aynı ma azada Kasım 1946'da Paris'te düzenlenen U.N.E.S.C.O Milletlerarası Modern Resim sergisine gönderilen resimler de sergilenmi tir. ANON M (1946); “Paris Sergisine eser gönderen Türk ressamları”, 4.

Ayrıca Zeynep Yasa Yaman Selahattin Refik (Sırmalı?)'ya ait Dekorasyon Ma azası'nda 28 Ekim-15 Kasım 1946 yılında gitmek üzere ayrılan resimlerin dı ında kalan 129 eserin sergilendi ini belirtmi tir. Bkz. Zeynep Yasa YAMAN; **1930-50 Yılları Arasında Kültür ve Sanat Ortamına Bir Bakı : d Grubu**, 156

²⁵⁸ nternette pek çok kaynak ilk mobilya fabrikasının kurucusu ve dekorasyon ma azası sahibi olarak Selahattin Refik Sırmalı ismini göstermektedir. Mısır Apartmanı'nın tarihçesini yazan bir kayna a göre Selahattin Sırmalı ve Refik Sırmalı dekorasyon ma azası sahibi karde tirlere ve bir süre Mısır Apartmanı'nda oturmalarıdır. Bkz. Ay egül Sabırlı; “Bir Pa anın Evi”, http://www.gatetoturkey.com/istanbul_semtler/01726/index.php?langsel=tr Yine internette yer alan Cemal Kutay'ın Atatürk olmasaydı adlı kayna ma gönderme yapılarak aktarılan bilgide Ankara'da Pembe Kö kün dekorasyonunda Selahattin Refik'in görev aldığı belirtilmi ve Mustafa Kemal Atatürk'ün kendisine kö kün dö enmesi ile ilgili talimatı aktarılmı tir. http://www.duzce.gov.tr/jandarma/ataturk_anekdot.html

²⁵⁹ ANON M; “Ressam Leopold Levi Dün Zengin Bir Sergi Açtı”, 9 Ancak, daha sonraki zamanlarda Selahattin Refik koleksiyonunun Güzel Sanatlar Akademisi'nde sergilendi ine dair bir habere rastlanmamı tir. Yukarıdaki tablo incelendi inde MSGSÜ Resim Heykel Müzesi kayıtlarında 1939 tarihinde Müze'ye giri i yapılan bu eserlerin, hepsinin Güzel Sanatlar Akademisi'nden satın alınması, bu eserlerin Akademi tarafından önceden satın alınıp müzeye kazandırıldı ı ya da Akademi'de bir sergi açılarak eserlerin müzeye kazandırıldı ı yolunda iki görü ü ortaya çıkarmaktadır.

A a ıda verilen tabloda hem Lévy'nin aracı oldu u öne sürülen bu eserler hem de kendi eserleri Resim Heykel Müzesi döküm kayıtlarına göre belirtilmi tir:

Envanter no	Sanatçısı	Eserin Adı	Ölçüleri ve malzeme	Müzeeye Giri Tarihi	Nereden Alındı ı	Ücreti
317	Piere Bonnard	Manzara Vernon'da Ak am	36x34 cm Tüy	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tir.	300Lira
318	André Derain (1880-1954)	A açlı Yol	46x56 cm Tüy	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tir.	500Lira
319	Maurice Utrillo (1883-1955)	A açlar arasında kilise	38x46 cm Müy	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tir.	200Lira
320	Albert Marquet (1875-1942)	Peyzaj Napoli'den	21.5x26.5 cm Tüy	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tir.	200Lira
321	Eduard Kayser	A aç ve Yol	38x46 cm Aüy	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tir.	100Lira
322	Léopold-Lévy (1882-1966)	Manzara Rıhtım	27x35 cm Müy	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tir.	150Lira
323	Léopold-Lévy (1882-1966)	Manzara Rıhtım	38x55 cm Küy	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tir.	150Lira
324	Laboureur (1877-1943)	Ofort Ya murda Yürüyen Kadın ve Erkek	16x13 cm Metal Baskı	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tir.	73 Lira
325	Laboureur (1877-1943)	Ofort Hizmet Gören Kadın	23.5x 19 cm Metal Baskı	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tir.	73 Lira
326	Léopold-Lévy (1882-1966)	Ofort Manzara	17x25 cm Metal Baskı	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tir.	73 Lira
327	Léopold-Lévy (1882-1966)	Ofort Manzara	16x24 cm Metal Baskı	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tir.	73 Lira
328	Léopold-Lévy (1882-	Ofort Manzara	14.5x20 cm Metal Baskı	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden	73 Lira

	1966)				alınmı tır.	
329	H.Verge Sarrat	Ofort Manzara	15.5x21.5 cm Metal Baskı	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tır.	73 Lira
330	H.Verge Sarrat	Ofort Dallar	24.5x19 cm Metal Baskı	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tır.	73 Lira
331	A.Dunoyer de Segonzac	Ofort Manzara	18.5x13.5 cm Metal Baskı	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tır.	73 Lira
332	A.Dunoyer de Segonzac	Yatan Kadın	14x19 cm Metal Baskı	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tır.	73 Lira
333	Eduard Kayser	Ofort Manzara	18x25 cm Metal Baskı	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tır.	73 Lira
334	Raoul Dufy (1877-1953)	Deniz ve Kayıklar	35.5x50 cm Litografi	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tır.	73 Lira
335	Eduard Kayser	Masa ba nda Adam	25.5x19 cm Metal Baskı	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tır.	73 Lira
336	Raoul Dufy (1877-1953)	Deniz önünde yatan Kadın	37.5x51.5 cm Metal Baskı	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tır.	73 Lira
337	Charles Despiau (1874-1946)	Çıplak Kadın	34.5x24 cm Kâ ıt üzerine kur unkalem	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tır.	86 Lira
338	Henrı Matisse (1869-1954)	Çıplak Kadın	21.5x10 cm Metal Baskı	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tır.	73 Lira
339	Henrı Matisse (1869-1954)	Yatan Dansöz	29.5x47 cm Litografi	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tır.	73 Lira
340	Charles Dufresne (1876-1938)	Bar	20x26 cm Metal Baskı	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tır.	73 Lira
341	Pablo Picasso (1881-1981)	Ressam ve Modeli	22x28.5 cm Metal Baskı	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tır.	73 Lira
342	Pablo Picasso	Ressam ve Modeli	22x28.5 cm Metal Baskı	20.07.1939	Güzel Sanatlar Akademisi'nden	73 Lira

	(1881-1981)				alınmı tir.	
343	Léopold-Lévy (1882-1966)	Manzara Bo aziçinden	33x41 cm Tüy	09.02.1944	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tir.	-
464	Léopold-Lévy (1882-1966)	Manzara	38x46 cm Tüy	26.12.1946	Güzel Sanatlar Akademisi'nden alınmı tir.	250Lira
572	Léopold-Lévy (1882-1966)	Natürmort	29x37.5 cm Tüy	05.02.1950	Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlü ünce Satın alınarak müzeye gönderildi.	-
603	Léopold-Lévy (1882-1966)	Peyzaj	33x41 cm Tüy	10.01.1952	Akademi Müdürlü ü tarafından satın alınarak Müzeye gönderilmi tir.	-
604	Léopold-Lévy (1882-1966)	Bo aziçi	44x59 cm Metal Baskı	10.01.1952	Akademi Müdürlü ü tarafından satın alınarak Müzeye gönderilmi tir	-
677	Léopold-Lévy (1882-1966)	Manzara	28x41.5 cm Metal Baskı	22.05.1956	Zeyad Ebbuziya tarafından müzeye hediye edilmi tir.	-
778	Léopold-Lévy (1882-1966)	Manzara	24x33 cm Tüy	09.09.1958	Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlü ünce Satın alınarak müzeye gönderilmi tir.	-
3713	Léopold-Lévy (1882-1966)	Nü	32x20.5 cm Ka.üz.sangin	1993	Sabri Fettah Berkel terekesi	-
3821	Léopold-Lévy (1882-1966)	Peyzaj	21x26 cm Metal Baskı	19.02.2004	Depodan	-
3869	Léopold-Lévy (1882-1966)	Peyzaj	18x23 cm Metal Baskı	20.02.2004	Güzel Sanatlar Akademisi tarafından satın alındı	-
3870	Léopold-Lévy (1882-1966)	Peyzaj	30x47 cm Metal Baskı	20.02.2004	Depodan	-
3871	Léopold-Lévy (1882-1966)	Peyzaj	30x47 cm Metal Baskı	20.02.2004	Depodan	-
3872	Léopold-Lévy (1882-	Peyzaj	30x47 cm Metal Baskı	20.02.2004	Depodan	-

	1966)					
3873	Léopold-Lévy (1882-1966)	Peyzaj	30x47 cm Metal Baskı	20.02.2004	Depodan	-
3874	Léopold-Lévy (1882-1966)	Peyzaj	30x47 cm Metal Baskı	20.02.2004	Depodan	-
3875	Léopold-Lévy (1882-1966)	Peyzaj	30x47 cm Metal Baskı	20.02.2004	Depodan	-
3876	Léopold-Lévy (1882-1966)	Peyzaj	30x47 cm Metal Baskı	20.02.2004	Depodan	-
3877	Léopold-Lévy (1882-1966)	Peyzaj	30x47 cm Metal Baskı	20.02.2004	Depodan	-
3878	Léopold-Lévy (1882-1966)	Peyzaj	30x47 cm Metal Baskı	20.02.2004	Depodan	-

Tablo3.2.

MSGSÜ stanbul Resim Heykel Müzesi'nde yer alan bir grup yabancı sanatçıya ait resimler ve Léopold-Lévy'nin resimlerinin listesi

4. Di er

Léopold-Lévy, stanbul'a geldi inde Paris'te düzenlenen "Modern Hayatta Sanat ve Teknik"²⁶⁰ başlıklı uluslararası serginin (1937)²⁶¹ Sanayi ve Ticaret pavyonu için ısımarlanan dekorasyonlarını gerçekle tirmi ve bu dekorasyonları bir onur belgesi ile ödüllendirilmi tir.²⁶² Sanatçıyla 1937 Mart ayında, Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki atölyesinde yapılan röportajda, Lévy'nin beynelminel Paris sergisi için büyük bir dekorasyon hazırlamakta oldu u, atölyeyi ba tanba a kaplayan bu çalı manın sanatçıyla yapılan görüşme renk ve ık kattı ndan söz edilmi tir. (Belge no: 39)

²⁶⁰ H.Evren Erdin, Oya Kokum; "Dünya Fuarı Olarak EXPO'yu zmir'de Dü ndürmek", 60

²⁶¹ Aynı serginin spanya'ya ayrılan bölümünde Pablo Picasso, Guernica adlı eserini sergilemi tir. [Http://tr.wikipedia.org](http://tr.wikipedia.org)

²⁶² Bkz. (104) CAILLER; 10

Lévy, Kasım ayında Unesco'nun (Birle mi Milletler E itim, Bilim ve Kültür Organizasyonu) Paris'te düzenledi i barı konferansı sırasında gerçekleştirilen "Milletlerarası Modern Sanat Sergisi"ne²⁶³ Türkiye adına katılacak sanatçıları belirlemede görev almı tır.²⁶⁴ Zeki Faik zer sergi yöneticisi olarak Paris'te görevlendirilmi tir.²⁶⁵ Paris sergisine eser gönderen Türk ressamlarının resimleri önce Beyo lu'nda dekorasyon ma azasında sergilenmi tir.²⁶⁶ Sergiye Güzel Sanatlar Birli i, Müstakil Ressamlar ve Heykeltıra lar Birli i, D Grubu, Yeniler Grubu üyeleri ve herhangi bir birli e ya da gruba mensup olmayan ressamlar arasından otuz üç sanatçı katılmış tır.²⁶⁷ Her iki sergide Türk resminin uluslararası alanda tanıtılmasında önem ta ımaktadır.

Léopold-Lévy, 20 Aralık 1944'te Maarif Vekâletine hazırladı ı raporda Türkiye'nin di er ehirlerinde Akademi'ye ba lı olarak hizmet verecek resim atölyeleri kurulabilece ini ve bu kapsamda Güzel Sanatlar Akademisi'nde yeti en genç ressamların görevlendirilebilece ini belirtmi ve Bursa'da bu uygulamayı ba latabilecekleri önerisinde bulunmu tur. Ayrıca Akademi Resim Bölüm ba kanının senede bir ya da iki kez bu atölyenin i leyi ini denetleyebilece ini de eklemi tir.

²⁶³ "Paris'te açılacak Milletlerarası resim sergisine katılmamız için Dü ünülmeyen Giderler bölümünden ödenek tahsisi", T.C.Ba bakanlık Cumhuriyet Ar ivi, 26.08.1946, 3/4611 sayılı belgesi. Sergi 18 Kasım 1946 tarihinde Chaillot Sarayı'nda açılmış , aralık ayına dek sürmü tür, Türk salonu ve eserleri sarayın birinci katında yer almı tır. J.D. Unesco sergisinin açılı ndan on iki gün kadar sonra Paris Belediyesine ait Cernuschi Müzesi'nde müze müdürü René Grousset ve Nurullah Berk'in organizasyonu ile Aralık 1946'da "Bugünkü Türk Resmi ve Eski Türkiye" ba lı nda bir sergi daha yapılmı tır. Bkz. J.D., "Paris'te Türk Sanat Hareketleri", 4.

²⁶⁴ Erdo an TANALTAY; **Sanat Ustalarıyla Bir Gün**, 143 Tanaltay'ın Ne et Günel ile gördü mesinde, Günel, Lévy'nin bu serginin hazırlanmasında tek seçici ki i oldu unu belirtmi tir.

²⁶⁵ "1946 yılında Paris'te açılan Unesco Resim Sergisine i tirakimizde dolayısıyla Paris'e gönderilen Zeki Faik zer'e yevmiye verilmesi", T.C.Ba bakanlık Cumhuriyet Ar ivi'nin, 14.04.1948 tarihli, 3/7338 Sayılı belgesi.

²⁶⁶ Anonim, "Paris Sergisine Eser Gönderen Türk Ressamları", 2 Burada adı geçen dekorasyon ma azası olasılıkla Selahattin Refik Sırmalı'ya ait olan ma azadır. Zeynep Yasa YAMAN, **1930-1950 Yılları Arasında Kültür ve Sanat Ortamına Bakı : d Grubu**, 156'da dekorasyon ma azasında sergilenen 129 yapıtın Paris sergisine gitmek üzere ayrılan resimlerin dı nda kalanlar oldu unu Elibal (tarihsiz):74, Onat 1946 kaynaklarına dayandırarak açıklamaktadır.

²⁶⁷ Sergide eserleri yer alan ressamlar: Ha met Akal, Malik Aksel, A. Hakkı Anlı, Avni Arba , Turgut Atalay, Ferruh Ba a a, Nurullah Berk, Sabri Berkel, efik Bursalı, Mahmut Cüda, brahim Çallı, Ali Avni Çelebi, Nejat Melih Devrim, Halil Dikmen, Feyhaman Duran, Refik Epikman, Bedri Rahmi Eyübo lu, Eren Eyübo lu, Hamit Görele, Ne et Günel, Nuri yem, Zeki Faik zer, Ercüment Kalmık, Arif Bedii Kaptan, Zeki Kocamemi, Fikret Mualla, Hikmet Onat, Cemal Sait Tollu, Selim Turan, E ref Üren, Mehmet Yüçetürk, Turgut Zaim ve Fahrünnisa Zeyd'dir. Bkz. VÂ-NÛ, "Türk Ressamları Uluslararası Alana Çıkıyor", 3.

(Belge no: 18) Léopold-Lévy 1945-46 yılları arasında Bursa’da resim atölyesinin açılmasını sağlamış ve öğrencisi Hulusi Mercan’ı bu atölyenin başına getirmiştir. Sanatçı diğer kentlerde de bu tip atölyeler açılmasını istemiştir. (Ek-2. 1.)

5. Kişisel Sergileri

Léopold-Lévy sanat yaşamı boyunca pek çok kişisel sergi düzenlemiştir ve karma sergilere eseriyle katılmıştır. Aşağıdaki tabloda sanatçının kişisel sergileri yer almaktadır:

Serginin Tarihi	Serginin Yeri
1920-24	Vildrac, Pesson ve Berthe Weill Galerileri Paris
1925-26-27	Barbazognes Galerisi, Paris
1930	Marseille Galerisi, Paris
1934	Georges Petit Galerisi, Paris
1936	Dalprayat Galerisi Limoges
1936	Cercle Vauvenargues, Aix-en-Provence
1938	Güzel Sanatlar Akademisi, İstanbul
1947	Fransız Konsolosluk, İstanbul
1951	Galerie des Beaux Arts’da retrospektifi, Paris
1954	Merthey’de Galerie de l’Elysee, Paris
1956	Dina Vierney Galerisi, Paris
1959	Crane Kalman Gallery, Londra
1962	Galerie Janine Hao, Paris
1964	Pierre Birthschansky Galerisi’nde, Paris
1967	Güzel Sanatlar Akademisi ²⁶⁸
1992	Léopold- Lévy Öğrencileri Sergisi, Almelek Sanat Galerisi
1992	Léopold-Lévy, Cemal Reşit Rey, İstanbul ²⁶⁹
1994	Léopold-Lévy Gravürler, Milli Reasürans Sanat Galerisi, İstanbul
1996	Léopold-Lévy, Galeri Nev, Ankara

Tablo3. 3.

Léopold-Lévy’nin Kişisel sergileri

²⁶⁸ Sergi Léopold-Lévy’nin ölümü üzerine Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğü tarafından düzenlenmiş, açılışında Fikret Adil ve Cemal Tollu, Lévy’nin sanatçı kişiliğini ve Türk sanatçıların yeti mesindeki rolünü aktaran birer konuşma yapmışlardır. Anonim; “Léopold-Lévy’yi Anma Sergisi”, 6

²⁶⁹ 500. Yıl Vakfı tarafından hazırlanan sergide Léopold-Lévy ve öğrencilerinin çalışmaları yer almış ve Lévy’nin biyografisi, eserleri ve hakkında yazılan yazılardan bazılarının yayınlandığı bir katalog hazırlanmıştır.

Sanatçı, İstanbul'daki görevi sırasında D Grubu'nun 6 Mayıs 1944'te Güzel Sanatlar Akademisi'nde açılan sergilerine iki eserleriyle²⁷⁰ katılmıştır. Ayrıca sanatçı Ankara'da 1940'ta açılan 3. Devlet Resim Heykel Sergisine on beş eserle katılmıştır.²⁷¹ Sanatçının bundan sonra düzenlenen Devlet Resim Heykel sergilerine katılmayı olasıyla bu sergilerde seçici jüri olarak görev almasından kaynaklanmaktadır. Bu sergi ile ilgili yayınlanan 1946 tarihli yönetmelikte resim jürisinin, Güzel Sanatlar Umum müdürü, Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü efendisi ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın seçeceği beş ressamdan oluştuğunu belirten madde, öne sürülen görüşü desteklemektedir.²⁷²

Lévy'nin, İstanbul yıllarında 1938 Güzel Sanatlar Akademisi ve 1947 Fransız Konsoloslukunda gerçekleştirilen kişisel sergileri ile ilgili olarak basında çeşitli haberler ve yorumlar yer almıştır:

Anonim	“Ressam Leopold Levi Dün Zengin Bir Sergi Açtı”	Cumhuriyet	17 Nisan 1938 (Belge no: 21)
Va-Nu;	“B. Leopold Levinin sergisinde”	Akşam	17 Nisan 1938 (Belge no: 22)
Peyami SAFA	“Léopold-Lévy'nin Resim Sergisi”	Ar	Nisan 1938, S.4 (Belge no: 23)
Fikret ADL	“Léopold-Lévy'nin Yeni Bir Sergisi ve Resmimiz”	Cumhuriyet	10 Haziran 1947 (Belge no: 24)
Fikret ADL	“Léopold-Lévy'nin resim sergisi”	Cumhuriyet	13 Haziran 1947 (Belge no: 25)
Cemal TOLLU	“Léopold-Lévy'nin şahsiyeti ve Eserleri”	Ulus	20 Temmuz 1947 ²⁷³

Tablo3. 4.

Léopold-Lévy'nin İstanbul'daki kişisel sergileri ile ilgili basında yer alan yazılar

²⁷⁰ Aynı sergide Fransız ressamı Bonnard'ın bir resmi de yer almıştır. ANON M; “D Grubu resim sergisi açıldı”, 3

²⁷¹ Smet önünü'nün açılışını yaptığı sergiye Lévy, Genç Kız Portesi, Kırmızı allı Portre, Edirnekapı'dan, Kızın Bursa, Bursa, Bebek, Edirnekapı, Bozaziçi, Bursa, 4 adet natüremort, Pendik'ten ve Çıplak adlı eserlerle katılmıştır. ANON M; “Maarif Vekilliği, 3. Devlet Resim ve Heykel Sergisi”, 8

²⁷² ANON M; **MEB Devlet Resim Heykel Sergisi Yönetmeliğine Dair Talimatname**, 10

²⁷³ Bkz. (179), TOLLU; 3

Lévy'nin 1938'de Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki sergisi Burhan Toprak tarafından açılmış, sergide sanatçının 1899-1938 yılları arasında yaptığı eserler (49 yaşına kadar desen ve gravürü) sergilenmiştir. Sergiyle ilgili olarak Va-Nu, modern resmin Akademi'ye kazandırılmasında Lévy'nin öneminden söz etmiştir. (Belge no: 22) Aynı sergi ile ilgili bir başka yazı Lévy'nin gravür sanatındaki başarısını aktarmış, sanatçının Akademi'de gravür atölyesi öğretmenliği de yapacağından söz etmiştir. Yazıda ayrıca, sanatçının tamamıyla klasik bir yoldan yürüdüğünden, Kübist, Dadaist ve Fütürist olmaksızın hepsinden yeni bir sanatı sergilediğinden söz etmektedir. (Belge no:21) Lévy'nin sanat anlayışına yönelik olarak Burhan Toprak, onun klasik yolları inkâr etmeden sanatını gerçekleştirdiğinden söz etmiştir. Serginin açılışında Léopold-Lévy de bir konuşma yapmış ve konuşmasının bu kısmında öğrencilere iki soru yöneltilmiş, bu soruları kendi yanıtlamış ve şöyle demiştir:

“Bir kimse eser sanatkarı değilse onu sanatkar yapmak mümkün müdür? Asıl mesele size ileride artistik kabiliyetiniz dâhilinde kendinizi ifade etmeyi temin edecek bir işçilik de il midir? Sonra bu iki soruyu yanıtlayarak, Tanrının kulundan esirgediği yeteneği bizim verme gücümüz yoktur, ama kendi yapabileceklerini sanatçı adaylarına tanıtmak bizim görevimizdir.”²⁷⁴

Fikret Adil, 1947 yılında Lévy'nin Fransız konsolosluğunda açılan sergisi ile ilgili olarak iki yazı yazmıştır. Bu yazılardan ilki içerik olarak Lévy'nin hocası, eğitim anlayışı ve Akademi'ye katkılarını içermektedir. Adil, yazısında hükümet tarafından getirtilen Léopold-Lévy'nin Paris'in en tanınmış yirmi sanatkarından biri ve aynı zamanda önemli bir gravür ustası olduğunu belirtmiş, Bakanlık ve Akademi yöneticilerinin Lévy'e güvenerek Akademi'nin Avrupa'nın en ileri akademilerinden olmasına zemin hazırladıklarını öne sürmüştür. (Belge no:24) Adil ayrıca, öğrencilerin yetiştirilmesinde kendisine yardımcı olan genç hocaların da önemli katkılar sağladığını belirterek, bu kadroyu tespit edip onları genç öğretmenler arasına sokan

²⁷⁴ Bkz. (Belge no:21)

Léopold-Lévy'i övmektedir. Lévy'nin eğitim anlayışında öğrencinin yönlendirmesine bir takım kalıplara başvurulmadığını ve öğrencilerin basit bir yöntemle kişisel karakter ve yeteneklerine göre yönlendirildiklerini belirtmiştir. Yazının devamında, Lévy'nin 1938 tarihli ilk sergisi ya da ayan sanatı yani modern sanatı izleyiciye aktararak, modern resmin köklerinin klasik eserlerde olduğunu gösterdiğini ve bu sergideki eserlerin halkın zihninde var olan çarpuk çarpuk eserlerden başlıca bir çizgi yaratılmasını sağladığını aktarmıştır.

Adil, Lévy'nin çoğunu İstanbul'dan gerçekleştirdiği elliden fazla yağlıboya, gravür, desen ve suluboyasını aktarırken, Lévy ile Yahya Kemal arasında paralellik kurarak, Yahya Kemal'in şiirlerinde duyduğu mimari endişesinin Lévy'nin resimlerinde geçerli olduğunu ileri sürmüştür. Lévy'nin Boğaziçini, Adaları, sur bölgesinin metruk durumunu, Galata'yı, limandan görünüşleri konusunu edindiğini belirtmiş, portrelerini resmettiği kişilerin ruhunu da katarak gerçekleştirdiğini, suluboyalarında karışındaki manzaranın sadece elzem olan noktalarını belirleyerek içine renkleri hassas bir biçimde yerleştirdiğini ve aynı hassasiyetin sanatçının desenlerinde de geçerli olduğunu ifade etmiştir. Lévy'nin her konu karışığında onun gerektirdiği tarzı bulmasını bildiğini, eserlerinde maddi gözle görünenin de ilahi manevi olanın yani ruhunun ön planda olduğunu belirtmiştir. Lévy'nin çok az sayıda sergi yapmasının sebebinin de mükemmeliyetçi tutumundan kaynaklandığını öne sürmüştü ve Paris'ten önce resimlerini burada sergilemesinin bir incelik olduğunu öne sürmüştür. (Belge no:25)

Aynı sergi ile ilgili olarak Cemal Tollu, Fransız Konsolosluk kütüphanesinde açılan ve Lévy'nin Türkiye'den gerçekleştirdiği resimlerini içeren bu sergisinin sonbaharda Paris'te açılacak kişisel sergisinin hazırlığı olduğunu belirtmiş, bu serginin gerek Lévy gerek Akademi söylentilerine yanıt olduğunu ve sergiyle ilgili basında yer alan yazıların hemen hepsinde Lévy'nin hocalık ve sanatkârlık yönünün takdir edildiğini öne sürmüştür.²⁷⁵ Lévy'nin aleyhinde yayınlanan birkaç makale ona göre iyi niyetli birkaç gazete yazarı tarafından kıskanç ruhlu bazı kişilere inanılarak

²⁷⁵ Bkz. (179), TOLLU; 3

kaleme alınmı tır ve bu yazıları yazan ki iler yeterli ve do ru bilgi almadan hatta sergiyi gezmeden makalelerini yazmı lardır. Ona göre Lévy'nin ele tirilmesinin en önemli sebebi aynı yıl Akademi'nin yüksek resim kısmından kimsenin mezun olamamasıdır. Ayrıca, Akademi'den mezun verilmemesi Lévy'nin e itim anlayı na ba lı olmadı ı gibi bir ba arısızlık olarak da algılanmamalıdır:

“...Halbuki bu sene kimsenin mezun olmaması talebe seviyesinin geçen senelerden daha a a ıda oldu unu göstermez. Orta kısımdan mezun olanların adedi Akademi tedrisatının yolunda ve randımanının mükemmel oldu un gösterme e kâfidir. Yüksek kısımdan mezun verilmemesi, her sene biraz daha geli en Türk sanatına müvazi olarak Akademi mezunlarının da daha olgun bir seviyeye geldikten sonra hocalarından ayrılmaları arzu edildi inden ileri gelmektedir. Esasen ameli bir kıymeti olmayan bu diploma bir eref diploması mahiyetindedir. Ancak tereddüt edenlere ve daha ileri gidecek kabiliyeti gösterenlere verilmesi icap eder.”²⁷⁶

Lévy'e hocalı ı konusunda da ele tiriler getirildi ini ve bu ele tirilerin kayna ının Akademi kaynaklı bazı ki ilerden ileri geldi ini belirtmi tir:

“...Hâlbuki Léopold-Lévy bütün formalitelere uygun olarak getirtilmi tir. O sırada Milli E itim Bakanlı ının Paris'teki müfetti i sıkı incelemelerden sonra birçok namzetlerinin arasından tercihen Léopold Lévy'yi seçmi tir. Geçirdi imiz son 11 senelik tecrübe bu seçimin isabetli oldu unu göstermi tir. Léopold-Lévy Akademi'deki tedrisatında tatbik etti i metodla yanına aldı ı nispeten genç elemanların da yardımı ile Türk resmini yeni ve sa lam bir yola sokmu bulunuyor. Bugüne kadar inkâr edilen eski ve yeni kıymetlerin meydana çıkarılmı olmasını da kısmen ona borçluyuz. eker Ahmet Pa a, Zekai Pa a, Seyid Bey gibi Türk resminin ilk üstadları inkar ediliyordu. Avrupa'dan yeni dönen Cumhuriyet devri sanatkarları birçokları için “yolunu a ırmı çocuklar” dan ibaretti. Léopold Lévy memleketimize gelir gelmez bu dü üncelerin tamamıyla aksini iddia etmi bu yüzden bir kimseleri kızdırmı tır. Bugün aleyhte ne riyat yaptırınlar i te

²⁷⁶ Bkz. (179), TOLLU; 3

bu zümreye mensupturlar. Bu zümrenin eski nesilden olaca ı hatıra gelebilir. Hayır! Bunlar bizim nesilden oldukları halde fikren geride kalanlardır. dare makamlarının dirayeti ve Akademi'ye tayin etti i hocalara itimadı olmayan bu sarıksız softalar Türk resmini 50 yıl evvelki noktaya tekrar götürüp çivileyeceklerdir. Bu sene hiçbir mezun verilmedi i gerekçesiyle gürültü koparanlar, Akademi'de 10 yıldan fazla müddetten beri atölyesine hiç talebenin gitmek istemedi i ö retmenin de mevcut oldu unu ö renerek biraz da o tarafa hücum etselerdi kendilerini bu uyanıklıklarından ötürü takdir ederdik.”²⁷⁷

Sergide yer alan resimlerin iki kısımdan olu tu unu, bir tarafta desen gravür ve suluboyalar devamında ya liboyaların yer aldı nı belirtmi ve sergide Lévy'nin di er eserlerinden farklı olarak stanbul'un kendi yapısına en çok uyan taraflarını daha iyi anlamı ve yeni bir palet ve yeni kaygılarla anlattı nı söylemi tir. Ona göre Lévy, Bo aziçi'nden çok Haliç taraflarını ye lemi , modern mahalleler yerine eski Roma peyzajlarını hatırlatan bostanları çeviren harap kaleleri, kale duvarlarını, küçük camileri resmetmi tir. Tollu, Lévy'nin renk ve biçim anlayı nı öyle tanımlamaktadır: “Léopold-Lévy'nin renkçili i de formculu u gibi ekonomi prensibine dayanıyor. En lüzumlu ve güzel olanı asgari bir imkânla elde etmek.” Ayrıca, sanatçının portrelerinde bir heykeltıra gibi çalı tı nı belirtmi tir.

6. Konferans ve Yazıları

Léopold-Lévy, stanbul, Ankara ve Beyrut'ta resim sanatı üzerine konferanslar vermi tir. Bu konferans metinlerinin yanı sıra, sanat üzerine yazdıkları, kendisi ile yapılan ropörtaj ve anketler de dönemin basınında yer almı tır. Lévy, stanbul'daki en erken tarihli konferansını Akademi'de göreve ba ladı ı ilk gün vermi tir. Ayrıca 1949 (Ocak ?)'ında Beyo lu stanbul Filarmoni Derne i'nde, “Yeni Hakikatlerin

²⁷⁷ Bkz. (179), TOLLU; 3

Kaynakları” adında bir konferans vermiştir.²⁷⁸ A a ıda yer alan tabloda sanatçının yazıları yer almaktadır:

Yazar Adı	Yazının Ba lı ı	Yayınlandı ı gazete veya dergi
	Léopold Lévy'nin Resim Sanatı Üzerine Konferans Metni (Belge No: 26)	MSGSÜ Ar ıvi, 1937
Léopold- LÈVY	“Resim”	Arkitekt , 1936, 12, s.348-349
ANON M	Anonim; “Akademi iki kuvvetli profesör kazandı. M. Belling ve L. Levy dün güzide bir davetli kütlesi huzurunda ilk derslerini verdiler.”, 5 “M.Léopold Lévy'nin Konferansı” (Belge no:10)	Cumhuriyet , 17 kincikanun 1937,5
ANON M	“Léopold-Lévy Tarafından Bir Hitabe” (Belge No: 27)	Ar , 1938, Nisan 4: 6,7,17
Léopold- LÈVY	“Siyah ve Beyaz” (Belge No: 28)	Güzel Sanatlar , 1940, 2: 27-32
Léopold- LÈVY	“Sanat Üzerine ki Sergi Üç Nesil Bir Bret Dersi” (Belge No: 29)	Cumhuriyet , 14 ubat 1941, s.3
Léopold- LÈVY (çev: Nurullah Berk)	“Desen” (Belge No: 30)	Arkitekt , 1941, s.216-220
Léopold- LÈVY (çev: Fikret Adil)	“Ressamlar ve Resim Sanatı” (Belge No: 31)	Arkitekt , 1943, 3-4(135-6): s.84-85
Léopold- LÈVY	“Les Arts et La Litterature Aix en Provence” (Belge No: 32)	Istanbul , Vendredi, 17 Novembre 1944 s.2,3
Léopold- LÈVY	“Souvenirs d'un Parisien de Paris” (Belge No: 33)	Istanbul , Mardi 10 Juin 1947
Léopold- LÈVY	“La Peinture Turque” (Belge No: 34)	Arts , Vendredi, 5 Septembre 1947
Léopold- LÈVY	Konferans Metni (Belge No: 35)	MSGSÜ Ar ıvi , 1947
Léopold-Lévy,;	“Resim Sergisi” (Belge No: 36)	Cumhuriyet , 23 Mayıs 1949,2
Léopold- LÈVY	“Edmond Kayser 1882-1965” (Belge No: 37)	Peintres Graveurs Français , 1966

Tablo3. 5.

Léopold-Lévy'nin Yazıları ve Konferansları

Lévy'nin resim üzerine yazıları ve konferansları basında yer alırken, onunla yapılan anket ve görüşmeler de yayınlanmıştır. Kendisiyle geldi i ilk yıl yapılan görüşmede Lévy, Türkiye'deki öğrenciler, bölümü organize edici, atölyeleri biçimlendiren mezuniyet sınavları hakkında görüşlerini açıklamıştır.²⁷⁹ Lévy ile

²⁷⁸ Halil Mehmet B LGET; “ İstanbul Filarmoni Derne i'nin Çok Sesli Müzi imize Katkıları”, Ali Emel Tacar (1982); “Filarmoni Derne inin Öyküsü, Müzik De i im Yılları” **Atatürk Türkiye'sinde Müzik ve Reform Yılları**, 39 adlı kaynaktan aktarılmıştır.

²⁷⁹ Bkz. (201) ANON M; sayfa no yok. Tiraje Dikmen ar ıvi

yapılan 1937 tarihli bir ba ka görü me Ar dergisinde yayınlanmı tır ve bu metin içerik olarak bugün var olan Fransızca belge ile önemli ölçüde benzerlik ta imaktadır. (Belge no: 39) Bunlara ek olarak resim hakkında soruları içeren anketi yanıtlamı tır.²⁸⁰ Sanatçının ülkesine döndükten sonra 1951 yılında retrospektif sergisi düzenlenmi ve hem bu sergisini içeren hem de Türk resmi konusunda görü lerini açıkladı ı bir görü me daha yapılmı tır. (Belge no: 40)

7. stanbul'da Ya adı ı Yerler ve Atölyesi

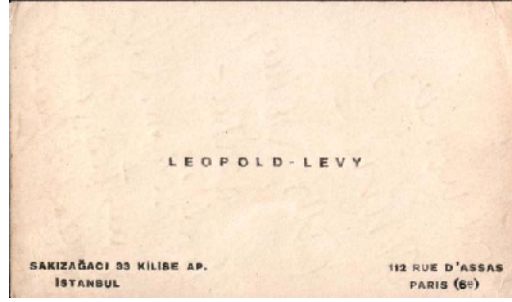
Léopold- Lévy, stanbul'a geldi inde ilk önce ailesiyle Bruno Taut'un Ortaköy Vafi korusunda yaptırdı ı evde oturmı tur. Daha sonra Harbiye'de El-Irak apartmanına ta inmi tır. Sanatçının atölyesi, Sakıza acı 33 numarada Ermeni Kilisesine ait büyük ah ap bir hanın en üst katıdır. Bina yanmı tır. (Ek-2. 2.)

Resim 3. 18.

Léopold-Lévy'nin stanbul Sakıza acı'ndaki Atölyesi

²⁸⁰ Bkz. (Belge no:37)

Resim 3. 19.

Léopold-Lévy'nin İstanbul'da ve Fransa'da atölye adreslerini gösteren kartvizitii

Lévy, tıpkı Fransa'da oldu u gibi İstanbul'da da Taksim ve Beyo lu'nun gözde mekânlarında (Markiz, Lebon, Tokatlıyan, Pera Palas gibi) dönemin sanatçı, edebiyatçı, yazar ve gazetecileri ile bir araya gelip sohbet etmekten büyük zevk almı tır. Burada oldu u süre içinde Ahmet Hamdi Tanpınar, Peyami Safa, Nurullah Ataç, Ahmet Aykaç, Yahya Kemal, Sabahattin Ali, Fikret Adil, Arif Dino, Nadir Nadi, Berrin Nadi, Fahr-el Nisa Zeyd sık sık bir araya geldi i dostları olmu lardır.²⁸¹

Sanatçı, İstanbul'da bulundu u zaman süresince çok sayıda resim üretmi tir. (Ek-2. 8.) İstanbul'dan yaptı ı resimlerinde de ehrin تنها bölgelerinden çalı mayı ye lemi tir. Fatih'te yangın yerleri, Edirnekapı, buradan surların Haliç'e do ru ini i, bostanlık ve çalılıklar sanatçının İstanbul manzaralarına konu olmu tur. Ayrıca Pendik'te kır kahvesinden enteriyör, Bo az'dan, Akademi'nin çevresinden, Eminönü ve Karaköy'den, Bursa'dan, Adalar'dan yapmı oldu u peyzajları ve Haliç Manzarası da vardır. (Ek-2. 2.) Ele tirmen Waldeberg, Türkiye'de kaldı ı uzun zaman boyunca yaptı ı çalı malarının derinlik ve sa lamlık kazandı ını aynı zamanda eserlerini daha hassas ve duyarlı bir dille ele aldı ını belirtmi tir.²⁸²

8. Léopold- Lévy Döneminde Güzel Sanatlar Akademisi ile İlgili Olarak Basına Yansıyan Ba lıca Olaylar

Burhan Toprak'ın müdürlü ü ile ba layan ve yabancı hocaların getirilmesiyle devam eden süreçte Akademi eski yıllarda oldu undan daha da fazla

²⁸¹ Murat URAL; "Ne güzel unutmı ken onları", 15

²⁸² Bkz. (180), WALDEBERG; 70

bir biçimde basın tarafından takip edilmiştir. Güzel Sanatlar Akademisi ile ilgili haberler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

Yazar	Haberin Başlığı	Yayın Adı	Tarihi
ANON M	“Yarım asırlık resim ve heykel sergisi dün açıldı”	Cumhuriyet	29 A ustos 1936
ANON M	“Akademi iki kuvvetli profesör kazandı. M. Belling ve L. Levy dün güzide bir davetli kütlesi huzurunda ilk derslerini verdiler.”	Cumhuriyet	17 kinci Kanun (Ocak) 1937
Peyami SAFA	“Güzel Sanatlar Akademisi'nin Islahına Doğru”	Cumhuriyet	17 kinci Kanun 1937
ANON M	“Güzel Sanatlar Akademisi'nde Sergiler”	Ar	A u.-Eylül 1937, S.8- 9
ANON M	“Güzel Sanatlar Akademisi'nde Heykel Sergisi”	Yedigün	X, 237, 22 Eylül 1937
ANON M	“Güzel Sanatlar Akademisinde Dünkü Merasim. Bu sene Akademinin Mimari kısmına Anadolu'dan gelecek talebelerin leylili olarak devam edebilmeleri temin edildi”	Cumhuriyet	19 Haziran 1937
ANON M	“Güzel Sanatlar Akademisinde Dün be sergi açıldı”	Cumhuriyet	18 A ustos 1937
N.Sırrı ÖR K	“Güzel Sanatlar Akademisi'nden Haberler”	Ülkü	1k Kanun 1937
Fazıl Ahmet AYKAÇ	“Güzel Sanatlar Akademisi”	Cumhuriyet	5 ubat 1938
Va-Nu;	“B.Léopold-Lévy'nin Sergisinde”	Akam	17 Nisan 1938
ANON M	“Léopold-Lévy Tarafından Bir Hitabe”,	Ar	Nisan 1938, S.4
ANON M	“Güzel Sanatlar Akademisinde Islahat Burhan Toprak'la Görüşme”	Ar	Nisan 1938, S.4
Peyami SAFA	“Léopold-Lévy'nin Resim Sergisi”	Ar	Nisan 1938, S.4
ANON M	“Güzel Sanatlar Akademisinde Ressam Leopold Levi dün zengin bir sergi açtı”	Cumhuriyet	17 Nisan 1938
Peyami SAFA	“Akademi Münakaası”	Cumhuriyet	11 ubat 1939

Sedat ÇET NTA	“Güzel Sanatlar Akademisi”	Cumhuriyet	6 Mayıs 1939
Cemal TOLLU	“Akademi’de Açılan Resim Sergisi”	Cumhuriyet	16 kincikanun 1940
Peyami SAFA	“Akademinin talebe sergisi”	Cumhuriyet	17 kincikanun 1940
	“Talebe resim sergisi. Sergide Profesör Léopold-Lévy’nin nezareti altında olan öğrencilerin resimleri sergileniyor”	Cumhuriyet	17 kincikanun 1940
Léopold-Lévy	“ ki sergi, Bir nesil- Bir ibret dersi”	Cumhuriyet	14 ubat 1941
ANON M	“Akademinin Bayramı. 60ıncı yıldönümü töreni dün Maarif Vekili’nin Nutkuyla başladı ve sergi açıldı”	Cumhuriyet	19 Temmuz 1942
Selahaddin GÜNGÖR	“Akademi Sergisinde. Bu sanat yuvasının Resim, Heykel ve Mimariden başlıcaları hayata karışmıştır.”	Cumhuriyet	21 Temmuz 1942
ANON M	“Milli ef Güzel Sanatlar Akademimizi ziyaret ettiler.”	Cumhuriyet	2 A ustos 1942
ekip TUNÇ	“Akademinin altmışıncı yıldönümü münasebetile”	Cumhuriyet	2 A ustos 1942
Tevfik ARARAD	“Güzel Sanatlar Akademisi 60 Ya nda”	Ülkü	16 Eylül 1942, S.24
Nurullah BERK	“Akademi Sergisinde resim kolu”	Cumhuriyet	4 A ustos 1942
Sedat ÇET NTA	“Akademi sergisinde milli mimari”	Cumhuriyet	12 A ustos 1942
ANON M	“G.S.Akademi’nin 60 Yıl Sergisi”	Arkitekt,	1942
ANON M	“Heykel ve Resim übesinin Eserleri”	Arkitekt	1942, s.204-6
ANON M	“Güzel Sanatlar Akademisi Talebe Kayıt ve Kabul artları, ve aynı ilan	Ak am	6 Eylül 1944’te
M.Tevfik ARARAD	“Güzel Sanatlar Akademisi 60 Ya nda”	Ülkü	16 Eylül 1942, S.24
ANON M	“Güzel Sanatlar Akademisinde. Dün güzel Bir Resim Sergisi Açıldı.”	Cumhuriyet	18 ubat 1945
evket RADO	“Akademi’deki Sergi”	Ak am	21 ubat 1945
Fikret AD L	“Devirler Boyunca ”	Cumhuriyet	23 ubat 1945
ANON M	“Devirler boyunca klasik Avrupa resmi sergisi”	Ak am	15 ubat 1945
Fikret AD L	“Süsleme sanatlar talebe sergisi”	Cumhuriyet	28 Eylül 1945

ANON M	“Güzel Sanatlar Akademisinde Toplantı”	Ak am	5 ubat 1946
Sedat ÇET NTA	“Güzel sanatlar Akademisinin 64 üncü Yıldönümündeyiz”	Cumhuriyet	3 Mart 1946
H.F.	“Güzel Sanatlar Akademisinin 64üncü yıldönümü”	Ak am	7 Mart 1946
ANON M	“Güzel Sanatlar Akademisi 64 Ya nda”	Ülkü	16 Mart 1946, S.108
ANON M	“Güzel Sanatlar Akademisi’nde Yenilikler”	Ülkü	16 Ekim 1946, S.122
ANON M	“Güzel Sanatlar Akademisinin talimatnamesi de i tirildi”	Ak am	21 Mart 1946
Fikret AD L	“Akademide Hakkı Anlı Sergisi”	Cumhuriyet	31 Mayıs 1946
evket RADO	“Bir galeri hazırlanırken”	Ak am	21 A ustos 1946
ANON M	“Güzel Sanatlar Akademisinden Ö renci Kaytlama artları”	Ak am	15 Eylül 1946
Cemal Refik	“Akademi’de resim imtihanı”	Ak am	16 Mayıs 1947
Kamber	“Fransız resimli kitapları sergisi görülecek bir sergidir”	Ak am	18 Mayıs 1947
Refik Halid KARAY	“Akademide resim ubesi”	Ak am	24 Mayıs 1947
Cemal TOLLU	“Akademik-Klasik-Modern Dedikoduları”	Cumhuriyet	31 Mayıs 1947
Fikret AD L	“Léopold-Lévy’nin Yeni Bir Sergisi ve Resmimiz”	Cumhuriyet	10 Haziran 1947
Fikret AD L	“Léopold-Lévy’nin sergisi”	Cumhuriyet	13 Haziran 1947
Fikret AD L	“Nuri yem’in sergisi ve o münasebetle”	Cumhuriyet	10 Temmuz 1947
Refik Halid KARAY	“Çallı ne diyor?”	Ak am	15 Temmuz 1947
Fikret AD L	“Dört güzel haber”	Cumhuriyet	19 Temmuz 1947
Fikret AD L	“Türk Süsleme Sanatları Sergisi Açılıyor”	Cumhuriyet	13 ubat 1948
ANON M	“ Dün Gece Güzel Sanatlar Akademisi Yandı”	Cumhuriyet	2 Nisan 1948
ANON M	“Güzel Sanatlar Akademisi Yangınında Kasıt Var”	Cumhuriyet	3 Nisan 1948
ANON M	“Güzel Sanatlar Akademisi nönü okuluna nakledecek”	Ak am	3 Nisan 1948
ANON M	“Akademi Yangını. Kasıt oldu unu kabul etmek için orada müspet bir delil yok”	Ak am	4 Nisan 1948
evket RADO	“Güzel Sanatlar Akademisinin Yanması Feci Bir Kayıptır”	Ak am	4 Nisan 1948
ANON M	“Akademi Yangını”,	Cumhuriyet,	4 Nisan 1948
Sedat ÇET NTA	“Akademi Yangınları Gibi Daha Çok Yangın Görece iz”	Cumhuriyet,	4 Nisan 1948

ANON M	“Akademi Yangını Tahkikatı”	Cumhuriyet	5 Nisan 1948
B.Felek	“Akademi Yangını”	Cumhuriyet	7 Nisan 1948
ANON M	“Güzel Sanatlar Akademisi. Yangının sebebi henüz anlaşılmadı.”	Ak am	8 Nisan 1948
ANON M	“Güzel Sanatlar Akademisi. Mimari ubesi nönü ilkokulunda tedrisata başlayacak”	Ak am	8 Nisan 1948
ANON M	“Güzel Sanatlar Akademisinin ihyasını Banguo lu’dan bekliyoruz.”	Ak am	18 Haziran 1948
Sedat ÇET NTA	“Akademi binasının külleri üzerine açılan sergi”	Cumhuriyet	30 Haziran 1948
ANON M	“Ö renci Kayıtlama artları”	Cumhuriyet	25 A ustos 1948
ANON M	“Güzel Sanatlar Akademisi, Eski Mülkiye binası Güzel Sanatlar Akademisine tahsis edildi.”	Cumhuriyet	4 Ekim 1948
evket RADO	“Güzel Sanatlar Akademisinin Enkazı”	Ak am	23 Mayıs 1948
ANON M	“Güzel Sanatlar Akademisi. Derslere da mık vaziyette devam edilecek”	Ak am	16 Eylül 1948
evket RADO	“Yanık Akademiye ve getirtmek istedi i heykel kopyalarına dair”	Ak am	4 Haziran 1949
ANON M	“Güzel Sanatlar Akademisi’nde müessif bir hadise”	Cumhuriyet	29 Haziran 1949
evket RADO	“Akademi Binası So uk Et Deposu mu Olacak?”	Ak am	2 Mart 1950
ANON M	“Güzel Sanatlar Akademisini hya Etmek erefi”	Ak am	4 A ustos 1950
ANON M	“Güzel Sanatlar Akademisi, hükümetin kararı ile Akademi yanan binasının yerine yeniden in a edilecek”	Cumhuriyet,	3 A ustos 1950

Tablo3. 6.

Güzel Sanatlar Akademisi ile ilgili basın haberleri

Bu dönemde basında yer alan Güzel Sanatlar Akademisi ile ilgili haber ve yazıların içeriğinde yabancı hocaların sergi, konferans gibi faaliyetleri önemli bir yer tutmaktadır. Léopold-Lévy'nin ilk göreve başladığında Belling ile birlikte verdiği konferanslar, 1938 tarihinde Akademi'de açtığı ilk kişisel sergisi ve atölyesinden mezun olan ilk öğrencilerinin sergileri basında yer almıştır. Yazılarda ayrıca Akademi reformunun amacına ulaşmış hocaların faaliyetleri ile birlikte değerlendirilmiştir.

Ressamların pek çoğunun aynı zamanda devrin gazete ve dergilerinde yazılarıyla var olmaları Resim Bölümünün basında daha geniş bir biçimde yer almasını sağlamıştır. Yazılarda Güzel Sanatlar Akademisi'nde gerçekleştirilen yeniliklere ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Örneğin Ar dergisindeki röportajında Burhan Toprak Resim Bölümünü ilgilendiren iki önemli yenilikten söz etmektedir. Birincisi Beyoğlu'nda Haziran ayında büyük bir maza kiralanan resim galerisinin açılmasıdır. Bu kapsamda Akademi tarafından idare edilecek galeriye, bir memur tayin edilecek ve bu kişilerin eserlerini ucuz fiyatla halka satmaya çalışacaktır. Burhan Toprak'a göre bu uygulama sonrasında ressamlar, daha rahat bir biçimde eser üretebileceklerdir. İkincisi ise, Türkiye genelinde illerde sanat galerisi açmak için Akademi yönetiminin yaptığı girişimdir. Burhan Toprak, valilere sunulan öneri çerçevesinde belirtilen bazı illerden (Seyhan, Aydın, Tekirdağ, Malatya, Kocaeli, Burdur, Manisa, Isparta, Ordu ve Sinop valilikleri) olumlu yanıtlar alındığını belirterek, bu konuda Ankara valisi B.Nevzat Tandoğan'a ayrıca teşekkür etmiştir.²⁸³ Yapılan yeniliklerden biri de Heykel bölümüne ilk kez güzel bir atölye ve canlı model verilmesidir. Akademi'nin bahçesine güzel bir abide dikilmesi projesinde bu alanda atılan bir adımdır.²⁸⁴

Burhan Toprak ayrıca, sanat tarihi alanında önemli yayınlar hazırladığını belirtmiş ve bu alanda Bedri Rahmi Eyüboğlu tarafından hazırlanan İbrahim Çallı monografisini örnek göstermiştir. Ayrıca Melek Celal tarafından hazırlanan hattat Kamil Akdik'in kitabı ve modern sanatı içeren bir çeviri kitap da hazırlanan diğer

²⁸³ ANON M; "Güzel Sanatlar Akademisinde Islahat. Burhan Toprak'la Bir Görüşme", 8

²⁸⁴ "A.g.m.", 8

yayınlar olarak belirtilmi tir.²⁸⁵ Bu kitap öncesinde Akademi modern sanatı ilk kez bünyesine alan ve bu sanatı yayma görevini üstlenen bir kurum olarak nitelendirilmi tir.²⁸⁶

Akademi'nin yıldönümü kutlamaları ile ilgili olarak yapılan etkinlikler de basında yer almı tir. Özellikle 60.yılı kutlamaları²⁸⁷ ve bu kutlama çerçevesinde smet nönü'nün Akademi'yi ziyareti basının en çok yer verdi i olaylardan birisidir.²⁸⁸ Hocalar ve ö rencilerin çalı malarından olu an 60.yıl sergisi Maarif Vekili Hasan Ali Yücel ve stanbul Valisi Lütfü Kırdar tarafından açılmı tir.²⁸⁹ Açılı ta Hasan Ali Yücel'in Akademi üzerine konu masında, 1882 yılında yakla ık 20 olan ö renci sayısının 1942 yılı itibarıyla 619'a yükseldi i belirtilmektedir. Sergiyi yüzlerce ki i gezmi , Antigone piyesi gece bahçede oynanmı ve çok büyük bir be ni toplamı , sonuç olarak Akademi'nin ba arısı tebrik edilmi tir. Yücel'in sergide yer alan Resim Bölümü çalı maları ile ilgili sözleri de övgü doludur: *"...Resim kısmındaki eserler de bu sanat ubemizi yükselten istikamet ve prensiplere tamamen sahip gençler yeti ti ini göreceksiniz. Bu usul ve istikamet, salim gelenlere dayanan, klasik olmu ve olma a müsaid sanat anlayı nı besleyen bir Türk resim okulunu bize müjdelemektedir."*²⁹⁰

Aynı sergiye, smet nönü e i Mevhibe nönü, Vali Lütfü Kırdar, Milli E itim Bakanlığı ı Güzel Sanatlar Umum Müdürü Tevfik Ararat²⁹¹ ile katılımı hem sergilenenleri hem de heykeltıra Rudolf Belling'in kendisi için yaptı ı heykeli

²⁸⁵ "A.g.m.", 8

²⁸⁶ "A.g.m.", 8

²⁸⁷ 11 Temmuz 1942'de Akademinin 60. yılı dolayısıyla, Vali Lütfü Kırdar hocalar, asistanlar ve ö rencilerin çalı malarından olu an sergiyi açmı tir. Aynı gün, Devlet Konservatuarı ö renci ve mezunları tarafından Akademi bahçesinde Antigone gösterisini gerçekle tirdiler. ANON M; "Güzel Sanatlar Akademisinde sergi ", 3

²⁸⁸ "A.g.m.", 3. Ayrıca ANON M; "Akademi Sergisinde", 2.

²⁸⁹ ANON M; "Akademinin Bayramı. 60ıncı yıldönümü töreni dün Maarif Vekili'nin Nutkuyla ba ladı ve sergi açıldı" 2

²⁹⁰ ANON M; "Akademinin Bayramı, 60ıncı yıldönümü töreni dün Maarif Vekili'nin Nutkuyla ba ladı ve sergi açıldı" 2

²⁹¹ Tevfik Ararat maarif mesle inde çe itli vazifelerde, Paris Talebe Müfetti li inde, stanbul Maarif Emirli inde bulunmu , 1933 te Galatasaray a müdür olarak getirilmi tir. http://www.gsl.gsu.edu.tr/html_tr/000/004.html

izlemi tir.²⁹² “Akademiye her geli imde, daha ziyade zevkle, ümidle ve sevinçle çıkarım. Güzel San’atlar Akademimizi çok severim.”²⁹³ diyerek Akademi’ye olan yakınlı nı ifade eden nönü, sergide yer alan bölümler ve çalı maları de erlendirirken Resim Bölümüne ilk ele tiriği getirmi tir:

“Seramik, Tezyini Sanatlar kısmı serginin en kuvvetli eserlerini ihtiva ediyor. Bu kısım kuvveti ile adeta di erlerini siliyor. Bundan sonra heykel kısmını çok inki af etmi buluyorum. Görüyorum ki burada mimari kısmının da ayrı bir hususiyeti ve çalı ma tarzı var. Fakat resim ubesini daha çok çalı ır görmek isterdim. Buna gayret ediniz.”²⁹⁴

Resim 3.20.

smet nönü Akademi’yi ziyaretinde sa da smet nönü, yanında Burhan Toprak, Lévy sa da üçüncü sırada yer almı , MSGSÜ foto raf ar ivi

Nurullah Berk ise bu sergide yer alan çalı malardan yola çıkarak, Resim Bölümü ve burada verilen e itimi de erlendirmi tir.²⁹⁵ Berk, sergide resimleri desen ve ya lıboya olarak gruplandırmı , ayrıca Akademi’nin Resim Bölümünün be yılda desen anlayı nı kökünden de i tiren bir inkılâp gerçekte tirdi ini öne sürmü ve eskiden Akademi’de uygulanan desen anlayı nı ele tirmi tir:

²⁹² Bkz.(230), ANON M; 2

²⁹³ Bkz.(230), ANON M; 2

²⁹⁴ Bkz.(230), ANON M; 2

²⁹⁵ Nurullah BERK,; “Akademi Sergisinde resim kolu”, 2

“Eskiden Akademide gösterilen desen, füzün ve istompanın bulutlarına bo ulmu , ekilsiz, damarsız foto raf büyütmeleeri, yahud sahte çalaki nümüneleri idi. Klasi in tabiatın sadık kopyası, kudretin de asabi kalem oynatı ları telakki edildi i bir devirde desen tedris usulünüün bizim bugünkü anlayı ımızdan pek uzak oldu unu söylemek abestir. Bugün füzünü ve istompayı attı ımız gibi yalancı ustalı ı, kalem cerbezeli ini atölyelerimizden içeri sokmuyoruz...” ²⁹⁶

Berk, Akademi’de uygulanan resim e itimi üzerine ayrıntılı de erlendirmelerde bulunmu tur. Berk’e göre e itim içinde uygulanan desenler, ayrıntıyı de il özü, pürüzleri de il, geni ritimleri gören, plastik varlı ı çevresiyle ara tıran sa lam bir idrakin ürünleridir.²⁹⁷ Nurullah Berk, yazısında ayrıca Léopold-Lévy’nin, “el hiçbir zaman gözün tecrübesinden ileri gitmemelidir” prensibini uyguladıklarını belirtmektedir. Aynı etkinin ya lıboya resimlerde de görüldü ü ifade edilerek ö rencilerin do ru yönlendirildi ini u sözlerle desteklemi tir:

*“Burada da prensibimiz “boyamak” hadisesinin türlü ve çe itli renk tüpleri kullanmak olmadı ını göstermektir. E yanın çok kere büründü ü arızı parlaklıkları, akisleri görmeyip öz kıymet ahenkleri aratmak bu prensip dâhilindedir. Bunun neticesi olarak umumiyet itibarıyla genç ve mizaçlara pek de uygun olmayan hafif bir donukluk ve karalı a ra men talebenin hemen heyeti umumiyesi, tatbik edilen tedris tarzının isabeti yüzünden resim sanatının adeta metafizi ine varmu ve pek çok ya lının etrafında döndü ü san’at mabedinin imdiden içine girmi bulunmaktadır.”*²⁹⁸

Bu de erlendirmelerde Akademi’deki resim e itiminin bir sistem de il, ruhsal durum a ilamak oldu unu, sanatın formüle edilip verilemeyece ini de belirtmi tir.

²⁹⁶ “A.g.m”, 2

²⁹⁷ “A.g.m”, 2

²⁹⁸ “A.g.m”, 2

Akademi’de geçmi te Namık İsmail ve Ali Sami Boyar arasında ya anan klasik ve modern kavramına benzer bir tartışma, Léopold-Lévy ve beraberindeki asistanlarının modern resme yakınlığıyla devam etmiştir. Cemal Tollu’nun Cumhuriyet gazetesinde çıkan “Akademik-Klasik- Modern Dedikoduları” başlıklı yazısı²⁹⁹ Akademi’deki eğitim anlayışını değerlendirilmektedir. Tollu’ya göre yeni keşiflerin ürünü olan sistemleri ve araçları kullanmayacak bir ordu nasıl üretilmezse resim alanında da gelişmelere kapalı bir sanatçı olmak mümkündür. Akademinin hızla ilerlemesi gerektiğini ve bu ilerlemeye hocaların da ayak uydurmasının gerekliliğini belirttikten sonra onları ağırlık olarak ele tirenlerin tersine kendilerini akademik bulduğunu söyleyen Tollu, daha sonra Léopold-Lévy’nin önderliğinde Resim Bölümünde eğitimin nasıl gerçekleştirildiğini aktarmaktadır:

“ İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi resim üyesi yalnız Léopold-Lévy ile ya amıyor. Akademinin hazırlık atölyesi olan galeriden başka yedi atölyesi vardır. Bunlardan üçünün öğretmeni 35 yıldan beri hocalık etmektedirler. Bu eski hocaların kanaatlerine, prensiplerine riayet edilmiştir. Diğer dört atölye ise 10 yıl evvel ihdas edilmiş ve ya ları bugün 40’ı a an tecrübeli ellere verilmiştir. Akademi’ye giren gençler bir yıl süren hazırlık devresinden sonra istediği atölyeyi kendi temayülüne göre seçmekte serbesttir. Yeni kadroyu fazla modern bulanlar, 35 yıldan beri, usullerini de i tirmeden klasik yahut akademik zannedilen usullerle tedrisat yapan eski hocalardan istifade etmektedirler. Bu te kilat sayesinde akademide anane bozulmamış, eski kadroya yeni unsurlar ilave edilerek takviye edilmiştir. Akademinin eski ve yeni öğretmenlerinin yetenekleri ve memlekete olan bağlılıkları herhalde Akademiye ve yeni sanata hücum edenlerden çok üstündür.”³⁰⁰

Ayrıca Tollu, devletin ve basının ilgisinin her geçen gün arttığını Akademiye ele tirenlerin onun on yıllık geçmiğini iyi de erlendiremediklerini belirtmiştir.

²⁹⁹ Cemal TOLLU; “Akademik-Klasik- Modern Dedikoduları”, 2

³⁰⁰ “A.g.m.”, 2

Akademi’de yapılan sergiler de basının takip ettiği önemli sanat olayları olarak sürekliliğini korumuştur. Bunlardan *Çağlar Boyunca Klasik Avrupa resmi* sergisi konu ve kapsamı nedeniyle diğerlerinden farklıdır. Sergiinde yer alan resimlerden 45’i ünlü yabancı ressamın kopyası, 16’sı imzalı tablo, desen ve gravürlerden oluşmaktadır. Sergi ile ilgili konusmasında Burhan Toprak, amaçlarının öğrencinin plastik yapıtlarla doğrudan doğruya karşılaşmasını sağlamak olarak belirtmiştir.³⁰¹ Ayrıca öğrenci sergileri, d Grubu sergileri de Akademi ile ilgili haberler arasında yer almıştır.

1 Nisan 1948 tarihli Akademi yangını³⁰² ise basının en çok yer verdiği olaydır. İlk olarak yangının sebebi, yangınla ilgili soruşturmalar ve görgü tanıklarının ifadeleri tartışılmıştır.³⁰³ Daha sonra, Akademi’nin bazı bölümlerinin eğitimini süreceği binalar, yanan binanın çeşitli kurumlar tarafından kullanılmak istenilmesi, Akademi’nin var olan binasının onarılarak yeniden eğitime kazandırılacağı gibi haberler basındaki yerini almıştır. Yangınla ilgili olarak Léopold- Lévy’nin sözleri ise şöyledir: *“Bu büyük felakette en ziyade acıdıım, evvela içinde 25 bin eser bulunan kütüphanedir. Bu eserlerin pek çoğu artık yerine konamayacaktır. İkinci talebelerin hazırlanmış oldu u eserlerdir. Bu eserleri önümüzdeki ay, Paris’te açılacak olan beynelmînel talebe sergisine yollamak üzere hazırlanmış tık. Ben ahsen pek ümitliydim. Hepsine yazık, pekçok yazık oldu.”*³⁰⁴

C. Türkiye’den Ayrılışı ve Paris’e Döndükten Sonra Léopold-Lévy (1949-1966)

Sanatçı Türkiye’ye geldikten sonra, İkinci Dünya Savaşı boyunca bu nedenle Lévy, burada bulunduğu süreden daha uzun bir süre kalmıştır. İkinci Dünya Savaşı sona erdikten sonra, sanatçı 1946 yazından itibaren Paris’e gitme olanağı bulmuş ve 1949 yılında Güzel Sanatlar Akademisi’ndeki görevini sonlandırarak

³⁰¹ ANON M; “Güzel Sanatlar Akademisinde. Dün güzel Bir Resim Sergisi Açıldı.” 5

³⁰² Kerim Silivri’li yangının çıkış noktası olarak 1983 tarihindeki kütüphanenin bitişi içinde depo olarak kullanılan odayı tesbit etmiştir. Bkz. (194), S L VR L ; 23

³⁰³ ANON M; “Dün Gece Güzel Sanatlar Akademisi Yandı”, 1

³⁰⁴ “A.g.m”, 1

ülkesine geri dönmü tür. Lévy gitmeden önce, Paris'te bir sergi açmak üzere Türkiye'de yaptığı resimlerini götürmek istemi ve sergi açılışı Ekim ayında yapılması için yaz tatili izninin uzatılmasını Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğü'nden istemi tir.³⁰⁵ Aynı sergi ile ilgili olarak Burhan Toprak imzalı Milli Eğitim Bakanlığı'na yazılmış 15 Temmuz 1947 tarihli belgede, resimlerin gönderilmesi için İstanbul Kambiyosu'nun bedeli 100 lirayı geçen ihracat için izin vermediği ve gerekli gümrük geçişi için Maliye Bakanlığı'nın izni istenmi tir.³⁰⁶

Léopold-Lévy'nin ülkesine döneceği haberi ise ilk kez 14 Mart 1949 tarihinde Son Saat gazetesinde yayınlanmış ve Akademi müdürü Zeki Faik İzer, gazeteye bir yazı yollayarak, bu haberin gerçeğe uygun olmadığını gerekçesiyle düzeltilmesini istemi tir. (Belge no: 42) Ayrıca Zeki Faik tarafından Milli Eğitim Bakanlığı'na bir rapor sunulmuş, burada Léopold-Lévy'nin kendisinden beklenen hizmetin tamamlanmadığı, sanatçının son bir yıl içinde hiç yararlı olmadığını, kayıtsızlık içinde vakit geçirdiği ve yıllık iznini Paris'teki düzenini hazırlamak için yaptığı öne sürülmü tür. (Belge no: 43) Aynı belgede, Lévy'e bölüm başkanı olarak da ihtiyaç kalmadığı, emekli ünvanının aslında Namık Kemal döneminde yalnızca Mimari Müdürlüğü için geçerli olduğu ve 1936 yılında Akademi ıslahatını desteklemek üzere Lévy'e bu ünvanın verildiği belirtilmiş, ayrıca gerekli atölyeler yapılandırılmadan dolayı ıslahat devri sona erdiği için, Lévy'nin sözleşmesinin yenilenmeyeceğini, 12. madde gereğince kendisine tebliğ edilmesinin gerektiği de belirtilmi tir. (Belge no: 43) Lévy, Güzel Sanatlar Akademisi'nden ayrılmak üzere yazdığı tarihsiz istifaya dilekçesinde 13 yıl çalıştığı görevinden ülkesine dönmeye karar verdiği için ayrılmak istediğini ve buradaki görevinin de bittiğini göz önünde tutarak dönme hazırlığı içinde olduğunu belirtmi tir. (Belge no: 44) Lévy, böyle devam etmi tir:

"...Burada geçirdiğim uzun zaman zarfında, memleketimde biraz unutulmuş sayılmam mevcut olmakla beraber, inanıyorum ki, her zaman benim

³⁰⁵ MSGSÜ Personel Daire Başkanlığı arşivindeki burhan Toprak imzalı belge için, Bkz. Ataman DEMİR; **Güzel Sanatlar Akademisinde Yabancı Hocalar**, 276 Lévy'nin 1947 Ekimi'nde Paris'te sergisini açılmasına dair bilgi ve belgeye tez kaynakları arasında rastlanmamış tir. Sanatçının döndükten sonra ilk retrospektif sergisi 1951 tarihinde yapılmış tir ve MSGSÜ Personel Daire Başkanlığı'nda mevcut olan bu yazılar bu serginin hazırlığı olmalıdır.

³⁰⁶ **A.g.k.**, 277

de vatanım sayılan memleketinizden en güzel hatıralarla dönmü olaca m.
Bundan sonra Fransa'ya gelecek olan genç Türk sanatkârlarına bütün
kalbimle yardım etmeyi her zaman, sizin arzunuz üzerine ve benim
imkânlarım dâhilinde kendime en büyük zevk bilece im."³⁰⁷

Lévy'nin dilekçesinin ekiyle Milli Eğitim Bakanlığı na yollanan yazıda, 16 Kasım 1949 tarihinde sözleşmesi sona erecek olan Lévy'nin istifa dilekçesinde ifade ettiği, birikimi olan 10.000 lirayı Fransa'ya çıkarması için ve aynı ay içinde İstanbul'dan ayrılmak durumunda olduğunu gerekli iznin verilmesi istenmiştir. (Belge no: 45) Léopold-Lévy'nin ayrılığı ile ilgili Dördüncü Emniyet Müdürlüğüne yazılan bir belge olan ilik kesme yazısında bu ifadeler yer almaktadır:

"12 Yıldan beri Akademi Resim Bölümü eflisinde bulunan
(Yabancı Uzmanlardan) profesör Léopold-Lévy, ile geçen yıl yapılmış olan
ve 16 Kasım 1949 tarihinde sona erecek bulunan sözleşme Bakanlık emri
ile yenilenmeyeceği için adı geçen profesör 21 Kasım 1949 tarihinde
memleketi olan Fransa'ya gidecektir."³⁰⁸

Sanatçı Paris'e döndükten sonra yeniden Assas Sokağındaki atölyesine yerleşti ve kısa bir süre sonra Léon Maurice Normandan sokağındaki başka bir atölyeye geçmiştir.³⁰⁹ Savaş sonrası Paris'te bıraktığı sanat ortamı deşimiyet ve arkadaşlarının çoğunda hayatta değildir. (Ek-2. 2.) Lévy, döndükten sonra Derain, Braque gibi sanatçılarla Montparnasse'ta bir araya gelip eski günleri konuşmuştur, en çok görüştüğü arkadaşları Cassandra, Jacques Herold, Yves Bonnefoy, Raymond Mason, Patrick Waldeberg, Charles Estienne olmuştur.

Sanatçı, yeniden yaz aylarında Provence'a gitmeye başlamış, Aix'ehrinde Marcel Provence'tan iki yıllık bir atölyesini kiralamıştır.³¹⁰ Ev sahibinin Cezanne'nin atölyesini korumak yönündeki titizliği ve Léopold-Lévy'nin, Cezanne'nin

³⁰⁷ Bkz. (Belge no: 44)

³⁰⁸ Bkz. (Belge no: 46)

³⁰⁹ Bkz. (104) CAILLER; 10

³¹⁰ Bkz. (104) CAILLER; 10

çalı ma atmosferine bu kadar yakın olmaktan dolayı duydu u baskı sonrasında zaten çok kalabalıkla mı olan Aix'i terk etmi tir.³¹¹ Sanatçı ayrıca kı aylarında Honefleur ve Dieppe'de çalı mı , haftalık sanat dergisi Arts da yazıları yayınlanmı , gazeteler onunla Türk resmi hakkında röportajlar yapmı lardır.³¹²

Sanatçı, Paris'e döndükten sonra ilk retrospektif sergisini 1951'de, Wildenstein'in kullanıma açtı ı, Galerie des Beaux Arts'da gerçekleştirimi ve bu serginin önemli bir kısmını stanbul'da yaptı ı resimler olu turmu tur. Léopold-Lévy'nin Fransa'ya dönü ünü ilan eden bu sergi, Paris basını tarafından övgüyle kar ılanmı tir. (Belge no:40) Sergide hem 1937-1950 yılları arasında Türkiye'den yaptı ı çalı maları hem de daha eski döneme ait resimleri sergilenmi tir. 1899 tarihli "Kapı" adlı resmi de bazı gazetelerde non-figüratif resim e ilimleri dolayısıyla tartışma konusu olmu tur.³¹³ Lévy, 1954'te Galerie de l'Elysee, di eri 1956 yılında Dina Vierney'de iki ki isel sergi açmı tir.³¹⁴ 1954 yılında Paris Galérie de L'Elysee Sergisi için Waldemar Georges unları yazmı tir: "*Renkleri daha zengin, sa lam ve tınılı. Ça da sanatta nadir olan renklerin uyumunu ke federek renk yelpazesini geni letmi tir. arap kırmızısını, zeytin ye ilini veya koyu sarı (a ı boyası) kullanı ekli tamamıyla kendine özgüdür.*"³¹⁵

Yine bu dönemde, Guilde de la Gravure ondan gravür istemi ve baskısını gerçekleştirimi tir, di er bir gravürünü ise *Société des Peinters-graveurs Français*'e göndermi tir. ki kez Salon des Tuileries'de ve La Galerie Charpentier'de karma sergilere katılmı tir. Ayrıca eserleriyle "*Nature Morte*" ve "*Author de 1900*", "*Salon d'Octobre*" ve "*Salon du Desin et de la Peinture á Eau*"ya davet edilmi tir.³¹⁶

Sanatçı, 1959'da Londra'da Crane Kalman Gallery'de bir sergi açmı tir. 1962 yılında Paris'te Galerie Janine Hao'da Léopold-Lévy'nin sekseninci ya ı sergisi

³¹¹ Bkz. (104) CAILLER; 10

³¹² Bkz. (104) CAILLER; 11

³¹³ Bkz. (107) ANON M; 4

³¹⁴ Bkz. (104) CAILLER; 11

³¹⁵ Bkz. (107) ANON M; 4

³¹⁶ Bkz. (104) CAILLER; 10, 11. Ayrıca 1951 yılında Provence'tan yaptı ı bu gravürü bugün Tiraje Dikmen ar ivinde bulunmaktadır.

açılmış , sanatçının son yapıtlarından oluşmuş serginin önsözünü Yves Bonnefoy yazmıştır. Bonnefoy yazısında onun son dönem resimlerinin özünü ifade etmektedir:

*“Léopold-Lévy de, olanın görünüşünü sorguladıktan sonra, özü ortaya çıkarmasını bilen ressamdandır. Doğanın sesi ruhunda çoğalmış ve sonrasında o, evrenin bitkisel ruhuna biçim vermeye özenmiştir. Ama son yıllarının ifade ettiği yalnızca bir huzur değildir. Bu etobur denebilecek çiçeklerde ve açılarda zalim, iddetli, kara bir şeyler var ve işte buradadır, hayatın tüm bağı döndürücülüğü içindeki ikinci yüzü, varlığın dibindeki hiçlik, Léopold-Lévy’nin işine tanıklık etmeye giderken unutmak istemediği karanlık yamaç.”*³¹⁷

Aynı sergi ile ilgili olarak eleştirmen Terriade; “Léopold-Lévy’nin yaşamının son döneminde müthiş bir patlama... Tıpkı Bonnard’da ve Renoir’da olduğu gibi” diyecektir.³¹⁸ Son dönem çalışmaları için Waldeberg “gerçek bir mucize” ifadesini kullanarak bu resimlerin insan ruhundaki bütün duyarlılıkların yansıması olduğunu belirtmiştir.³¹⁹ Pierre Dubreuil, aynı resimleri hakkında Lévy’nin bütün tarzını aktardığını ve sanatçının içinde var olan dram, lirizm ve bilginin bu resimlere yansıdığını ifade etmektedir.³²⁰

Léopold-Lévy, 1964’te Paris’te Pierre Birtschansky Galerisi’nde sergi açmıştır. Uzun yaşamının bu son ürünleri basın ilgisini çekmiş ve oldukça beğeni toplamıştır. Sanatçı, ölmeden altı ay önce İstanbul’a gelmiş, Park Otel’de kalmış ve Karaköy’de eski öğrencilerinden bazılarının da yer aldığı bir toplantıya katılmış bu toplantıya Ruhi Su sazıyla eşlik etmiştir. (Ek-2. 3.) Sanatçı ile yapılan görüşmeler sonrasında *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanan yazıda Lévy yaşamı sanat kaygısı içinde olan Avrupa’dan Türkiye’ye ilk geldiğinde gerçek yaşam sanatı burada

³¹⁷ Yves BONNEFOY; “Léopold-Lévy”, sayfası belli değil, Tirajé Dikmen tarafından çevrilmiştir. Collège de France’da ders veren Bonnefoy’un bu metni, daha sonra Lévy’nin 1962 sergisinin kitapçığında, ayrıca *Sur un Sculpture et des peinters* (Plon 1989) adlı kitapçıkta küçük detaylarla yeniden yayınlanmıştır.

³¹⁸ Bkz. (104) CAILLER; 11, 12

³¹⁹ Bkz. (180) WALDEBERG; 70

³²⁰ Bkz. (120) DUBREUIL, sayfa no yok

buldu unu ve bunun hala geçerli bir kavram oldu unu öne sürmü ve Pop Art'dan örnek vermi tir:

“Amerika’daki Pop Art zihnidir, züpelik mahsülüdür. Memleketinizdeki Pop Art’ın kayna ı ise hayranlıktır, Anadolu’dan gelen ve belki hayatında ilk defa çatal, ka ık, bira barda ı vesaireyi stanbul’da gören köylü halkın hayranlı ı! Birahaneleri, lokantaları, dükkanları, tabak, ka ık, bira barda ı vesaire ile öyle güzel donatıyorlar ki!... Bir ka ık, bir bardak, herhangi bir e ya güzel ve muhte emdir. Yüzyılları a arak taptaze ruharıyla stanbul’a akın eden Türk köylüleri e yayı o taze ruhla görüyorlar. te Pop Art’ın hakikisi stanbul’dadır, deyi imin sebebi bu.”³²¹

Lévy devamında dünyanın hiçbir yerinde gecekonduların stanbul’dakinden daha güzel olmadı nı, stanbul gecekondularının manzarayı bozmayarak, tepeleri doldurdu unu ve ola anüstü bir biçimde manzarayı insanla tırdı nı öne sürmekte, yine stanbul kahvehanelerine olan hayranlı nı dile getirmektedir. (Belge no: 47)

Ölümünden biraz önce Léopold-Lévy’ye dönemin kültür bakanı Andre Malraux tarafından Légion d’Honneur’ün Officier ünvanı verilmi tir. Sanatçı 1966 yılının Aralık ayında Paris’te ölmü tür.³²² Ölümünün ardından 1967 Ocak ayında Akademi’de bir anma töreni ve sergi yapılmı , törende Cemal Tollu ve Fikret Adil, Lévy’nin sanatçı ki ili ini Türk ressamlarının yeti mesine katkılarını içeren konu malar yapmı lardır.³²³ Léopold-Lévy’nin Paris Ulusal Modern Sanat Müzesi, Paris Havre Müzesi, Limoges Müzesi, Aix-en-Provence Müzesi, MSGSÜ Devlet Resim Heykel Müzesi’nde resimleri (Tablo.3. 2.) bulunmaktadır. Ayrıca, A.B.D San Francisco Güzel Sanatlar Müzesi³²⁴, Brezilya, sveç, Almanya, Belçika, Türkiye³²⁵ ve Fransa’da birçok özel koleksiyonda resimleri yer almaktadır.³²⁶

³²¹ Bkz.(Belge no: 47)

³²² Bkz. (104) CAILLER; 12. Ayrıca, Bkz. (305), DEM R; **Güzel Sanatlar Akademisinde Yabancı Hocalar**, 117’de Sanatçının ölüm tarihini 1961 olarak belirtmi . Ayrıca internet sitesi wikipedia.org’da da 1961 tarihi verilmi tir..

³²³ ANON M; “Léopold-Lévy’yi Anma Sergisi”, 6

³²⁴ *Petite Fille Assise, Fontenay aux roses, Village de Poivres* adlı çalı maları bu koleksiyonda bulunmaktadır.

IV. LEOPOLD LÉVY ve ATÖLYES

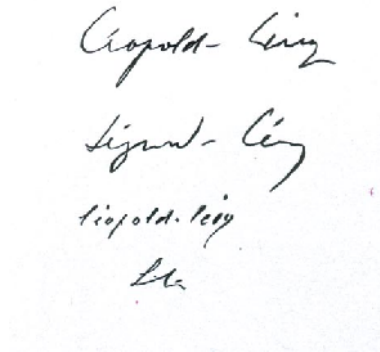
A. Léopold-Lévy'nin Sanatına Genel Bakış

1.Üslup Yaklaşımı

a.Çalışma Yöntemi ve Teknikleri

Léopold-Lévy'nin yaklaşık 1800 resim, 250 gravür, birçok desen ve suluboya ile birkaç duvar resmi vardır.³²⁷Türkiye'de olduğu yıllar boyunca yüzün üzerinde resim yaptığı öne sürülmektedir.³²⁸ Léopold-Lévy'nin resimleri çok büyük boyutlu değildir. Büyük boyutlu resimlerine örnek olarak *Boaziçi* resmi, Güney Fransa'dan yaptığı resmi ve 1934 yılında Normandiya Transatlantik'i'nin yemek salonu için yaptığı resmi verilebilir. (Ek-2.2)

Sanatçı resimlerini sanatının ilk dönemlerinde adının ve soyadının el yazısıyla yazılı bir biçimde, son dönem resimlerinde ise ad ve soyadının baş harflerinden oluşan L.L biçiminde imzalamıştır. (Ek-2.2.)

Resim 4. 1.

Léopold-Lévy'nin imzaları

³²⁵ Tiraje Dikmen, Cengiz Akıncı, Ferda Ba man, Fuat- Leyla Süren, Rasih Nuri leri koleksiyonlarında Lévy'ye ait eserler bulunmaktadır.

³²⁶ Bkz. (104) CAILLER; 13

³²⁷ Bkz. (104) CAILLER; 14

³²⁸ Bkz.(Belge no:47). Ayrıca, (Ek-2.8)

Léopold-Lévy manzaralarını gerçekle tirirken do adan direkt çalı ma yöntemini ye lemi tir. Özellikle de insanların yo un olmadı ı do a ile ba ba a olabilece i noktaları seçerek resimlerini gerçekle tirmi tir. övalesi ve di er resim malzemelerini alarak açık havada ve kimi zaman kızgın güne altında uyguladı ı bu çalı ma yöntemini stanbul manzaralarında da sürdürmü ve onun atölye dı ında çalı maya yönelik bu tavrı ö rencisi olan pek çok Türk ressamı üzerinde etkili olmu tur. Hakkı Anlı, Léopold- Lévy'nin bu tavrının yeti tirdi i pek çok genç ressam tarafından izlendi ini ve ö rencilerin ço u zaman onun pe ine giderek aynı yerlerden resim çalı tı ını belirtmi tir. (Ek-2.2) Sanatçının açık havadan çalı ması onun do a ile kurdu u dolaysız ili kinin bir sonucudur.

Resim 4.2.

Léopold- Lévy resim malzemeleri ile do ada

André Salmon onun çalı ma yöntemini öyle aktarmaktadır:

“Eskinin ressamı kendisine biraz, dara acı ve falakası ile kom u kasabanın insanlarına hizmet sunmaya giden bir cellât edası veren bir resim takımıyla çalı ırdı. Ancak, iyi i çıkartmak için de alet lazımdır... Ta ırken bö riünü acıtan malzeme kutusu ve övalesiyle ressam ancak güçsüz oldu u zaman, do a ona göze göz di e di vurdu u zaman gülünç duruma dü er... övalesini yere koyunca, ritüel ressam edasından geriye sadece

Merovenjen tarzda saçlar ile Asur tarzı sakal kalır. Ama bu ressam, Bonjour, Monsieur Courbet'deki Courbet'dir. Ne eksik ne fazla. Empresyonistlerin en büyükleri, en fazla saygı görenleri bile bu ondokuzuncu yüzyıl tipolojisini de i tirmek için pek fazla ey yapmaya giri memi tir."³²⁹

Resim 4. 3.

Léopold- Lévy açık havada resim çalıırken, Güney Fransa, 1954, Tiraje Dikmen Ar ivi

b.Desen Anlayı ı

Ele tirmen Terriade onun desenlerini ça mın en iyi desenleri ekinde yorumlamı tır³³⁰, Levy e itimci olarak da desene oldukça önem vermi tir. Ö rencisi olan Fethi Kayaalp'in sözleri sanatçının bu konu hakkında ne kadar titiz oldu unu açıklamaktadır. "*Levy desene çok önem verir. Bu dönemde çok güzel yorumlar çıktı. Onun yöntemi klasikti ama kuru bir akademizmden yana de ildi.*"³³¹

³²⁹ Bkz. (113) SALMON; 38

³³⁰ Bkz. (142), TERRIADE; 16

³³¹ Bkz. (Ek-2.7.)

Resim 4. 4.

Léopold- Lévy, *desen*, 1940

Sanatçının doğadan ve çevresinden yaptığı desenler sonucunda belli bir üsluba varacağına inandıran Lévy, konferanslarında ve yazılarında desenin ne olduğunu, nasıl olması gerektiği ve desen estetiği üzerine bazı açıklamalarda bulunmuştur. Léopold-Lévy'ye göre, desen öz ve biçimin ifadesi olduğuna göre mimariden hemen sonra gelen bir ifade biçimidir. Bu nedenle desen bütün gereksiz ayrıntılardan arındırılmış ve yalın olmalıdır:

“ Sanatın en büyük hasleti, öz ve aslın ifadesidir. Bu itibarla biz, plastik sanatları ve umumiyetle sanatları, metafizik manasında mimariye bağlı bilmekteyiz. Her sanatların, kuvvetlerini, kısmen olsun, ifade vasıtalarının sadeliğinden aldıklarını kabul edersek onu mülahazaya varırız. Desen, en asil tezahürleri zaviyesinden tetkik edildiği takdirde, mimariden hemen sonra gelen bir ifade tarzıdır. Bütün suni teferruatlardan tamamıyla sıyrılmış olan desen, bizi kendimizi ve öz benli imizi, her fedakârlıktan katlanarak bulmaya sevk eder. Tabii bu tedris planında, talebe tarafından derhal anlaşılabilir kadar sade ve kolay değildir. Fakat büyük prensipleri daima göz önünde tutarak ve kâh tabiatı, kâh eski ve modern büyük üstatların eserlerini göstererek onlarda bu endişelerin doğduğu insanı layan bir ruh hali oluşturmaya çalışılmaktadır. Genç sanatkar bizim prensiplerimize iman edince her şeyin- vücudun, bulutun veya çiçeğin-

mimarisini aramaya koyulur. Bu arayışta aynı zamanda bir seçme, lüzumsuzu atma ve daima aslı özünü arama, bulma kaygısı mündemiçtir. Böylece genç sanatkârı adım adım sanatın mukaddes maksadına doğru götürmekteyiz. O maksada varınca artık ermi sayılır ve ötesi Allahın izniyle kendisine aittir. ”³³²

Resim 4. 5.

Léopold- Lévy, desen, 1940

Levy'e göre desen bir ifade aracıdır, burada sanatçının seçiciliği büyük önem taşır.

“Umumiyetle sanıldığı gibi Desen, çizgiler, yani kontur, siyah, beyaz ve menazır vasıtasıyla hacimlerin ve kıymetlerin aynen taklidi demek de ildir. Bu saydıklarımız Desen'in ancak ifade vasıtalarıdır. Vasıtaları fakat sonuçları de ildir. Bir sanat eseri meydana getirmek için bir âlemin allahı olmaktır. Çünkü bu âlemi yaratmak gerekir. Bir e yayı tasvir etmek istediğimiz zaman, onun bize verdiği ahsi tesirden kurtulamayız. Demek ki burada bir tercüme mevzuubahistir. Bir tercüme ki, akıllıca yapılan her tercüme gibi, kelime be kelime yapılması lazımdır. Gördüümüz şeyi resimle ifade etmek, adeta bir becayi usulü tatbik etmektir. Ve bu usul her şeyden önce bir seçimi emreder. Seçim, bu tek kelime bütün sanatın izahıdır. Sanatkârın kıymet ölçüsü, seçimi kabiliyetinde ve seçimi kalitesindedir. Yine tedris metodumuza

³³² Bkz. (Belge no:30)

gelince o, talebede, bu seçi keyfiyetini daha asil, daha mümtaz, daha ince olarak tekâmül ettirmek maksadını güder.”³³³

Resim 4. 6.

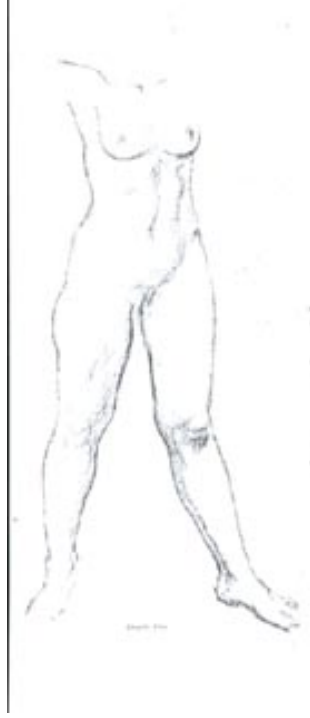
Léopold- Lévy, desen, 1940

Lévy'e göre desen uygulamasında el ve göz ili kisi önemlidir:

“Ba langıçta ö retilen desen, gözün ve elin do rulu unu, maharetini temin etme e matuftur. Göz ve el muvazi olarak tekemmül etmeli ve el hiçbir zaman ustalık bakımından, gözün tecrübesini a mamalıdır. Görünü te pek sade olan bu usul, bizce, bir sanatkârın meslek hayatına ikamet verecek bir cevher ta imaktadır. Çünkü gencin, daha ilk adımlarında, sanatın afeti telaki etti im lüzumsuz bir belagatinden, bir sahte çalakiden sakınmak imkânını bah eyler.”³³⁴

³³³ Bkz. (Belge no:30)

³³⁴ Bkz. (Belge no:30)

Resim 4. 7.

Léopold- Lévy, *desen*, 1940

E itimde füzen ve estampın desen üzerine yanılısama yapacak etkilerinden kaçınılmalıdır.

“Füzen ve ho gölgeler yaratan estampın sevimli ve yalancı cazibesini mümkün mertebe bertaraf etmek için desenlerin kalemle yapılmı olması arttır. Genç sanatkâr uzun müddet, gördü ü eyi mümkün mertebe sadakatle, fakat a k ve hisle ifade etme e çalı acaktır: Bu sabırlı ve titiz çalı ma bir gün talebeye, ancak ahsan ke fedildi i takdirde yemi veren a maz kanunları ö retecektir. Ve o zaman genç, kendi lisanını bulacak ve kendi hissine göre tabiatı yeniden halk edebilecektir.”³³⁵

³³⁵ Bkz. (Belge no:30)

Resim 4. 8.

Léopold- Lévy, *desen*, 1940

Bedri Rahmi, Lévy'nin Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki ilk dersinde öğrencinin desenine yapmış olduğu müdahaleyi aktarırken resmin kendisine de ilginç bir şekilde kartona vurduğunu böylece desenin üzerinde yer alan diğer katmanlarından resmi arındırarak yeniden resme müdahale ettiğini belirtmektedir. Bundan sonra sadece bir omuz yapmak için bile hocanın ne kadar dikkatli davrandığını belirterek onun daha ilk dersten el çabukluğunu da ilginç bir şekilde resim için çalışmak gerekliliğini ortaya koyduğunu anılarında ifade etmektedir.³³⁶

c. Gravür Tekniği

Sanatçı, yağlıboya'nın yanı sıra gravür tekniğinde pek çok eser vermiştir. Léopold-Lévy'nin 1909 yılında arkadaşları Eduard Kayser (1882- 1965) ve H.Vergé Sarrat (1814- 1875) ile birlikte, Jean François Millet (1814-1875)'nin torunu Heyman'dan, gravür sanatını öğrenmeye başlaması, sanatçı kimliğinde önemli bir gelişmedir. Sanatının başlangıç aşamasında öğrendiği ve uyguladığı bu teknik, belli

³³⁶ Bedri Rahmi EYÜBOĞLU; "Léopold Lévy Profesör", 3.

bir de i im ve geli im çizgisi izlemektedir. Sanatçının bu teknikte yaptığı pek çok eseri günümüze gelmiştir. Lévy, gravür sanatını bir makalesinde şöyle ifade etmektedir:

*“...Siyah ve beyazla hayatı ifadeye kalkınan gravür, gördüğünü tekrar halk ve esasını tesbit etmektedir. Bu esas tabiatın mimarisi, içyapısı ve ıktı. Demek ki en yüksek ifadeleri bakımından gravür, büyük sanatlar arasındadır... Gravürün, en yüksek ifadeleri bakımından nazarı itibara alınması lazım geldi ini ehemmiyetle kaydettim. Çünkü bu sanat, herhangi bir tarzdan ziyade, bin cambazlık, bin hileye fevkalade müsait bir i çilikle küçülme e, de i tirilme e, zehirlenme e müsait bulunmaktadır. Bu hilelerin tek maksadı seyirciyi, lüzumsuz, aldatıcı ve arlatan bir teknikle hayrete düürmektir...”*³³⁷

Léopold- Lévy'e göre gravür kolay bir i çilikle de i tirilebilir bir sanattır. Yazının devamında Lévy, 1912 yılında ya adını bir anısından yola çıkarak bu iddiasını örneklendirmiştir. Sanatçı, gravür ustaları tarafından kendisine tavsiye edilen, bakır levhalara yapılmı resimleri kâıda basmak konusunda uzman olan Mösyö Lefort'un Paris St-Jacques'teki atölyesine gitmiş ve Lefort, ona levhalarını ne ekilde basılmasını istedi ini sormuş, Lévy aslına en sadık kalınarak, kartvizit basar gibi uygulamasını söyledi inde kabul edip birkaç prova taslak basmış ancak yine de Lévy'nin levhalarını de i tirmek üzere şöyle demiştir:

*“Delikanlı, benim gibi bir matbaacının siz de erde bir sanatkârın levhalarında bulabilece i membarları, imkânları herhalde kavrayamıyorsunuz. Bilhassa u büyük levhanızı, gö e birkaç bulut ilave ederek, atı biraz ön plana, arabayı biraz arka plana bırakarak, nihayet ufuk hattını daha geriye itmek için çıplak olan u kenara bir koyuluk vererek hakiki bir aheser yapabilirim.”*³³⁸

Bu olay üzerine atölyeyi terk eden Lévy bir daha burasıyla çalışmamıştır ve yazının devamında sanatta mucizeler yaratan, akisler bulutlar ve havalar icat eden

³³⁷ Bkz. (Belge no: 28)

³³⁸ Bkz. (Belge no: 28)

Lefort'u ' ifa verdikleri kadar öldürebilen bazı zehirler gibi' i çilik bakımından kötü idrakin bir temsilcisi olarak göstermi tir.³³⁹

Léopold-Lévy gravürlerini daha çok kuru uç³⁴⁰ olarak bilinen bir teknikle gerçekle tirmi tir. Necmi Sönmez sanatçının gravürlerini dönemlere ayırarak incelemektedir. Ona göre 1909-1914 arası gravürlerinde çizgiye dayalı form, üç boyutlu mekân arayışı ve kütesellik görülür.³⁴¹Bu dönem gravürlerinde Paris sokakları gibi kent görünümünün yanı sıra Paris yakınlarından gerçekle tirdi i manzaralarda konu olarak mimari ve do a ili kisi önem kazanmı tır.

Resim 4. 9.

Léopold-Lévy, *Poivres Kilisesi (Eglise de Poivres)*, 1912, Gravür, 10,5x18,5 Tiraje Dikmen koleksiyonu

1920-24 yılları arasındaki *Güney Fransa* (1921), *Fransa'da Bir ato*(1920), *Igni'de Kaynak* (1922) isimli manzara gibi gravürlerinde ise bir gerçekçilik sorunu vardır. Sanatçı do aya ili kin elemanları stilize etmi , do a görünümünde Cezanne'in üç boyutluluk anlayışına yakla mı tır. Ancak, e zamanlı olarak gerçekle tirdi i *Oturan Küçük Kız* ve *Louise* gibi portrelerinde gerçekçi tarzda çalı mı tır.³⁴² 1924-35 yıllarına ait 'Güney Fransa' manzaraları tema itibarıyla basit,

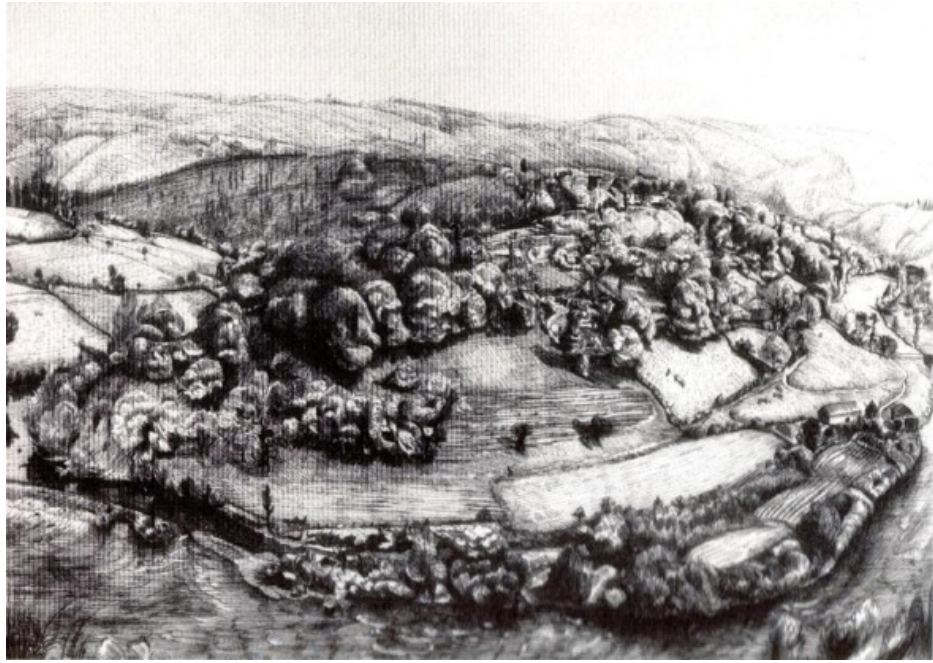
³³⁹ Bkz. (Belge no: 28)

³⁴⁰ Pierre Dubreuil sanatçının gravür tekni inde yaptığı eserleri için bunların küçük formatta bakır levhalar üzerine sivri uçla yapıldıklarından ve bazen beyaz bo lukların bir ka itla hassas bir biçimde yapılmı gri tonlarla bezendi inden ve sanatçının bütün gravürlerinde aynı ustalığı n hâkim oldu undan söz etmektedir. Bkz. (120) DUBREUIL, sayfa no yok

³⁴¹ Necmi Sönmez; "Ça da Türk Resmine Yön Veren Bir Usta Léopold Lévy'nin Gravürleri", 36

³⁴² "A.g.m." 37

ele alını mantı ıyla yalındırlar. Bu gravürlerde, kompozisyon kurgusunun serbestle erek, resimsel elemanlar mümkün oldu unca aza indirgenmi tir. Bu resimlerde ‘gerçekçilik izlenimini veren soyutlama’ olarak de erlendirilebilecek olan Léopold Lévy esteti inin vardı ı en üst noktadır ve bu soyutlama *Manzara* (1930) ve *A açlı Yol*(1934) isimli gravürlerde belirgin bir biçimde kar ımıza çıkmaktadır.³⁴³

Resim 4.10.

Léopold- Lévy, *Combarn Coreze*, 1920, Tiraje Dikmen koleksiyonu

³⁴³ “A.g.m.” 38

Resim 4.11.

Léopold- Lévy, *Courcelles sur Warne*, 1925, 14x22,5, Tiraje Dikmen koleksiyonu

Resim 4.12.

Léopold- Lévy *Paris'te Montsouris Parkı* (Parc Montsouris), 1934. (13x19) Tiraje Dikmen koleksiyonu

Léopold- Lévy'nin İstanbul'dan yaptığı bir tane gravürü bulunmaktadır. Gravür, 1948 tarihlidir. Sanatçının Akademi'deki odasından yaptığı Dolmabahçe, rıhtımdaki yelkenliler ve yine rıhtımda yer alan irili ufaklı marangoz atölyelerinden oluşan bir kompozisyonudur. Bu gravür, Ankara Devlet Opera ve Balesi'nin açılışında davetlilere dağıtılmak üzere sanatçıya sipariş edilmiş ve 100 adet basılmıştır.

Resim 4. 13.

Léopold- Lévy, *Boaziçi*, 1948, metal baskı, 44x59,5, stanbul Resim Heykel Müzesi koleksiyonu

Sanatçının gravürleri ile resimlediği tek kitap örneği olan *Lucrece*, A.Ernout tarafından Fransızca'ya çevrilen Lucretius'un *De Rerum Naturası*'nın 5. Kitabıdır. 1934 yılında 'Nouvel Essar'tarafından yayına hazırlanmış ve Ganin tarafından numaralandırılmış olan kitaptan 99 adet basılmıştır. Bu kitapta sanatçının 41 tane gravürü yer almaktadır.(Ek-2.1)

d. Renk Anlayışı ve Yaşlıboya Tekniği

1920'li yılların başında Léopold- Lévy'nin resimleri renkçi ve serbest bir tutumla gerçekleştirilmiştir. Fovistlere en yakın olduğu bu dönemin sonrasında sanatçının renk kullanımı daha sınırlıdır. Genellikle nötr renklerle çalışmış, siyah ve grinin etkileri tuvalinde belirginlik kazanmıştır. 1920'li yılların ortasından itibaren gelişen renk anlayışını ise Terriade'nun ekilde ifade etmiştir:

“Onun pembe ve boz renklerinin çekine çekine ısıttığı tuvallarına daima griyle katkıyla bir atmosfer egemendir. O, soğukluklu hâkim olduğu ve tam kararında zıtlıklar vasıtasıyla hayret verici çeşitlilikte ve sabit

*titre imlikte renkli planlar yapar. Merak uyandırıcı ve ritmik bir ekilde da ılım gösteren beyazlı ı ık etkileri, yer de i tiren do aya özgün nitelikte yeni bir hayat katarak Akdeniz peyzajına yeni çizgiler neredeyse kutupsal ı ıklar kazandırır. Bu neredeyse kara, kur uni gökyüzü bize eyyamı buhur (Temmuz sonu A ustos ba ının çok sıcak günleri) zamanının ve yansımanın mermer kadar bembeyaz hale getirdi i toprakla temas eden gökyüzünün tüm sertli ini tüm a ırlı ını yansıtmıyor mu?*³⁴⁴

“Do a renkten arınabilseydi, asıl plastik kanunlarını belki daha etkili bir biçimde bize gösterirdi” diyen Lévy, rengin bize etki eden aynı zamanda a ırtan bir allık oldu unu ve resim sanatının yalnızca renk problemini göz önüne almak durumunda kalmı olsaydı, ikinci derece bir sanat olaca ını ifade etmi tir.³⁴⁵ Sanatçının renk anlayı ı ve ya lıboya resim tekni i ile ilgili olarak çalı ma yöntemine tanık olan ö rencilerinden Ferruh Ba a a ’nın da gözlemleri öyledir:

*“Renkleri biraz abartılı gibiydi ama çok transparan ve çok siyah beyaz kontrastları vardı. Levy yaptı ı resimlerde ba ka ressamlar gibi ya kullanmaz benzin kullanırdı, boyayı eritmek için o da boyayı, boyanın ya ını tamamen yok ediyor ve resme transparanlık yapıyordu. Resim bir veya iki ay kurduktan sonra üst üste vernik çekiyordu, böyle cam gibi. Renkli vernik, çok effaf ve renkli oluyordu resimleri.”*³⁴⁶

Fethi Kayaalp onun resimde de i ik bir teknik kullandı ını aktarmaktadır: “Léopold-Lévy renk bakımından nötr renklerle palete ba latırdı. Uçucu solvenle çalı ırdı. Çok mat çalı ır ve tuvale çok az boya yüklerdi. Daha sonra resme vernik sürüp, küvete koyup süzdürürdü. Çok transparan de erler ortaya çıkardı.”³⁴⁷

Resim tekni i ile ilgili olarak Tiraje Dikmen onun bu türden çalı malarının belki birkaç farklı deneme oldu unu sanatçının birkaç resmi di nda terebentin

³⁴⁴ Bkz. (142), TERRIADE; 15

³⁴⁵ Bkz. (Belge no: 28)

³⁴⁶ Bkz. (Ek-2.4.)

³⁴⁷ Bkz. (Ek-2.7.)

kullanarak çalı tı nı ifade etmi tir. (Ek-2. 1) Sanatçının Paris'e döndükten sonraki yapıtlarında yeni bir renk ve biçim anlayı na yöneldi i görölmektedir. Özellikle son dönem resimlerinde canlı renklerin hâkimiyeti söz konusudur. Tuvalinde sanatının ba ndan beri severek kullandı ı siyah renk bu canlı renkleri daha da belirginle tiren bir unsurdur.

2.Konu Yakla ımı

Kendisi ile yapılan ankette konularını nasıl seçti i sorusuna verdi i yanıt udur: “Ben mi mevzuları seçiyorum, yoksa mevzular mı beni seçiyorlar bilmiyorum; ben ancak, dedelerimizin “ilham” dedikleri eye kendimi bırakıyorum.”³⁴⁸

a. Portreleri

Léopold-Lévy'nin sanatında portre hemen her döneminde ele aldı ı bir konu olmu tur. Sayıca manzaralar kadar çok olmasa da, bu portrelerde sanatçı yakın çevresini, dost ve arkadaş larını model almı tır. Lévy'nin 1920'li yıllarda yaptı ı iki tane otoportresi vardır.³⁴⁹

Resim 4. 14.

Léopold- Lévy, *Otoportre*, 1926

³⁴⁸ Bkz. (Belge no: 38)

³⁴⁹ Bkz. (113), SALMON; kitabın sayfa no'suz katalog bölümü

Resim 4.15.

Léopold- Lévy, *Otoportre*, 1929

İlk dönem portrelerinden en önemlisi olan *Oturun Kadın (La Femme Assise)* gerçekçi bir anlayışta yapılmıştır, aynı zamanda sanatçının büyük boyutlu resimlerine de örnek olmaktadır. Bu portrede de çizgisellik hâkimdir, desen güçlü bir unsur olarak karşımıza çıkar. André Salmon, sanatçının portrelerini psikolojik portreler olarak nitelendirmiştir:

“Zeka gibi çevik arabeski kadın portreleri, sanatçımızın bir portresi ve E. Terriade kritiğinin o çok güçlü ve çok esnek son portresinin habercisi, o denli ince gri hatları nedeniyle ılık veren şu M.F. portresi bunlar kendilerinden çok ders alınacak ve alınacak bir ders de ikiz güç olarak ağırlı cüretkar zenginliklere de değer olan birinci sınıf, yüksek derecede Fransız tarzı eserlerdir.”³⁵⁰

³⁵⁰ Bkz. (113), SALMON; 37

Resim 4.16.

Léopold- Lévy, *Oturan Kadın (La Femme Asise)*, 1916, 73x92cm

Resim 4.17.

Léopold- Lévy, *Portre, (Sanatçının Annesinin Portresi)*, 1922

1920'li yılların başlarında gerçekleştirdiği portrelerinde çizgiselliğin daha ikinci planda kaldığı ve klasik anlayışın dışında çalıştığı görülmektedir. Kütleli belirginleştiren konturlarla figürde plastik etkinin yoğunlaştığı gözlemlenmektedir. Gerek figür gerek onun fonunda güçlü ve dinamik aynı zamanda rahat fırça vuru ları portrelerde ifadeyi arttıran unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

Terriade sanatçının portrelerine ilişkin de erlendirmesi öyledir:
“Burada, bir banın organik yapısıyla ilgili olmayan ve onun görünümünde erine yönelik olmayan her ayrıntı bertaraf edilmiştir. Sadece biçimsel bir ifade arayışına karşılık veren geniş planlar korunmuştur... tersine soğuk ıktır kütleleri hafifletmiş ve göreceli konturları vurgulamış olsun, hacimler burada da daha güzel bir dolaşık kazanmaktan geri kalmaz ve ini bilen her fırçanın en sakince en alıncı yüzlere bile ruh katabilmesi ne müthiş bir harikalıktır.”³⁵¹

Resim 4.18.

Léopold-Lévy, *Portre*, 1925

³⁵¹ Bkz. (142), TERRIADE; 15

Resim 4.19

Léopold- Lévy, *Portre*, 1929

Resim 4.20.

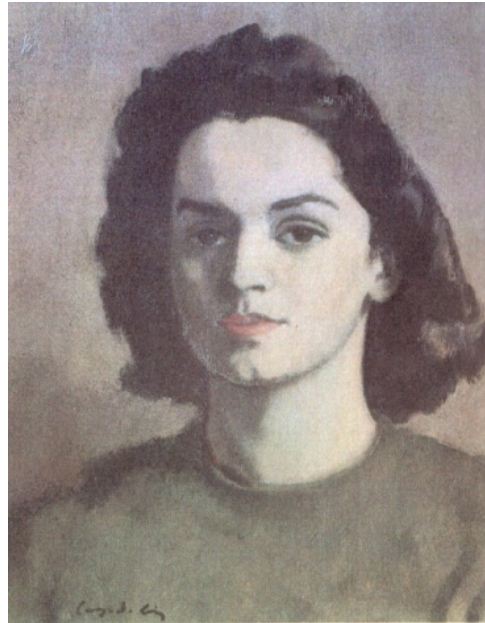
Léopold- Lévy, *Portrait de M. Terriade*, 1929

Resim 4. 21.

Léopold- Lévy, *Portre*, 1930?, TÜY

1930'lu yıllarda Lévy, daha yalın ve anıtsal biçimlere yönelmi , bu belirgin bir özellik olarak portrelerinde de hâkim olmu tur. Sanatçının Türkiye'de yaptığı 1 portrelerine *Leyla Süren Portresi*, *ekip Tunç Portresi* ve *Tiraje Dikmen Portresi* örnek gösterilebilir.

Resim 4. 22.

Léopold- Lévy, *Leyla Süren Portresi*, TÜY, 41x36, Leyla Süren Koleksiyonu

Tiraje Dikmen Portresi, Lévy'nin sanatının yalın anıtsal üslubunun geli mi bir örne idir. Bu dönem portrelerinde koyu renk fon, figürü öne çıkaran en önemli ö edir.

Resim 4. 23.

Léopold- Lévy, *Tiraje Dikmen Portresi (Portrait de Tiraje)*, 1947, (33x41cm)

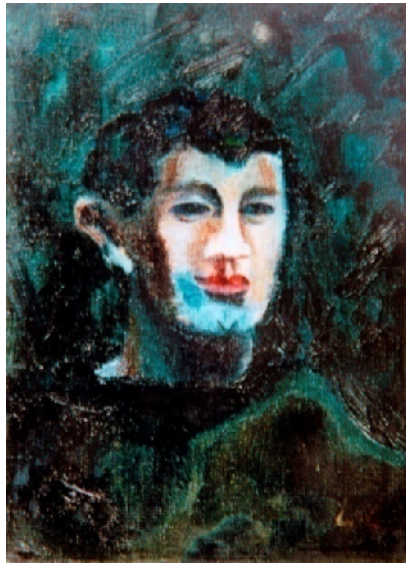
Lévy'nin sanat anlayı ndaki en sıra dı ı örnek olarak Tiraje Dikmen'in 1959 tarihli bir ba ka portresidir. Portre, Afrika masklarını anımsatan bir biçimde deforme edilmi , geometrik biçimlenme görülmü tür. Bu portrede sanatçının anlayı olarak kübist bir tavır sergiledi i açık bir biçimde gözlenebilmektedir.

Resim 4. 24.

Léopold- Lévy, *Tiraje Dikmen Portresi (Portrait de Tiraje)*, 1959, (32x60cm)

Sanatçının son dönem resimlerinde biçim deformasyonları yo unla maktadır. Tekrardan renkle yaratılan hacimler ve serbest ve hareketli fırça darbeleri görölmektedir.

Resim 4. 25.

Léopold- Lévy, *Portre*, 1950 sonrası

b. Manzaraları

Léopold- Lévy'nin sanatının ilk dönemlerinde Güney Fransa'yı keşfetmesiyle birlikte doğanın sanatında belirgin bir konu olarak karşımıza çıkmıştır. Lévy'nin zamanla doğaya karşı geliştirdiği tutkusu, sanatçının manzara resmi üzerinde yoğunlaşmasını sağlamıştır. Sanatçı manzaralarını gravür ya da yağlıboya tekniğinde yapmıştır. Doğadan direkt çalışmamıştır. Onun doğayla bütünleşmesini ve doğayı ifade etme biçimini André Salmon, Lévy'den önceki bazı ressamların tavrıyla ilişkilendirmiştir:

“Léopold-Lévy bir centilmen olarak mevcudiyetlikleri ortaya koyar ancak bunda geciktirme yapmaz. Onunla hiçbir şey saçma sapan veya önemsiz değildir. Eğer doğanın karısına her defasında resmin tastamam problemini koymanın önemli olduğunu düşünüyorsa ona bu inancı veren, sadece bu açıklamayı yapmış olmaktan geri kalmış olan o Renoir öncesi büyük peyzaj ressamının yani Watteau'nun tavrıdır... Renoir'a ait bir doğa, Watteau'ya ait bir doğa yoktur. Barbizon doğası ya da Corot doğası yoktur. Derain doğası bir efsanedir, Léopold-Lévy doğası da öyledir.”³⁵²

Cemal Tollu'da André Derain'in sanatını konu alan yazısında çıkış noktası olarak hem Lévy'nin hem de Derain'in Corot'nun sanatından etkilendiklerini belirtmiştir.³⁵³ Sanatçının Türkiye'deki ilk sergisi üzerine Peyami Safa'nın yorumunda Lévy'nin resimlerindeki doğa Cezanne'in resimlerindeki doğayla ilişkilendirilmiştir:

“...Léopold-Lévy'yi her şeyden evvel tabiatla, bilhassa ağaçlar ve bir çok nebatlarla uzun uzun mahrem konuşmuş, tabiatla dost olmuş bir sanatkâr diye tanımalıyız. Yağlıboya resimlerinde olduğu kadar desenlerinde, gravürlerinde, üstüne yıllarca eğildiği, realist bir dikkatle çalıştığı, fakat Rousseau'yu andıran romantik bir ağaçla sevilmiş, yapmacıksız ve çok samimi bir tabiat var... Zamanının kötü anarşisinden kaçmak isteyen

³⁵² Bkz. (113), SALMON; 40

³⁵³ Bkz. (163) TOLLU; 2

sanatkar, her türlü cereyanın müdahalesini kendisini kurtarmak ve bulmak için, tıpkı Cezanne gibi, Aix'in derin tabiatına sınınmıdır. Yalnız Cezanne gibi değil, tabiat kadar eski ve tabiat kadar taze olabilmenin sırrını aramı sanatkâr gibi."³⁵⁴

Nurullah Berk, Lévy'nin sanatını anlatırken onu daha çok bir manzara ressamı olarak tanımlamakta ve en başarılı resimlerinin Fransa'nın güneyinden gerçekleştirdikleri olduğunu belirtmektedir.³⁵⁵

*"Özellikle güneşin kavurduğu çamları, zeytinlikleri, kırmızı toprakları tatlı, ehvetli fırça vurularıyla güzel canlandırır. "Kompozisyon" dediğimiz düzenlemelerle, yani çok figürlü, büyük çapta yapılara pek yanaşmıyordu. Ya tabiat görüntüsü, ya portre, natüremort, asıl başlıca türdeydi. Marcel Sauvage'ın dediği gibi Lévy bir laboratuvar adamı değildi. Hayatla ilgiliydi. Övalesini güneyin görünümünün içine diker ve kırları, ağaçları, çiçekleri o kendine has Prusya mavisi göklerinin altına sererdi."*³⁵⁶

Sanatçının manzaralarının gelişimi gravürlerinden izlenebilmektedir. Sanatının ilk dönemlerinde doğanın içinde mimari unsurlar, saman yığınları gibi kütleler belirgin bir biçimde ele alınmaktadırlar. Bu manzaralar, güçlü bir desen anlayışının ürünüdürler.

Sanatının dönüm noktası olarak kabul edilen Fransa'nın güneyinden gerçekleştirdiği manzaralarında kompozisyonun içinde insan ya da mimari unsurları belli belirsiz yer almaktadır. Bu manzaralar daha çok, doğanın kendi parçası olan ağaçlar, yollar, vs.'nin yer verildiği uçsuz bucaksız kır görünümüleriyle Aix-en-Provence bölgesi manzaralarıdır. Sanatçının manzaraları için seçtiği bölge ve yerleşim kalabalıkla birlikte sürekli değişimlidir. (Cassis, La Ciotat, Dieppe vs)

³⁵⁴ Bkz. (Belge no: 23)

³⁵⁵ Bkz. (178), BERK, 109,110

³⁵⁶ Bkz. (178), BERK, 109,110

Uçsuz bucaksız doğa görünümlerini yansıttığı bu türden manzaralarının yanı sıra *Cassis'te Bayram ve Dippe Limanı, Rıhtım* gibi resimleri günlük yaşamın da konu edildiği örneklerdir. Sanatında Cezanne'ın biçimselliğinden esinlenen gerçekçi ve yalın ifade Lévy'nin İstanbul döneminde de sürmü tür. İstanbul manzaralarında Edirnekapı çevresinden ya da Boğaz'ın yapılaşmamış bölgelerinden ya da Haliç, Kabataş gibi kent dokusunun hissedildiği yerlerden çalımları vardır. Pendik'te kır kahvesi ise bir iç mekân resmi olması ile konusu bakımından Lévy'nin sanatında da en değerli örneklerden biridir. Sanatçı manzaralarını çoğunlukla alabildiğine geniş bir açıyla tuvaline yansıtmıştır.

Léopold- Lévy'nin son dönem resimleri de onun sanatında başından beri var olan doğa ile insanın bir yorumudurlar. Bütün sanatsal birikiminin ürünü olan bu resimler geçmiş dönemlerinden kopuk ama dününsel anlamda ve teknik olarak geçmiş ile bağlantılıdır, aynı zamanda yeni bir dönemin de başlangıcıdır. Bu doğa görünümlerinde iddetteli biçimsel deformasyonlar görülmektedir. Kompozisyonu oluşturan bütün elemanlar varlık ve yokluk arasında iç içe geçmiş bir biçimde neredeyse soyut bir yorumla verilmiştir. Renk ifadeyi arttıran en çarpıcı unsur olarak dikkat çeker. Kırmızı, sarı, yeşil ve mavi tonları siyahın vurgusuyla netleştirilmiştir. Önce doğaya has biçimlerin çokluğuyla deformasyonu ile başlayan değişim, tamamen rengin hâkimiyeti ve soyut bir yorumla sonuçlanmıştır.

Resim 4. 26.

Léopold- Lévy, *Brötanya Balıkçılar, Bretagne, Pecheurs, Gravür, 1914*

Resim 4. 27.

Léopold- Lévy, *Casis'te Bayram, (Bal a Cassis)* 1921, TÜY

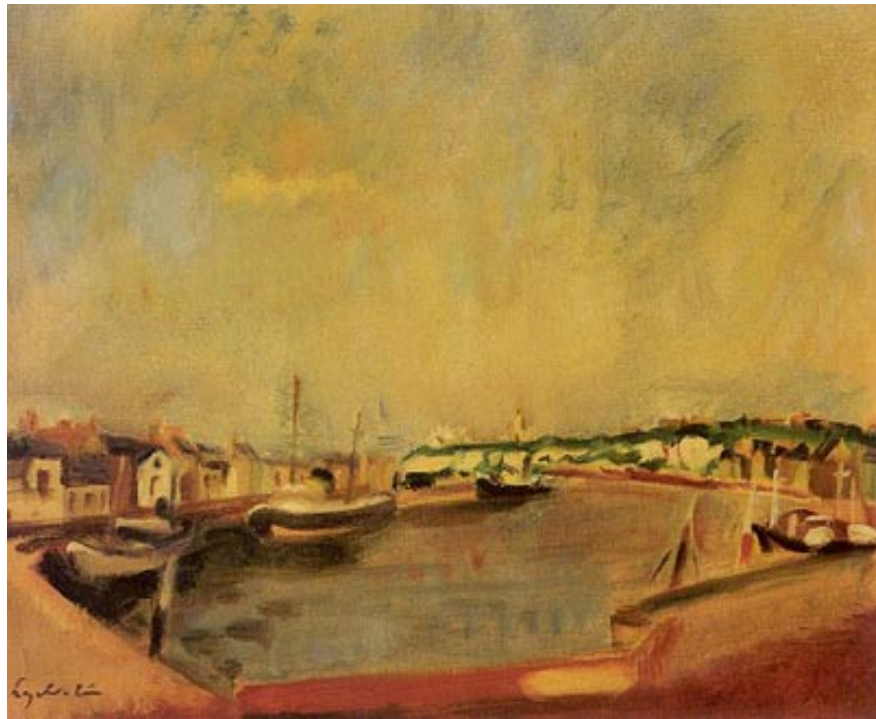
Resim 4.28.

Léopold- Lévy, *Manzara*, 1920 li yıllar? (Resim sanatçının 1938 tarihli Akademi sergisinde yer almı tır.)

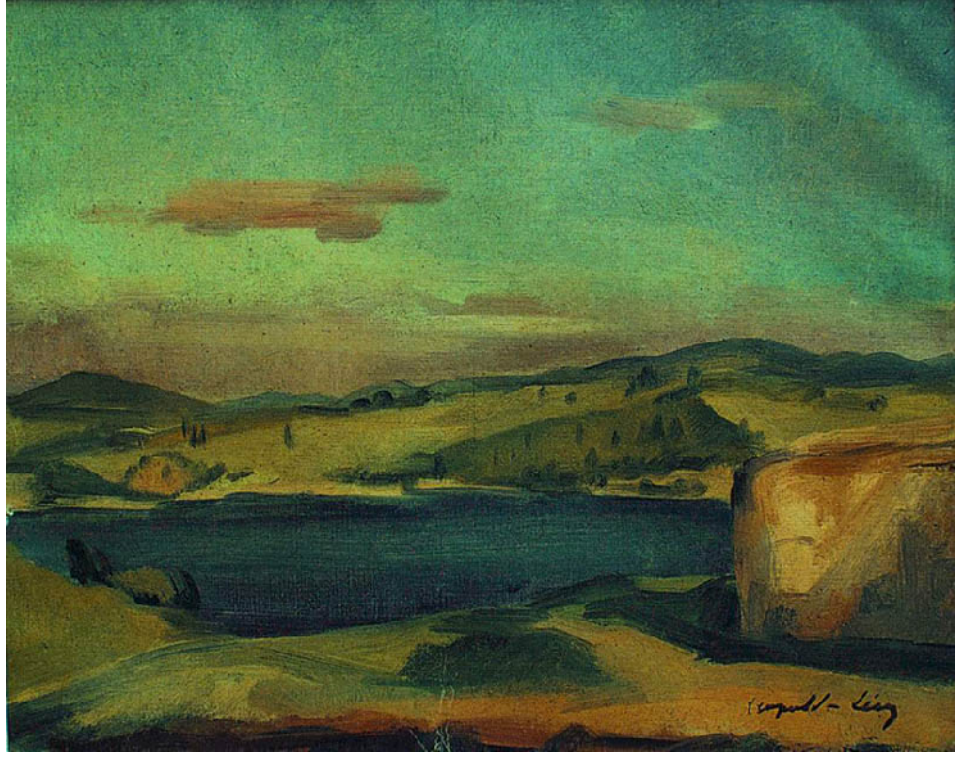
Resim 4. 29.

Léopold- Lévy, *Rıhtım*, MÜY, 27x35, stanbul Resim Heykel Müzesi Koleksiyonu

Resim 4.30.

Léopold- Lévy, *Dieppe Limanı*, TÜY, 33x41

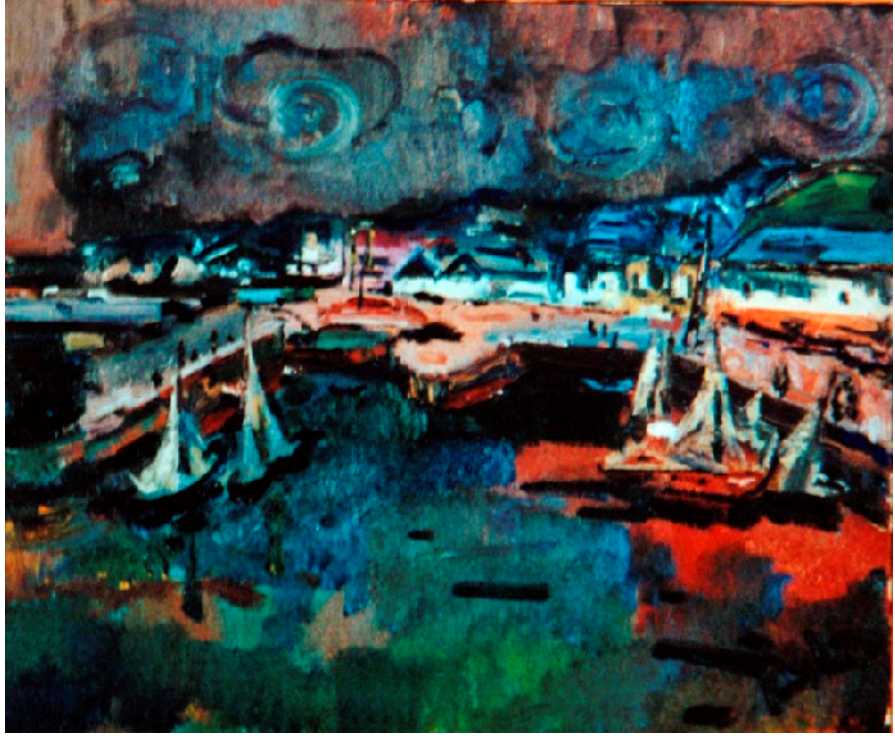
Resim 4. 31.

Léopold-Lévy, *Manzara Bo aziçi'nden*, TÛY, 33x41cm, 1944? RHM Koleksiyonu

Resim 4. 32.

Léopold-Lévy, *Haliç'ten (La Corne d'Or)*, 1939, (41x27cm)

Resim 4. 33.

Léopold-Lévy, *Dieppe Limani*, TÜY, 1950 sonrası

Resim 4. 34.

Léopold-Lévy, *Manzara*, TÜY, 1950 sonrası

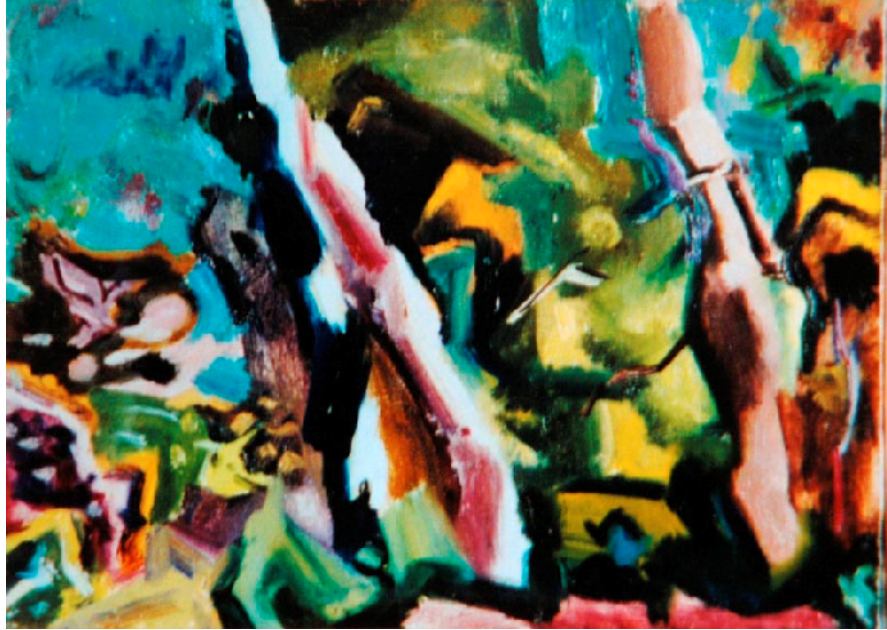
Resim 4. 35.

Léopold-Lévy, *Manzara*, TÜY, 1950 sonrası

Resim 4. 36.

Léopold-Lévy, *Manzara*, TÜY, 1950 sonrası

Resim 4. 37.

Léopold-Lévy, *Manzara*, TÜY, 1950 sonrası

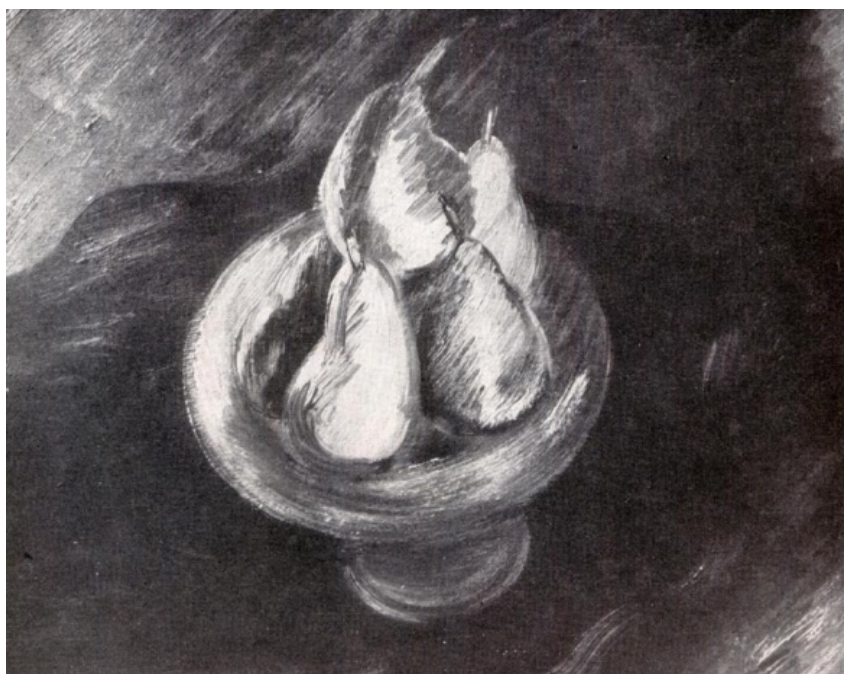
c. Natürmortları

Sanatçının bu türde de çok sayıda resmi günümüze ulaşmıştır. Natürmortları; vazoda çiçek demetleri kompozisyonları ve meyveli kompozisyonlar olarak gruplandırılabilir. Sanatçının kompozisyonuna bakıldığında, dörtte üç üstten ya da tamamen yukarıdan olabilmektedir. Resimlerde natürmortun parçası olan doğaya özgü elemanlar, ışık gölge ve renklerle canlı bir varlık olarak belirginleşmektedir. Planlar karanlık, aydınlık ve karanlık vurguları ile belirlenirken, son dönem resimlerinde bütün düzlemlerin ve biçimlerin renk ile bir bütün olarak ele alınması natürmortlarında da görülen bir özelliktir.

Resim 4. 38.

Léopold- Lévy, *Natürmort*, TÜY, 1926

Resim 4. 39.

Léopold- Lévy, *Natürmort*, TÜY, 1928

Resim 4. 40.

Léopold- Lévy, *Natürmort*, TŪY, 1929

Resim 4. 41.

Léopold- Lévy, *Natürmort*, TŪY, 1929

Resim 4.42.

Léopold- Lévy, *Natüermort*, TÜY, 1930 lu yıllar?

Resim 4. 43.

Léopold- Lévy, *Natüermort*, TÜY, 30x40, Salah Cimcoz Koleksiyonu

Resim 4. 44.

Léopold- Lévy, *Natüermort*, TÜY, 1950 sonrası, Tiraje Dikmen Koleksiyonu

Resim 4.45.

Léopold- Lévy, *Natüermort*, TÜY, 1960 sonrası

Resim 4. 46.

Léopold- Lévy, *Natüermort*, TÜY, 1960 sonrası

Resim 4.47.

Léopold- Lévy, *Natüermort*, TÜY, 1960 sonrası

Resim 4. 48.

Léopold- Lévy, *Natüermort*, TÜY, 1960 sonrası

B. Léopold-Lévy'nin Atölyesi, E itimi ve Türk Resmine Etkisi

1.Léopold-Lévy'nin Atölyesi ve Türk Resmine Etkisi

Léopold-Lévy Güzel Sanatlar Akademisi'ne ilk atandı nda resim bölüm bakanı olarak idari görev yapacak, litografi atölyesini kuracak, resim atölyesini yürütecek ve bunları gerçekleştiren asistanı olarak tayin edilen ressamlar kendisine yardımcı olacaklardı. Léopold-Lévy'nin ilk yardımcılarından Zeki Kocamemi, daha önce Akademi kadrosunda olduğu halde Resim Bölümüne görevlendirilmesi Lévy ile birlikte Resim Bölümüne görevlendirilmesi, Cemal Tollu 25 Ocak 1937, Bedri Rahmi Eyübo lu 23 Mart 1937'de Lévy'nin yardımcılığı görevlerine atanmışlardır. Daha sonra 1 Kasım 1937'de Sabri Berkel Resim Bölümü Gravür öğretmenliğine, 1 Aralık 1937'de Zeki Faik Özer Akademi Resim Bölümü Fotoğraf Atölyesi Öğretmenliğine, Nurullah Berk 1939 yılında Akademi Resim

Bölümü ö retmenli ine atanmı lardır.³⁵⁷ Nazmi Ziya'nın ölümünden sonra Seyfi Toray ve efik Bursalı ve Çallı'nın asistanı olarak da Ali Çelebi'nin alınması ile birlikte Resim Bölümünde önemli bir yapılanma sa lanmı tır. Resim atölyelerinde yardımcı olarak görevlendirilen asistanlarının ço u Fransızca bildi i için Lévy ve ö renciler arasında ileti imin sa lanmasına katkı sa lamı lardır. Yardımcılar arasında ya olarak hepsinden büyük olan Cemal Tollu, mevzuata yakın oldu u ve idari i leri iyi yapabildi i için Lévy'nin ba asistanı gibi çalı mı , daha sonra da bölüm ba kanı olmu tur. (Ek-2. 7.)

Resim.4.49.

Güzel Sanatlar Akademisi'nde Lévy'nin asistanlarından bazıları ve arkada ları³⁵⁸

³⁵⁷ A. ÇOKER; Cemal Tollu, 92

³⁵⁸ A.g.k., 202 A. Çoker, Cemal Tollu, 202'de gösterilen resim sözü geçen Hocalar Atölyesinden olabilir. Kaynakta resmin 1940'ın ilk yarısına ait olaca ı öne sürülerek, GSA'nde daha sonra atölye sahibi olacak sanatçılar ve arkada ları ifadesi kullanılmı ve resimdekiler tanıtılmı tır. Ön plan solda Ali Çelebi, Hayati Görkey, Model ve Sabri Berkel, arka planda soldan Seyfi Toray, Kemal Zeren, Zeki Faik zer, Halil Dikmen, Nusret Suman, Cevat Dereli, İhami Demirci ve Cemal Tollu isimleri Akademi'de görevleri ile anıtılmı tır.

Resim. 4. 50

Cemal Tollu, *İlgün Aacı*, 1938, TÜY, 45,5x65cm, Özel koleksiyon

Resim. 4. 51

Cemal Tollu, *Peyzaj*, 1946, Kont. Üz. Y b, 24x32,5cm, RHM Koleksiyonu

Atölyelerde her gün sabah 10'da başlayan çalı malarda Lévy ve asistanları bir arada hareket etmekte ve asistanlar da her gün resim çalı maktadırlar.³⁵⁹ Bedri Rahmi Eyübo lu bir yazısında ressamların düzenli olarak her gün resim yapmalarını sağlayacak en uygun ortamın Güzel Sanatlar Akademisi olduğunu belirterek, günde iki saatini resme veren sanatçılar arasında Akademi'nin hocaları ve asistanlarını sıralamı tır.³⁶⁰ Fethi Kayaalp Lévy'nin atölyesi ile aynı katta bir Hocalar Atölyesi'nden söz etmektedir, olasılıkla bu atölyede hocalar her gün düzenli olarak resim çalı maktadırlar.³⁶¹ Lévy'nin de atölyesinde resim çalı mayı sürdürdü ü ve çalı kanlı ı ile bir örnek oldu unu Kerim Silivri'li aktarmı tır.³⁶²

Resim. 4.52

Bedri Rahmi Eyübo lu; *Kahve, TÜY*, 38,5x45,5cm, RHM Koleksiyonu

Güzel Sanatlar Akademisi'nde Lévy'nin yardımcısı görevinde çalı an asistanların ço u Fransa'da Andre Lhote, Fernand Leger ve Almanya'da Hans Hoffmann atölyelerinde çalı mı lardır.³⁶³ Ressamlar sanat kariyerlerinin

³⁵⁹ Bkz. (Ek-2. 9.)

³⁶⁰ Bedri Rahmi EYÜBO LU; **Resim Yaparken**, 100

³⁶¹ Bkz. (Ek-2. 7.)

³⁶² Bkz. (Ek-2. 8.)

³⁶³ Zeki Kocamemi ve Ali Avni Çelebi Hans Hoffmann, Zeki Faik İzer, Andre Lhote Othon Friesz, Bedri Rahmi Andre Lhote, Sabri Berkel Floransa Güzel Sanatlar Akademisi'nde Flice Carena atölyesi, Nurullah Berk Ernest Laurent, Andre hote ve Fernand Leger atölyeleri, Cemal Tollu ilk

ba langıcında eserlerinde daha çok kübist, konstrüktif bir e ilim sergilerlerken, sanatlarında Lévy'nin esteti inden ve biçim anlayı ından etkilenen bir devre ya amı lardır. Bu etkilenme CHP'nin yurt gezileri kapsamında sanatçıların gitti i illerde do a ile yüzle meleri ve do ayı ke fetmeleri ile peki mi ve kinci Dünya Sava ı'nın dı a kapalı sanat ortamı da bu etmenlere eklendi inde Türk resminde farklı bir devre olu mu tur. Dolaylı da olsa Lévy'nin asistanları onun resim etkisini ilk yansıtanlar olmu tur. Bedri Rahmi Lévy'nin kendileri üzerindeki etkisini öyle aktarmaktadır:

“...Hocalık mesle ine ilk defa memleketimizde giri en Léopold Levy'nin bu kadar sıhhatli neticelere varmasına, üphesiz ki onunla talebe arasındaki münakaleyi temine memur edilen genç ressamlarımız oldu. Genç ressamlarımızın hemen hemen hepsi tahsillerini Avrupa'da ve bilhassa Fransa'da yapmı lar ve bize oradan getire getire bir sürü tereddüt ve bir sürü istifham getirmi lerdı. Muhtelif yollara ba vuran, birçoklarından meyus ve ümitsiz dönmesine ra men yine çıkar yol arayan bu nesil hakikatten birçok dolambaçlı yollardan geçmi çok vakit kaybettikten sonra nihayet hakiki resim imkânlarını sezmeye ba lamı tı. Léopold Levy talebelerden önce onların üzerinde müessir oldu. Çünkü zemin böyle bir tesire tam manasıyla hazırlanmı tı. Bu nesil, kendi nefsinde yaptı ı pahalı ve acı tecrübelerle en sa lam yolun en gösteri siz ve en mütevazı yol oldu unu tam manasıyla kavramı ve Léopold-Lévy'yi bilatereddüt tutmu tu. Ve böylelikle bizler onun ilk ve hakiki talebeleri olduk ve onun tesiri bizlerden sıca ı sıca ına talebeye geçmi oldu.”³⁶⁴

olarak Hans Hoffmann, daha sonra Andre Lohote, Fernand Leger, Marcel Gromaire atölyelerinde, Cevat Dereli Pais'te Albert Laurens atölyesinde çalı mı tır.

³⁶⁴ Bkz. (336); EYÜBO LU; 3

Resim.4. 53.

Bedri Rahmi Eyübo lu, *Kaleden skilip*, 1941, Kont. Üz. Yb. , 33x41cm, SÜ Sakıp Sabancı Müzesi Koleksiyonu

Resim.4. 54.

Güzel Sanatlar Akademisi Hocaları, tarihsiz

Fethi Kayaalp'in kendisiyle yapılan söyleşide, ressam Nuri Yem'in bir ifadesinden yola çıkarak Türk resminde o yıllarda Léopold-Lévy ve Turgut Zaim etkisi ya andı ı görü ü 1940'lı yıllar incelendi inde önemli ölçüde haklılık kazanmaktadır. Ayrıca, Lévy basında resim üzerine yazıları ve yazar ki ili i ile de bu sanatçıların geli mesinde etkili olmu , ço u 1933 yılında Türk resminde D Grubunun kurucuları arasında yer alan bu ressamlar hem dönemin basınında hem de hemen her

yıl gerçeikle tirdikleri grup sergileriyle sanat ortamının geli imine önemli katkılar sa lamı lardır. Léopold-Lévy de, D Grubunun Güzel Sanatlar Akademisi'nde açılan 6 Mayıs 1944'teki sergisine katılarak sanatçılarn etkinli ine destek vermi tir.

Resim.4. 55.

Nurullah Berk, *Heybeliada*, 1941, TÜY, 27x41cm, Rena-M.Sinan Genim Koleksiyonu

Resim.4.56.

Léopold-Lévy, Fikret Adil ve Nurullah Berk 1940

Resim.4. 57.

Zeki Kocamemi, *Üzümler*, 1947, Kontrplak üz.ya b., 25x32, RHM Koleksiyonu

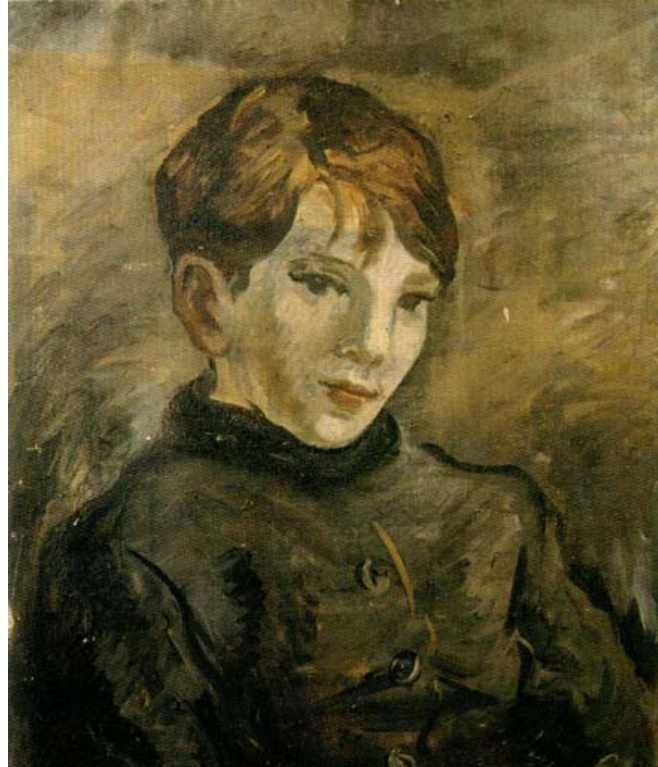
Resim.4. 58.

Zeki Kocamemi, *Peyzaj*, 1947, DÜY, 38x46cm, RHM koleksiyonu

Resim.4. 59.

Sabri Berkel; *Dolmabahçe Sırtlarından*, 1939, TÜY, 32,5x41, RHM koleksiyonu

Resim.4. 60

Zeki Faik İzer, *Portre*, 1944, TÜY, 46x39cm, Özel koleksiyon

Resim.4. 61

Zeki Faik İzer, *Natürmort*, 1945, Kont. Üz. Yb., 27x33, RHM Koleksiyonu

Resim.4. 62

Ali Avni Çelebi, *Deniz Peyzajı, Fındıklı*, 1946, TÜY, 37x48cm, RHM Koleksiyonu

Resim.4. 63

Seyfi Toray, *Natürmort*, TÜY, 46x55cm, RHM koleksiyonu

Léopold-Lévy Güzel Sanatlar Akademisi'nde göreve başladığından sonra diğer arkadaşlarıyla birlikte İstanbul'da bulunan atölyelerinde çalışmaya başladılar. Lévy'nin asistanlarıyla çalıştığı atölyesi, Türk resminde pek çok ressamın yetiştirilmesine katkıda bulunmuştur. Lévy'nin seçtiği öğrencilerden biri olan Turgut Atalay, atölyeye seçilişiyle ilgili anısını şöyle aktarmaktadır:

“Akademi'nin ikinci yılında İbrahim Çallı Atölyesi'ndeydim. Otuz kırk kişilik kalabalık bir atölye idi. Ben sınıfın en genci oldum ve duvardan sehpa en arkaya kurulum. Daha önce tanıdığım birkaç ay oldu ki, bir gün atölyeye Léopold Lévy girdi. Aramızda dolaştı. İbrahim Çallı'ya: “Bana bozulmamı bir öğrenci gerek. Sana en arkadakini verir misin?” diye sordu. Böylece beni atölyesine aldı. Artık gerçek resmi ve gerçek Akademi'yi koklamaya başladım. Hepimiz yetersiz bir eğitimden geçmiştik. Sanat tarihi, estetik, mitoloji, felsefe... Bütün bu dersler bize yabancıydı. O nedenle Léopold Lévy sanki bir lütuftu. Bir an önce beni bir sanat elçisiydi. Her dersi ayrı bir zenginlikteydi. Abartısız ve zengin bir düşünce yapısı vardı. Bize farklı ve

yeni bir evreni tanıtıyordu. Dersleri bizim için bir konferans niteli indeydi.”³⁶⁵

Ço unlu u 1914-18 yıl do umlu olan bu ö renciler Lévy'nin ilk resim atölyesi mezunları olmu lardır. Aynı dönemde Güzel Sanatlar Akademisi'ne kayıt olan misafir ö renciler de bu atölyede yer alarak döneme tanık olmu lardır. Lévy'nin ilk ya lıboya atölyesi ö rencileri, Güzel Sanatlar Akademisi'nde Lévy atölyesi olarak 1940 yılında üç yıllık bir çalı manın ardından ilk kez resimlerini sergilemi ler ve aralarından pek ço u Yeniler Grubunu kurarak Türk resminde yeni bir dönemi ba latmı lardır: Nuri yem, Agop Arad, Avni Arba , Mümtaz Yener, Ferruh Ba a a, Ha met Akal, Turgut Atalay, Fethi Karaka Nejad Melih Devrim, Aziz Tarzi, Pujeng, Anni Atasanov, Hulusi Mercan, Mehmet Yüçetürk ilk Levy atölyesi ö rencilerini olu turmaktadırlar. Lévy'nin ilk ö rencileri arasında sayılan Selim Turan, Lévy ilk geldi inde Feyhaman Duran atölyesinde çalı maktadır, ancak Fransızca bildi i için Lévy ile yakın dostluk kurmu , onun resim ele tirilerinden yararlanmı ve yüksek resim e itimini bu atölyede sürdürmü tür.

1939-1940'lı yıllarda Güzel Sanatlar Akademisi'nde Léopold-Lévy atölyesinde ve yardımcılarının e li inde resim e itimine ba layan, fakat 1944'te atölyelerin ayrılmasının ardından resim e itimini yeni kurulan Cemal Tollu, Zeki Kocamemi, Nurullah Berk, Bedri Rahmi atölyelerinde sürdürerek bu atölyelerden mezun olan ressamlar bir di er grubu olu turmaktadırlar. Güzel Sanatlar Akademisi'nde 1940'tan sonra Yüksek Resim Bölümünün kurulması ve Yüksek resim e itiminin Lévy atölyesinde sürdürülmesi nedeniyle bu gruba Akademi'de yüksek Resim Bölümünü bitirmek üzere e itimine devam eden ressamlar da katılmaktadır. Ferda Ba man, Mukaddes Erol, Müreccel Küçükaksoy, Fethi Kayaalp, Ne et Günal, Naile Akıncı, Adnan Varınca, Kemal ncesu, Cezmi Tuncel gibi ressamlar Lévy'nin resim atölyesinin devamını olu turmaktadırlar. Bu dönem ile ilgili olarak Fethi Kayaalp unları aktarmaktadır:

³⁶⁵ Arslan MENGÜÇ; **Turgut Atalay**, 26

“...Benim girdi imde Galeride Naile Akıncı, İnkıriye Dikmen, Hüseyin Bili ik, Saliha vardı, Suna diye birisi vardı, Nasip yem vardı. Ben onları girdi im zaman orada buldum, yani benden önceydiler. Perdenin di er kısmında (canlı model) Ne et Günal, Ha met Akal, Mukaddes Erol, Müreccel Küçükaksoy, Kemal ncesu, Cezmi Tuncel. imdi hatırladıklarım bunlardı ve onlar canlı modele geçmi lerdı. Saydı ım bu ki iler antikten çalı mayı tamamlamı lardı ve gerçekten desenleri çok kuvvetliydi. Ha met ve Ne et... Sonra, Mukaddes Erol apayrı bir desen anlayı ı vardı onun. Levy de onu çok be enirdi. Ke ke pentür yapmasaydı. O atölyedekiler Levy'nin gözdesiydi. Ne et'in de deseni çok kuvvetliydi. Ha met o atölyede pentüre geçmi ti ve onun da deseni çok kuvvetliydi. Oraya Cemal Tollu bakıyordu.”³⁶⁶

Resim.4.64.

Cemal Tollu, Bedri Rahmi ve Galerı Ö rencileri, 1939, Müreccel Küçükaksoy Ar ıvi

³⁶⁶ Bkz. (Ek-2.7)

Resim.4.65.

1940'lı Yıllarda Léopold-Lévy Atölyesi, Müreccel Küçükaksoy Ar ıvi

1944'ten sonra Léopold-Lévy, kendine ait olan ya lıboya atölyesini idare görevini ilk önce Cemal Tollu'ya ardından tamamen Zeki Kocamemi'ye bırakmı ve kendisi 1945-49 yıllarında bölüm ba kanlı ı görevinde bulunmu ve genellikle Zeki Kocamemi atölyesinde ö rencilere kritiklerde bulunmu tur. Zeki Kocamemi atölyesinde bulunan Naile Akıncı³⁶⁷, Lütfü Günay, Adnan Çoker, Ali Durukan, Zeki Çakaloz, Sevim Erhan, Kemal Bilensoy, Sabri Erimel, Yılmaz Merzifonlu, Mahmut Tecimer, Rü tü Arslan, yine yüksek kısma devam eden Hulusi Mercan ve Ragıp Gökçen, Kemal Da han, Kemal Artun³⁶⁸ da bu atölyede çalı mı lar ve Lévy dönemine tanık olmu lardır. Tiraje Dikmen de misafir ö renci olarak ve Lévy'nin önerisi ile Zeki Kocamemi atölyesine ba lamı ve iki yıl bu atölyede çalı mı daha sonra Fransa'ya gitmi tir.(Ek-2. 1) Akademi resim defterleri incelendi inde sözü geçen ressamların ço unun 1944 yılında okula kayıt oldukları ve orta bölümden 1947-48'de mezun olarak, yüksek resim e itimini sürdürdükleri ve genellikle de 1950 yılında mezun oldukları görölmektedir.³⁶⁹Bu sanatçılar, Lévy'nin Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki varlı na tanık olan son gruptur.

³⁶⁷ Naile Akıncı da rahatsızlı ından dolayı e itimine ara vermi ve daha sonra Güzel Sanatlar Akademisinde Zeki Kocamemi atölyesinden mezun olmu tur. Kendisi ile yaptı ımız görü mede Akademi'ye ikinci kez ba ladı ında Zeki Kocamemi aölyesinde kendisinden ya ça küçük olan ö rencilerle çalı tı mı ifade etmi tir. Bkz. (Ek-2. 6.)

³⁶⁸ Hulusi Mercan, Ragıp Gökçen, Kemal Da han ve Kemal Artun orta kısmı daha önceden bitirip yüksek kısmı Zeki Kocamemi atölyesinde tamamlamı lardır. Bkz. (Ek-2. 5.)

³⁶⁹ Akademi Defterleri, **MSGSÜ Ar ıvi**

2. Atölye E itimi, E itimci Ki ili i ve Léopold- Lévy'e Getirilen Ele tiriler

Lévy, ö rencilerin atölye hocasından ba ımsız bir kimlik kazanabilmelerine önem vermi ve bu do rultuda onları yönlendirmenin do ru olmayaca ı anlayı ını savunmu tur. Sanatçı, hocanın do rudan yönlendirmesinin ö renci üzerinde olumsuz sonuçlar verece ini skandinav Akademisi'nde ilk atölye hocalı ı sırasında ya adı ı bir olayla açıkladı tır:

“Birkaç yıl önce Paris'te Academia Scandinave'da muallim tayin edilmek erefine nail olmu tum. Arkada larım Despiau, Othon Friesz ve Charles Dufrense bu vazifeyi kabul etmem için çok ısrar etmi lerdi. Bir müddet tereddütten sonra nihayet kabul ettim. Atölyeye ilk girdi im gün baktım ki diünyanın dört buca ndan gelmi talebe, burasını dolduruyordu. O zamanlarda imdi tatbik etti imiz metodu henüz tasarlamamı oldu umdan, sevki tabiimin direktiflerine uymayı münasip gördüm. Bir gün, bir talebemin yaptı ı bir etüdü önünde adeta afalladım. Sanatında bir hokkabaz kadar mahir olan bu genç, bütüin arkada larının hayranlı ını uyandırıyor. Bu maharet daha do rusu bu “virtuosite” beni de hayret içinde bırakmı tı. Fakat az sonra bu sanat parendelerinin ne kadar bo ve lüzumsuz oldu unu anladım ve çocu a öyle dedim: ‘Bütüin bunlar pek güzel, bilhassa pek parlak! Fakat tabiat kar ısında daha mahfiyetkar, daha mütevazı, daha uysal, daha hisli, daha müvazeneli olmanın faydalı olaca ını sanmıyor musunuz?’

Bir müddet sonra bu çocu un yaptı ı di er etüt beni bu sefer, ba ka cinsten yeni bir hayrete dü ürdü. Genç mütevazı bir resim yapayım diye donuk, soluk, renksiz, süfli bir ey yapmı tı. Çocu a yine öyle dedim: ‘nasihatlerimi bu derece sadakatle dinlemeniz gerçi beni mütehassıs etti. Fakat tevazu fukaralık de il, sadakat da bu derece cezibesizlik demek de ildir.’

Bir dahaki hafta ise bu gencin yaptı ı üçüncü bir etüd bir garibe halini almı tı. Genç ressam, hokkabazlıkla sadeli i, çalaki ile tevazuu birle tirmek istemi , her eyden bir miktar koymu , en kötü i ini meydana çıkarmı tı. çimden, ‘Mefkurenin esmedi i yerde aletlerin ne ehemmiyeti var’ dedim ve geçtim. O günü unu ö renmi tim: Onları dinlemek anlamaya ve benimseme e hazırlıklı olmazsak, hakikatler, birer hiçtir. nсан aradı ı eyi gayri ihtiyari olarak, adeta uurunun altında bilmeli ve sezmelidir. Bu sebepten dolayı, bizi kendimize ö retecek müsbet vasıtalar ihtiva eden bir metod bulunmasını zaruri bir i telakki etmi tim.’³⁷⁰

Levy’ye göre resim bir ders gibi ö retilebilir bir ey de ildir ve atölye hocasının yapması gereken ö rencinin e ilimine göre kendi kimli ini bulmasına yardımcı olmaktır.³⁷¹ Kendisi ile yapılan ankette, okulda yapılan resim e itiminin amacının ö rencileri gördükleri her eyden objektif bir biçimde yararlanmaya ve bu ekilde duyarlılıklarını geli tirmeye ve kavrayı larını kullanmaya alı tırmak oldu undan söz etmi tir. (Belge no: 38) Hoca tarafından verilecek kalıpla mı formüller, resmin ne oldu unun ya da ne olmadı ının anlatılması, ö rencinin geli iminde olumsuz etmenlerdir.³⁷² Ona göre güzel sanatlar okulu, ö rencilerine kendi ki iliklerini ifade etmek ve geli tirmek olanaklarını vermekle yükümlüdür. (Belge no: 38) Léopold- Lévy 1966’da Türkiye’ye ikinci geli i sırasında da e itim anlayı ının temeli olan bu görü ü savunmu tur: “*Türk ö rencilerime daima bütün hayatım boyunca kendime söyledi im eyi söyledim: Müstakil ve ahsi kalınız! Onlara hiçbir sanat fikrini zorla benimsetmedim. Kendi ahsiyetlerini bulmalarına, kendi kendilerini yeti tirmelerine yardımcı olmaya çalı tum. Bugün de eski ö rencilerimin ço unun müstakil ve ahsi kaldıklarını görmekte çok bahtiyarım...*”³⁷³

³⁷⁰ Bkz. (Belge no: 30)

³⁷¹ Ali ARTUN; “Desen Bir Bütün, Öncesi Sonrası Yok!..”Tiraje Dikmen’le Do u-Batı, Resim-Desen, Uzaklıklar Yakınlıklar Üstü Bir İkbahar Konu ması”, 7,8

³⁷² “A.g.m.”, 7,8

³⁷³ Bkz. (Belge no:47)

Tiraje Dikmen e itli ki ilerin görü lerine de dayandırarak Lvy'nin e itimci ki ili ini öyle açıklamaktadır:

“Lpold-Lvy resim e itimine inanmaz; ona göre dersle ressam olunmaz! Sorun resmin nasıl yapılaca nı  retmekten ibaret de il, resmin ne oldu unu ve ne olmadı nı anlatmak ve Hoca'nın asıl sorumlulu u,  rencinin mutlaka kendi ki ili ini bulmasına yardımcı olabilmektir. Levy,  rencinin çalı masını düzeltmez, onunla tartı ır, hangi kitabı okudu unu, hangi mzi i dinledi ini konu urdu. Hoca gibi resim yapılmasına kar ıydı. Taklidin her türlüsüne kar ıydı. Kösemihal'e diyor ki: “ encilerime katıla mı kaideler, düsturlar vermedim; her birinin temayülüne ve istidadına göre tavsiyelerde bulundum... Hastalı ı de il hastayı tedavi ettim!” Nurullah Berk de Lvy'nin katkısı üzerinde durur: “Hoca Lpold Lvy'yi tanıtmaq istedi im bu yazıya ‘Türk Resmine Lpold Lvy'nin Katkısı’ ba lı nı seçmekle fazla iddialı olmadı m kanısındayım. Bence ‘katkı’ sözcü  burada gerçek anlamını buluyor. Bizler daha bugünden Lpold-Lvy'nin Türkiye'de bulundu u dönemin Türk resminde bir tarih olarak kalaca na inanıyoruz... Lpold-Lvy getirdi i e itimle mkemmел bir ba arıya ula tı; kendilerini hepimize kabul ettiren yeni bir ku a n yeti mesinde büyük katkısı oldu. Kanımca ya lı ku ak da belli bir biçimde bu e itimin etkisini ya adı: ‘Do a’ya dönü ’ ile ‘kalıpla tırcı formüllerden’ kaçınarak. Bu yapıcı etki ve özelikle de hocalı ı ile yeni bir ku a a yepyeni bir ya am veren Lpold Lvy, bizim resim etkinli imizin bir yerinde, yönlendirici deste i ile yeni bir hamleye nc olmu tur. Bu e itimin özellikle büyük oldu unu d ünüyorum, nk bir formül veya birkaç reçete ile özetlenebilecek bir e itim de il; bir espri, yeni bir espridir. Bu e itim sayesinde birçok sanat görmeyi ve hissetmeyi  rendi. Bu kadar sa lıklı temel lemez, nk insana dayanıyor.” Bedri Rahmi'nin aynı anlamda sözleri var: “Lpold Lvy a ırtıcı bir dayanıklılı n ve enginli in sonuçlarını elde etti. E itiminin etkileri bütün  rencilerde kendini gösterdi.”³⁷⁴

Sanatçının eğitim anlayışının Güzel Sanatlar Akademisi'nde bir metot ve program çerçevesinde uygulamaya nasıl dönüştürüldüğü Cemal Tollu da aktarmıştır. Tollu'ya göre de Lévy'nin yönteminde öğrenciye formüller verilmemesi, onun eğitimine göre hareket edilmesi, bazı teknik ve tavsiyelerde bulunulması ve öğrencinin kendi eserini ele tirmesi ve düzeltilmesine yardımcı olunmuştur.³⁷⁵ Daha sonra Lévy'nin eğitim modelinin öğrenciye formüle edilmiş bilgiler vermekten kaynaklanmadığını, onların eğitimine ve yaratıcılıklarına göre davranıldığını ve kendi eserleri ile kendilerinin yorum yapmalarının sağlandığını belirtmiştir. İlk yıl kusursuz bir gerçekçilikle gördüklerini tamamen uygulayan, ışık-gölge, renk, biçim gibi sanatın temel öğelerinin eski ve yeni ustaların örneklerinden yola çıkılarak aktarılması ve öğrencinin daha çok okuyarak gelişiminin sağlanması ve kendi aralarında tartışma ortamının yaratılması da bu programın esaslarıdır. Daha sonra Tollu, Léopold-Lévy'nin en önemli resim prensibini ortaya koymuştur. Bu prensip elin becerisinin, gözün gördüğü önüne geçmemesidir...³⁷⁶

Lévy'nin eğitim anlayışında ressamın kendini bulması en önemli unsurdur, sanatını gerçekleştiren başkasını taklit etmek ise en sakıncalı durumdur. İkinci Dünya Savaşı sonrasında Paris'e giden ressamlar burada geliştirdikleri yeni resim tekniklerinin gerisinde kaldıklarını düşünmüşler ve Lévy'nin eğitim sistemini ele tirmişlerdir. Lévy bu eleştiriyi yanıtlarken kendi eğitim sistemini de özetlemektedir:

“II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'ya gidip dönen Türk ressamları, orada gördükleri yeniliklerle, benim öğrettiklerimi enine boyuna düşünmeden mukayese edince bocalamaya ve benden üphe etmeye başladılar. Ama yanıtlıyorlardı. Çünkü ben talebelerime sanatın devamlı, derin niteliklerini öğretilirken daima çağımızın en iyi örneklerini, ilerleme ivmesini göz önünde bulundurmalarını salık verirdim. Bugün Paris'teki

³⁷⁴ Bkz. (371) ARTUN;7,8

³⁷⁵ Bkz.(357) ÇOKER; 20'de Cemal Tollu'nun “Sanat/Akademide açılan resim sergisi” adlı yazısından alınmıştır.

³⁷⁶ Bkz. (357) ÇOKER; 20

*Türk ressamlarının, Türk resminin öncüleri olmaları bunun en güzel kanıtıdır.*³⁷⁷

Lévy'ye göre sanatçı olacak kişinin entelektüel bir alt yapısının olması gerekmektedir. Bu nedenle kişi kendisini her bakımdan yeti tirmeli, sanatında doğru olanı bulmak için ara tırmaya ve öğrenmeye açık olmalıdır. Bu konunun gerekliliğini kendi deneyimlerini aktardığı sözlerle ifade etmiştir:

*“En doğru ve sağlam resim örneğinin ne suretle kökle tiriileceği hususundaki endişelerim beni, tıpkı bir psikanalist gibi, talebeyi bu muhteşem yola sevk etmeye yardımcı edecek sistem ve usulleri aramaya sevk etti. Buna varmak için hiçbir şeyi ihmal etmek istemedimden, bu hususta yazılmış eski ve yeni birçok eserleri okumaya koyuldum. Filozoflar, estetikçiler, edebiyatçılar çok kere bana ayanı istifade ufukları açtılar. Fakat bunu söylemek lazım ki bu ufuklar, beni doğrudan doğruya alakadar eden bahis bakımından epey bulanıktı. Ressamların yazılarına gelince onlardan bir hayli istifade etmedim de il. Fakat onlarda, her biri kendince kati, fakat bizce belki de kısmen isabetsiz birer yol takip ettiğinden, fazla kati, fazla kesin idiler. Bunlar arasında en ayanı dikkat bulduklarımın biri, 1844 senesi etraflarında ya ayan ve talebesi olan Rodin'in hayranlığını uyandıran ressam Lecocq de Boisbaudrau'dur. Onun yazılarından çok şeyler öğrendim. Hatta her ikimizin de fikrinde benzerlik gördüğümüz zamanlar onun iratlarını aynen benimsemeye tereddüt etmediğimi itiraf ederim. Yalnız maalesef sanat planında Lecocq de Boisbaudrau fazla mütevazı bir ressamdı.”*³⁷⁸

Lévy'ye göre sanat eitiminde hocanın en önemli görevi genç bir ressam adayını sanatı ile karılaştıracak tehlikeli durumlara karşı uyarmak, haberdar etmektir. Lévy'ye göre kendi yolunu ararken bir sanat öğrencisinin gelişiminde gurur, ünlü olma isteği, güven ya da güvensizlik risk oluşturabilmektedir:

³⁷⁷ Mary ASAYAS; “Léopold Levy'nin zini Süreerken”, 6

³⁷⁸ Bkz. (Belge no:30)

“...Mesai böylece do ru yolunu bulunca artık yegâne kaygımız, talebenin müfekkiresini terbiye etmek, geni letmek ve yükseltmek, meraklarını her sahada gezdirerek daima kültürlü ve bilgili olmalarını temin etmek olacaktır. Çünkü tedris hayatının bu son merhalesinde muallimin rolü, artık estorik mahiyetini bulmu bir idrake sadece i aretler vermek olabilir. Genç sanatkârlar sanatkâr hayatlarının bu en nazik, aynı zamanda en kati dönüm noktasına varınca, birçok tehlikelerle kar ıla maktadırlar ki bizim burada da vazifemiz onları bu tehlikelerden haberdar etmektir. Bu dönüm noktasında her ey yeni ba tan ba lar ve her ey de bitebilir. Kendilerine itimatsızlık veya fazlaca itimat, maddi hayatın mü külleri, evki kıran engelleri, haddinden fazla bir gurur ve bir öhret arzusu; bütün bunlar tekâmül ça ını bulmu gençler için ayrı ayrı ve müthi tehlikelerdir. Bütün bu sebepler onların imanını, a knı öldürebilir. Bizim mesle imizin yegâne deste i olan a k ve hamle sanatkâra, sırat köprüsünü geçmek kudret ve kuvvetini verir.”³⁷⁹

Bedri Rahmi Léopold- Lévy'nin e itim anlayı ını özetlerken onun hoca olarak sade, gösteri siz davrandı ını ama tabiatı do ru analiz etmeye yönelik ö rencilerini yönlendirdi ini söylemi tir:

“Léopold Lévy bu göz kama tırıcı fakat ne mazisi, ne de istikbali olan usule müracaat etmedi. Bila tereddüt gayet mütevazı gösteri siz olan yolu tercih etti. Bu yolda göz boyamak endi esi yoktu. Çalım yoktu. Tabiatı tetkik etmeden göze güzel görünüyor diye kabul edilen basmakalıp hünerler yoktu. Tabiatı tahlilden kaçınan onu didiklemeden ü enen çizgileri göze ne kadar güzel görünürse görünsün derhal yakalayıp çöp tenekesine atıyordu. Senelerce tabiatı tahlil ve tetkik etmek gibi bir endi esi olmadı ı için gayet kolay ve rahat çizen güzel bir el yarı ını andıran kıvrak desenler yapan eski talebelerden birisine verdi i u nasihati ömrüm boyunca unutmayaca ım:

—Ben sizin yerinizde olsam sol elimle çizmeye ba lardım. Hakikatten talebenin sa eli dikkatsiz ve lüzumsuz bir ustalıkla maluldü. ki

³⁷⁹ Bkz. (Belge no:30)

çizgide bir kol, üç çizgide bir kafa çizmekten hoşlanıyordu. Artık o tabiata uyamıyor, tabiatı kendi imkânlarına uydurmaya çalışıyordu. E tamamıyla yeni başlamak, bakir bir kafanın emrine bakir bir bilek tahsis etmek lazım gelecekti. En nankör, en sıkıcı ve gösteri siz yolu intihap etmesine rağmen Léopold Lévy'nin insanı a irtacak kadar sağlam ve gürbüz neticeler aldı mı gördük. Bilhassa yeni başlayanlar üzerinde bu tesirin aydınlık neticeleri bariz bir şekilde gözüküyordu. Boya bahsinde daha derin çıkmazlara saplanıp kalanlar için salah yola girmek çok daha güçlü ve çetin oldu. Yalnız sakat bir desen anlayışı da onun üzerinde kurulan ve senelerden beri çalafırça sürülen boya cinsini de feda etmek hakikatten mesele idi.”³⁸⁰

Lévy'ye göre resim başlangıçta bir eğilim, hobi gibidir, ancak resmin bir güç ve hüner haline gelmesi sabırla çalışmak ve resimle kendini ifade etmekle gelmektedir. (Belge no:38) Non- figüratif sanat akımları ve diğer akımların gelecekte çarçımını nasıl ifade edeceği konusundaki soruya Lévy'nin yanıtı şu olmuştur: *“Temayüller, sanat cereyanları bence istikbale intikal hususunda mühim bir rol oynamazlar. Asıl önemli olan, bizzat sanatkarların kendisidir. Her çağ da olduğu gibi, asrımızdan da istikbale intikal edecek hem iyi, hem de kötü ressamalar bulunmaktadır.”*³⁸¹

Lévy'nin resim atölyesinde eğitim alan öğrenciler de onun atölye sistemi ve eğitim anlayışı hakkında bilgiler vermişlerdir. Turgut Atalay, onun eğitiminde izlediği yöntemin, öğrencilerini yetenekleri ve eğilimleri doğrultusunda serbest bırakmak fakat bu arada desen çalışmalarını güçlendirmek olduğunu belirtmiş ve hocasını tamamen klasik bir yolda yürüten, her şeyden önce sınırsız bir doğaya sevgisi ile dolu bir sanatçı olarak tanımlamıştır.³⁸² Nezet Günal, Lévy'nin desen eğitimi üzerinde çok durduğunu ve onun desenlerini çok güçlü bularak her işini övgü ile karıştırdığını ve deseni ile ilgili olarak “Rafael de bu yolda bu kadar çizirdi” şeklinde

³⁸⁰ Bkz. (336), EYÜBO LU; 3

³⁸¹ Bkz. (Belge no:40)

³⁸² Bkz. (365) MENGÜÇ; 26

bir ifade kullandı mı, Lévy'nin bu sözlerini bir te vik olarak kabul etti ini belirtmi tir. Günal, ayrıca atölyede çalı an kendisinden ya ça büyük ve deneyimli olan atölyenin ilk ö renci grubunun çalı malarının da kendilerine örnek olu turdu unu belirtmi tir.³⁸³Avni Arba , Léopold-Lévy'nin her eyden önce iyi bir pedagog oldu unu belirtmi ve Lévy'nin sanatçı adaylarının kendilerini bulmak yolunda nasıl yol gösterici oldu unu öyle aktarmı tır:

“... lk geldi inde hepimizin resimlerini görmek istedi. Benim Galatasaray'da ö renciyken yaptı m bir portre vardı. Naci Kalmukof'tan ö rendi im resmin teknik hünerlerini, maharetlerini galiba ba arılı bir biçimde kullanmı tum. Bu tablo Galatasaray Ressamlar Birli i'nin sergisinde Salah Cimcoz tarafından çok be enilmi ti. te bu resim Léopold Lévy'ye gösterdim. Dikkatle baktı ve: 'Siz, dedi, e er bu resmi Paris'te Akademi'de o sakallı hocalara, ustalara gösterseydiniz, size 'Maa allah, bunu nasıl yaptınız?' derler ve ba mıza bir çelenk koyarlardı. Fakat ben size diyorum ki: 'Bu bildiklerinizi tamamen unutun. leride birgün bunları bilerek kullanırsınız. Ben de aynı kanaatteydim. te güzel tarafı buradaydı onun. Resmimde bir takım ustalık gösteri filan vardı ama, resim daha ba ka bir eydi. Ve sahiden ondan sonra bütün bunları unuttum. Çok daha saf resim yapmaya ba ladım.’”³⁸⁴

Yine Avni Arba , Lévy'nin ö rencilerine resme birkaç renkle ba lamalarını çok renk koymakla resmin resim olmayaca mını, bu nedenle renkleri yava yava arttırmanın do ru olaca mını salık verdi ini belirtmi tir. Ayrıca çalı ırken yanlarına gelerek, “ imdi ne okuyorsunuz, bana kalırsa unu okuyun” ekinde sözleriyle gerek asistanlara gerek kendi nesline çok faydalı oldu unu aktarmı tır.³⁸⁵ Feyhaman Duran atölyesinde ö renim gören ancak Fransızca bildi i için Lévy ile yakınlık kuran ve ona yaptı ı resimleri gösteren Selim Turan Lévy'den resmi konusunda yorumda bulunmasını rica etmi ve u yanıtı almı tır: “... yi, dedi, konstrüksiyon yapıyorsun... Bu bir in aat... Methiye olarak lazım... Fakat asıl önemlisi, görüntünün güzelli ini

³⁸³ Bkz. (264) TANALTAY; 141

³⁸⁴ Bkz. (264) TANALTAY; 65

³⁸⁵ Bkz. (264) TANALTAY; 65

*vermek ya da görüntüden hissetti ini ortaya koymaktır...Yoksa iyi konstüksiyon yapmı sın, volüm yapmı sın, etrafında bo luk yaratmı sın...Bunlar yeterli de il. Ve sonra Nitzche'nin bir sözünü ekledi: Gerçek bir görüntünün ilahile mesi.”*³⁸⁶

Mümtaz Yener, Léopold-Lévy'nin artistik ve iirsel eyleleri seven bir yönü oldu unu ve atölyeye kapalı de il de daha hayatın içinde olmayı tercih etti ini, yani resmi atölye dı na götürdü ünü belirtmi ve öyle demi tir: *Lévy resmi hesaba kitaba kapalı bırakmazdı. Do aya önem verirdi. Do anın, insanın iirsel yönlerini aradı.*” (Ek-2.3.) Yine ya lıboya çalı malarında Lévy'nin müdahalesini Yener öyle aktarmaktadır: *“...Biz yine 15-20 rengi paletlerimize sıkınca; Léopold Lévy, ‘Olmaz böyle... Bu kadar rengin içinden çıkamazsınız’ dedi ve bize bir reçete verdi. Çinko beyazı, toprak sarısı, kiremit kırmızısı, bir nevi karanlık mavi (deniz mavisinin koyusu), emerot ye ili ve siyah. Böylece Lévy hepimizin paletinde bir renk indirimi yaptı.”*³⁸⁷

Yener ayrıca, Léopold Lévy'nin ö renciyi atölyenin dı nda ve ya amın içinde çalı maya nasıl yöneltti ini aktarmı tir:

*“...Yaz tatilinde hergün vazifeye gider gibi Bo az'a gider resim yapardım... 18-19 resmim oldu. Okullar açıldıktan sonra bütün bunları Léopold Lévy'e göstermek istedim. Hepsini atölyede bir duvarın dibine dizdi. Seyretti, seyretti. Cemal Tollu tercüme ediyordu. ‘ Bu arkada a söyleyin... Bir müddet resim yapmasın... Kahvelere gitsin, kalabalık yerlerde dola sın, rıhtımlarda yürüsün, gemilerin yanında gezsin dola sın. Hatta arada bir alkol da alsın... Bir hanım arkada da bulsun... Onunla birlikte gezsin... Yani biraz ya asın.’ dedi. Lévy'nin bu sözleri benim çok ho uma gitti. nsanlarla do rudan ilgilenmeye ba ladı um devirler ba ladı. Sanatçının de i ik konulara yönelmesini sa lar bu tür gözlemler.”*³⁸⁸

³⁸⁶ Bkz. (264) TANALTAY; 65Erdo an Tanaltay; 134

³⁸⁷ Erdo an TANALTAY; “Mümtaz Yener le Birgün”, 45

³⁸⁸ “A.g.m.”, 46

Ferruh Ba a a; Lévy atölyesindeki çalı malarının onda iz bıraktı ını, Léopold Lévy'nin renkleri ve de erlerini ö retti ini belirtmi tir.³⁸⁹

Fethi Kayaalp, Lévy'nin desene çok önem verdi ini ve Türk resminde bu dönem çok güzel yorumlar çıktı ını, yönteminin kuru bir akademizmden yana olmayan klasik bir yöntem oldu unu belirtmi ve gravür atölyesine Lévy tarafından yönlendirili ini aktarmı tır:

“ Ben bir desene ba ladım mı ö leye kadar bitirdim. Nurullah Bey ve di erleri geldiler. Kapı açıldı ve Levy ile asistanları arkasında geldiler. ki ki i bana do ru geldi. Biri Nurullah Berk, di eri de Sabri Bey... Sabri Bey çok güzel giyinirdi o zamanda, o zaman modaydı kalın ayakkabılar falan. Geldi ba uma ‘sen yeni mi geldin’ ‘yeni geldim’ dedim. Desenime baktı ve ‘yırt bunu’ dedi. ‘Ama ben ö leye kadar çalı tım’ dedim. O zaman füzenle ba lardık sonradan kur unkaleme geçerdik. Füzenin silmesi daha kolay, yumu ak bir ey. Ondan sonra isterseniz fiske edersiniz. Ya da üzerine kur unkalem geçmeniz gerek. Çallı, Feyhaman Bey atölyeleri sırf füzenle çalı ırdı. O desenlerin hepsi birbirine benzerdi. Levy'nin klasik bir desen e itimi vardı. Herkesin bir arkülü vardı. Hoca ‘ölç bakalım’ dedi. ‘Burundan arkülü nerelere varıyor. Bir de seninkini ölç’ dedi. ‘Al bakalım’ dedi kaldırdı elimi, uzat’ dedi ‘bak heykele’ dedi ve ‘vücutta kaç tane ba var?’ Ölçtüük be tane, ‘bir de seninkini ölç’ baktım yedi tane ‘olmaz efendim, bunu yırt ve at, gerekirse bir resim için bir hafta alıacaksın’ dedi. kincisi yine bir Michelangelo ba ıydı ve çok güzeldi. Evvla ıstampası yapılırdı. Ne istediklerini anladım ve onu bir haftada tamamladım. Levy geldi ve çok be endi, Fransızca bir eyler söyledi. ‘Bu ö renci gravür atölyesine gelsin’ demi ve ben böylece ilk sene daha kaydımı yaptırmadan gravür atölyesine ba lamı oldum. Gravür atölyesini Levy açmı tu, hakikatten güzel bir atölyeydi.”³⁹⁰

³⁸⁹ Kıymet G RAY; Ferruh Ba a a, 26

³⁹⁰ Bkz. (Ek-2, 7.)

Lévy'nin atölyesinin yerini ve i leyi ini, atölyede nasıl çalı tıklarını Müreccel Küçükaksoy öyle ifade etmi tir:

“Biz on be ki i yüksek atölyeye seçildik. Ondan sonra Lévy'nin atölyesi ba ladı. Merdivenin üzerindeki büyük atölyeye geçtik ve hiç de i tirmeden orada çalı tık. Altı sene ben bu atölyede resim yaptım. Yüksek atölye Lévy'nin ya liboya atölyesiydi. Profesörün asistanlı nı yani tercümanlı nı yapan Cemal Tollu ile Bedri Rahmi Eyübo lu idi. O zaman Bedri Rahmi Avrupa'dan yeni gelmi ti. Esas onlar gelirlerdi, sonra Nurullah Berk, Zeki Faik zer ve Sabri Berkel de onlara katıldı. Hepsi birden profesörle bize tashihe gelirlerdi, e er bize açıklama yaparlarsa biz de o oranda hocayı izlemi olurduk. Talebe biraz istifade eder ama hocalar çok istifade ederdi. Atölyede onbe gün çıplak model durur, ya liboya nü etüdüleri yapardık. Natüermort yaptırdı nı Lévy'nin pek hatırlamıyorum. Bizden istedi i heykel desenleri, nü ve kompozisyonu. Manzara hiç yoktu. Palette az renkle çalı mamızı isterdi. Atölyede son senelerde büyük boyutta çalı maya ba ladık. Mesela elbiseli bir model durur, biz istersek çıpla n yanına bir eyler koyardık kompozisyon olu turmak için. Diploma döneminde esas talebe olmak için kalemlerle büyük nü yaptırırlardı. Nedense esas talebe olunur ondan sonra diplomaya girilirdi. Dersler biter, dersler bittikten sonra bir resim imtihanı olurdu.”³⁹¹

Türkiye'deki görevinden ayrılıp Paris'e döndü ünde Lévy, burada ya ayan Türk ö rencilerle ili kisini sürdürmü ve onlara destek olmaya çalı mı tır. Nitekim Ahmet Hamdi Tanpınar, Adalet Cimcoz'a yazdı ı 1959 tarihli mektubunda Lévy'nin Paris'teki Türk ressam ve ö rencilerine yönelik tavrını u sözlerle açıklamaktadır: *“Léopold-Lévy Londra'daki sergisinden döndü. Müthi kritikler almı çok sevindim... Léopold-Lévy'yi seviyorum. Baba adam. Burada Türk talebelerine, Türk ressamlarına nasıl dost, tasavvur edemezsin.”*³⁹²

³⁹¹ Bkz. (207) GERMANER; 14

³⁹² Bkz. (371),ARTUN; 6,'da yer alan bu bilgiler Zeynep KERMAN (haz.);**Tanpınar'ın Mektupları**, 709'dan aktarılmı tır.

Lévy, Paris'te bulunan Türk öğrenciler ile ilgili kaygılarını ise şu ifadelerle açıklamaktadır. *“Çok ümitliyim. Ama bunu da söyleyeyim ki Paris sanat için bir mübadele merkezidir. Buraya gelen birçok genç talebenin çeşitli cereyanlar karısında hayrete düşerek, airmamalarını temenni ederim. Zira ben hoca olarak onlara daima sanatın esaslarını öğretmeye çalıştım. Her cereyanı kavramak için de bu esasları bilmek şarttır.”*³⁹³

Léopold- Lévy'nin sanatı, eğitim anlayışı ve eğitimci kişiliği hem Türkiye'de bulunduğu dönem içinde hem de daha sonraki yıllarda ve günümüzde de çeşitli görüş ve eleştirilerin konusu olmuştur. Lévy'nin sanatının evreleri üzerine pek çok Fransız eleştirmenin görüşleri sanatçının dönemleri içinde yer almıştır. Onun sanat eğitimi üzerine görüşleri de yukarıda saptanmıştır. Akademi'de Lévy dönemi üzerine eleştiriyapanlardan kimilerinin Léopold- Lévy'nin Türkiye'de bulunduğu yıllarda olumlu bir tutum içindeyken, daha sonraki yıllarda olumsuz değerlendirmelere yönelmeleri dikkat çekicidir. Örneğin Nurullah Berk, 1942'de İstanbul gazetesinde Lévy'nin sanatçılara ve Akademi'ye önemli katkılar sağladığını belirterek, Resim Bölümünün bütün birimlerini yeniden kurduğunu, Lévy'nin o güne kadar denemediği bir eğitim anlayışını uygulayarak başarıları olduğunu, Léopold- Lévy atölyesinin kendisini kabul ettirmeye başladığını, 'bizim yöntemimiz' olarak sunduğu Lévy'nin eğitiminin herkes üzerinde olumlu etkiler vererek yeni bir neslin oluşmasına katkı sağladığını öne sürmüştür. Türk resminin gelişmesindeki katkılarını ise şöyle de değerlendirmiştir:

*“Yeni bir nesle yepyeni bir yaşam veren bu güzel etkilendirme ve özellikle de onun katkısı, Léopold-Lévy'i bizim resim etkinliğimizin gelişimi içerisinde ilk atılım hamlesinin öncüsü yapmaktadır. Yalnızca bir formül ya da birkaç çözüm yolu değil, yepyeni bir anlayış ile özetlenebilen bu katkıya gerçek önemini vermek isterim. Sanatçılar onun eğitimi sayesinde görmeyi ve hissetmeyi öğrendiler. Bu sağlam temel, sonsuza dek insanı ön planda tuttuğu için ölmeyecek ve hep yaşayacaktır.”*³⁹⁴

³⁹³ Bkz. (Belge no:40)

³⁹⁴ Nurullah BERK; “Léopold Lévy'nin Türk Resmine Katkısı”, 5, Nurullah Berk'in 1942 yılında İstanbul gazetesindeki yazısı 500. Yıl sergi kataloğunda yayınlanmıştır.

Oysa, Nurullah Berk daha sonra; Bo aziçi ressamları ba lıklı yazısında Lévy'nin sanatı için çok farklı bir söylem geli tirmi tir:

*"...1937'lerde stanbul'a gelen Léopold-Lévy'yi, kendi memleketinde bir hayli ve belki de haksızca unutulmu küçük ustayı dü ünüyorum. Ressamca görü e göre yepyeni olan stanbul'a gelen Lévy, burada taze kaynaklar bulabilirdi. Fakat hayır, bir iki liman resmi bir yana, Lévy, güzel Türk kızlarının portrelerini yapmak, bir de, en tuhafı, Fransa güneyini hatırlatan görünüşleri tuvale aktarmakla geçirdi buradaki yıllarını, Heybeli adanın çamları Aix-en-Provence'inkilere benzedi i için, Fransa hasretini onları resimlemekle dindiriyordu Léopold-Levy"*³⁹⁵

Berk, 1971 yılında Ustalarla Konu malar adlı eserinde, kitap düzenlenirken Léopold-Lévy'yi de katmayı istedi ini ancak iki problemin buna engel oldu unu belirterek birinci problem olarak sanatçıdan kendisine bir iz kalmamasını göstermi , ikinci problem olarak da Lévy'nin sanatının öneminin Picasso, Lhote ya da Gromaiere'le kıyaslanamayaca nı göstermi tir. Nurullah Berk, sanatçıları derecelendirmi ve daha dü ük bir derecede buldu unu ima etti i Lévy için öyle demi tir:

"Léopold-Lévy'yi küçümsemiyorum. Akademiye asistan olarak giri imi ona borçluyum. Temiz, dürüst bir ressam, iyi bir hoca, güvenilir bir dost olmu tu hepimiz için. Yeti tirdi i genç ressamlar, bizden sonraki ku a ın temsilcisi olarak sa lam bir e itim temeline dayanan de erler olmu lardı. Bunu Lévy'nin Akademiye uyguladı ı disiplinli çalı ma sistemine borçlu idiler. Léopold-Lévy 1930larda epeyi ün saldı tı Fransa'da. Céira, Simon Lévy, Kayser gibi gerçekçi olmakla beraber, hayli ilerici olan bir grubun temsilcilerindendi. Pascin, Dunoyer de Segonzac, André Derain gibi büyüklerle de dostlu u vardı. Lévy en ba arılı tablolarını Fransa'nın güneyinde Cezanne'ın çalı tı ı yerde yaptı tı: Aix-en Provence, l'Estaque, Casis. Daha çok manzara görüntü ressamıydı. Ö le güne inin kavurdu u çamları, zeytinlikleri, kırmızı toprakları, tatlı, ehvetli fırça vuru larıyla

³⁹⁵ Nurullah Berk; "Bo aziçi Ressamları", 16

güzel canlandırır. Kompozisyon dedi imiz düzenlemelere, yani çok figürlü, büyük çapta yapıtlara pek yana mıyordu. Ya tabiat görünüşü ü, ya portre, natüremort, asıl ba arısı bu türdeydi. Marcel Sauvage'ın dedi i gibi Lévy bir labratuvar adamı de ildi. Hayatla ilgiliydi. övalesini günün görünüşleri arasına diker ve kırları, a açları, çiçekleri o kendine has Prusya mavisi göklerin altına sererdi. Léopold Lévy bu adamdı. Nasıl oldu da Charles Despiau bizim Paris'teki ö renci müfetti imizi tanıdı ve 1937'de yeniba tan kurulan stanbul Akademisine tavsiye etti? Bilmiyorum... Léopold-Lévy Yahudiydi, ikinci dünya sava ının tümünü Türkiye'de geçirmesi onu belki bir kampta ölmekten kurtarmı tı. Sava tan hemen sonra tatilini geçirmek üzere Paris'e gitmi , çok sevdi i Saint German mahallesindeki kahvelere kavu mu tu. Akademideki görevi bittikten sonra Paris'e her gidi imde onu, ak amları, ya Deux Magots ya da La Coupole de görürdüm. Ama yalnızdı, yıldızı sönmü , unutulmu tu. Yeni ku aklar yeti mi , sava sonrası Fransası daha atılgan sanat e ilimlerine alan olmu tu...”³⁹⁶

Léopold-Lévy'nin sanatı, sergileri, ki ili i ve atölye e itimi üzerine en çok yazanlardan biri olan Cemal Tollu, Nurullah Berk'in unutuldu unu öne sürdü ü Fransa dönü ünde Lévy'nin retrospektif sergisini de erlendirirken, Fransız ele tirmenlerin sanatçı ile ilgili görü lerine de göndermeler yaparak açıklanı tır:

“O, sipari ler pe inde ko maktan ba ka bir ey dü ünmeyen, talebesine faydalı olmaktan uzak kalan di er mütehasıslara nazaran vazifesini- imkânları müsaadesi nisbetinde- hoca, konferansçı ve sanat dostu olarak yapmı tı. Yeni geldi i yıllarda sanat meselelerine, Akademi tedrisatına dair verdi i raporlar tetkik edilirse, onun nasıl bir vazife ve hizmet duygusuyla çalı mı oldu u görülür. Léopold- Lévy'nin yeni sahalarda muvaffak olmasını dileriz.”³⁹⁷

³⁹⁶ Bkz. (178), BERK; 109,110

³⁹⁷ Cemal TOLLU; “Léopold-Lévy'nin resim sergisi”, 1

Mustafa Cezar, Belling'ten farklı olarak Lévy'nin sanat çevresi ile olumlu ili kiler kurdu unu, bol eser üretmenin ötesinde Türk toplumuna ve sanatına yakınlık duymu , sanatçı sıfatıyla ve gözlemci olarak ya adı ı ortamı tanımak istedi ini belirtmi tir. ³⁹⁸Ayrıca Cezar, Léopold-Lévy'nin Akademi'nin reform döneminde yaptı ı katkıları de erlendirmi tir:

“Akademideki reform devrelerinde, sanatla ba ıntılı ki ilik yönünden en sezilebilir etkiyi Léopold-Lévy'nin yapmı oldu u söylenirse yanlı bir yargıya varılmı sayılmaz. Akademi'nin Resim Bölümünü yeniden organize etmesi amacıyla Türkiye'ye getirilmi bulunan Léopold-Lévy, ba ında bulundu u bölümün bünyesinde e itim ve ö retim sistemi açısından Egli'nin Mimarlık bölümünde yaptı ı derecede açık ve belirli bir de i iklik çizgisinin adamı halinde görünmezse de, bölüm efi, hoca sıfatının yaniba ında, Türkiye'de bulundu u müddet zarfında 560 tane resim yapmak suretiyle gerçekten bol eser veren bir sanatçı hüviyetiyle, belirli bir devre için resim sanatımıza etkide bulunmu olmasından söz etmek mümkündür.”³⁹⁹

Kerim Silivri, Lévy ile ilgili de erlendirmesinde u ifadelere yer vermektedir.:

“...Léopold-Lévy aldı ı önlemlerle Akademi'ye kazandırdı ı gençlerle, günümüz Türk resim sanatının geli imine de önemli katkılar sa lamı oldu. EVELA çok çalı kan birisiydi. Onun çalı kanlı ını örnek olarak söylerler hep. 1948 senesinde Zeki Faik zer müdür oldu ve Léopold-Lévy de ülkesine döndü. Levy'nin yalnız Türkiye'de oldu u sıralarda 530 tane resim yaptı ı söylenir. Oysa Türkiye'de pek çok ressam ömrü boyunca bu kadar resim yapmamı tır... Léopold-Lévy yanındaki genç resamlara çalı kanlı ı ile model olmu tu, ressamlar da ona bakıp daha çok ürettiler. O zaman yapılan ele tirilerde hatırımda kalan bir tek cümle söyleyece im. imdi, Rektörlük binasında yani üniversite merkez binasında sa tarafta emekli ö retim üyeleri için ayrılmı bir oda var. Akademi'nin altmı ıncı kurulu

³⁹⁸ Bkz. (219), CEZAR; sayfa no yok

³⁹⁹ Bkz. (219), CEZAR; sayfa no yok

yıl dönümünde orası müdür muavinli i odasıydı. Orada Léopold-Lévy'nin yaptı ı birkaç resim sergilenmi ti. Sonra Fransız Mimar ve dekoratör Louis Sue'nun yaptı ı çizimle di er Alman hocaların mobilyalarından örnekler vardı. O vakit gazetelerden çıkan yazılarda, “ stanbul’un fazla gri yorumlandı ı ve stanbul’un bu kadar gri olmadı ı” yolunda ele tiriler yapıldı. Ama onlar ne derlerse desinler Levy Türkiye’de oldu u süreci çok iyi de erlendirdi... Lévy sadece hoca de il ö renci ve hocaların yeti mesine katkı sa lamı , model olmu ve elinden tuttu u kurumun geli mesine katkılarda bulunmu tur.”⁴⁰⁰

Fethi Kayaalp'nin Akademi’de Lévy dönemi ile ilgili de erlendirmeleri dikkat çekicidir:

“Lévy çok iyi bir hocaydı. Çok çok iyiydi. Ö renciyi tanırdı. Yani ne yapabilir ve ne yola gidebilir? Bu anlamda bir yol göstericiydi ama hiçbir zaman baskıcı de ildi. öyle böyle filan demezdi. Te vik ediciydi ve o atölyedeki ö rencilerin hepsi ressam olmu tur. imdi Çallı atölyesi Çallı da çok ö renci yeti tirdi. Nuri, Avni, Mümtaz bunlar hepsi di er atölyelerdeydiler. Levy geldi i zaman onları çok te vik etti, sonra biz Çallı'nın ö rencisi de olduk filan dediler ama Levy onlara yol gösterici oldu. Bunlar aynı zamanda Yeniler grubunu kurdular... O dönem çok karı ıktı, kinci Dünya Sava ı yılları, sosyal içerikli resimler yapıyorlardı. Grubun genel karakteri buydu... Levy toleranslı bir adamdı yani, bu grubu devamlı te vik etti. Onların ki iliklerini kazanmalarına yardım etti. Bir kere çok bilgili bir adamdı... 1940-47 yılları arasında Hasan Ali'nin Milli E itim Bakanı oldu u ve Levy'nin Akademi’de oldu u bu dönemi bütün bölümler için de bana göre Akademi'nin altın yıllarıydı. Bugün pek çok iyi ressam oradan yeti ti.. Son olarak bana göre Levy iyi sanatçıları Akademi’ye kazandırmı tur. Mesleki formasyonu iyiydi. Ö renciyi tanırdı ve nereye nasıl gidece ini bilirdi. Neye nasıl bakmamız gerekti ini bize o ö retti..”⁴⁰¹

⁴⁰⁰ Bkz. (Ek-2.8.)

⁴⁰¹ Bkz. (Ek-2.7.)

Léopold- Lévy'nin atölyesinde eğitimine başlayıp daha sonra Yüksek Resim Bölümünde Zeki Kocamemi'nin öğrencisi olan Naile Akıncı, Léopold-Lévy'nin Türkiye'ye getirilmesinin kendi kuşağı ve ondan önceki kuşağın yeti mesinde çok büyük pay sahibi olduğunu öne sürmüştür:

“Lévy öğrencisinin doğaldaki ilimlerine, psikolojisine, psikolojinin icraya yansımalarına önem verirdi. Akademi atölyelerindeki kuru akademik resim çalımlarına bir anlamda son vererek, çağdaş heyecanı ve doğaya yepyeni bir gözle bakarak açılmayı resim atölyeleri efileri olara hâkim kılması, Türk resim sanatında “Üçüncü Yeni”nin oluşumunun en büyük destekçisi olduğunu tur. Lévy gelmeden önceki dönemde kupkuru, öğrencinin gelişimine olanak vermeyen akademik anlayışı terk edilerek; sağlam ve klasik temellere dayanan, aynı zamanda öğrencinin kişiliğinin ortaya çıkmasına olanak veren bu yeni eğitim anlayışı ile Türk sanatçıları gerçek kimliklerine kavuşmuşlardır. Burada altını çizerek vurgulamak istediğim hususlardan biri de şudur: Lévy batıdan körü körüne aktarılan, özgün olmayan bir anlayışı asla desteklememiştir. Bir kısım yazarlar tarafından bence son derece yanlış olarak iddia edildiği üzere D grubu'nun baş destekleyicisi olmadığını gibi, Batılı ustalardan körü körüne aktarılan bir resim anlayışının ülkemize hakim olmasını asla arzulamamıştır. Bu nedenle Yeniler Grubunu ve bu gruba mensup olmakla birlikte aynı ortak değerleri benimseyen öğrencileri sürekli destekleyerek, Türk resmine küçümsenemeyecek ölçüde katkılarda bulunmuşlardır.”⁴⁰²

Naile Akıncı bir dönem atölye hocası olan Zeki Kocamemi'nin kişiliğini ve atölye hocası kimliğini de tanımlamış ve şöyle demiştir:

“...Artistik düzeyi olağanüstü nitelikte olan güçlü sanatçı, insan ve eğitimci olarak da örnek alması gereken bir yapıdaydı. Yapabileceklerimin ve gerek gücümün ne olduğunu çok iyi bilen bu büyük sanatçı; güçlü öğrencisiyle olduğu kadar, müfrik, nazik ilgisiyle de beni yönlendirdi... Türk resmine

⁴⁰² Refik Kahramankaptan; “Eyüp'ü Dünyaya Tanıtan Manzara Ustası Naile Akıncı”, **Resmigeçit Ressam Söyleşileri**, 15

arkada ı Ali Çelebi ile “ kinci Yeni” yi getirerek damgasını vuran hocamız, sanatçı onurunu her eyin üstünde tutan ve bundan asla taviz vermeyen yanıyla da ö rencilerine ve sevenlerine önderlik etmi tir. Hiçbir zaman otoritesi ile o yıllarda akademiye yeni bir yön veren ve do ru çehre kazandıran Léopold- Lévy’nin çevresinde dolanan, bilahare harp yıllarında onu itelemeye ve sonraki yıllarda yazıları ile her eylerini borçlu oldukları bu sanatçıyı küçümsemeye tevessül eden hocalar grubuna dâhil olmamı tır. Kolayın, bezirgânlı ın ve gösteri in kar ısında kalarak, ö rencilerine de daima bu zor ve çileli, ancak onurlu yolu tercih etmelerini salık vermi tir.”⁴⁰³

Zeki Kocamemi atölyesinde e itimine ba layan ve Lévy’nin Akademi’de bulundu u yıllara tanık olan bir ba ka ressam Adnan Çoker’dır. Çoker, Lévy’nin sanatı ve Akademi’ye katkılarını de erlendirmi tir:

“...Léopold Lévy bir Fransız’dı. Tabii orada do ma büyüme. Ama buna ra men depase edilmi , geçilmi bir ki iydi. Sevdi i ki iler de Despiau veya André Derain gibi sanatçılar. Yani André Derain biraz uslu dönemlerin adamı, ona hayran. A zından Picasso çıkıyor, bilmem Matisse çıkıyor. Ama ben Picasso’ya Matisse’e hayranlı ı oldu u kanısında de ilim. Zaten e iliminden de beliydi. Onun da kendi içinde Fransız olmasına ra men belli bir akademizmi vardı. O, geldikten sonra Akademi’ye belli bir düzen vermesinin dı ında gerek Akademi’yi, gerekse Türk resmini ve onun çevresinde bulunan ortamı kararttı. Yeniler grubunun üyelerinin birço u onun atölyesindedir. Yeniler grubunun resimlerine bakarsanız, resimlerin hepsi karanlıktır. Yani buna biçimsel yönüyle baktı umuz zaman bu böyle. Kendisi de pek o kadar geçerli bir sanatçı de ildi. Unutulmu tu zaten Fransa’da...”⁴⁰⁴

⁴⁰³ A.g.k.; 15,16

⁴⁰⁴ Bkz. (206), GEZG N; 161,162

Çoker, kendisinin de tanık oldu u Lévy'nin resim üzerine ö ütlerinin atölye e itimi olmadı mı, iyi bir edebiyatçı oldu u için kinci Dünya Sava ı'nın kapalı ortamında kendini dinlettirdi ini, resimsel yönden yardımcılarını etkiledi ini savunmu tur.⁴⁰⁵ Adnan Çoker ayrıca Léopold-Lévy atölyesi ressamlarını de erlendirmi tir: “Léopold Lévy'nin atölyesine gelince orada bahsetti im biçimsel kararmanın yanında, dı arının etkileri olmu tur. Hilmi Ziya Ülken gibi. Bu sefer sosyal resimler hikayesi Akademi'yi etkiliyor. Daha bir kısmı orada ö renciydi Liman sergisi yapıldı ı zaman. Sonra mezun olanlar oldu. Liman Sergisi sosyal olaylara dönüktü. Ama bu Léopold Lévy'nin etkisinde olmamı tır. Akademi'nin dı ndaki Türklerin etkisidir. Yani unu demek istiyorum. Akademi o sıralarda bile dı arıya kapalı bir müessese de ildi dü ünçe açısından...”⁴⁰⁶

Özdemir Altan, Léopold Lévy'nin üçüncü sınıf bir sanatçı oldu unu öne sürmü , Lévy geldi inde Paris ayaklarına gelmi gibi herkesin sevindi ini ve onun etrafında toplandı mı, etkisinde kaldı mı ancak Lévy'nin kendi ülkesinde tanınmadı mı belirtmi tir. Zeki Faik, Sabri Berkel, Bedri Rahmi, Cemal Tollu'nun resimlerinde Lévy'nin etkisinde kaldı mı ve zaten geli meyen Türk resminin Lévy ile tırpanlanmı oldu unu ifade etmi tir.⁴⁰⁷

C. Léopold-Lévy Atölyesi'nde Yeti en Sanatçılar

1. Abdul Aziz Tarzi; (Kabil 1911 - stanbul 2003) Mahmut Tarzi'nin yedinci çocu udur. Dördüncü sınıfa kadar Kabil'deki Habibiya Okulu'na devam etmi tir, 1920 yılında babası Afganistan büyükelçisi olarak Paris'e atanınca ailesi ile birlikte Paris'e ta ınmı lardır. O ve küçük kız karde i Kader, yedi yıl yatılı olarak Lyceé Jonson de Sailly okuluna devam etmi tir. Aynı zamanda Kral Amanullah'ın Afganistan'daki mevcudiyeti ortadan kaldırıldı ı için, Mahmut Tarzi ve ailesi stanbul'a ta ınmı tır. Aziz ve Kader, kız karde leri Kraliçe Soraya ile kalmak için

⁴⁰⁵ Bkz. (206), GEZG N; 162

⁴⁰⁶ Bkz. (206), GEZG N; 163,164

⁴⁰⁷ Bkz. (206), GEZG N; 194

Roma'ya gitmi lerdir. Liseyi Roma'daki Lyceé Chateabriliant in Rome'da tamamlamı lardır.

1930'da stanbul'a gelmi lerdir. Aziz, Güzel Sanatlar Akademisi'ne devam etmi ve 1947 yılında bu okuldan mezun olmu tur. Bir sanatçı olarak stanbul'da pek çok sergi açmı tır, 1954 yılında Necla ile evlenerek Kabil'e ta ınmı tır. Kızları ve o ulları burada do mu tur. Aziz, 25 yıl boyunca a abeyi Abdul Wahab ile birlikte Turizm ve Tanıtma Bakanlı ı'nda çalı mı tır. 1978' deki sosyalist devrimde Aziz ve Necla stanbul'a ta ınmı tır. Aziz 23 Mayıs 2003'te stanbul'da ölmü tür.⁴⁰⁸

2.Mehmet Yüçetürk; (1912 Bolu- 1992 Bolu) İkokulu Bolu Gölyüzü İkokulu'nda, Ortaokulu Hisar Mektebi'nde tamamlamı tır. Okulda resim ö retmeni Lütü Nâmi Kantaro lu'nun (1883-1945) yönlendirmesiyle 1935'te Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nin Resim Bölümüne girmi , Akademi'de ilk ö rencilik döneminde Nazmi Ziya, brahim Çallı, Zeki Kocamemi⁴⁰⁹ ve Léopold- Lévy'nin ö rencisi olmu tur. 1938 yılında Akademi'den mezun olan Mehmet Yüçetürk'ün Fransa'ya burslu olarak gönderilmesi için Léopold Lévy ve Akademi Müdürü Burhan Toprak tarafından, Mehmet Yüçetürk için Bolu Valili i'ne resmen ba vurulmu , kinci Dünya Sava ı'nın patlak vermesi ile sava gerekçe gösterilerek, bu talep reddedilmi tir. Yüçetürk daha sonra, 1939'da askere alınmı tır.⁴¹⁰ 1941 yılına dek topçu te men olarak askerlik yapmı , askerlik dönü ünde 1941-45 yıllarında Galatasaray Lisesi'nde resim ö retmenli i görevinde bulunmu ve aynı yıl yeniden askere alınmı tır. 1946 yılında Güzel Sanatlar Akademisi yüksek Resim Bölümüne ba vurmu , 1947'de bölüm birincisi olarak mezun olmu tur.

⁴⁰⁸ Bilgiler, www.mtcf.net sitesinden alınmı tır.

⁴⁰⁹ brahim Çallı Rusya'da açılacak Türk resmi sergisi için görevlendirilmi ve bu göreve gitmeden atölyesini en iyi ö rencim olarak tanıttı ı Zeki Kocamemi'ye bırakmı ve Yüçetürk Çallı Rusya'dan dönene dek Zeki Kocamemi ile çalı ma fırsatı bulmu tur. Bu bilgi ve ressamın özgeçmi ine ait bütün bilgiler ve dipnotlarda yer alan bilgiler ressamın kızı Bolu Abant zzet Baysal Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü'nde Ö retim Üyesi olan Doç. Dr. Emine Elif YÜCETÜRK'ün hazırladı ı yayınlanmamı özgeçmi ten alınmı tır.

⁴¹⁰ 01 Temmuz 1939 tarihinde Yedek Subay Okulundaki kıta hizmetine ba lamak üzere Bolu'dan stanbul'a gitti. O'nun gibi Yedek Subay Okulu'nda Bedri Rahmi Eyübo lu, Bolulu Hattat Emin Barın, Nusret Suman gibi sanatçı arkada ları da asker olmu tur. **A.g.k.**, sayfa no yok

Resim.4. 66.

Mehmet Yüçetürk, Nalbant, 1940'lı yıllar, 29 x 39, Yüçetürk koleksiyonu

1949- 1950 yıllarında Adana Erkek Lisesi ve ikinci Ortaokulu'nda, 1950-1956 yıllarında ise Bolu Erkek Ö retmen Okulu ve Bolu Lisesi'nde resim öğretmeni olarak görev yapan Yüçetürk, 1957- 1960 yılları arasında Bolu Devlet Su İşleri Müdürlüğü'nde desinatör olarak görev yapmıştır. 1960- 1965 yıllarında da Bolu Kız Ö retmen Okulu'nda resim öğretmeni olarak görev yapan sanatçı, 1967'den 1977'ye kadar Kültür Bakanlığı Bolu Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'nde yönetici olarak çalışmıştır.

1939'da Taksim Daimi Galeri'de, aynı yıl Bolu Halkevi'nde ve 1942'de Beyolu Halkevi'nde kişisel sergiler açmıştır. Daha sonraki yıllarda da kişisel sergiler açmayı sürdürmüştür, yurt içi ve yurtdışında çeşitli karma sergilere katılmıştır.

Sanat Anlayışı; Mehmet Yüçetürk, konularını seçerken “*güzellik her yerde ve her şeydedir*” düncesiyle hareket ederek, güzelliği kalıcı kılmak üzere resim üretmiştir, özellikle de doğu büyüdüğü toprakların doğasını, doğayı dönütüren,

⁴¹¹ Eski eser olarak tescilli olan bu binaya Bolu Belediye Başkanlığı'nca 02 Haziran 1998 tarihinde Mehmet Yüçetürk'ün ismi verilerek Sanat Merkezi haline getirilmiştir. **A.g.k.**, sayfa no yok

çalı an, üreten insanların ya amını konu edinmi tir. Sanatçının kızı Elif Yüçetürk, onun Anadolu'daki toprak i çisini, zor geçinen çalı kan köylüsünü, güne te kararmı yanık yüzleriyle, tarlasında terini sildikten sonra ne eli mâniler söylerken, hasatını yaparken, harmanını döverken, hasattan sonra kiraz molası verirken tuvaline yansıtan izlenimci ve figüratif bir ressam olarak tanındı ını belirtmektedir. Nahit Sıtkı Örik *“Hayat ve Kitaplar”* adlı eserinde *“Bolu’da ya ayan ve ya adı ı yerlerden resimler yapan bir ressamdır. Ölçülü, ııklı, samimi resimleri var. Ciddi bir kıymet ümidi. Halis Anadolu köy ve köylüsü, u içinde ya adı umız senelerde belki en iyi Yüçetürk’te görünecek”* demektedir.⁴¹²

Resim.4. 67.

Mehmet Yüçetürk, *Ali Dayı*, 1946-47, 0.33 x 0.41, Yüçetürk Koleksiyonu

Mehmet Yüçetürk, tuval üzerine ya lıboya tekni iyle peyzajlar, büyük boyutlu çok figürlü kompozisyonların yanısıra çok sayıda portre çalı mı tir. Ninesinin desenleriyle ba ladı ı sanat ya amında portreler önemli bir yer tutmaktadır. 1940'lı yıllarda yaptı ı *Anne* ve *Baba* sının portreleri, *Yazıcalı Ay e*

⁴¹² A.g.k., sayfa no yok

Kadın, *Ali Dayı*, 1980’lerde çalı tı ı *Kızım Handan* ve di erleri, 1980 ve 1990’larda devlet adamlarının portreleri ve özellikle *Atatürk* portresi, 1992 yılı Ocak ayında ölümüyle yarım kalan son tablosu “*Neyzen Teyfik*” portresi onun portre çalı malarına örnek olarak gösterilebilmektedir. *Çıkrık* adlı resmi erken tarihli portre örneklerindedir, sanatçının annesi evlerinin üst katında çıkrı ının ba ında yün e irirken resmedilmi tir.

Resim.4. 68.

Mehmet Yüçetürk, *Çıkrık*, 1942, 46 x 55 Yüçetürk Koleksiyonu

Bir söyle isinde eserlerini üretirken en büyük zorlu un model bulmaktan kaynaklandı ını belirten Yüçetürk, *Yazıcalı Ay e Kadın* adlı resminde Bolu’nun Kıbrısçık ilçesinin Yazıca köyünde yaşayan ve e i Maarifte (Milli E itim) çalı an bir kadını resmetmi tir.

Resim.4. 69.

Mehmet Yüçetürk, *Yazıcalı Ay e Kadın*, 65 x 81,1944, Yüçetürk Koleksiyonu

Sanatçının *Köyümde Bir Yaz Ö lesi* adlı çalı ması, köyde komsu kadınları bir arada çalı ırken gösteren bir günlük ya am sahnesidir. Yerde yıkanmı bu daylar, bulgur olmak üzere kurutulmakta, a aç gölgesinde bir kadın diki dikmektedir. Bugün belge niteli i olan bu resim, sanatçının Akademi mezuniyeti için yaptı ı bir resimdir ve jüride bu eser reddedilerek sanatçının mezuniyet hakkı kaybolmu tur. Aynı eser 1971’de Monaco Presli i’nin Ça da Sanat Büyük Ödülü’nün VI. Kültür enli i’nde de 28 ülkeden 300 eser arasından seçilmi ve Mehmet Yüçetürk, ‘Yüksek Seçkinlik Diploması’ ile ödüllendirilmi tir. Sanatçı bu eseriyle ilgili olarak u açıklamada bulunmu tur:

“Bu ödülün benim için önemli olan tarafı udur: Monaco’da sergilenen iki eserimden biri, 1947 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Resim Bölümü mezuniyet konkuruna sundu um eserdi. Mezuniyet için konkur konusu ‘birkaç figürlü bir yaz peyzajı’ idi. Konkur için çalı tı um ‘Köyümde Bir Yaz Ö lesi’ adlı bu eseri, jüride olan bir ressamın ısrarla savunmu bulunmasına ra men, ço unlu u olu turan di er jüri üyeleri, ısrarla eserimi reddetmi ler ve mezuniyet hakkımın kaybolmasına sebep

olmu lardı. imdi 25 yıl önce refüze ettikleri bu eserin, Monaco’da uluslararası zaferini görmelerini çok isterdim”⁴¹³

Resim.4. 70.

Mehmet Yüçetürk, *Köyümde Bir Yaz Ö lesi*, 1947, 38 x 55, TÜY, Yüçetürk Koleksiyonu

Mersin Sahili adlı resmi sanatçının manzaralarına örnek olarak gösterilebilir.

Resim.4. 71.

Mehmet Yüçetürk, *Mersin Sahili*, 1949, 38 x 55 Yüçetürk Koleksiyonu

⁴¹³ Selmi ANDAK, “25 Yıl Önce Akademi’de Reddedildi, 25 Yıl Sonra Dı arıda Ödül Aldı”, 6.

Tırmık adlı eseri sanatçının sıklıkla işlediği hasat konusuna örnek olmaktadır. Yakın arkadaşı Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun 'senin tablolarında bak kokusu var' dediği Yüçetürk'ün *Harman Yeri* adlı bir bak çalışması da Bankası Sanat Koleksiyonu'nda yer almaktadır.

Resim.4. 72.

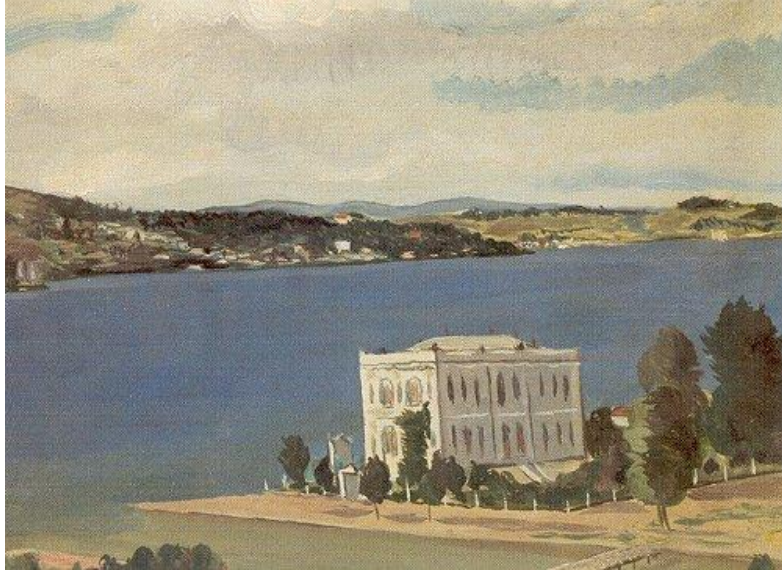
Mehmet Yüçetürk, *Tırmık*, 1950, 73 x 100, Yüçetürk Koleksiyonu

Yüçetürk ayrıca siyasi ve hamasi konularda çok figürlü kompozisyonlar da yapmıştır. 1946'da yaptığı *Koşulu Topçular*, 1986'da yaptığı *Seddülbahir Direnişi*, 1987'de yaptığı *Türk Asaleti Önünde Yunan* bu türden eserlerindedir.

3. Agop Arad; (Eskişehir 1913- İstanbul 1990) İstanbul Kumkapı Assomption Koleji'ndeki eğitiminden sonra Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümüne kayıt olmuştur.⁴¹⁴ Akademi'de Nazmi Ziya Güran, İbrahim Çallı ve Léopold Lévy atölyelerinde resim eğitimi almıştır. Daha sonra Fransa'da Metzinger ve Fernand Leger atölyelerinde çalışmıştır.⁴¹⁵ Agop Arad arkadaşlarıyla birlikte Mayıs 1941'de Beyoğlu Matbuat Müdürlüğü Salonu'nda Liman Sergisine ve ardından Yeniler grubunun sergilerine katılmıştır.

⁴¹⁴ Oktay AKBAL; "Dostum Agop Arad", 81

⁴¹⁵ "A.g.m", 81

Resim.4. 73.

Agop Arad, *Manzara*, 27x35cm, DÜY

Oktay Akbal, Agop Arad ve arkadaşlarının Liman sergisine tanık oldu unu ve bu serginin yazılarına etkisini şöyle aktarmı tır: “ *Ben Agop’un resimleriyle 1942’de⁴¹⁶ açılan Liman sergisinde tanı mı tım. Nuri yem, Fethi Karaka , Ha met Akal vb. ressamlarla da hepsiyle orada... Liman resimleri, liman insanları, yoksullukları. Mümtaz Yener’in bir fırın resmi vardı, sıra sıra bekle en yoksul insanlar... “Önce Ekmekler Bozuldu” öyküsünün ilk tohumu sanırım bu Liman sergisinde dü tü içime, öylesine etkileyici bir sanat gösterisiydi.”⁴¹⁷ Akbal’ın Gazete ressamı ının Türkiye’deki en önemli temsilcilerinden bir olarak tanımladı ı Agop Arad, *Vatan* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde çalı mı , Orhan Veli, Sait Faik gibi air ve edebiyatçının eserlerini resimlemi ve portrelerini yapmı tır.⁴¹⁸*

⁴¹⁶ Sergi Mayıs 1941’de düzenlenmi tir.

⁴¹⁷ Bkz. (414), AKBAL, 81

⁴¹⁸ Bkz. (414), AKBAL, 81, 82

Resim.4. 74.

Agop Arad, *Manzara*, 22x30cm, DÜY

Yeniler grubu sonrasında da pek çok karma sergiye katılan sanatçının ki isel sergileri arasında Paris Montmartre’da Suzan Michel Galerisi’nde açtı ı ki isel sergisi sanat kariyerinde önemli bir yere sahiptir.⁴¹⁹

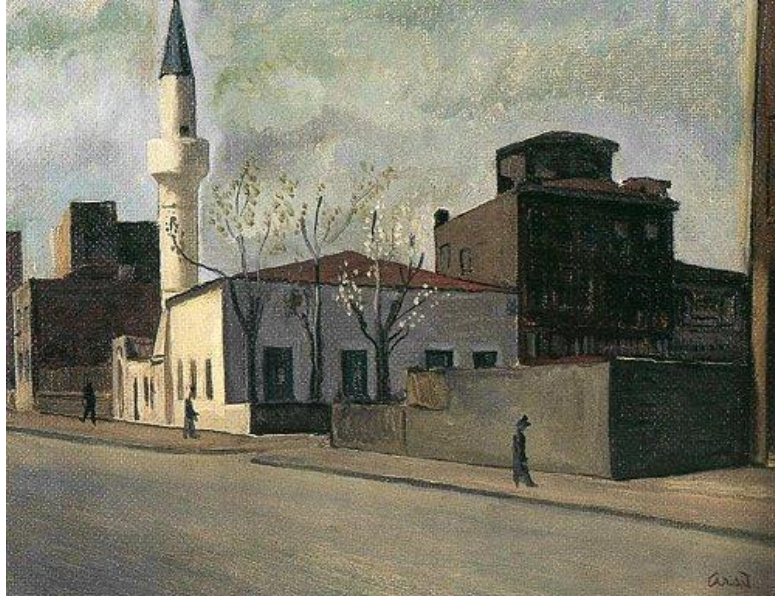

Resim.4. 75.

Agop Arad, *Manzara*, 27x35cm, Kontrplak üzerine ya lıboya

⁴¹⁹ Bkz. (414), AKBAL, 81

Sanat Anlayışı; Agop Arad İstanbul yaşamını sergileyen günlük yaşam konularını ele almı bunun yanı sıra, İstanbul manzaraları ve portreler gerçekte tirmidir. Sanatının başlarında eğitim aldığı Léopold Lévy'nin sanatından ve daha sonra Yeniler grubunun konuları yakından etkilenen Arad, Akbal'ın kendisine örnek aldığı bir sanatçı olup olmadığı sorusuna, *“Ben kendim gibi olmak isterim. Hiçbir büyük dehayla özen göstermedim”* yanıtını vermiş, ancak kendisine örnek aldığı ressamlar olarak başta Cezanne'yi, bir renk ustası olarak Matisse'yi, ayrıca Braque ve Bonnard'ı göstermiştir.⁴²⁰

Resim.4. 76.

Agop Arad, *Sokak*, 27x35cm, Prestal üzerine yağlıboya

Çağdaş diğer ressamlar gibi 1950 sonrasında geometrik ve soyut nitelikli resimler ürettiyse de daha çok kişisel gözlem ve birikimlerini farklı meslek gruplarını renkçi bir anlayışla resmetmiştir. Agop Arad'ın gazete ressamlığı ve illüstrasyon (resimleme) çalışmaları da onun sanat yaşamının en önemli örnekleridir.

⁴²⁰ Bkz. (414), AKBAL, 82

Resim.4. 77.

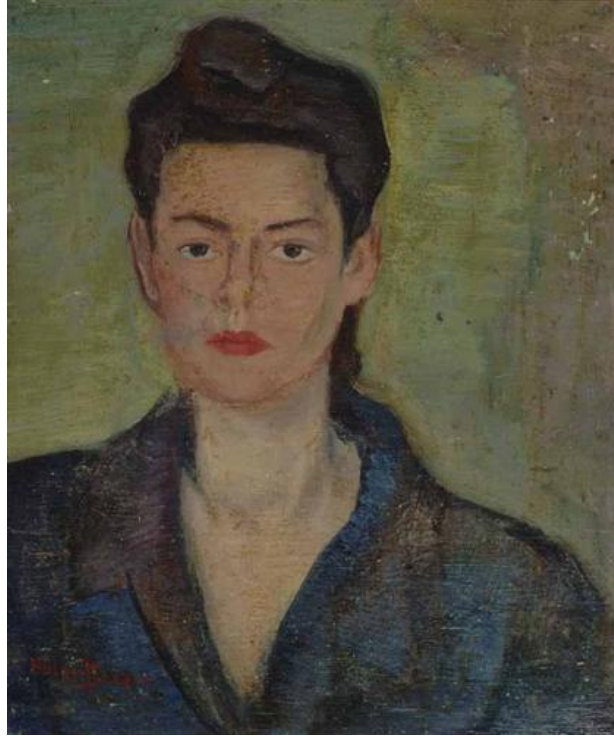
Agop Arad, *Büyükdere Caddesi*, Tüy, 38x46cm

4. Hasan Hulusi Mercan; (Bilecik 1913- Ankara 1988); İlk öğrenimini Bilecik Söğüt'te, orta öğrenimini Bursa'da tamamlamıştır.⁴²¹ Güzel Sanatlar Akademisi'nde Hikmet Onat ve İbrahim Çallı atölyelerinde çalışmıştır. Sanatçı ile ilgili özgeçmişler, onun Léopold-Lévy atölyesinde çalıştığını aktarmaz, ancak o döneme tanık olup Lévy atölyesinde çalışan sanatçılardan Müreccel Küçükaksoy ve Fethi Kayaalp, Hulusi Mercan'ın da Lévy atölyesinde çalıştığını belirtmişlerdir. Yine Tiraje Dikmen, Hulusi Mercan ve Léopold-Lévy arasındaki diyaloga dikkat çekmiş ve Hulusi Mercan'ın o dönemde Bursa'da resim atölyesi hocası olarak Lévy tarafından görevlendirildiğini belirtmiştir. Mercan'ın özgeçmişinde yer alan sanatçının 1945-47 arasında Bursa'da resim öğretmenliği yaptığını gösteren bilgi de Dikmen'in sözlerini desteklemektedir.⁴²² Yine, sanatçının doğum tarihi göz önüne alındığında Mercan'ın Akademi'deki eğitiminin yüksek Resim Bölümünü Lévy atölyesinde tamamladığı anlaşılmaktadır. 1943'te VI. Yurt gezisi kapsamında Tunceli'ye giden sanatçı, 1947-50 yılları arasında Paris'te kalmış burada Andre

⁴²¹ T.EROL, M.URAL; Yurt Gezileri ve Yurt Resimleri, 167

⁴²² A.g.k., 167

Lhote atölyesinde resim eğitimini sürdürmüştür. 1950 yılında Paris'te kişisel sergi açan Mercan, 1951 ve 1952 yıllarında Paris'te Sonbahar sergilerine de katılmıştır.⁴²³

Resim.4. 78.

Hulusi Mercan, *Portre*, 42x35cm, Kont. Üz. Yb.

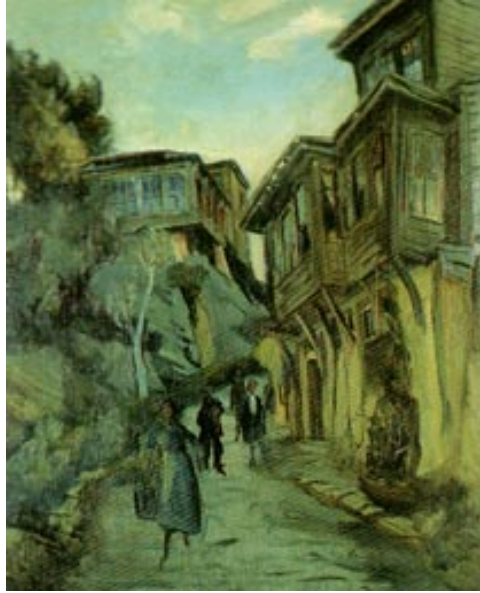
Sanat Anlayışı 1; Sanatçı, Tunceli'de Yurt gezisi kapsamında görevlendirilmiş ve buradan *Mazkirtli Kız*, *Hozat'ta Kayalar*, *Mamaki'de Munzur Suyu*, *Hozat'tan Manzara*, *Pertek Manzara* adlı resimleri gerçekleştirmiştir. Çoğu günümüze gelemeyen bu resimler, sanatçının erken dönem çalışmalarıdır. Hulusi Mercan, Paris döneminde geometrik biçim anlayışıyla resim yapmış ve renkçi bir tutum sergilemiştir.⁴²⁴ Sanatının daha sonraki dönemlerinde izlenimci bir tutumla manzara resimleri yapmıştır. Onun izlenimci anlayışta gerçekleştirdiği eserleri için Ersoy şu de-
ğerlendirmeyi yapmıştır:

⁴²³ Kaya Özsezgin; Türk Plastik Sanatçıları Ansiklopedisi, 236, ayrıca Bkz. (421), T.Erol, M.Ural; **A.g.k.**, 167

⁴²⁴ Orhan Ersoy; "Bozaziçi'nin Yalnız Adamı Ressam Hulusi Mercan, Sanat Çevresi, Temmuz 1979, S. 9, s.29

“...Hatta hiç ü enmeden övalesini sırtlar, Bo aziçi’nde, Rumelihisarı’nda, sehпасını yayarak, denizi, kayıkları, kıyıya vuran dalgaları resmeder. Bu çalı malarda da Lhote etkili sa lam bir kompozisyon kurgusu dikkat çeker. Plan ve oranlar dengelidir. Resmin altyapısı belirgin bir ekilde desen çizimiyle olu turulmu tur. Kısaca Hulusi Mercan’ın sanatı, Çallı ku a ını a maya çalı an ama tekrar aynı gelene e dönü yapan bir e ilim olarak görülebilir.”⁴²⁵

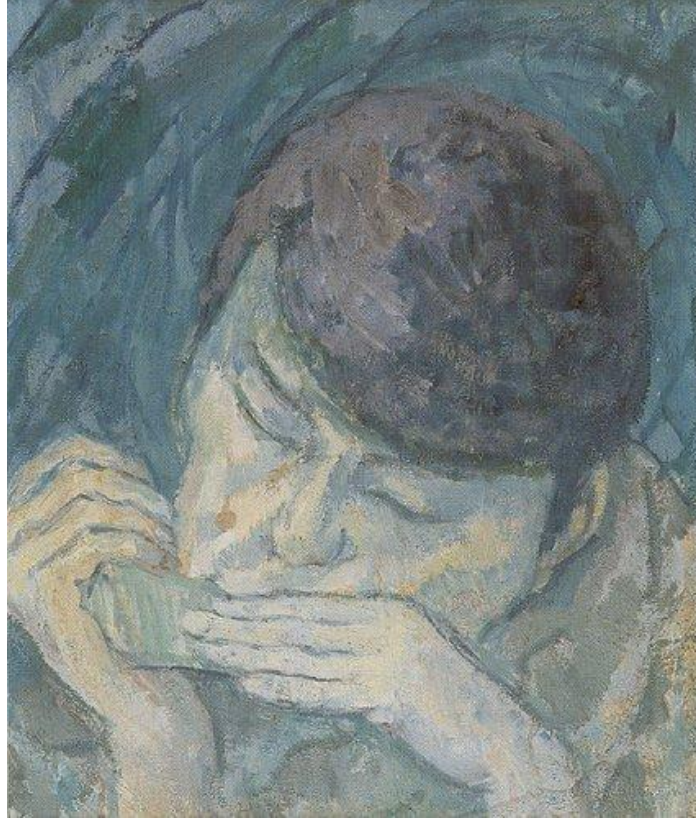
Mercan, manzaranın yanı sıra vazoda çiçekler, portreler ve zaman zaman günlük ya amı aktaran resimler ve kent manzaraları da yapmı tır. Sanatçının yurtiçi ve yurtd ında gerçekte tirdi i ki isel sergileri onun sanatsal üretiminin yo unlu una i aret ederler.

Resim.4. 79.

Hulusi Mercan, *İstanbul’da Eski Bir Sokak*, TÜY

⁴²⁵ Bkz. (421), T.Erol, M.Ural; **A.g.k.**, 167’de, L.Ç. “Sa lam Bir Kompozisyon Kurgusu” adlı yazıdan alınmı tır.

Resim.4. 80.

Hulusi Mercan, *Mızıka Çalan Adam*, 47,5x40cm, Kont. Üz. Yb.

Resim.4. 81.

Hulusi Mercan, *Manzara*, 66x85cm, Duralit üzerine ya liboya

5. Ferruh Ba a a: (1914 stanbul) E itimine Ayastefanoz lkokulu'nda ba lamı , daha sonra Kumkapı'da Fransız Frerler Kolejine devam etmi , 1922 yılında ailesinin Saraybosna'ya ta nımı ve Ba a a, burada Teknik Okulu Elektromekanik bölümünden mezun olmu tur.⁴²⁶ stanbul'a döndükten sonra 1935-36 yılında Güzel Sanatlar Akademisi'nin Resim Bölümüne kayıt olarak önce galeride Nazmi Ziya Güran atölyesinde, daha sonra Léopold-Lévy atölyesinde e itimini sürdürmü , 1940 yılında mezun olmu tur.⁴²⁷ Birincilikle mezun olmasına rağmen kinci Dünya Sava ı çıkınca Avrupa'ya resim e itimi almaya gidememi tir. 1943 yılında bu kez Yüksek Resim Bölümüne kayıt olarak Zeki Kocamemi atölyesinde çalı malarını sürdürmü , heykel bölümü atölye hocası Rudolf Belling ile çalı mı tır. (Ek-2. 4.)

Resim.4. 82.

Ferruh Ba a a, *Peyzaj*, 65x81cm, TÜY, 1940, stanbul Resim Heykel Müzesi koleksiyonu

Ferruh Ba a a, 1940'ta Resim Bölümü mezuniyet sergisine katılmı , ancak askerde oldu undan dolayı bir yıl sonra gerçekleş en Liman Sergisi'ne katılamamı tır, döndükten sonra Yeniler grubu sergilerine katılmı tır. 1945 yılında CHP'nin Yurt gezileri kapsamında Konya'ya gitmi , 1956'da Büyük Millet

⁴²⁶ Bkz. (389), G RAY; 12

⁴²⁷ Bkz. (389), G RAY; 15, 26

Meclisi'nin yurt gezilerine katılmıştır.⁴²⁸ Sanatçı Yeniler Grubu dı nda Müstakil Ressamlar ve Heykeltıra lar Birli i, Türk Ressamlar ve Heykeltıra lar Cemiyeti ve Ressamlar Derne i üyeliklerine de katılmıştır. Ayrıca, 1950 yılında Ressamlar Derne i'nin kurucuları arasında yer almıştır.⁴²⁹ Sanatçı, Basın Yayın Genel Müdürlü ü'nde çalı mı , daha sonra ö retmenlik yapmı , 1970 yılında Güzel Sanatlar Akademisi'nde vitray ve mozaik atölyelerini kurarak 10 yıl ö retim görevlisi olarak çalı mı tır. (Ek-2. 4.)

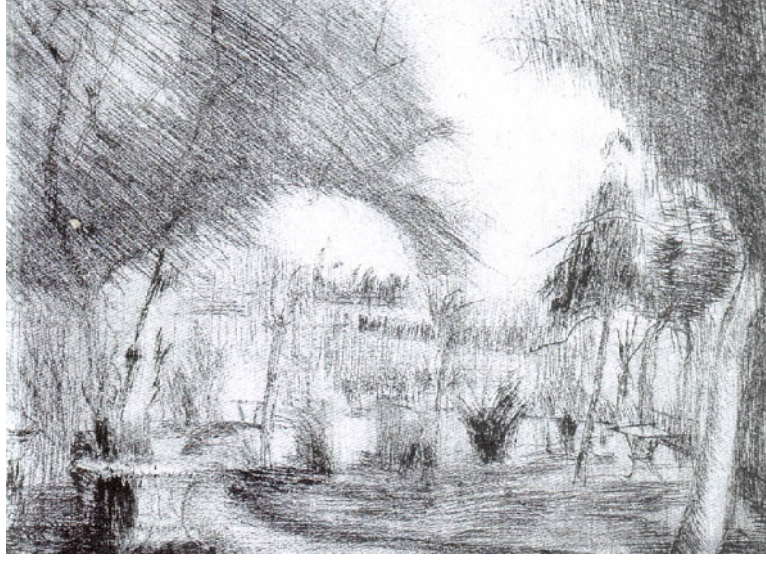

Resim.4. 83.

Ferruh Ba a a, *Nü*, 35x24, TÜY, 1940, Ba a a Koleksiyonu

⁴²⁸ Ferruh BA A A; "Soyut Anlayı ım ve Soyuta Nasıl Geçtim", 9

⁴²⁹ Bkz. (389), G RAY; 50,51

Resim.4. 84.

Ferruh Ba a a, 1941, Gravür, 9x12 cm

Sanat Anlayı ı; Ferruh Ba a a, ö rencilik devresi olan 1936-1947 arasında portre, manzara, nü ve natürmort konulu resimlerin yanı sıra balıkçılar konulu gravür ve resimler de üretmi tir.

Resim.4. 85.

Ferruh Ba a a; *Nermin Ba a a Portresi*, 47x34cm, TÜY, 1940

Resim.4. 86.

Ferruh Ba a a; *Peyzaj*, 38x48, TÜY, 1943, Ba a a Koleksiyonu

Erken dönem resimlerinde *Plaj* (1938), *Manzara* (1938), *Peyzaj* (1940), *Nermin Ba a a Portresi* (1940), *Nü* (1940) Nazmi Ziya ve Lévy'nin resimlerinin etkisi görülmekle birlikte, sanatçı yüksek resim e itimi döneminde Zeki Kocamemi'nin geometrik biçim ve konstrüktivist yaklaşımının etkileriyle Belling'in heykelindeki kübizmin etkileri onun sanatında birle erek farklı yorumlara ula mı tır. Kendi ifadesiyle sanatçı, 1945 yılından sonra resmin salt görünüm ve do aya öykünme olamayaca ını, sanatta dü ünçe ve ya amın büyük etkisi bulundu unu anlamı tır.⁴³⁰ 1945'te *Nermin Ba a a Portresi*, 1946'da yaptı ı *kız Portre*, 1947 yılında yaptı ı *Sarayburnu Peyzajı* gibi örneklerde leke, çizgi ve renk anlayı ı olarak farklıla ma görülmektedir. Aynı tarihlerde yaptı ı bir ba ka Nermin Ba a a portresinde ve Sultanahmet Meydanını gösteren peyzajında geometrik vurgular dikkat çekicidir. Sanatçı 1945 yılında Beyo lu'nda açtı ı ki isel sergisinde yer alan resimlerinde konkret kübik olarak ifade etti i ilk aramaların ba ladı ını ifade etmi tir.⁴³¹

⁴³⁰ Bkz. (389), BA A A; 9

⁴³¹ Bkz. (389), G RAY; 70

Resim.4. 87.

Ferruh Ba a a; *Yol*, 50x90, TÜY, 1948, RHM koleksiyonu

Resim.4. 88.

Ferruh Ba a a; *Sultan Ahmet Camii*, 45x62cm, TÜY, 1947, Nahit Kabakçı Koleksiyonu

Sanatçının 10. Devlet Resim Heykel Sergisinde ödül alan A k adlı resminde figürler soyutlanarak lekeler olarak belirmi ler ve bu resim bazı kaynaklarda ilk soyutlama olarak Türk resminde önemli bir yere konulmu tur. 1950'li yıllarda bu anlayı geometrik soyutlamalara dönü mü tür. Türkiye'de soyut resmi ilk uygulayanlar arasında yer alan Ferruh Ba a a, tuvaldeki ara tırmalarını sürdürmü daha sonraki resimlerinde tamamen soyut sanata yönelmi tir.

6. Nuri yem (1915 stanbul, 2005 stanbul); kodra'da e itimine ba lamı ardından babasının i i dolayısıyla gittikleri Mardin'de lkokulu tamamlamı tır.⁴³² 1929 yılında Fatih Gelenbevi Ortaokuluna kayıt olmu tur. 1932'de Aksaray Pertevniyal Lisesi'nde lise e itimine ba lamı , oradan Vefa Lisesine geçmi tir.⁴³³ 1933 yılında Güzel Sanatlar Akademisine kayıt olmu tur.

Resim.4. 89.

Nuri yem ve arkadaşları Güzel Sanatlar Akademisinde

Güzel Sanatlar Akademisi'nde Nazmi Ziya'nın ö rencisi olarak çok sayıda desen yapan Nuri yem, 1934 yılında Hikmet Onat atölyesine geçmi bu atölyede on sekiz ay ya lıboya çalı mı tır.⁴³⁴ 1936 yılında brahim Çallı atölyesinde çalı maya ba lamı ve ardından Léopold-Lévy atölyesini izlemi tir. 1937 yılında mezun olmu ve askere alınmı tır.⁴³⁵ yem'in sanatının geli mesinde o yıllarda Akademi'nin hocalarından biri olan Ahmet Hamdi Tanpınar'ın da önemli katkıları olmu tur.

⁴³² Kıymet G RAY; **Nuri yem**, 15,17

⁴³³ **A.g.k.**, 21, 22

⁴³⁴ **A.g.k.**, 24,28

⁴³⁵ **A.g.k.**, 32

Resim. 4.90.

Nuri yem, *Nü*, 1944, Ka.ü.kur unkaletm, 30x20, Evin-Ümit yem koleksiyonu

Nuri yem'in ikinci ö rencilik dönemi 1939 yılında Giresun'a ö retmen olarak atanmasının ardından ba lamı tır. 1940'ta ö retmenlik görevinden ayrılan yem, yeni açılan Akademi'nin yüksek resim kısmına, Léopold-Lévy atölyesine kaydını yaptırmı tır.⁴³⁶ Nuri yem Léopold- Lévy'nin atölye e itimi ile ilgili olarak unları aktarmı tır:

“Sıkça sorardı, ‘Sen hangi ressamı be enirsin?’ diye, bir keresinde bana da bu soruyu yöneltti. Ben bir anda ne denli bilgili oldu umu kanıtlamak hevesiyle, ‘Cezanne bana çok önemli görünüyor, do ayı yorumlayı ı ve resme bakı ı ile yüzyulumıza ı ık tutar. Hatta Picasso bile onun gösterdi i de erler üzerinde yürümü tür’ dedim. Lévy'nin takdirini beklerken onun cevabı dü ündürücüydü: ‘Hayret etti im ey udur’ diyordu, ‘Fransa buraya kaç kilometre uzakta yer alır. Burada ya ayan sanatçıların sorunlarını ezberleyip onların yaptıklarını biçim olarak tekrarlamak çok a ırtıcıdır. stanbul gibi müstesna bir dünya kentinde ya ayan ressamlar kendi kaynaklarını ö renmelidirler. Bir resim heykel müzesi kurulmalıdır.

⁴³⁶ A.g.k., 33,34

Burada eski ressamlarınızın ve heykeltıraşlarınızın eserlerini toplamalısınız. Sanatın kaynakları bunlardır. dedi.⁴³⁷

Nuri yem Akademi’de öğrenciyken oluşturdukları Liman Sergisi ve ardından Yeniler grubunun en önemli temsilcilerinden biri olarak grubun 1941- 1952 arasında çeşitli tariherde gerçekleştirilen sergilerinin hepsine katılmıştır.⁴³⁸

Resim. 4.91.

Nuri yem, *Otoportre (Taslak)*, 1940, KÜY, 11x16cm, Evin-Ümit yem koleksiyonu

Öğrenciyken desenleri *Servet-i Fünun* dergilerinin kapaklarında basılmaya başlayan yem, 1944 yılında *Nalbant* konulu resmi ile Akademi’den birincilikle mezun olmuş ve aynı yıl Resim Heykel müzesi müdür yardımcılığına atanmıştır.⁴³⁹

⁴³⁷ A.g.k., 42

⁴³⁸ A.g.k., 77

⁴³⁹ A.g.k., 59,60-62

Resim.4. 92.

Nuri yem, *Natürmort*, 1941, Kont.Üz.Yb, 27,5x18, Cengiz Akıncı kol. s.295

Sanat Anlayı 1; Sanatçı öğrencilik döneminde klasik konular üzerinde yoğunlaşmıştır. Sanatının olma sürecinin erken örnekleri olan *Kendi Portresi* (1940), *Vazoda Çiçekler* (1941) natürmortu bu döneminden günümüze gelen örneklerdir. Yem'in diploma konkuruna çalıştığı *Nalbant* adlı resmi ise günlük yaşam konulu ve figüratif bir anlayışın ürünü olması bakımından önemlidir. Bu dönem çalışmalarında görülen sade desen, sınırlı renk kullanımı, koyu açık ile yaratılmış denge unsuru bu resminde de görülmektedir. *Nalbant* adlı eseri 1946 yılında Unesco tarafından Paris'te düzenlenen Türk resmi sergisinde yer almıştır.

Resim. 4.92.

Nuri yem, *Nalbant*, 1944, TÜY, 120x100cm, Nuri yem Kol. (Akademi Mezuniyet Konkur resmi)

Sanatçının Liman Sergisi'nde yer alan *Yolculuk Var Türküsü* adlı resmi ise yem ve arkadaşlarının İstanbul'da yaşamını konu alan resimlerine ve toplumsal yaşamı odaklanan tutumlarına bir örnek olur. yem, 10 Temmuz 1947'de İstiklal Caddesi'nde Ada Mobilya mağazasının üst katında bir sergi açmıştır.⁴⁴⁰ Bu sergide Fikret Adil, Nuri yem'i, Güzel Sanatlar Akademisi'nde açılan Yüksek Resim Bölümünün diploma alan ilk mezunu, olarak tanıtmış ve onun, meslektaşları ve sanatseverler tarafından takdir edilen birisi olduğunu belirtmiştir.⁴⁴¹ Ayrıca Adil'e göre Nuri yem, Avrupa'ya gitmeden, hiçbir müze görmeden, sadece Akademi'nin yeni tedarik heyeti elinde yetmiş ip sanatı kavrayarak, o yolda Avrupalı anlayışla eser üretebilen bir sanatçıdır.⁴⁴² Sergide yer alan elli resimden onunu desenlerdir ve bu desenler sanattan anlayanlar için oldukça kıymetli desenlerdir. Kuvvetli, yağlıboya resimlerinde ise *Nasip yem* portresi başarılı bir örnek olarak ön plandadır.⁴⁴³ 1947 yılında yaptığı *Erdoğan Saydam* portresi de sanatçının erken dönem anlayışının daha olgun örneğidir.

⁴⁴⁰ Fikret Adil; "Nuri yem'in Sergisi ve O Münasebetle", 2

⁴⁴¹ "A.g.m."

⁴⁴² "A.g.m."

⁴⁴³ Bkz. (440) Adil; 2

Resim. 4.93.

Nuri yem, *Nasip yem*, 1947, KÜY, 20x16,

Sanatçı, 1947’de Beyo lu Asmalımescit’te Ferruh Ba a a, Fethi Karaka ve Pindaros Pilatonidiz ile birlikte bir atölye kiralamı ve haftanın belli günlerinde atölyede resim dersleri vermeye ba lamı tır.⁴⁴⁴ Bu atölyede daha sonra Tavanarası Ressamları olarak isimlendirilecek atölye hocaları ve ö rencileri birlikte sergiler düzenleyecektir.

Resim. 4.94.

Nuri yem, *Yolculuk Var*, Liman Sergisinden Bir Yapıt, 1941, TÜY, 40x60cm, Kemal Bilginsoy Koleksiyonu

⁴⁴⁴ Bkz. (432) G RAY; 68

1948 yılında Nuri yem'in sanat anlayışında geometrik biçim arayışı görülmektedir. *Beyaz kaplı Kadın* ve *Adalet Cimcoz* portreleri bu dönem sanatını vurgulayan örneklerdir.⁴⁴⁵ Aynı yıllarda figürün soyutla tırıldı *Sünger Avcıları* resmi, 1948 tarihli natüromortu ve 1949 tarihli manzarası renk ve biçim vurgusuyla yeni bir döneme geçiş örnekleridir. Sanatçı 1950-60 yılları arasında yarı soyut ve soyut çalışmalar gerçekleştirmiş, daha sonra Anadolu insanını ya da köyden kente göç, gecekondu gibi temalar üzerinde durmuş, geometrik biçim anlayışından uzaklaşmıştır.

Resim.4. 95.

Nuri yem, *Manzara*, taslak, 1945, Kar.üz.y b, 20x23, Evin-Ümit yem koleksiyonu

7. Selim Turan; (İstanbul 1915- Paris 1994) İnköy Beyazıt Nüme-i Zükür Mektebi'nde başlangıç ve üçüncü sınıfta Galatasaray Lisesi'nin İnköy'ne devam etmiştir.⁴⁴⁶ Beyazıt'taki İnköy'de Malik Aksel ve Ali Çelebi resim öğretmenleri olmuştur.⁴⁴⁷ Galatasaray Lisesi'nde okurken Mehmet Ali Eruz ve

⁴⁴⁵ Samim Oktay, "Nuri yem sergisinin Düğündürdükler", *Arkitekt*, 1972, S.316, s.8

⁴⁴⁶ Bkz. (264) TANALTAY; 134

⁴⁴⁷ Bkz. (264) TANALTAY; 133

Ernest Mamboury'nin öğrencisi olmu , burada ortaö renimini tamamlayarak İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ne Resim Bölümüne devam etmiştir.⁴⁴⁸

Resim.4. 96.

Selim Turan, *Tiraje Dikmen Portresi*, 1945, TÜY, Tiraje Dikmen Koleksiyonu

1935-36 yıllarında Güzel Sanatlar Akademisi'nde önce Nazmi Ziya Güran ile galeride çalıştı daha sonra Feyhaman Duran'ın ya da liboya atölyesine geçmiştir.⁴⁴⁹ Aynı zamanlarda ailesi ile Üsküdar Paşa Kapısına taşınan Selim Turan, komiklerini İsmail Hakkı Altunbezer ile birlikte tezhip ve minyatür çalışmaya başlamıştır , ayrıca Akademi'de Hattat Hacı Kamil Efendi'den ve Necmettin Okyay'dan cilt ve ebru

⁴⁴⁸ Zeynep ÖGEL (Yay. Haz.); *Mekteb-i Sultani'den Galatasaray Lisesine Ressamlar* (1868-1968), 298

⁴⁴⁹ Bkz. (264) TANALTAY; 134

dersleri almı tır.⁴⁵⁰ Akademi'deki ilk yazında okulun bünyesinde Zeki Kocamemi, Bedri Rahmi ve Ali Çelebi tarafından açılan ve herkesin katılabilece i kursa devam eden Selim Turan burada Zeki Kocamemi'den konstrüktif resmin kurallarını ve biraz da kübizmi ö renmi tir. Daha sonra sonbaharda girdi i asli talebe yarışmasında bu etkiler altında canlı model ve heykelden desen yapmı , hocası Feyhaman Bey'in "ben atölyemde çarpuk çarpuk resim istemem" diyerek onaylamadı ı bu desenleri konkurda birinci gelince Feyhaman Duran'ın kendisini tebrik etti ini, özel atölyesine ve evine davet etti ini ve bundan sonra resimlerini tashih etmekten tümüyle vazgeçti ini ifade etmi tir.⁴⁵¹ Léopold-Lévy'nin Akademi'ye geldi i yıl, Fransızca bildi i için Lévy ile yakınlık kurmaya ba layan Selim Turan, Feyhaman Duran'ın atölyesine⁴⁵² devam etmesine ra men yaptı ı resimleri Lévy'e göstererek ondan resme dair önemli bilgiler ö renmi tir.

Selim Turan, Akademi'deki ikinci yılında bütün derslerini verdi i için diploma konkuruna girmi , ancak juri iki yıllık bir e itimi az bulmu , Turan ertesi yıl girdi i konkurda diplomasını alabilmi tir.⁴⁵³ 1938'de mezun olan sanatçı, Avrupa sınavını kazanarak Paris, talya'yı dola mı tır. Döndükten sonra Üsküdar'da ortaokullarda resim ö retmenli i yapmaya ba layan Selim Turan Akademi yüksek kısmına devam etmi , 1947 yılında Fransız Konsoloslu u'nun bursuyla yeniden Paris'e gitmi tir.⁴⁵⁴ Sanatçı, 1941 yılında *Yeniler Grubu*'nun ilk etkinli i olan Liman sergisine katılmı , aynı yıl yurt gezileri kapsamında Mu la'ya gitmi tir. Ressam buradaki çalı ma ko ullarını u ekilde hatırlamaktadır: "*Halkevi bize bir para veriyordu; fakat Bodrum'da Cevat akir'i buldum ve orada onunla birlikte üç aydan fazla kaldım. Bodrum'da süngerci tekneleriyle Marmaris'e, Datça'ya, Fethiye'ye*

⁴⁵⁰ Bkz. (264) TANALTAY; 135

⁴⁵¹ Bkz. (264) TANALTAY; 134

⁴⁵² Fethi Kayaalp kendisi ile yaptı ımız görüşme de, Selim Turan'ın Lévy Akademi'ye ilk geldi inde Feyhaman Duran atölyesinde oldu unu, bu nedenle de Lévy'nin ilk pentür atölyesi içinde yer almadı mı belirtmi tir. Aynı ekilde o sıralarda resim e itimi alan ükriye Dikmen de Feyhaman Duran atölyesinde çalı mı tır. Ancak aynı yıllarda Akademi'de atölyeler arasında mutlak ayrım olmadı ndan ö renciler di er atölyelerden de yararlanmaktadırlar. Olasılıkla Selim Turan Levy e ili inde yürütülen Yüksek resim atölyesinde e itimini sürdürmü , ancak bununla ilgili net bir bilgiye ula ılamamı tır. Selim Turan, Avni Arba gibi sanatçıların Paris'te oldu u zamanlarda Lévy ile dostlukları devam etmi tir.

⁴⁵³ Bkz. (264) TANALTAY; 136

⁴⁵⁴ Selim Turan'ın bursla Fransa'ya gidi inde Tiraje Dikmen aracı olmu tur. Bkz.(Ek-2.1)

*gidip resimler yapıp yeniden geri dönüyordum. Bodrum Belediyesi bana Halkevi'nde bir yer vermişti; orada kalıyordum.”*⁴⁵⁵

1947'de gittiği Paris'e yerle erek sanatını burada sürdüren Selim Turan, resim çalışmalarının yanı sıra Ranson Akademisi'nde, Fontainebleau Sanat Okulu'nda ve Goetz Akademisi'nde dersler vermiştir.⁴⁵⁶ Yaşamı boyunca Paris'te ve Türkiye çok sayıda kişisel ve karma sergi açmıştır.

Resim.4. 97.

Selim Turan, *Karacaahmet*, Dur.Ü.Y., Rasih Nuri Nuri koleksiyonu

Sanat Anlayışı; Selim Turan sanatının ilk dönemlerinde hocalarından aldığı eğitimlerin etkisini yansıtmaktadır, onun Tiraje Dikmen'i gösteren portresi Lévy'nin sanatına en çok yakınlaştığı resimlerinden biridir. Yine bu yıllarda gerçekleştirdiği Üsküdar Karacaahmet görünümüleri, Yurt gezileri kapsamında Muğla ve civarından

⁴⁵⁵ Bkz. (421), EROL, T., URAL, M.;. 17

⁴⁵⁶ Bkz. (448), ÖGEL; 298

gerçekle tirdi i manzaraları (*Bodrum Görünümü* gibi) onun erken dönem manzaralarını olu turmaktadırlar. Sanatçının Mu la ve çevresindeki ya ayı ı aktarmaya yönelik olarak yaptı ı *Tütüncüler* ve *Mu la'da Pazar*, *Süngerçi Teknesi* adlı resimleri de günlük ya am çalı malarının erken dönem örnekleridir. Bütün bu resimlerde sanatçı renk ve biçim yönünden denemeler gerçekle tirmektedir.

Resim.4. 98.

Bodrum'un Genel Görünü ü, 1944, TÜY, 27x48

Resim.4. 99.

Selim Turan, Mu la'da Pazar, TÜY, Özel koleksiyon

Selim Turan 1947 yılında gittiği Paris'te, sanatsal gelişimini çeşitli atölyelerde çalışarak, müzeleri gezerek ve Hans Hartung, Soulages gibi soyut resmi uygulayan ressamlarla arkadaşlık ederek geliştirmiştir. 1949 yılında Galerie Breteau'da ilk kişisel sergisini açan Selim Turan savaş sonrası Paris'inde etkili olan soyut sanata yöneldiği görülmektedir. Sanatçı soyut sanatı uygulayan Paris ekolünün temsilcilerinden biri olduğu gibi Türk resminde soyut anlayışı eser üreten ilk sanatçılardan biridir.

8. Fethi Karaka ; (İstanbul 1916, İstanbul 1977) Cevri Usta Ortaokulu'nda eğitimini tamamlamış, 9. sınıfta yatılı olarak Galatasaray Lisesine gitmiştir, sağlık problemi nedeniyle okuldan ayrılmak zorunda kalmış ve evde resim çalışmaya başlayıp bir yıl sonra, 1936 yılında Güzel Sanatlar Akademisine kayıt olmuştur.⁴⁵⁷ Sanatçı Akademi'deki eğitimini kendi kaleminden yazdığı özgeçmişinde şöyle belirtmiştir: “*Resim çalışmalarına evde başlayıp, bir sene sonra Akademiye misafir talebe olarak girdim. Hocalarım, Nazmi Ziya, Léopold-Lévy; asistanları, Zeki Kocamemi, Cemal Tollu ve Gravür atelyesinde Sabri Berkel beylerdir.*”⁴⁵⁸ Sanatçı, 1946'da Akademi'den mezun olmuştur.⁴⁵⁹ Fethi Karaka sanatçının Sabri Berkel ile birlikte gravür atelyesinde en çok çalışmışlardan ve aynı zamanda Türkiye'deki önemli gravür ustalarından biri olduğunu belirtmektedir.⁴⁶⁰ Fethi Karaka ise o yıllarda çıkan Aile dergisinde gravürleri yayımlandığı için gravürçü olarak tanındığını ifade etmiştir.⁴⁶¹ Sadi Karaka, sanatçının Güzel Sanatlar Akademisi gravür atelyesinde Sabri Berkel'in yardımcısı olarak çalıştığını ancak Akademi yangını sonrasında koşullar değişince bıraktığını belirtmiş ve daha sonra rahat bir biçimde çalışmaya olanak sağlayacak gravür makinelerinin kendisi tarafından yaptırıldığını belirtmiştir.⁴⁶² Ahmet Köksal, sanatçının Yeniler grubunun dağılmasının ardından Sabri Berkel'in Akademi'deki atelyesinde yoğun bir biçimde gravür çalışmalarına ağırlık verdiğini ifade etmektedir.⁴⁶³

⁴⁵⁷ Sadi Karaka (Fethi Karaka'nın kardeşi) ile 16 Nisan 2009 tarihinde yapılan görüşme

⁴⁵⁸ Fethi Karaka'nın kendi yazdığı özgeçmişini, Sadi Karaka Arşivi

⁴⁵⁹ Ahmet KÖKSAL; “ İstanbul atmosferini içtenlikle yansıtan bir ressam: Fethi Karaka ”, 11-12

⁴⁶⁰ Bkz. (Ek-2.7)

⁴⁶¹ Fethi Karaka'nın kendi yazdığı özgeçmişini, Sadi Karaka Arşivi

⁴⁶² Sadi Karaka (Fethi Karaka'nın kardeşi) ile 16 Nisan 2009 tarihinde yapılan görüşme

⁴⁶³ Bkz. (459)KÖKSAL; 12

Resim.4. 100.

Fethi Karaka , *Portre*,12,5x10cm, gravür (tarihi belli de il) Sadi Karaka koleksiyonu

Karaka , *Yeniler* grubunun ilk sergisinden son sergisine dek bütün etkinliklerine katılmıştır, Nuri Yem ve Ferruh Başa ile birlikte Asmalımesit'te tuttıkları çatı katında resimler üretmiştir.⁴⁶⁴ Sadi Karaka , o dönemde ressam ve edebiyatçıların sık sık bir araya geldiği, bu atölyenin alt katındaki kafede buluştuğunu ve tamamı camlı bir çatı katından oluşan bu atölyede Fethi Karaka'ın da resim çalıştığını, ayrıca Fethi Karaka tarafından Beşiktaştaki evlerinin altında bir dükkânı atölye ve galeri olarak kullandığını belirtmiştir.⁴⁶⁵ Köksal burayı Küçük Galeriler olarak tanımlamış ve Karaka'ın burada resim ve diğer sergileri düzenlediğini ve galerinin *Yeniler* grubunun toplantı merkezlerinden biri olduğunu ifade etmiştir.⁴⁶⁶ Sanatçı pek çok airin el yazısı olarak diğerlerini resmetmiştir.⁴⁶⁷

⁴⁶⁴ Nuri Yem, Fethi Karaka'ı gruba almak için Kemal Sönmezler'in çok uyarısını belirtmiştir. Nuri Yem; "Resim Sanatımızın her dalında güzel bir mevsimdi Fethi Karaka", 4

⁴⁶⁵ Sadi Karaka (Fethi Karaka'nın kardeşi) ile 16 Nisan 2009 tarihinde yapılan görüşme

⁴⁶⁶ Bkz. (459), KÖKSAL; 11-12

⁴⁶⁷ Sadi Karaka , Fethi Karaka'nın en az 10- 15 airin diğerlerini resimlediğini belirtmiştir. Sadi Karaka (Fethi Karaka'nın kardeşi) ile 16 Nisan 2009 tarihinde yapılan görüşme

Resim.4. 101.

Fethi Karaka , *A açlar*, 31x44cm, Sadi Karaka koleksiyonu

Resim.4. 102.

Fethi Karaka , *Park*, 18x11 cm, Litografi, Sadi Karaka koleksiyonu

Resim.4. 103.

Fethi Karaka , *Cami*, 43x58 cm, gravür, Sadi Karaka Koleksiyonu

Sanat Anlayı 1; Fethi Karaka , sanatının ilk ba nda portre manzara ve gravür alanında çok sayıda eser üretmi tir. Erken tarihli resimlerine stanbul Resim Heykel Müzesi'nde bulunan ya lıboya *Erkek Portresi* örnek verilebilir. Yine günümüze gelen *A açlar* konulu resmi, renk ve biçim anlayı ı bakımından onun erken dönemine tarihlendirilebilir. Ahmet Köksal'a göre, Fethi Karaka sanat anlayı nda hocası Lévy gibi do a ile sıkı ili kisi olan iir, duyarlılık ve içtenlikle dolu bir gerçeklikten yanadır, bu nedenle sanatçının gravür ve ya lıboyalarında gösteri li i çilik ve fırça vuru larına rastlanmaz.⁴⁶⁸ Sanatçının Haliç'te hamallar gibi günlük ya am konularını da ele aldı ı görülmektedir. 1950'ye do ru çizgisel, lekesel ve daha sonraları geometrik anlayı ta çalı malar yapmı bunu soyut resimleri izlemi daha sonra yeniden balıklar, orman konulu do a yorumları yapmı tir. Köksal, sanatçının do ayı soyutlama ile ortaya çıkan bu resimleri renk ve biçim anlayı ı

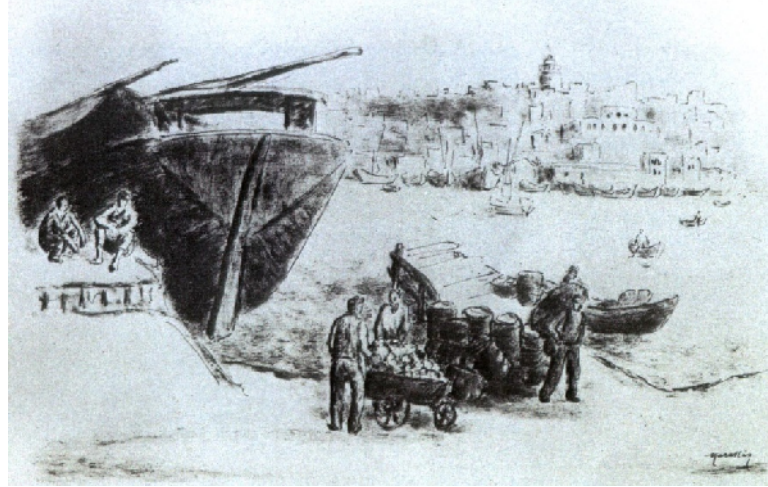
⁴⁶⁸ Bkz. (459), KÖKSAL; 12

bakımından sanatçının erken dönem resimleri ile bağlantılı olduklarını belirtmektedir.⁴⁶⁹

Resim.4. 104.

Fethi Karaka *Erkek Portresi*, RHM Koleksiyonu

Resim.4. 105.

Fethi Karaka , *Bir istanbul deseni*, 32x46, Ara Güler Koleksiyonu

⁴⁶⁹ Bkz. (459), KÖKSAL; 11

Sanatçının kardeşi, onun kuvvetli bir sanatçı olarak dönemi içinde beşeni topladığını ve Yeniler grubu sergilerinde her zaman ilk onun resimlerinin satın alındığını belirtmiştir.⁴⁷⁰ Baskı resmin tüm tekniklerini bilen ve çok iyi bir biçimde kullanabilen Karaka'nın bu ustalığına ilgili olarak Nuri Yem şöyle demektedir: *“Bilmiyorum. Ya liboya resimde, gravürde, litoda, linolyumda gerçekten güçlü ve başarılı idi. Verimli çağında birçok ozanımızın türlerini yukarıda saydığım türlerde çok güzel bezedi. Resimlediği kitapları rastlantı sonucu gösterdimiz hemen her Avrupalı sanat adamı, a a ı yukarıdaki anlamda onun üstüne de değerlendirme yaptılar: Ne yaptığını çok iyi bilen ve doğulu kalmayı başaran usta ressam. Ne yazık ki Fethi Karaka'tan sonra, biz uzun zaman illüstrasyonlarda, tıpkı Avrupalılar gibi iler yapmayı marifet saydık”*⁴⁷¹

Resim.4. 106.

Fethi Karaka , *Bozaz, Ağaçlar*, 12x10cm, Gravür, Sadi Karaka Koleksiyonu

⁴⁷⁰ Sadi Karaka (Fethi Karaka'nın kardeşi) ile 16 Nisan 2009 tarihinde yapılan görüşme

⁴⁷¹ Bkz. (464), YEM; 4

Karaka'nın sanatçı kimliğini vurgulayan en önemli unsur gravür alanındaki çalışmalarıdır. Sanatçı 1950 yılında Aile ve Yeditepe dergilerinde Haliç ve İstanbul görünümünü resmetmiş, Behçet Necatigil'in *Evler* (1953), Oktay Akbal'ın *Bizans Definesi* (1953), Sait Faik, Özdemir Asaf'ın şiirlerini resimlemiştir.⁴⁷² Fransız konsolosluğunda Azra nal ve Agop Arad ile birlikte sergiler düzenleyen Fethi Karaka, özellikle 1951 yılındaki sergisinde Karagöz motiflerinden esinlenerek, renkli bir anlayışla bir dizi resim yapmıştır.⁴⁷³ Onun duvar resmi olarak yaptığı Muammer Karaca Tiyatrosu girişindeki Karagöz, Hacivat ve diğer tiplerimiz günümüze gelebilmiştir.

Resim.4. 107.

Fethi Karaka, *Hamallar*, 12x10cm, Gravür, Sadi Karaka Koleksiyonu⁴⁷⁴

⁴⁷² Bkz. (459), KÖKSAL; 12

⁴⁷³ Bkz. (459), KÖKSAL; 12

⁴⁷⁴ Liman sergisine katılan ressamlar, liman görünümünü buradaki insanları konu edinmişlerdir. Limanda hamalları konu edinen bu resim de bu sergide yer alan eserlerden biri olabilir.

Fethi Karaka , TBMM için resim yapacak 93 sanatçı arasında seçilmi , bu kapsamda Karabükten ve Zonguldak'tan resimler üretmi tir. Bugün TBMM koleksiyonunda bulunan Karabük'te demir çelik fabrikasını konu edinen resmi, geometrik anlayı ta bir örnektir. 1954 yılında Yapı Kredi Bankası'nın açtı ı stihsal konulu resim yarım asında ikincilik ödülü alan Karaka , 1960 yılından sona reklam irketinde çalı maya ba lamı ve bir süre resim çalı malarına ara vermi tir.

9. Müreccel (Özsever) Küçükaksoy; (stanbul 1917- stanbul,2008) İlk ve orta okulu Kadıköy'de tamamlamı tir. 1936 yılında Kadıköy Halkevi'nde keman ve koro e itimi alan Müreccel Küçükaksoy, ayrıca, Vecih Bereketo lu'nun resim, Kadıköylü Rezzan Hanım'ın heykel derslerine de katılmı tir.⁴⁷⁵ Sanata kar ı olan e ilimi Halkevi'nde geli en Küçükaksoy, Güzel Sanatlar Akademisi'nin Türk Tezyinatı Bölümüne 1936 yılında kayıt olmu , 1939'da Resim Bölümüne geçmi tir. Akademi'de ilk olarak Nazmi Ziya atölyesinde desen çalı mı , daha sonra Leopold-Lévy'nin resim atölyesine seçilerek yüksek resim e itimini sürdürmü ve 1946 yılında mezun olmu tur. O dönemde Yüksek resim e itimini tamamlayan ilk kız ö renci olmu tur.

Resim.4. 108.

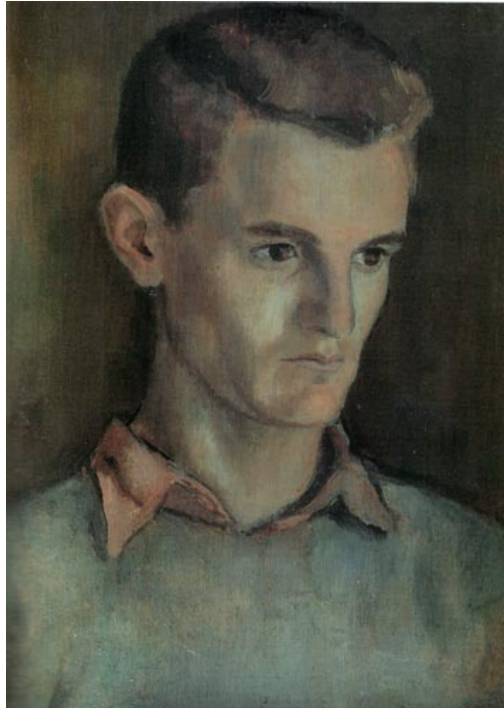
Bedri Rahmi Eyübo lu, *desen*, 1939

⁴⁷⁵ Bkz. (207), GERMANER; 11

Resim.4. 109.

Mürecel Küçükaksoy, Nasip yem, *desen*

Resim. 4.110.

Mürecel Küçükaksoy; *Dr. Cahit Gürkan*, DÜY, 40x29

Sanat Anlayışı; 1953'de kendi olanaklarıyla Paris'e giden sanatçı burada müzeleri gezmiştir. Doğa sevgisi Müreccel Küçükaksoy'u daha çok manzara resimleri yapmaya yöneltmiştir, ayrıca portre de çalmıştır. Henüz öğrenciyken, Bedri Rahmi'nin sanatçıya sürekli doğa desenleri çizmesini önermesi manzara çalımlarına katkı sağlamıştır.⁴⁷⁶ Yurtdışında pek çok ülkeyi dolağan sanatçı yurtiçinde de gezdiği yerlerden manzaralar gerçekleştirmiştir. Sanatçının üzerine geldiği bir diğer konu portre olmuştur ve Küçükaksoy, kendi deyimiyle iç dünyasını okuyabildiği kişiler, özellikle de çocuk portrelerini yapmayı tercih etmiştir. Resim ve müzik sanatını bir arada yapan Küçükaksoy, sanatta karamsarlığı benimsememiştir, sert ifadeleri reddetmiştir ve yapıtlarıyla izleyenlere huzur vermeyi amaçlamıştır.⁴⁷⁷ Yaşamı boyunca resim sanatından uzak kalmayan, çalışkan ve disiplinli bir biçimde resim üreten, sanatçı 1946 yılından itibaren pek çok karma sergiye katılmış, kişisel sergiler açmış ve atölye hocası olarak dersler vermiştir.

Resim.4. 111.

Müreccel Küçükaksoy, *Beyaz Aaç*, TÜY, 36x29

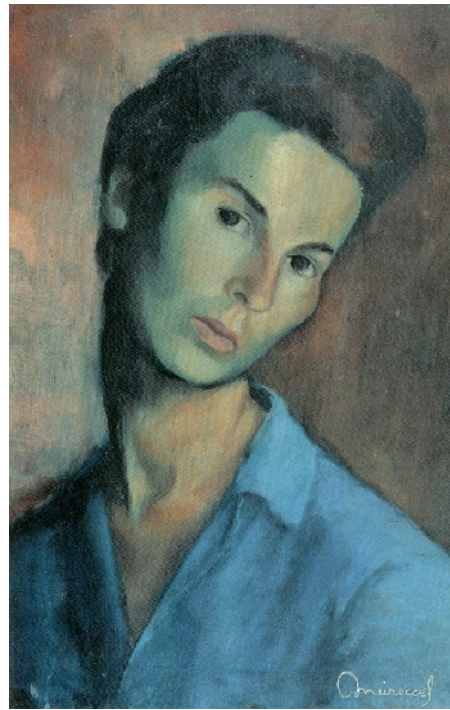
⁴⁷⁶ Bkz. (207), GERMANER; 16

⁴⁷⁷ Bkz. (207), GERMANER; 16,17

Resim.4. 112.

Müreccel Küçükaksoy, *Camgüzeli*, TÜY, 48x36

Resim.4. 113.

Müreccel Küçükaksoy, *Otoportre*, DÜY, 47x30

10.Turgut Atalay (Konya, 1918- stanbul, 2004) E itimine ehzadeba ı 10. lkokul'da ba lamı ve daha sonra stanbul Erkek Lisesi'nde devam etmi tir, lise e itimini yarım bırakarak 1936 yılında Güzel Sanatlar Akademisi'ne ba lamı tır.⁴⁷⁸ Güzel Sanatlar Akademisi'nde yüksek bölümü de bitirerek 1945 yılında birincilikle mezun olmu , Nazmi Ziya Güran, brahim Çallı, Léopold- Lévy ve iki yıl süreyle Rudolph Belling atölyesinde e itim görmü tür.⁴⁷⁹ İlk yıl Nazmi Ziya'dan galeri dersini alan Turgut Atalay, ikinci yıl brahim Çallı atölyesini seçmi , birkaç ay bu atölyede çalı tıktan sonra Léopold- Lévy tarafından kurulan resim atölyesine seçilmi tir.⁴⁸⁰

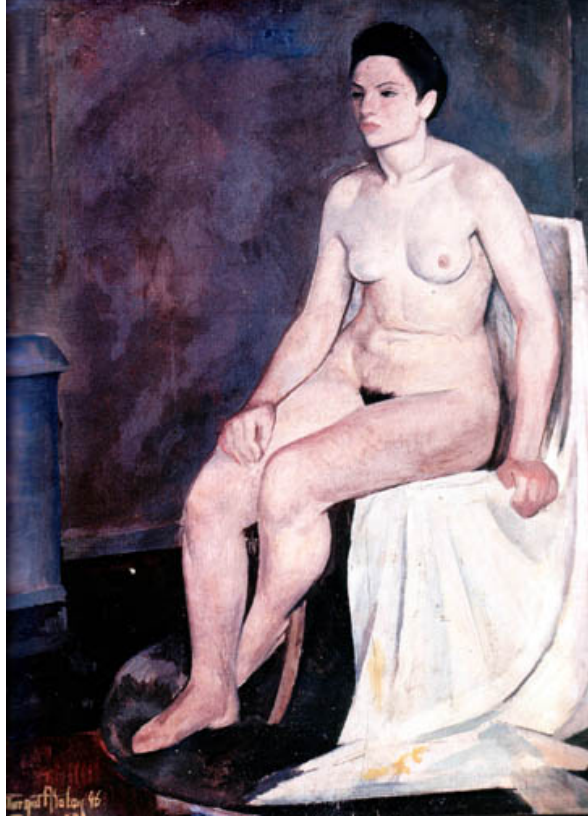
Resim. 4.114.

Turgut Atalay, *desen*, 123

⁴⁷⁸ Bkz. (365), MENGÜÇ;22

⁴⁷⁹ Kaya ÖZSEZG N, **Türk Plastik Sanatçıları**, 52

⁴⁸⁰ Bkz. (365), MENGÜÇ;26

Resim.4. 115.

Turgut Atalay, *Nü*, 1946,70x60, Kont. Üz. Yb., Diploma konukru birincisi

Sanat Anlayı ı; Turgut Atalay 1938-1949 yılları arasına tarihlendirdi i ilk dönem resimlerinde manzara, portre ve natürmort çalı mı tır. Sanatçının bu yıllara ait manzaraları stanbul'un Yedikule, Maltepe, Süleymaniye ve Haliç gibi semtlerinden görünümüleri içermektedir.⁴⁸¹ Atalay, bu dönemde Selim Turan, Nuri yem ve adi Çalık ile Akademi'den Eyüp sırtlarına, oradan Bakırköy'e yürüyerek gittiklerini aktarmı , stanbul'u yeniden ke fettiklerini ve resimlerinde var olan bütün do a ve kent görünümünün derin bir do a sevgisinin ürünleri oldu unu belirtmi tir.⁴⁸²

⁴⁸¹Bkz. (365), MENGÜÇ;36

⁴⁸² Bkz. (365), MENGÜÇ;38

Resim.4. 116.

Turgut Atalay, Bakır Tasta Soğanlar, 1940, Kont. Üz.Yb.,34x47cm,

Bu dönemde, arkadaşlarıyla birlikte Haliç'e, Eyüp'e gidip zamanlarını orada geçirenlendirmeleri, Akademi'nin dışında var olan günlük yaşamı da keşfetmelerini sağladı ve bu birlikte gerçekleştirdikleri Liman sergisinin de temelini oluşturdu.⁴⁸³ Atalay'ın sanatının ilk ve erken evresini kapsayan bu manzaraları hem konu hem de renk ve biçim anlayışı, kompozisyon kurgusu bakımından Lévy'nin sanat anlayışına yakındırlar. Bu dönem çalışmalarına *Yedikule Surları* (1940) , *Yedikule'de Marul Bahçeleri* (1941), *Maltepe stasyonu Arkası* (1940) verilebilir. Daha sonraki yıllarda yaptığı *ile Sahili* (1950) *Maltepe'den* (1959) adlı resimlerinde de Lévy'nin doğaya bakışının ve tekniğinin etkileri hissedilmektedir.

⁴⁸³ Bkz. (365), MENGÜÇ; 42

Resim.4. 117.

Turgut Atalay, *Yedikule Surları*, 1940, Kont.Üz.Yb., 35x45cm

Turgut Atalay, Lévy atölyesi öğrencilerinin ortak sanatsal faaliyetleri olan Liman Sergisi ve Yeniler grubu⁴⁸⁴ içerisindeki eserlerinde ise sosyal içerikli eserler üretmiştir. *Balık Ayıklayanlar* (1939), *Laleli'deki Kızılay marşı* (1940) bu türden yapıtlarına örnek gösterilebilir. Sanatçı Liman sergisinin ve Yeniler grubunun anlayışını ve çalışma yöntemini şu sözlerle aktarmıştır:

“...Liman Sergisi'nin özü, arkadaşlarımızın birbirine güvenerek bir arada çalışmaları, inançlarıydı. Resimde, sanatçının geniş anlamda ya da ülkeyi kavraması, sırtını bir yere yaslaması gerektiğine inanıyorduk. Aslında bu eylemimiz yani aksiyonumuz, bir yerde reaksiyondu, tepkiydi! Çünkü bu sergi özünde D Grubuna karşı ciddi bir hareketti. Onların resimleri turist gözüyle yapılmış, içinde bulunduğumuz bu ülkeye ve

⁴⁸⁴ Yine aynı dönemde arkadaşlarıyla birlikte Beyazıt'ta atölye tutarak bir yıl burada, daha sonra Abidin Dino'nun Yüksek Kaldırım sokaklarında yer alan Komando Han'daki atölyesinde çalışmalarını sürdürerek o ve arkadaşlarının Liman sergisine hazırlanmalarını ifade etmiştir. Bkz. (365), MENGÜÇ;46

toplumuna yabancıla mı resimlerdi. Daha do rusu D Grubundaki arkadaş lar samimi de illerdi. Ya da en azından biz onların resimlerini samimi bulmuyorduk. Yeniler Grubu'nun yaptığı ı en önemli ve yeni uygulama tek konu belirlemek ve bu ortak konu çevresinde ara tırmalar yaparak farklı duyarlılıkta yorumlarla resimler üretmekti. Aslında Akademi'deki ö rencili imiz henüz bitmemi ti. Tabii, resmin atölyeden soka a ta inması da ba lı ba ına bir yenilikti. O nedenle Lévy, sergimizin adının “ stanbul Ekolü” olmasını istiyordu; ancak, liman ve oradaki balıkçılar, hepimizin ortak konusuydu.”⁴⁸⁵

Aynı yıllarda Turgut Atalay Halkevlerinin görevlendirmesiyle üç ay Edirne'ye gitmi tir. *Edirne'den Görünüm* (1940) *Edirne Saat Kulesi*⁴⁸⁶ (1942) adlı çalı maları bu görevlendirme çerçevesinde yaptığı ı resimlerdir.⁴⁸⁷ 1946 yılında Akademi'den birincilikle mezun olan sanatçı, resim ö retmenli ine ba lamı , ö retmenlik yaptığı ı dönemde okullardaki resim e itiminin yanlı oldu unu aktaran yazılar yayınladı ve daha sonra da ö retmenlik görevinden ayrıldı tır.⁴⁸⁸

Resim.4. 118.

Turgut Atalay, *Lalelide Kızılay* mareti, 1940, Kont., Üz., Yb., 45x70

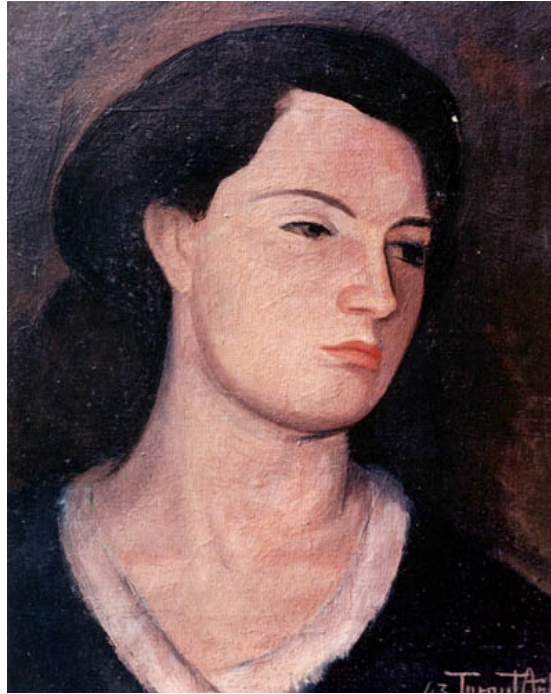
⁴⁸⁵ Bkz. (365), MENGÜÇ;46

⁴⁸⁶ Edirne Saat Kulesi resim gerçekte tikten birkaç yıl sonra depremde yıkıldı ı için önemli bir belge niteli i ta ıdı ını da aktardı tır.

⁴⁸⁷ Bkz. (365), MENGÜÇ;50

⁴⁸⁸ Bkz. (365), MENGÜÇ;61

Turgut Atalay'ın resminin ikinci dönemi kendi ifadesiyle satırlar ve ekilerin parçalanmasıyla biçimlenir, bu anlayışa *Ka nı* ve *Bozgun* resimleri örnek olarak verilebilir.⁴⁸⁹ 1960'lı yılların başında Türkiye Büyük Millet Meclisi adına U ak'ta görevlendirilen Atalay, Kütahya'ya u rayarak burada seramik çalı malarını izlemi ve geleneksel çini motiflerinin dışında farklı konu ve renklerle seramik çalı maları yapmıştır.⁴⁹⁰ Sanatçının U ak ve Kütahya'dan yaptığı resimlerinde, konu olarak köy ya amı, köylüler, özellikle de ka nı, karasaban ve bozgun temalarını işlemi , ifadenin öne çıktığı resimler gerçekleştirilmiştir. Sanatçının daha ilk dönemlerinden itibaren ele aldığı balıkçılar da bu dönem konuları arasındadır. Bu dönem resimlerine; *Bozgun* (1967), *yan Eden Köylü Kadın* (1963), *Çoban ve Köylüler* (1976), *A Ta ıyanlar* (1969) gibi resimleri örnek olarak verilebilmektedir. Sınırlı renk seçimleri, biçim deformasyonları ve kuvvetli geometrik de erleriyle sanatçının bu resimleri 1980'li yılların ortalarına dek sürmektedir.

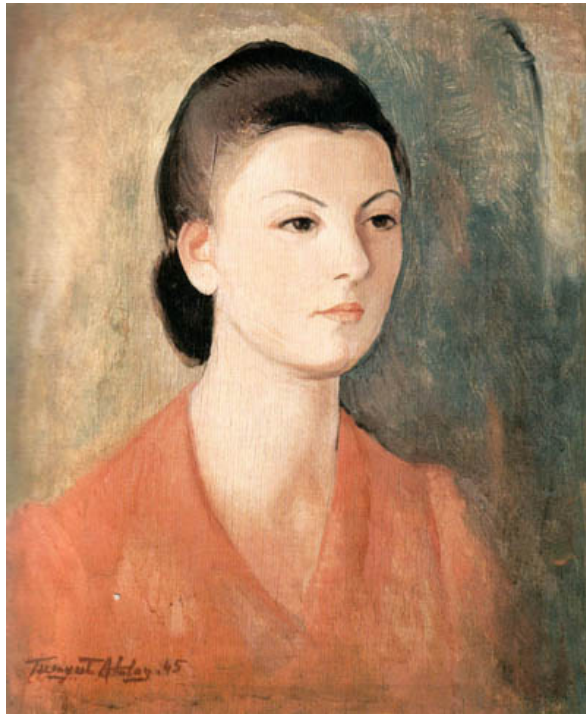
Resim.4. 119.

Turgut Atalay, *Bir Akademi Arkada ı*, 1943, TÜY, 45x37cm

⁴⁸⁹ Bkz. (365), MENGÜÇ;68,69

⁴⁹⁰ Bkz. (365), MENGÜÇ;52

Son dönem çalı maları ise konu ve biçim anlayı ı, renk yakla ımı bakımından daha olgun örneklerdir. Günlük ya am sahneleri bir önceki döneme göre daha az yer tutmaktadır. Sanatçı, daha çok figür, peyzaj, natürmort, portre gibi klasik konuları i lemi tir. Genellikle kent ya amından görüntüleri yansıtan günlük ya am sahnelerinde ise sanatçının bir önceki dönemine göre daha renkçi bir tutumla çalı tı ı izlenmektedir. Bu dönem resimlerinde plastik dü ünçe yani içerikten çok resimsel de erler ön plandadır. Tekirda ve Çanakkale çevresinden gerçekle tirdi i manzaraları ve geçmi resimleri ile konu olarak en yakın duran *Çanakkale Yörükleri* bu dönemini tanımlayan resimleridir. Sanatçının, 1946 yılında çalı maya ba ladı ı Devlet Tiyatrolarında uzun yıllar tasarladı ı dekor resimleri, üç boyutlu çalı maları, fuar pavyonu tasarımı ve e lence mekânlarının sahneleri ile ilgili tasarım örnekleri de vardır.⁴⁹¹

Resim.4. 120.

Turgut Atalay, *Genç Kız Portresi*, Kontrplak üz.y b, 1945, 1946 UNESCO sergisinde, Türkiye sanatçıları bölümünde sergilenmi tir.

⁴⁹¹ 1977 Yılında Kızılay'ın 100. Kurulu Yıldönümü Heykel Grubunu, Ankara Gençlik Parkı Ziraat Sergisi için adi Çalık ve Ne et Günel ile birlikte heykel projesini 1972 yılında Lunapark Gazinosu'nun dekorasyonunu gerçekle tirmi tir. Bkz. (365), MENGÜÇ;270-283

Resim.4. 121.

Turgut Atalay, *Karagözler*, 26x35, TÜY, 1991

11. Mümtaz Yener; (1918 İstanbul- 2007 İstanbul) Eğitimine Gazi Hasan Paşa İlkokulu'nda başlamış, ardından Eyüp Ortaokuluna ve daha sonra da Gelenbevi Ortaokulu'na devam etmiştir.⁴⁹² Sanatçı, 1935 yılında girdiği Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde, sırasıyla Nazmi Ziya Güran, İbrahim Çallı ve Léopold-Lévy'nin öğrencisi olmuştur, 1943 yılında Akademi'nin yüksek Resim Bölümünden mezun olmuştur.

Sanat Anlayışı; Akademi'de öğrencisi olduğu dönemlerde sağlam desen anlayışı gravür çalışmalarında da görülmektedir. Güzel Sanatlar Akademisi'nde Lévy atölyesinin ilk mezunları olarak 1940 yılında açtıkları sergilerinde *Bir Kadın Portresi* adlı çalışması başarı ödülü almıştır.

⁴⁹² Bkz. (387), TANALTAY; 44

Resim. 4.122.

Mümtaz Yener, *Bir Kadın Portresi (Selestin)*, 1940, TÜY, 65x50

Mümtaz Yener, sanatının ilk dönemlerinde ve henüz ö renciyken kurdukları Yeniler grubunun 1941-1950 yılları arasındaki bütün sergilerine katılımı , daha çok figüratif anlayı ta ve kinci Dünya Sava ı'nın günlük ya amdaki yansımalarını gösteren sosyal içerikli resimler üretmi tir. Sanatçı, grubun figüratif resme yönelmesinde etkili olan faktörleri öyle aktarmı tır: “ Biz grubumuzu kurarken figüratif resme yani insana yönelmek istedik. Sava yıllarıydı: Avrupa'ya gidemezdik... Buna ra men figüratif resme yöneldik. Léopold Lévy'nin etkisiyle rıhtımdaki, kahvedeki insanlara ve gerçek ya ama döndük. Figüratif resme duydu umuz özlem bizi gerçek ya ama götürdü... ”⁴⁹³ Sanatçı 1950'ye kadar olan süreçte Haliç çevresinde fabrikalardan ve Camialtı Tersanesinden resimler yapmı tır.⁴⁹⁴

⁴⁹³ Bkz. (387), TANALTAY; 46

⁴⁹⁴ Bkz. (387), TANALTAY; 46

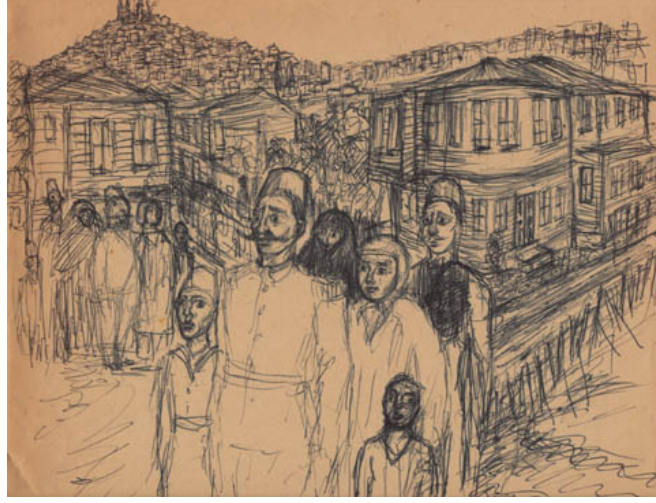
Mümtaz Yener'in, *Yeniler* grubunun 1942'deki ilk sergisinde yer alan büyük boyutlu *Tamirat Fabrikası* ve *Ajans Haberleri* kompozisyonu ile *Balıkçı Portresi* erken dönem çalı malarına örnek olu turmaktadır.

Resim.4. 123.

Mümtaz Yener, *Manzara*, desen, 1940'lı Yıllar, Göksun Yener Say koleksiyonu

1950'li yıllarda resim çalı malarının yanı sıra afi , karikatür ve sinema alanında da çalı an Yener'in erken dönem resimlerinde günlük ya amın parçası olarak çalı an, üreten insanlar ve makineler, makine bedenli insanlar biçiminde yeni bir konuya yönelmesine kaynaklık etmi tir. Sanatının hemen her döneminde konu zenginli i ve güçlü bir anlatım dili olu turan sanatçı 1960'lı yıllarda karıncaları konu alan resimler yapmı , onların bütün ya amsal faaliyetlerini, kalabalık görüntülerini, organize çalı malarını bilim adamı titizli i ile gözlemlemi , onlardan notlar almı ve çok sayıda desenler yapmı tır. 1980'li yıllarda ise kalabalık insan topluluklarını anlatımcı bir biçimde ele almı tır.

Resim.4. 124.

Mümtaz Yener, *Manzara*, 1940'lı Yıllar, Göksun Yener Say koleksiyonu

Resim.4. 125.

Mümtaz Yener, *Haliç çevresinden desen*, 1940'lı Yıllar, Göksun Yener Say koleksiyonu

Resim. 4.126.

Mümtaz Yener, *Haliç çevresinden*, 1940'lı yıllar, metal oyma baskı, Göksun Yener Say koleksiyonu

Resim. 4.127.

Mümtaz Yener, *desen*, 1940, Göksun Yener Say koleksiyonu

12. Ha met Rasim Akal; (1918 Selanik- 1961 İstanbul) 1925-1930 Yılları arasında Galatasaray Lisesi İkokulu'nda, ortaokulu Haydarpaşa Lisesi'nde sürdürmü tür.⁴⁹⁵ 1938 yılında⁴⁹⁶ Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümüne kayıt olmu ve Léopold-Lévy atölyesinden 1946 yılında mezun olmu tur. Yeniler grubunun temsilcilerinden biri olan Ha met Akal, grubun di er elamanları gibi dönemin edebiyat ve sanat isimleri ile dostluk kurmu tur.⁴⁹⁷ Sanatçı 1949 yılında Paris'e burslu olarak giderek burada, Andre Lhote ve Fernand Leger atölyelerinde resim e itimi almı ve kısa bir dönem Jean Metzinger'in asistanı olmu tur. Bu sırada bir yarışma kazanarak Valenciennes kasabesindeki bir kilise ve hastane için duvar resimleri yapmı tır.⁴⁹⁸

Resim.4. 128.

Ha met Akal, *Anne ve Çocuk*, 80x65, TÜY

⁴⁹⁵ Bkz. (448), ÖGEL; 294

⁴⁹⁶ Gültekin Elibal sanatçının Akademi bünyesinde açılan 1937 tarihli "Atatürk Portresi" yarışmasına katıldı ı yolundaki sözleri de erlendirildi inde Ha mat Akal'ın okula giri tarihinin 1937 oldu unu göstermektedir. Gültekin EL BAL; *Atatürk ve Resim Heykel*, 170

⁴⁹⁷ Zeynep RONA; "Ha met Akal", *Eczacıba ı Sanat Ansiklopedisi*, 40

⁴⁹⁸ *A.g.k.*, 40

Resim.4. 129.

Ha met Akal, *Portre*, 21,7x15,5cm, Gravür

1950'ye kadar *Yeniler* grubunun sergilerine katılan sanatçı, 1950'de Beyo lu Sanat Dostları Cemiyeti'nde ki isel sergisini açmı tır. 1954 yılında Yapı Kredi tarafından düzenlenen stihsal (Üretim) konulu yarışmada *Balıkçılar* adlı yapıtıyla be incilik ödülü almı tır.⁴⁹⁹ Sanatçı, 1956'da Mersin Lisesi'nde resim ö retmeni, 1960'ta Ankara'da Gazi E itim Fakültesi Resim Bölümü'nde ö retim üyesi olarak görev yapmı tır. 1958-61 yılları arasında *Seçilmi Hikâyeler*, *Dost* adlı dergilere yazılar yazmı tır.

⁴⁹⁹ Anonim; "Bir Resim Yarışmasının Sonucu", *Yeditepe*, 1 Ekim 1954, S.70, 5

Resim.4. 130.

Ha met Akal, *Liman* çileri, Gravür, 13x20cm

Sanat Anlayı 1; Ha met Akal'ın en erken çalı malarından biri Güzel Sanatlar Akademisi'nde 1937 yılında açılan *Atatürk Portresi* yarışmasına katılarak gerçekle tirdi i Atatürk portresidir.⁵⁰⁰ Yeniler grubunun toplumsal gerçekçi sanat anlayı ı Ha met Akal'ın sanatına yön veren en önemli unsurlardan biridir. Fikret Adil; sanatçının 10 Mart'ta Beyolu Sanat Dostları Cemiyeti'nde gerçekle en sergisini aktarıırken onun, plastik endi elerden çok dü ünçe endi esi ta ıdı mı bu nedenle resmin onun kendini ifade etme aracı oldu unu belirtmekte ve her ikisini de yansıtabildi i az sayıda eserinin de gerçekten etkili oldu unu vurgulamaktadır.⁵⁰¹

⁵⁰⁰ Bkz. (496), EL BAL; 170 Elibal ayrıca, 170'te sanatçının yaptı ı Atatürk portre ve kompozisyonlarının birden fazla oldu u sanatçının ailesinin verdi i bilgilere dayandırılmı tır, ayrıca sanatçını Yurt gezileri kapsamında Ordu'ya gitti ini de belirtilmi tir.

⁵⁰¹ FA. (Fikret AD L), "Ressam Ha met Sanat Dostları Cemiyeti'nde Bir Sergi Açtı", 2

Resim.4. 131.

Ha met Akal, *Manolyalar*, 26,5x35cm, TÜY

Resim. 4.132.

Ha met Akal, *Mavi Gözlü Kadın Portresi*, Maria 40x32cm, KÜY

Aynı sergi için evket Rado, sanatçının portre, natürmort, nü ve hayali kompozisyonlarında ahsiyet gösterdi ini, renkçi bir yakla ımla eserlerini gerçekte tirdi ini ve özellikle sanatçının ye il nü resminin sergiyi gezenler tarafından dikkatle izlendi ini belirtmi tir. ⁵⁰²Sami Onat ise Ha met Akal ve Hasan Kaptan sergileri ile ilgili olarak de erlendirmesinde Yeniler grubunu bir mensubu ola Ha met Akal'ın Paris hayranlı ına tutulmamı bir genç ressam olarak nitelendirmi ve ressamın renklerini ve fırçasını övmü , resimlerinde sa lam, rahat ve kendine güvenli olarak çalı tı ını ifade etmi tir.

Resim.4. 132.

Ha met Akal, *Natürmort*, 33,5x25cm, DÜY

Ha met Akal, bir yazısında, sanatçının ki ili ini bulurken farklı aray ı ve ara tırmalara yönelerek sonuca ula abilece ini, böylece kendisinin ustası

⁵⁰² evket RADO; “Resamlar be yüzüncü yıldönümüne hazırlanıyorlar”, 2

olabilece ini ifade etmi tir. Bir sanatçının ancak orta ya ında kendini bulabilece ini belirten Akal, sözü geçen kendini arama sürecinde sanatçının sanatı ile ilgili yenilikler yapabilece ini de eklemi tir.⁵⁰³ Fransa’da çalı tı ı atölyelerin etkisiyle 1950’lerin ilk yıllarında figür soyutlamaları yapan sanatçı, 1955’te TBMM tarafından yeni meclis binası için açılan Vilayet tabloları yarışmasına Adana’da yaptı ı *Dadalo lu, Tahtacılar, Pamuk Toplayıcıları* ve *Adana’nın Kurtulu u* adlı resimleriyle katılan Akal Mersin’deki ö retmenli i sırasında da akademik ve gerçekçi anlayı ın ürünü olan portreler, figürler, çıplaklar ve ölü do alar yapmı tir.⁵⁰⁴

13.Adnan Varınca; (1918 stanbul) stanbul St. Joseph’te 7.sınıfa kadar okuyup daha sonraki e itimini Galatasaray Lisesi’nde sürdürmü , daha sonra Yüksek Ticaret okumu tur.⁵⁰⁵ 1939 yılında Güzel Sanatlar Akademisine giren Adnan Varınca, Léopold-Lévy atölyesinde önce Cemal Tollu, ardından, Zeki Kocamemi ile ve daha sonra Bedri Rahmi Eyübo lu ile çalı mı tir. Sanatçı Bedri Rahmi atölyesini öyle tanımlamaktadır: *“Bedri Rahmi atölyesinde de güzel model tanzim edilirdi. Oraya gittim. Fakat herkes ezbere çalı ıyordu. Hâlbuki di er atölyelerde modele oturulur, çalı ılırdı. Bedri Rahmi’nin görgüsü, artisti i çok iyidir. Üstelik resminize dokunmaz, tashih eder de i tirmezdi...”*⁵⁰⁶ 1948’de Akademi’de mezun olan Varınca, Diyarbakır Ergani köy Enstitüsü’ne resim hocası olarak gitmi , bir yıl ö retmenli in ardından kısa süreli ine ilk kez Paris’e gitmi tir. Dönü te Silivri Ortaokulu’nda çalı maya ba layan sanatçı 1957’de yeniden Paris’e giderek 1973’e dek orada kalmı tir. 1949-1956 yılları arasında stanbul’da Fransız Konsoloslu u, Filarmoni Derne i, Ertem Galerisi ve Alman Kültür Merkezi’nde sergiler açmı tir.

⁵⁰³ Ha met AKAL; “Renk Reis Renk”, 36

⁵⁰⁴ Bkz. (497), RONA; 40

⁵⁰⁵ Bkz. (264), TANALTAY; 63. Ayrıca Bkz. (448), ÖGEL; 302

⁵⁰⁶ Bkz. (264), TANALTAY; 63

Resim.4. 133.

Adnan Varınca; *Mühürdar*, 1950, KÜY, 33,5x39,5, Besi Cecan koleksiyonu

Sanat Anlayı 1; Adnan Varınca, sanatının en başlarında hocalarının etkisinde kalmı tır. Onun sanatının temelini Cezanne’ın esteti i olu turmaktadır. Cezanne’ın esteti i, Léopold-Lévy’nin ve o sıralar Akademi’de hoca olan pek çok ressamın da ortak noktası olmu tur. Sanatçı, resmin klasik konularını yalın bir anlayı la gerçekte tirmi , en çok natürmort konusunu ele almı tır. Sanatçı natürmortlarında çalı ma yöntemini öyle aktarmaktadır:

“Ben, içten di a çalı ıyorum. Çalı ırken di ünüyorum. ...Renkli hacmi çalı ırken plastik olarak di ünüyorum. Bir elma turpa benzeyebilir. Domatese de benzeyebilir. Olsun. Kırmızı ise mesela ya ayan bir küre oluyor. Domatesi alıyorum, elma da olabiliyor bu resim de... Onun karakterini etüd ediyorum. Hacmini iyice tanıyarak ve plastik olarak di ünerek yapıyorum. Benim görü üm ve objenin varlı ı karı ıyor. Cezanne der ki: “Dünya nasıl dönüyorsa bütün objeler öyle dönmeli”⁵⁰⁷

Gerçe in görünen güzelli ini ortaya çıkarmaya yönelik hassasiyeti ve do a sevgisi resimlerinin çıkı noktasını olu turmakta, geç dönem sanatında görülen do a

⁵⁰⁷ Suna GÖNEN; “Adnan Varınca’dan...”, 31

soyutlamalarında biçimlerin lekelerle, doku ve renkle ifade edildiği, mekânların iç içe geçtiği onu Lévy'nin son dönem yapıtlarına da yakınlı tırmaktadır.

Resim.4. 134.

Adnan Varınca, *Portmanto*, 1950'ler, TÜY,46,5x31cm

Resim.4. 135.

Adnan Varınca, *Manzara*, RHM, koleksiyonu

Resim.4. 136.

Adnan Varınca, *Mor Erikler*, 2003, TÜY,35x50

14.Avni Arba : (1919 İstanbul- 2003 Foça) İlkokula Aydın 7 Eylül İlkokulu'nda başladı , daha sonra ortaokula Galatasaray Lisesi'nde devam etmiştir. ⁵⁰⁸ Bu okulda resim öğretmenini Mehmet Ali Bey ile çalıştı aynı zamanda Akademi'nin akşam kurslarına devam etti ve Galatasaray Lisesi'nden ayrılarak 1937 yılında Akademi'nin orta kısmına kaydoldu. Aynı dönemde Naci Kalmukolu'ndan da resim dersleri aldı. ⁵⁰⁹ Güzel Sanatlar Akademisi'nde önce İbrahim Çallı ve daha sonra Léopold- Lévy atölyelerinde öğrenim görmüştür. ⁵¹⁰ Akademi'deki eğitimini yaklaşık dokuz yıl sürmüştü ve 1946'da Fransız Hükümeti'ni verdiği bir bursla Paris'e giden Arba 1977 yılına dek burada yaşamıştır. ⁵¹¹ Eğitimini sırasında Devlet Resim ve Heykel Sergilerine Liman ve *Yeniler grubu* sergilerine katılmıştır.

Sanat Anlayışı; Avni Arba ; Galatasaray Lisesi'nde aldığı Fransızca eğitimi nedeniyle Léopold Lévy'nin öğrencilerinden en çok yararlanan kişilerden biridir.

⁵⁰⁸ Bkz. (264), TANALTAY; 65

⁵⁰⁹ A.g.k., 65. Ayrıca Bkz. (448), ÖGEL; 298

⁵¹⁰ Ferit EDGÜ; **Avni Arba** , 11'de Avni Arba 'ın galerisine tabii olmadan doğrudan İbrahim Çallı atölyesine kabul edildiğini sanatçının söylediklerine dayandırarak dipnot 2'de belirtmiştir.

⁵¹¹ A.g.k., 276

oldu unu ifade etmi ve Lévy'den resmin kuralları oldu unu ö rendi ini belirtmi tir.⁵¹²

Resim.4. 137.

Avni Arba , *Kadın*, 1939, TÜY,43x34cm

Sanatçı ö rencilik yıllarında portre, natürmort, manzara ve gravür alanında eserler üretmi tir. Kadın adlı üç ayrı portresi (1939,1942, 1944) ile *Zerrin Bölükba ı* portreleri(1943), 1940'lı yıllarda gerçekle tirdi i manzaraları, 1940 tarihli natürmortu ve yine 1940'ta yaptı ı *Balıkçı Ziya (Son kram)* adlı günlük yaşam konusunu içeren resmi sanatçının erken dönemlerini tanımlayan örneklerdir. Yine desen anlayı mın görülebildi i 1942 tarihli peyzajı, aynı tarihte yaptı ı *Kosta* adlı eseri ve 1946 tarihli *Zerrin Arba* adlı gravürü de erken çalış maları içinde yer alırlar. Bu gravürler çizgisel bir desen anlayı mın ürünüdürler.

⁵¹² A.g.k.; 11, 276

Resim. 4.138.

Avni Arba , *Zerrin Arba resmi*, 1945-46, TÜY, Tiraje Dikmen Koleksiyonu

Resim. 4.139.

Avni Arba , *Natürmort*, 1940

Resim.4. 140.

Avni Arba *Manzara*, 1940, Kont.üz.y b, 32x40 cm

Bu resimleri ve onu takip eden dönemlerinde yaptıkları ile ilgili olarak Ferit Edgü öyle bir saptamada bulunmaktadır:

“Avni'nin ö rencilik döneminden yıllar sonra gerçekle tirdi i gerek desenleri, gerek ya liboyalari belli bir ustalı in izlerini ta tyordu. Yetenekli bir ressam için ola an denecek. Ama bu resimlerde gördü üm bir ey daha var ki, o, pek de ola an de il. Avni'nin Türkiye'de, daha sonra Fransa'da, daha sonra yine Türkiye'de geçen uzun sanat ya amı boyunca, Akademi'deki gençlik yıllarında tuttu u yoldan ayrılmamı olması. Ku kusuz, aradan geçen yıllar boyunca hep aynı resmi aytı demiyorum. Ama her zaman aynı anlayı ta resimler yaptı, diyorum. Zaman zaman, ilgi duydu u, etkisi altında kaldı ı ressamlar de i ti. Ama sürekli, olarak do a ile, insanlar ile nesnelere sürdüdü ü diyalon içinde eritti bu etkileri...”⁵¹³

⁵¹³ Bkz. (510), EDGÜ; 13

Resim. 4.141.

Avni Arba , *Peyzaj*, Gravür, 1942

Ferit Edgü, sanatçının İstanbul manzaralarında, Yeniler grubunu oluşturan diğer ressamlar gibi kentin insan dokusunu, ya da hayatını yansıtmaya yönelik bir bakış açısının belirgin olduğunu belirtmektedir.⁵¹⁴

Resim. 4.142.

Avni Arba , *Sarho Balıkçı Ziya, Son kram*, TÜY, 46,5x36,5, 1940 Manzara 1940, Kont.Üz.Yb., 32x40

⁵¹⁴ Bkz. (510), EDGÜ; 2

Avni Arba , 1942 yılında Akademi’de ö renciyken CHP’nin Yurt Gezileri kapsamında, V.Yurt Gezisi’nde Siirt’e gitmi tir. Buradan yaptı ı *Siirt Çar ısı*, *Harenzi Köyüne Gidi* , *Siirt’te Ana Cadde*, *Hıyirt Köyünden Çocuk* gibi resimlerinin hemen hepsi kaybolmu tur.⁵¹⁵ Sanatçının Siirt’e giderken Elazı ’dan yaptı ı bir resmi günümüze gelmi tir.⁵¹⁶ Arba Yurt gezileri kapsamında Siirt’e gidi ini aktarmı ve bu gezilerin kendisi ve sanatı üzerindeki etkisini öyle ifade etmi tir: “*Yurt gezileri bence çok güzel dü ünülmü tü. E er bu geziler olmasaydı ben belki de Anadolu’yu hiç görmeyecektim, tanımayacaktım. Ya da çok sonra görebilecektim. Amaç sanatçıların Anadolu’yu halkı tanımalarıydı. Ben stanbul’da her zaman hayatla, halkla iç içe olmama ra men Anadolu’yu hiç bilmiyordum...*”⁵¹⁷ Sanatçı bu yolculu unda Anadolu gerçe i ile kar ıla mı ve Siirt gezisinden yedi yıl sonra Paris’te Mahmut Makal’ın Bizim Köy adlı eserinden yola çıkarak Anadolu insanının ya amını sergileyen bir dizi resim gerçekle tirmi tir.⁵¹⁸ Sanatçının 1943 tarihli Lüleburgaz resmi de kent manzaralarına farklı bir örnektir.

Resim. 4.143.

Avni Arba , *Elazı* , 1942, Ka ıt üz. kar ık teknik, 25x27cm

⁵¹⁵ Bkz. (421), EROL, T., URAL,M.Ural; 90

⁵¹⁶ Bkz. (421), EROL, T., URAL,M.Ural; 90

⁵¹⁷ Bkz. (421), EROL, T., URAL,M.Ural; 91

⁵¹⁸ Bkz. (510), EDGÜ; 23

Resim. 4.144.

Avni Arba , *Lüleburgaz*, 1943, Kont.üz.y b, 24x29 cm

1946 yılında Paris'e giden sanatçı o yılların Paris'inde hâkim olan soyut sanatın etkisi altında kalmaksızın resimler üretmi , bu anlayı ı tüm sanat ya amı boyunca sürmü tür.

Resim.4. 145.

Avni Arba , *Kadın*, 1944, TÜY, 65x54 cm

Resim.4. 146.

Avni Arba , *Zerrin Arba* , 1946, 11,5x9,7cm

15. Ferda Ba man (Antalya, 1921-) Babasının mesle i dolayısıyla Ankara, Berlin ve Paris'te e itim alan Ferda Ba man, 1939- 1943 yıllarında Güzel Sanatlar Akademisi'nde bulunmu tur. Güzel Sanatlar Akademisi'nde e itim aldı ı atölye hocaları: Léopold- Lévy, Cemal Tollu, Sabri Berkel'dir. Lévy'nin ö rencilerinin olu turdu u Yeniler grubunun sergilerine de katılan sanatçı, hem Yeniler grubunun sergilerini hem de di er sergi haberlerini Tasvir-i Efkâr gazetesinde kaleme almı tır.

Sanat Anlayı ı; Ferda Ba man, ö rencilik döneminde ve onu takip eden yıllarda büyükelçi olan e inin i i dolayısıyla Brezilya, Arabistan, Ürdün, Amerika Birle ik Devletleri, Belçika'da bulunmu tur. Sanatçının kendi koleksiyonunda Rio, Amman ehirlerden yaptı ı manzaraların yanısıra, stanbul ve Haliç görünümüleri yer almaktadır. Peyzajları'nda gri bir atmosfer hâkimdir. Ferda Ba man resimlerini gri bir atmosferde ele almasını u ekilde açıklamı tır: “...*Ben kendim kapalı havayı severim. Güne li havada ba ım a rır gözüüm etkilenir falan. Hep böyle gri renk severim ben yani...*” (Ek-2. 9.) Yine kapalı havaları tercih etmesinde Lévy'nin etkisi olabilece ini de vurgulamı tır.

Ba man'ın resimlerinde kompozisyonu olu turan nesnelere konturlarıyla belirgindirler. Manzaralarında kompozisyon kurgusu, biçim ve renk anlayı ı bakımından hem Lévy hem de Cemal Tollu'nun sanatının etkilerini görmek mümkündür.

Resim. 4.147.

Ferda Ba man, *Haliç kıyısından*, 1940, TÜY, Ferda Ba man koleksiyonu

Resim. 4. 148.

Ferda Ba man, *Natüermort*, 1940'lı yıllar, TÜY, Ferda Ba man koleksiyonu

Resim. 4.149.

Ferda Ba man, *desen*, 1940'lı yıllar

Ba man, Akademi'de ö rencyken gravür tekni iyle Akademi bahçesi ve çevresini resmetmi tir. Az sayıda portresi ve bir tane nü resmi figür resimlerine örnek olarak günümüze ula mı tır.

Resim. 4.150.

Ferda Ba man; *Akademi Bahçesinden*, 1940, Gravür

16. Fethi Kayaalp; (1923 Çanakkale.) Sanatçı İkokulu Bozcaada'da, ortaokulu Çanakkale'de tamamladı , liseyi Kabata Erkek Lisesi'nde sürdürürken o sıralarda Akademi'de öğrencisi olan Hüseyin Bilişik'in de yardımıyla 1940 yılında Güzel Sanatlar Akademisine kayıt oldu.⁵¹⁹ Sanatçı Akademi'de Nurullah Berk, Cemal Tollu, Zeki Kocamemi ile desen, Sabri Berkel ve Léopold-Lévy ile gravür çalıştı.⁵²⁰ Günümüzün önemli gravür sanatçılarından biri olan Fethi Kayaalp, öğrencisi olarak desen çalışırken, çabuk resmettiği ve oranların oturmaması bir çizimini, Lévy'nin reddettiğini belirtmiş ve üzerinde daha fazla çalıştı. Bir başka deseniyle Lévy'nin onu bu kez Gravür atölyesine seçtiğini belirtmiştir. (Ek-2.7.) Sanatçı 1944 yılında Akademi'nin orta öğrenci eğitimini tamamlayıp yüksek eğitime geçmiştir , atölyelerin ayrılması ile birlikte Nurullah Berk atölyesinde çalışmaya başlamıştır.⁵²¹ 1947 yılında bu atölyeden mezun olarak yüksek resim eğitimini tamamlayan Kayaalp, mezuniyetinde Mehmet Yüçetürk ile birlikte birincilik paylaştı. 1948 Akademi yangınında birincilikle ilgili belge yanınca, Kayaalp'in 1951'de aldığı diplomasına “mezun oldu, okul yangını için derecesi tespit edilememiştir” ifadesi eklenmiştir.⁵²²

⁵¹⁹ Erdoğan TANALTAY; **Sanat Ustalarıyla Bir Yaşam**, 200,202

⁵²⁰ **A.g.k.**, 203

⁵²¹ Sanatçı, hocası Nurullah Berk'in konfeans ve sergiler için sık sık Fransa'ya gittiğini bu nedenle bir yıl süreyle Zeki Kocamemi atölyesinde çalıştığını belirtmiştir. Bkz. (Ek-2.7.)

⁵²² Bu yıl Akademi'de Resim Bölümü mezuniyet sınavına giren 18 kişi daha eskiz aşamasında reddedilmiş ve Nuri Niyem'in hazırladığı bir dilekçe ile Bakanlıkça dilekçe yazan öğrencilerin dilekçesi geçerli sayılarak mezun olmalarına karar verilmiştir. Bkz. (Ek-2.7.)

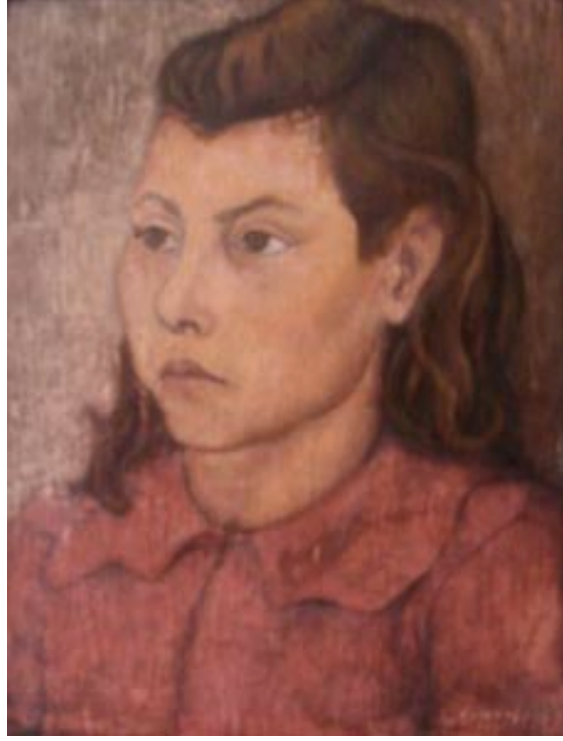

Resim. 4.151.

Fethi Kayaalp, *Gravür*, 23x25cm

1948'de askerli ini yapan Fethi Kayaalp, 1951'de T.C.Sa lık Bakanlı ı ressamlı na ardından, 1952'de Kastamonu Lisesi resim ö etmenli ine atanmı , 1957'de Bolu Lisesi'nde, daha sonra Bursa E itim Enstitüsü'nde resim ö retmenli i yapmı tır, 1962 yılında Nurullah Berk'in stanbul Resim Heykel Müzesi Müdürlü ü zamanında müzeye restoratör olarak alınmı , 1966 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Gravür atölyesine ö retim üyesi olarak atanmı ve 1981'de emekli olana dek bu görevini sürdürmü tür.⁵²³ 1955'te Vilayet Tabloları Yarım asına da katılan sanatçı, ulusal ve uluslar arası karma sergilere katılmı , ödüller almı ve ki isel sergiler açmı tır.

⁵²³ Bkz. (514), TANALTAY; 204,205

Resim. 4.152.

Fethi Kayaalp, *Kazime'nin Portresi*, Kontrplak Üzerine Ya lıboya, 38x29cm, Fethi Kayaalp koleksiyonu

Sanat Anlayı 1; Akademi'de ö renciyken gravür atölyesine seçilen Kayaalp, Sabri Berkel ile birlikte çalı mı ve bu dönemde Beyo lu Halkevi'nin düzenledi i bir yarımada, (Ofort) *Erkek Ba ı* adlı eseriyle ikincilik ödülü almı tır.⁵²⁴ Sanatçının, ö rencilik dönemine ait iki portresi sınırlı renk ve güçlü bir desen anlayı ının ürünü olarak günümüze gelebilmi örneklerdir. Fethi Kayaalp'in ö rencilik döneminde gerçekle tirdi i gravürleri Akademi yangınından dolayı günümüze gelememi tir. Kastamonu'da ö etmenli i sırasında günlük yaşam ve yöresel yaşamı a biçimsel bir anlayı la yakla an Kayaalp, daha sonra ça da larının tuval üzerindeki arayı larına paralel bir biçimde ve daha çok baskı resim alanında çe itli ara tırmalar ve sanatsal arayı lara yönelmi tir. Milli Kütüphane koleksiyonunda bulunan tahta gravür tekni inde yaptı ı Balıkçılar adlı kompozisyonu geometrik bir ifade tarzına sahiptir ve sanatçı bunun devamında bir dönem geometrik soyutlamalar gerçekle tirmi tir. 1970'li yıllarda gerçekle tirdi i *Dinamit Balıkçısının Son Yemini* adlı çalı ması figürün deformasyonu ile elde dilmi oldukça ifadeli bir örnektir. Kayaalp'in

⁵²⁴ Ahmet MANTA ; Çanakkaleli Ressamlar, 51

sanatıyla özde le en gravür tekni iyle gerçekte tirdi i *Kalkan Balıkları* dizisi de Türk resminin en özgün örnekleri arasında yer almaktadırlar.

Resim.4. 153.

Fethi Kayaalp, *Portre*, 1946, Mukavva Üzerine Ya lıboya, 22,5x21cm, Sanatçının Koleksiyonunda

17. Mukaddes (Erol) Saran; (1923 stanbul- 1995 stanbul) E itimine Pa abahçe lkokulu'nda ba lamı , Kandilli Kız Lisesi'nin orta kısmını bitirdikten sonra resme olan ilgisi nedeniyle 1938-39 yılında Güzel sanatlar Akademisi sınavlarına girerek Resim Bölümüne kayıt olmu tur.⁵²⁵ Güzel Sanatlar Akademisi'nde Nazmi Ziya, Léopold-Lévy ve Bedri Rahmi'nin ö rencisi olmu ve Yüksek Resim Bölümüne devam ederken rahatsızlı ı nedeniyle okuldan ayrıldı tur.⁵²⁶Hastalı ı sırasında da resim çalı malarına devam eden ressam, 1943'te Güzel Sanatlar Akademisi'nde Türk Ressam ve Heykeltra lar Cemiyeti Sergisi'ne, 1944'te 2.Plastik Sanatlar Sergisi'ne, 1949'da Türk Kadın Ressamları Sergisi'ne katıldı tur.⁵²⁷ 1950'de Fransız Konsoloslu u'nda Müreccel Küçükaksoy ve Fikret

⁵²⁵ Sema OLCAY; **Mukaddes Saran**, 16

⁵²⁶ **A.g.k.**, 16,17 Aynı yazıda Mukaddes Saran'ın 1945-46 yıllarına ait ö renci belgesi gösterilerek, sanatçının bu tarihte yüksek resim e itimi aldı ı belgelenmi tir.

⁵²⁷ **A.g.k.**, 93

Ürgüp ile birlikte bir karma sergiye katılan sanatçı 1994 yılına dek çok sayıda karma sergiye, çe itli uluslar arası sergilere katılımı ve 1951-1991 yıllarında çe itli tarihlerde ki isel sergiler açmı tır. Akademi'den arkada ı ve dostu Müreccel Küçükaksoy, Ruzin Gerçin, Eren Eyübo lu ile ortak atölye çalı maları yapmı ve resim üretmeyi sürdürmü tür.

Resim.4. 154.

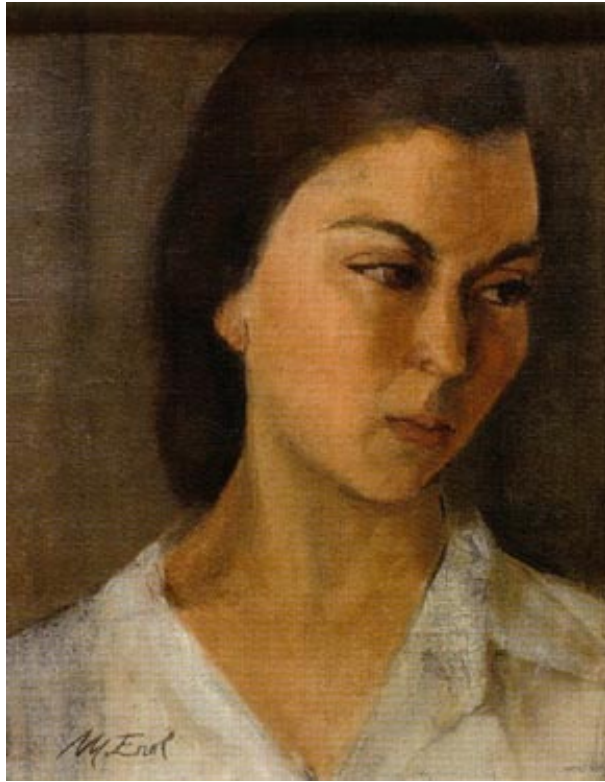
Mukaddes Saran, *Genç Kız Portresi*, 11.06.1945, Ka ıt üzerine karakalem, 24x18cm

Resim.4. 155.

Mukaddes Saran, *Abeyi Nihat Erol Portresi*, 1949, Ka ıt üzerine karakalem, 28,7x22,2cm

Sanat Anlayı 1; Fethi Kayaalp, Akademi yıllarını değerlendirirken Mukaddes Erol'un güçlü desen anlayışı ile Lévy'nin gözde öğrencileri arasında yer aldığını belirtmektedir. (Ek-2. 7.) Ne et Günel da, sanatçının desendeki başarısıyla bütün öğrencilerin ilgi odağı olduğunu ve Akademi'de öğrenciyken çalışmalarını hayranlıkla izlediğini belirtmiştir.⁵²⁸

Resim.4. 156.

Mukaddes Saran, *smet Ba ak Portresi*, TÜY, 38x30cm

⁵²⁸ A.g.k.,36

Resim.4. 157.

Mukaddes Saran, *Ladislav Clon Portresi*, Kont.Üz.Yb., 28x19cm

Resim.4. 158.

Mukaddes Saran, *Hendrika Erol Portresi*, Kont.Üz.Yb, 42x30cm

Sanatçı öğrencilik döneminden itibaren figüratif anlayışta çalışmış, çok sayıda portre özellikle de çocuk portreleri ve köylü kadın portreleri yapmıştır. Sanatçının doğaya sevgisi ile biçimlenen manzaraları, sanatının erken dönemlerinden itibaren sevdiği konular arasında yer almıştır. Farklı teknikler deneyerek resmettiği vazoda çiçekler sanatına örnek olarak gösterilebilir.

Resim.4. 159.

Mukaddes Saran, *Orman*, TÜY, 28,5x38,5cm

18. Naile Akıncı; (1923 Van.) Eğitimine İstanbul Feriköy 17. İlkokul'da başlamış, 1935 yılında Niğanta 1 Kız Ortaokulu'na devam etmiş, resim öğretmeni Hsran Hanımın yönlendirmeleriyle 20 Kasım 1938'de Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümünün giriş sınavını kazanarak orta kısma kaydını yaptırmıştır. Aynı yılın Nisan ayında rahatsızlanarak okulun galeri kısmından ayrılmak zorunda kalmıştır. 1939 Ekim ayında kaydı yenilenerek, Léopold Lévy atölyesine geçmiştir ve aynı zamanda okulun akşam kursuna (cour de soir) katılmıştır.⁵²⁹ Akademi'de 1940'ta düzenlenen Resim Bölümü öğrenci sergisine katılan Akıncı, okulun orta kısmından 12 Haziran 1943 yılında mezun olmuş, 1943 yılında yeni açılan Yüksek Resim Bölümüne kaydolmuş ancak rahatsızlığı nedeniyle altı yıl öğrenciliğine ara vermek zorunda kalmış, döndükten sonra 17 Eylül 1949'da yeniden Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Resim Bölümü'ne Zeki Kocamehi atölyesine devam etmiş ve 1952'de mezun olmuştur. Naile Akıncı uzun süren öğrencilik döneminde

⁵²⁹ Levent ÇALIKOĞLU; **Naile Akıncı**, 226,230

Güzel Sanatlar Akademisi'nde sırasıyla galeride Nurullah Berk, Refik Bursalı ve Bedri Rahmi Eyübo lu ile çalı mı , daha sonra Léopold-Lévy atölyesinde ve Yüksek Resim Bölümünde Zeki Kocamemi atölyesinde çalı mı tır. Okuldan sonra resim öğretmeni olarak İstanbul'da çe itli okullarda görev yapmı tır.⁵³⁰ Sanatçının, yurt içi ve yurtdı ında çok sayıda kişisel sergisi olmu ve yine ulusal ve uluslararası karma sergilere katılmı tır.

Resim.4. 160.

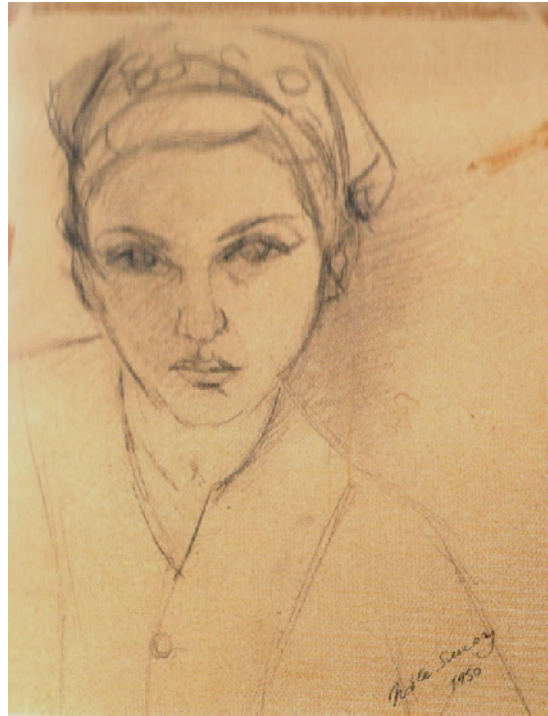
Naile Akıncı, *Portre*, 1944, 21x16,5, Kâ ıt Üzerine Kur unkaletm, Naile Akıncı koleksiyonu

⁵³⁰ A.g.k., 230,231

Resim. 4.161.

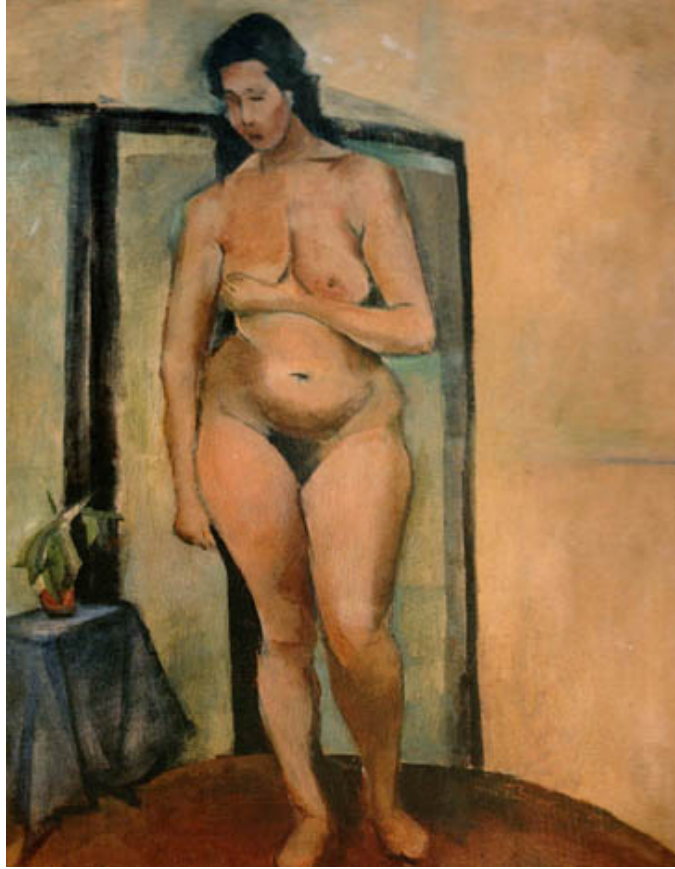
Naile Akıncı, *Portre Sevim Çapa Vardar*, 1944, 23,5x18, KÜK., Naile Akıncı koleksiyonu

Resim.4. 162.

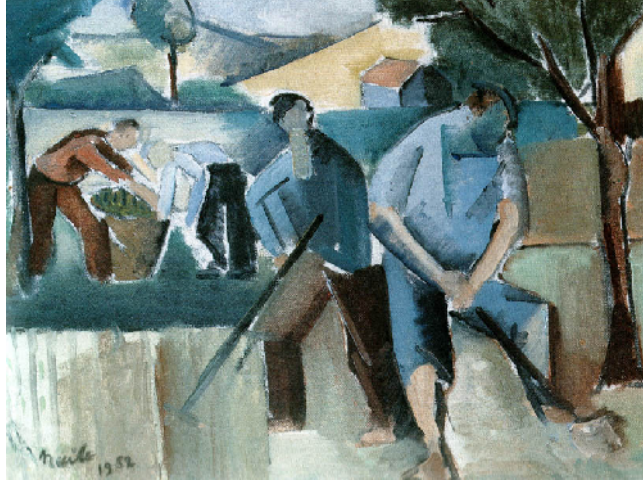
Naile Akıncı, *Otoprtre*, 16,5x13, KÜK, Naile Akıncı koleksiyonu

Sanat Anlayı 1; Naile Akıncı'nın günümüze gelen erken tarihli çalı maları sınırlı sayıdadır, bu çalı malardan en erken örnekler 1944 tarihli iki desenidir. Bu desenler daha klasik bir tutumla gerçekleştirilmiştir. Akıncı'nın güçlü desen anlayışı sanatının temelini oluşturmaktadır ve bu etki daha sonraki çalı malarında kendini göstermektedir. Zeki Kocamemi atölyesinde öğrenirken resmettiği desenler, nü çalı maları ve mezuniyet konukları *Bahçe ve Bahçivanlar* tablosu ile Zeki Kocamemi'nin sanat anlayışına yakındır.

Resim.4. 163.

Naile Akıncı, *Nü*, 1950, TüY, 60x49, Lale Cengiz Akıncı koleksiyonu

Resim.4. 164.

Naile Akıncı, *Bahçe ve Bahçıvanlar*, (diploma eskizi) 1952, TÜY, 30x39,5, Naile Akıncı koleksiyonu

1952 tarihli natürmortu ve *Çatladıkapı* adlı 1952 tarihli manzarası da sanatçının erken dönem çalı malarını gösteren örneklerdir.

Resim.4. 165.

Naile Akıncı, *Natürmort*, 1952, TÜY, 49x37, Lale, Cengiz Akıncı koleksiyonu

Resim.4. 166.

Naile Akıncı, *Çatladıkaptı- stanbul*, 1952,TÜY, 44x37, Lale, Cengiz Akıncı koleksiyonu

Naile Akıncı, ö rencili inin hemen sonrasında sanat ya amı ile bütünle ecek olan Eyüp ve Haliç manzaraları yapmı tır. Haliç bölgesi resimleri onun ba lıca konuları arasında yer almı tır. Haliç ve çevresi Léopold- Lévy'nin açık havadan çalı tı ı yerlerdir ve ö rencilerinin ve Naile Akıncı'nın resminde de önemli bir yer tutmu tur. Ayrıca, stanbul'un Küçüksu, Ortaköy, Büyükada, Kadıköy gibi çe itli semtlerinden de manzaralar yapan sanatçı, konunun kendisi için bir hareket noktası oldu unu belirterek sanatında önemli bir yer tutan Haliç çe itmeleri ile ilgili u yorumda bulunmu tur:

“Kırk be yılı a kın süredir ısrarla bu çe itmeleri olu tururken, adeta kendi kendimi sınyarak özel bir yoruma ula mayı, tekrar de il, kendi plasti mi a mayı hedefledim. Tabii ki bunlar, yapıtlarımı olu turan artistik ve plastik açıdan duydu um endi elerdir. Yapıtlarımın bu endi elerim ve

*ilkelerimle ne denli uyu tu unu veyahut ne denli ba arılı oldu unu bilemem.*⁵³¹

Resim.4. 167.

Naile Akıncı, *Eyüp*, 1953, TÜY, 41x28,5, Naile Akıncı koleksiyonu

Sanatçı daha sonraki yıllarda bu konu üzerinde, çizgisel, lekesel pek çok denemeler yapmıştır. Farklı bakı açılarıyla, de i ik mevsimlerde ele alınan Haliç ve Eyüp görünümleri ve sanatçının bu konuya olan plastik tutumu Naile Akıncı'nın sanatıyla özde le mi tir.

⁵³¹ Bkz.(402), KAHRAMANKAPTAN; 18

Resim.4. 168.

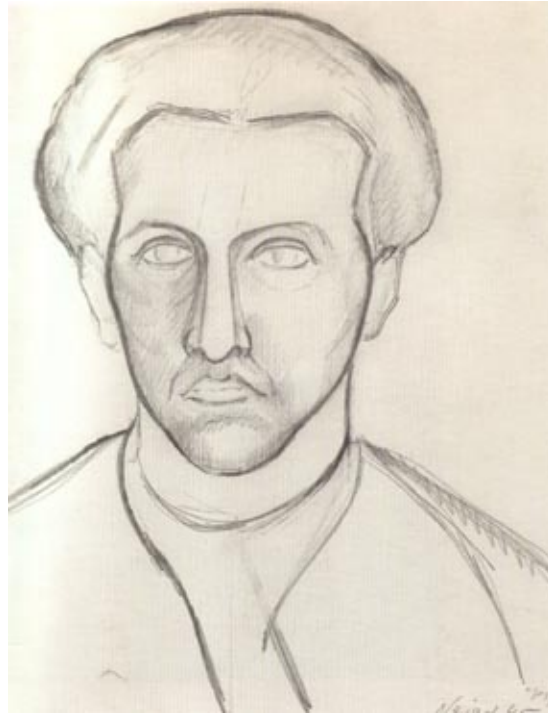
Naile Akıncı, *Haliç*, 1954, TÜY, 36x42, Dr. Orhan Köprülü koleksiyonu

1962'den sonra Marmara Adası görünümelerini de ileyen sanatçı, burada günlük ya ayı ı da aktaran *Balıkçılar*, *Adalı Kadınlar*, *Hasır Örenler* gibi içinde insan unsurunun öne çıktığı resimlerin yanı sıra adanın mimari dokusunu ve sayıları giderek azalan balıkçı teknelerini de resimlemiştir. 1979'dan sonra Ekinlik Adası'nda yazlarını geçirerek özellikle Ekinlik kadınlarını resmetmiştir. 1997'de sergi açmak üzere Japonya'ya giden sanatçı buradan peyzajlar yapmıştır. Do ada var olan eylerin güzelli ini ortaya çıkarmak, kendi deyi i ile do ayı de il onun özünü hissettirmek Akıncı'nın sanatının özünü oluşturmaktadır.

19. Nejad Melih Devrim; (İstanbul 1923- 1995 Polonya Nowy Sacz) Nejad Melih Devrim, ortaö renimine Galatasaray Lisesi'nde başlamış daha sonra e itimine Berlin'deki Fransız Lisesi'nde devam etmiş , 1939'da yeniden İstanbul'a dönmüş ve Galatasaray Lisesi'nde yarım kalan e itimine devam ederek liseden mezun olmuştur. İlk resim derslerini okulun hocaları Mehmet Ali Eruz, Halil Dikmen ve Sadi Güne 'ten almıştır.⁵³² 1941 yılında Güzel Sanatlar Akademisine girmiş , Léopold-Lévy'nin atölyesinde, Bedri Rahmi, Nurullah Berk, Zeki Kocamemi ile çalışmıştır. 1941 yılında Liman sergisine katılarak *Yeniler grubunun* kurucuları arasında yer alan

⁵³² Bkz. (448), ÖGEL; 300

Devrim, grubun 1943'teki sergisine de katılmıştır. 1945'te kız karde i irin Devrim'in bulunduğu Amerikan Kız Koleji'nde sahnelenen *Electra* adlı oyunun dekorunu yaptıktan sonra amcası Cevat Akir Kabaa açlı'nın yanına Bodrum'a giderek buradan çok sayıda resim yapmıştır. Sanatçının 1944 yılındaki ilk kişisel sergisi Bodrum konulu resimlerinden oluşmaktadır. İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminin ardından 1946'da Paris'e giden Nejad Melih Devrim buraya yerleşerek, Alice B.Toklas'ın edebiyat ve sanat derslerine katılmış, yazar Gertrude Stein ve galericilerle tanışma fırsatını bulmuştur. Paris'e geldikten sonra, Unesco'nun uluslararası sergisine ve Paris Cernuschi Müzesi'nde *Dünyanın ve Bugünün Türk Sanatı Sergisine* katılmış, 1947 yılı yazında İtalya'ya gitmiştir.⁵³³ Yaşamı boyunca İtalya, İspanya, İsviçre, New York, Çin gibi çeşitli ülkelere seyahat eden Nejad Melih Devrim'in yolculukları sanatında yeni olumları bulmuştur. Sanatçının Paris ve İstanbul başta olmak üzere pek çok ülkede kişisel sergileri gerçekleşmiş, pek çok karma sergiye eserleriyle katılmış, sanatı ile uluslararası bir üne sahip olmuştur.

Resim.4. 169.

Nejad Devrim; *Otoportre*, 1945, Ka.Üz.Karakalem, 30x25cm, Maria Devrim koleksiyonu

⁵³³ Cem LER (Yay.Haz.); *Fahrelnissa ile Nejad Gökkuşunda kişisel sergileri*, 72-79

Resim. 4.170.

Nejad Devrim, *Otoportre*, 1944, TÜY, 60x50cm, T.C.Merkez Bankası koleksiyonu

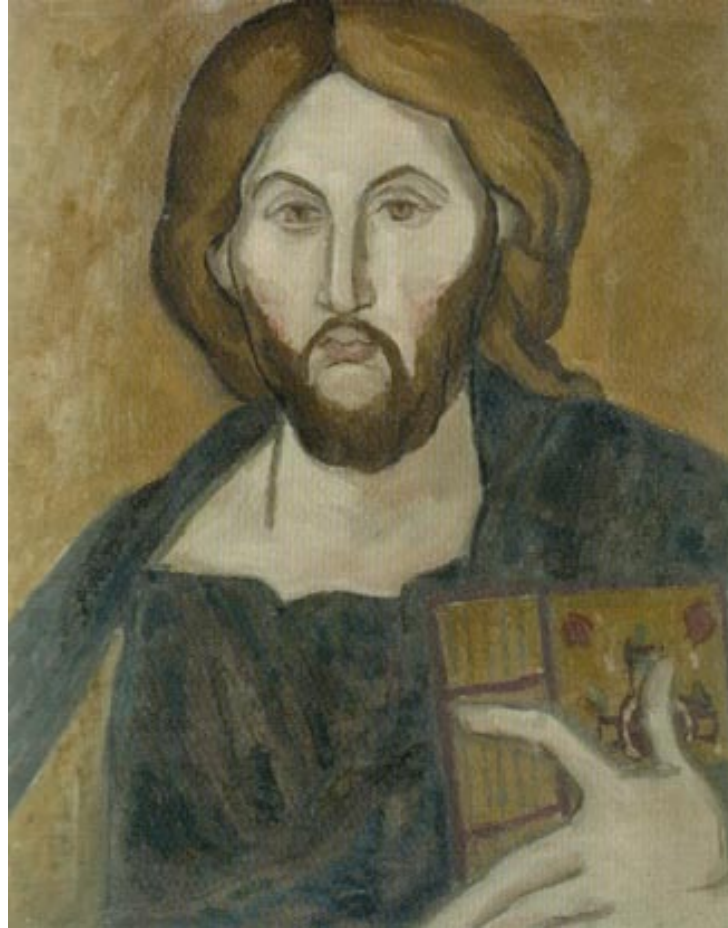
Sanat Anlayı 1; Ferit Edgü; Nejad Melih Devrim'in resimlerini öyle de erlendirmektedir: “Do u ve Batı sanatlarının ana kaynaklarını çok iyi bilen ve bu kaynaklardan yola çıkarak özgün bir yapıt ortaya koymaya ba armı sanatçının ürünleridir”⁵³⁴Bu de erlendirme, Nejad Melih'in bütün dönem resimlerini tanımlamak üzere geçerli bir ifadedir. Çünkü, daha erken dönem resimlerinden itibaren sanatçının esin kayna nını geçmi uygarlıklar olu turmu tur sanatçı Akademi'de ö renciyken Kariye ve Ayasofya'dan çok sayıda resim çalı mı tır. Devrim'in 1940'lı yıllarda aldı ı Akademi'de Léopold-Lévy'nin atölyesinde aldı ı e itim sanatını biçimlenmesini sa layan etmenlerden biridir. Bu atölyedeki e itiminin sanatına yansımalarını Lydia Harambourg öyle açıklamaktadır:

“Nejad, stanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nde, kinci Dünya Sava ı öncesinde modern sanatı Türkiye'ye tanıtan resamlardan biri olan Léopold Lévy'nin ö rencisi olması nedeniyle, modern sanattan fazlasıyla

⁵³⁴ Ferit EDGÜ; “Nejad'ın ya amı ve sanatı”, 32

haberdardır. ki vizyonun kar ıla masında- Cezanne resminin hesaplanmı mekan içerisindeki hacimlerinin Bizans mimarisinin dengeli düzenlemesiyle uyum göstermesinde, aynı ekilde fovist mirasın Ayasofya mozaikleri ve znik seramiklerinde gösteri li bir e anlamlılık bulmasında- Fransız ustanın katkıları yadsınamayacak kadar önemlidir.”⁵³⁵

Bunun dı ında Nejad Melih Devrim’in Akademi’ye girmeden önce Bonnard’ın resim anlayı ına yakla an resimleri olmu tur ve aynı yıllarda Bodrum’a yolculu u sanatçının renk anlayı ında bazı de i imlere neden olmu , sanatçı bu dönemde stanbul ve Bodrum manzaralarında hem canlı renkleri hem de nötr renkleri kullanarak resimsel çalı malarını sürdürmü tür.

1 Resim. 4. 171.

Nejad Devrim, *Kariye Camii*, 1944, Dur.Üz.Y b., 46x38cm, Maria Devrim koleksiyonu

⁵³⁵ Bkz. (533), LER ; 53

Resim.4. 172.

Nejad Devrim, *Serin Bozaziçi*, 1940'lı Yıllar, Muk. üz. marufle TÜY, 36x44cm, Sema Barbaros Çağdaş koleksiyonu

1946'da Paris'e giden ressamın, 1947'de İtalya'ya yaptığı bir yolculuk sanatının dönüm noktasını oluşturur ve sanatçı döndükten sonra bütünü içinde parçalanmış formlarla lirik soyutlamalara ulaşmıştır. Nejad Devrim, 1946 yılından itibaren soyut anlayışı benimsemeye başladığını belirtmiş ve resimlerinin tamamen eski Türk-Arapça yazılarından çıkan bir kaligrafi, oryantal bir kaligrafi olduklarını belirtmiştir.⁵³⁶

⁵³⁶ Yahşi Baraz, "Nejad Melih Devrim ile Söyleşi", 25

Resim.4. 173.

Nejad Devrim, *Serin Bozazıci*, 1940'lı Yıllar, Muk. üz. ma. TÛY, 36x44cm, Sema Barbaros Ça a koleksiyonu

Sanatçı yapıtlarıyla, Nicolas de Stael, Viera de Silva gibi ressamlarla birlikte Paris Ekolünün içinde yer almı tır. Nejad Melih Devrim ile birlikte bir Türk ressamın eseri ilk kez Paris Modern Sanatlar Müzesine girmi tir.

Resim.4. 174.

Nejad Devrim, *Balıklı Natürmort*, 1944, TÛY, 67x63,5cm, Maria Devrim koleksiyonu

20. Ne et Günel: (1923 Nev ehir- 2002 stanbul) İlkokulu ereflikoçhisar'da, Ortaokulu Nev ehir'de tamamlamı tır.⁵³⁷ Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümündeki e itimine 1939 yılında ba lamı , 1946'da mezun olmu tur. Güzel Sanatlar Akademisi'nde e itim aldı ı hocaları; Léopold- Lévy, Nurullah Berk, Sabri Berkel'dir. 1946 yılında Akademi'nin yüksek bölümünü bitirerek, Avrupa bursunu kazanmı , devlet burslusu olarak 1948 yılında Paris'e gitmi tir. Burada, Ecole Nationale Supérieur des Beaux Arts'da fresk ve duvar resmi uzmanlık e itimi, Andre Lhote, Fernand Leger atölyesinde resim e itimi almı tır.⁵³⁸ 1954 yılında stanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde asistan, 1964 yılında resim atölye hocası olarak görev yapmı tır. 1969 yılında doçent, 1969 yılında profesör olmu , 1975- 80 yılları arasında Resim Bölüm Ba kanı ve 1980- 82 yıllarında Dekanlık görevlerinde bulunmu tur.⁵³⁹ Ne et Günel çe itli tarihlerde düzenledi i ki isel sergilerinin yanı sıra yurtiçinde ve yurtdı nda çe itli karma sergilere katılmı ve uzun yıllar atölye hocası olarak Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde görev almı tır.

Resim.4. 175.

Ne et Günel, *Nü'ler*, 1940, Karton üzerine sangin, 24x21, Mukaddes Saran koleksiyonu

⁵³⁷ Mehmet ERGÜVEN; *Ne et Günel*, 222

⁵³⁸ *A.g.k.*, 222

⁵³⁹ *A.g.k.*, 222

Resim.4. 176.

Ne et Günal, *Desen*, Karton Üzerine Karakalem, 30x19cm, Mukaddes Saran koleksiyonu

Sanat Anlayı 1; Ortaokul yıllarında Kemal Zeren'in yönlendirmesiyle resim e itimine ba layan Ne et Günal'ın daha ö rencilik döneminde güçlü deseni ve yorumuyla atölye hocası Léopold-Lévy'nin be enisini kazandı ı, sanatçının iki çalı masının 1946 yılında Unesco'nun Paris'te düzenledi i Modern Sanat konulu sergisine katılarak Türk sanatçılar arasındaki yerini aldı ı bilinmektedir. Mehmet Ergüven, sanatçının erken dönemine ait ço u resminin 1 Nisan 1948 Akademi yangınında kayboldu unu belirtmi tir. Lévy, Günal'ın desen anlayı nı takdir etmi ve onu resmi konusunda yüreklendirmi tir. Fethi Kayaalp, Ne et Günal ve Mukaddes Erol'un desenleriyle Lévy'nin en gözde ö rencileri arasında yer aldı nı ifade etmi tir. Günal'ın *Atölye Ziyareti* (1946) adlı yapıtı, Lévy'nin sanat anlayı na en çok yakla an resmidir. Yine bu dönemde yaptı ı gravür örneklerinde de aldı ı e itimin yansımaları görölmektedir.

Resim.4. 177.

Ne et Günel, *Atölye Ziyareti*, 1946, TüY, 88x115cm

Ne et Günel, Paris'e gidişinin ardından sanatında Fernand Léger atölyesinde aldığı eğitimle birlikte sanatında yeni bir evre başlamıştır. Fernand Leger, Günel'in ilk dönem resimlerini önemli ölçüde etkilemiştir. 1951 tarihli *Üç Güzel* adlı çalışmasında Leger'nin etkileri açık bir biçimde kendini göstermektedir.⁵⁴⁰

Resim.4. 178.

Ne et Günel, *Ha met Akal*, 1944, Litografi, 19x15cm

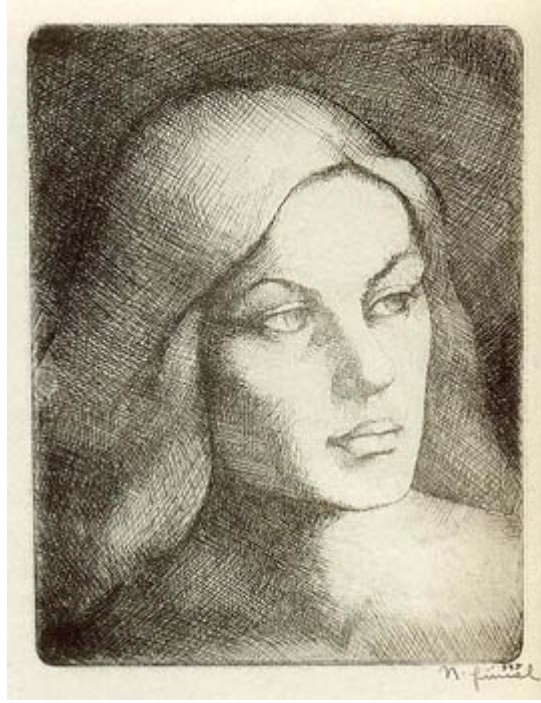
⁵⁴⁰ Mehmet Ergüven; a.g.k., 198

Resim.4. 179.

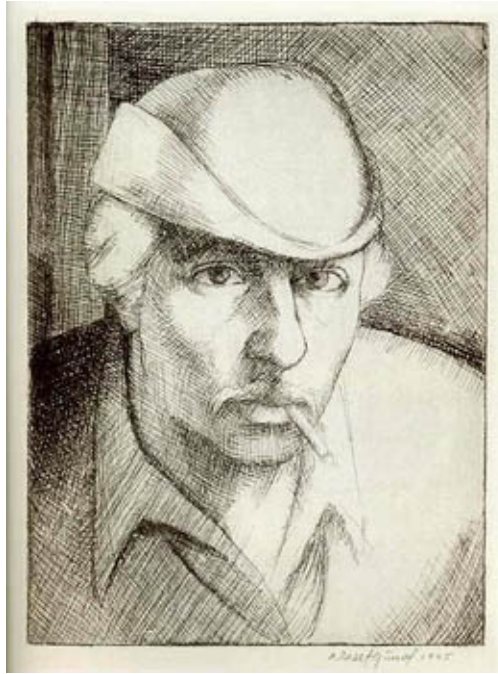
Neşet Günal, *Köylü Kadını*, 1945, Gravür, 23x18cm

Avrupa edebiyatı ve sonrasında yaptığı resimler Günal'ın hem rengi hem de biçimi sorguladığı bir geçiş dönemini göstermektedir. Neşet Günal'ın sanatı 1950'li yılların ikinci yarısından itibaren ise tamamen gerçekçi bir bakış açısına bürünmektedir. Rengin ikinci planda olduğu, biçimin ön plana çıktığı bu resimlerde sanatçı doğrudan büyüdüğü orta Anadolu kırsalını, köy ve köylü yaşamındaki gerçekleri, çeşitli edebi kaynaklardan da beslenerek ifade etmiştir. Anıtsal figürler ve bu figürleri belirgin kılan güçlü desen anlayışı, bütün yapıtlarında belirgin bir unsurdur. Sanatçı aynı temadan yola çıkarak çeşitli yıllarda farklı resimler üretmiştir, *Ya antı*, *Kapı Önü*, *Duvar Dibi*, *Korkuluk*, *Köylü Çocuklar* bu yaşamı aktarırken defalarca ele aldığı konulardır.

Resim. 4. 180.

Ne et Günel, *Portre*, 1945, Gravür, 14x11cm

Resim.4. 181.

Ne et Günel, *Ihan Koman*, Gravür, 1945, 12,50x9cm

21. Anni Atasanov; Bulgar asıllıdır. Tez kapsamında yapılan görüşmelerde Lévy'nin ilk öğrenciler grubunda yer almaktadır. Atasanov, Akademi'de Ferda Ba man'ın ya liboya portresini yapmış ve bu portre 1940 yılındaki resim öğrencilerinin sergisinde yer almış, portre Bulgar konsolosluğu tarafından satın alınmış, bugün Sofya Müzesi'nde yer almaktadır. (Ek-2.9)

Resim. 4.182.

Anni Atasanov, *Ferda Ba man Portresi*, 1940, TÜY, Sofya Müzesi koleksiyonu?

22. Pujeng (Çin Asıllı); Lévy'nin ilk atölye öğrencilerindenidir. Hakkında bilgi bulunamamıştır.

D. Léopold-Lévy Atölyesi'nde Yetiilen Sanatçıların Türk Resmine Katkıları ve Yeniler Grubu

Güzel Sanatlar Akademisi'nde 16 Ocak 1940'ta bütün resim atölyesi öğrencilerinin yer aldığı bir sergi açılmıştır. Serginin başındaki yansımaları bu etkinliği daha çok Léopold-Lévy öğrencilerinin sergisi olarak göstermektedir. Sergide yer alan Lévy atölyesi öğrencilerinin eserleri, Lévy'nin eğitim yöntemi ile

ili kilendirilmi tir. Tollu'ya göre bu sergi, Akademi ıslahatı için getirilen Léopold-Lévy'nin planlı ve programlı e itiminin bir sonucu olarak görülmü ve sergi ile birlikte yeni bir resim hareketinin ba ladı ı öne sürülmü tür.⁵⁴¹ Kendilerinden bir önceki nesil, batılı resamlara benzetilerek ele tirilirken, burada yeti en resamlar Tollu'ya göre ele tirilere meydan vermeyecek kadar ki ilik sahibidirler, birbirine de benzemezler ve tamamıyla Batı tekni inde yeti melerine ra men saf bir Türk sanatı gerçekte tirmi lerdir. Tollu ressamların tutumlarının Lévy'nin geçmi e ve tabiata olan ba lılı ından kaynaklandı ını ve Lévy'nin e itim metodunun bu genç resamları bozmadan ilerletebildi ini belirtmi tir.⁵⁴² Sergide yer alan ö rencilerin pek ço u Akademi'den 1940 yılında mezun olacaklardır. 1937-1940 dönemi Levy'nin ilk atölyesinin sonuçlarıdır ve bu anlamda sergi özel bir önem ta ımaktadır.

Resim.4. 183.

Léopold-Lévy ö rencilerini 1940 ö renci sergisinde gösteren foto raf. (Léopold-Lévy ö rencilerinden en solda Nuri yem, soldan üçüncü sırada Avni Arba , elinde kitap tutan ön plan da gözlüklü Mümtaz Yener, Yener'in sa ında Turgut Atalay, önde yer alan kadın Anni Atasanov?)

Sergi ile ilgili olarak Peyami Safa, Burhan Toprak yönetiminde Akademi'nin ilerleyi ini, Lévy'nin ö rencilere yakla ımını ve e itim yöntemini ö verken sergide

⁵⁴¹ Bkz. (218) TOLLU; 6

⁵⁴² Bkz. (218) TOLLU; 6

yer alan Çallı'nın öğrencilerinden bazılarının eserlerinin de övgüye layık olduğunu belirtmiştir.⁵⁴³

Akademi'de yapılan ve basının geniş yer verdiği bu sergi, 1937-40 eğitim süresinde sanat görüşlerini paylaşan gençleri ortak bir sergi düzenlemeye yönlendirecek ilk adım olmuştur. Bu tarihten bir yıl sonra, çou Léopold- Lévy atölyesi öğrencilerinden oluşan bir grup sanatçı, 10 Mayıs 1941'de Basın Birliği Salonları'nda *Liman Sergisi*'ni gerçekleştirmiştir. Selim Turan, Liman Sergisi düzenlenmesinde Nuri Yem ve Kemal Sönmezler'in öncülük ettiğini ve kendisinin de arkadaşlarına katıldığını, daha sonra Avni Arba, Mümtaz Yener, Agop Arad ve Fethi Karakaş'ın ve aslında D Grubu üyesi olan Abidin Dino'nun da aralarına katılmasıyla Liman Sergisini gerçekleştirdiklerini belirtmiştir. Selim Turan, Abidin Dino'nun Tünel'deki atölyesinde sık sık toplanan ressamların amaçlarının; öncelikle bir mahalle seçmek, burada halkın arasına girip resimler yapmak ve daha sonra burada resim yaparken onları izleyen insanların sergilerine gelmelerini sağlayarak resme ve resim sergilerine olan ilgiyi arttırmak olduğunu ifade etmektedir.⁵⁴⁴ Sergide yer alan resimlerin çou İstanbul liman görünümünü, Haliç ve çevresini, buradaki yayı ve balıkçı tiplerini içermektedir. Serginin açılışını bir balıkçı olan Ferman Reis yapmıştır.⁵⁴⁵ Liman Sergisi'nde eserleriyle yer alan Turgut Atalay sergi açılışını ve sergiye ilgiyi şöyle ifade etmektedir:

“Yeniler Grubu'nun 10 Mayıs 1941 Cumartesi günü Beyoğlu Matbuat Müdürlüğü Salonu'nda açılan sergisinin kurdelaşı da farklıydı. Balıkçı Ferman Reisin avarları, gene limandaki insanlardan biri tarafından kesildi. Türk Sanat Tarihi'ne “Liman Sergisi” adıyla geçecek sergimiz açılmıştı. Sıkıyönetim komutanı Ali Rıza Artunkal ve Vali Yardımcısı Ahmet Kınık'ın katıldığı açılışı, daha sonraki günlerde Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel ile İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Lütfü Kırdar'ın gezmeleri,

⁵⁴³ Peyami SAFA; “Akademi'nin Talebe Sergisi”, 3

⁵⁴⁴ Bkz. (264), TANALTAY; 136,137

⁵⁴⁵ ANON M; “Basın Birliği'nde Bir Resim Sergisi”, 5

sergiye duyulan ilginin bir kanıtıydı. Hasan Ali Bey bizi ismen tanıyarak Türk resmi ve sanatı hakkında konu malar yaptı.”⁵⁴⁶

Léopold- Lévy bu serginin adının “ *stanbul Ekolü*” olmasını istemi , ancak liman ve balıkçılar herkesin ortak konusu oldu u için ressamlar bu serginin *Liman* sergisi olarak adlandırılmasını ye lemi lerdir.⁵⁴⁷ *Liman* sergisinin içeri inin sosyal gerçeklikle ilgili olup olmadı ı sorusunu yanıtlayan Selim Turan sanatçıların genel olarak böyle bir e ilim ta ımadıklarını belirtmi tir:

*“Tam anlamıyla de il... Belki Kemal’de biraz vardı. Biz, sosyal gerçekçi resmin Rusya’da yapıldı ını bilmekteydik. Hatta bir süre önce Akademi de bir Sovyet resim sergisi açılmı tı. Fakat do rusunu söylemek gerekirse, o sergide pek iyi bir resim yoktu. Konuyu seçerken stanbul bir liman ehri... Bir mahalle seçti imizde, limandan ba layalım dedik. Böylece “Liman sergisi” adı kendili inden çıktı. Haliç’e gidildi. Balıkpazarı’nda mezat, kahvelerdeki insanlar, balıkçı portreleri, peyzajlar, Haliç’in görünü ü, kayıklar ve Galata Kulesi resimleri. Sergimizdeki bir eser, Örfi idare ile aramızda problem çıkmasına neden oldu. Bu Avni Arba ’ın yaptı ı bir Bo az manzarası resmiydi. Tabloda Nazi’lerden kaçan Yahudilerin içinde enterne edildikleri gemi ve onların yıkadıkları çama ırlar gözükmekteydi. Türkiye’ye kabul edilmeyen gemi, daha sonra Karadeniz’de torpillenerek batırılmı tı. Bunu hangi devletin yaptı ı bilinmiyordu. Ama aslında Avni’nin o sıralarda politika ile hiçbir ilgisi yoktu. “Siz bana konuyu söyleyin, yapayım. Resim resimdir,’ diyordu. ”*⁵⁴⁸

Mümtaz Yener, yalnız güzel renk ve çizgi ile resim sanatı yapılamayaca ını ve *Yeniler* grubunun amacının güzel renk ve çizgi ile toplumsal ya ayı ı canlandırmak oldu unu belirterek, bu amaçla örne in liman i çileri arasında

⁵⁴⁶ Bkz. (365), MENGÜÇ; 48

⁵⁴⁷ Bkz. (365), MENGÜÇ; 48

⁵⁴⁸ Bkz. (264), TANALTAY; 136,137

ya adıklarını, böylelikle onların psikolojilerini de inceleyerek resimlerine aktarmayı amaçladıklarını belirtmi tir.⁵⁴⁹

Dönemin basını bu sergiye geni yer ayırmı tır. Mithat Yener, ressamların bu sergiyle canlı liman görünümelerini izleyicilere ilettiklerini, liman temasının 19.yüzyıldan beri edebiyat ve sanatta sevilen konular arasında yer aldığı belirtmi tir. Yener'e göre, sanatçılar resimlerini yaparken gerçeklikten yola çıkmı lar ve gördüklerini gördükleri ekilde resmetmi lerdir.⁵⁵⁰ Mahmut Çamay sanatçıların "Limanda hazırladığımız" olarak ifade ettikleri sergiye, 12 ressamın eserleri ile katıldığı bu ressamlardan Abidin Dino hariç on bir ressamın Akademi sergilerinde ilk kez umuma resimlerini sunduklarını belirtmi tir.⁵⁵¹ Bu resimler arasında Mümtaz Yener'in *Tersane, Ajans* adlı resimleri övülmü , *Portre* adlı resminin aynı etkiyi vermedi i belirtilmi tir. Turgut Atalay'ın peyzajları, Abidin Dino'nun *Mezat, Topal* ve *Çolak* adlı resimleriyle dikkat çekti i, Nuri yem'in *Balıkçı Kızı* adlı tablosu övgüye de er oldu u ve Selim Turan'ın *Mezat* ve *Balıkçı* tablolarının en güzel eserler arasında yer aldığı belirtilmektedir. Avni Arba 'ın *Portre* si, Kemal Sönmezler'in *Kaza* adlı resmi, Ha met Akal'ın *Balık* adlı resmi örnek resimler arasında yer almaktadır.⁵⁵² Nurullah Berk'e göre, bir konu belirleyerek onun çevresinde resim yapmak Batı'da uzun yıllardan beri uygulanmaktadır ancak yeni zümre olarak tanımladığı gençlerin bu tavrı Türk resminde bir ilktir. Berk, daha sonra liman sergisinde yer alan eserlerle ilgili u genellemede bulunmu tur: "...Gençlerin açtığı liman sergisinde görülen en bariz hususiyet, bunların a ırba lı klasik bir sanat terbiyesi almı olmaları ve elde ettikleri teknik imkânlarla oynamayarak bilakis bunları büyük bir teenni, titiz bir mü külpesentlikle kullanımı olmalarıdır..."⁵⁵³

Liman sergisi ile birlikte bir sanatçı grubu belirmi ve sanatçılar bir sonraki sergiyi Yeniler Grubu adı altında düzenlemişlerdir. Grubun oluşmasında etkili

⁵⁴⁹ Kaya ÖZSEZG N; **Mümtaz Yener**, 23, (6 no'lu dipnot), K.Kayabal, Ak am 10 Mayıs 1941, kayna ından aktarılmı .

⁵⁵⁰ Mitat YENER; "Gençlerin Liman Resimleri sergisi", 4

⁵⁵¹ Mahmut ÇAMAY; "Limn Sergisi", 4

⁵⁵² "A.g.m.", 6

⁵⁵³ Nurullah BERK; "San'at ve Hayat:Resim Hayatımıza Umumi Bir Bakı ", 2

isimlerinden biri olan yem'in *Yeniler* Grubu ismini nasıl seçtiklerini nedeleriyle birlikte öyle açıklamaktadır:

“Bu yıllarda Çallı ku a ının do a sevgisini temel alan görüşünü benimsemi tik. Ancak insan sevgisini bu a amada yakaladık. Bundan sonra da hep insan sevgisini temel alan resimlere imza attık. Bu seçimimizle de Çallı ku a ından ayrıldık. Lévy'nin yenilik adına yapmak istedi iyse, ö rencilerin Batı resmi pe inde ko mak yerine kendilerini güvenli ve özgür hissetmelerini sa lamak ve kendi resimlerini yapmalarını kolayla tırmaktır. Léopold Lévy'nin ressamlı ından de il, ufukumuzu açan dü ünür yönünden yararlandık. Yararlandı ımız görüş ler bizi onlardan ayırdı. Dolayısıyla “Yeniler” adını almaya karar verdik.”⁵⁵⁴

23 Mayıs 1942 tarihine rastlayan *Yeniler* Grubu sergisi, Beyo lu Matbuat Müdürlü ü'nde açılmı tır. Sergi bu kez kadın konusu etrafında üretilmi resimlerden oluşmaktadır. Bu sergide yer alan eserlerin hayatın içinde yaayan, gerçe i ifade etmeye çalı an, halkın çe itli tiplerini ve sosyal ili kilerini canlandıran eserler oldu u belirtilmi tir.⁵⁵⁵ Fikret Adil *Yenilerin* bu sergisinin bazı çevrelerde yanlış anla ılarak, basında sanatçıların aleyhlerinde yazılar kaleme alındı nı ve ressamların açık bir biçimde komünizm propagandası yapmakla suçlanarak haksız yargılarda bulundu unu, böylece sanatçıların hedef haline getirdi ini belirtmekte ve aslında içeri i sanattan hareket etmeyen bu yazıları ele tirmektedir.⁵⁵⁶ Grubun 3 Temmuz 1943'teki sergisi Eminönü Halkevi'nde gerçekte mi tir. Bu sergiye katılanların sayısı 16 sanatçıyı bulmu tur. Bu sergiye Hilmi Ziya Ülken, Ferda Ba man ve Mukaddes Erol da katılmı tır. Ferda Ba man da Eminönü Halkevi'ndeki sergide yapmı oldu u bir portrenin komünist içeri i oldu u için sergiden kaldırıldı nı ifade etmi , bu portrenin aslında bir esrarke portresi oldu unu belirtmi tir. (Ek-2. 9) Fethi Kayaalp *Yeniler* Grubunun *Liman* Sergisi'nde sosyal içeri i oldu u için Ha met Akal'ın bir resminin Burhan Toprak tarafından kaldırıldı nı belirtmi tir.

⁵⁵⁴ Bkz. (432), G RAY;47,48

⁵⁵⁵ ANON M; “Yenilerin Sergisi”, 3

⁵⁵⁶ Fikret AD L; “Son Günlerde Açılan Resim Sergileri”, 3

Grubun bundan sonraki sergisi Ferruh Ba a a'nın katkılarıyla 26 Mart 1946 yılında yapılmı tır.⁵⁵⁷ Sergiye yedi ki i katılmı tır. Ahmet Hamdi Tanpınar'a göre sergide yer alan genç sanatkârlar, sekiz on yıl önce Akademi'ye girmi ö rencilerdir ve bu gençlerin yeti mesinde bazı imkânsızlıklar do mu tur, bu olanaksızlıkların ba nda da altı yıl süren sava gelmektedir. Sava bu sanatçıların sadece kendi artları içinde yeti melerini sa lamı tır ve yurt dı na çıkamadıkları için büyük sanatkârları yalnızca kopyalarından tanıyabilen ve kendi adetleri içinde yeti en bu ressamlardan elde edilen sonucu ise Tanpınar çok olumlu görmektedir.⁵⁵⁸ Peyami Safa ise bu sergide yer alan eserlerin sanatçıların ilk dönemlerinde yaptıklarının dı nda daha geli mi örnekler oldu unu belirtmektedir.⁵⁵⁹ *Yeniler* Grubu, Aralık 1947'de, Ocak Mayıs 1948'de, Mayıs 1949'da stanbul Fransız Konsolosl u'nda sergi açmı tır.⁵⁶⁰ Mayıs 1949 sergisinde bu kez Léopold-Lévy ö rencileri için bir kritik yazmı ve burada 'gerçek resim' yerine 'yeni resmi' savunan ressamları ele tirirken sergideki resimlerden yola çıkmı tır:

“Fransız Konsolosl u'nda açılan sergi bizi memnun etmektedir. Benli imizin derin ve samimi olarak ifadesinden ba ka bir ey olmayan bu memnuniyetin yeniye kar ı arzu duyan ressamlar tarafından da payla ıldı mı görmek isterdim. Bu gibi ressamlardan bir ço u kendilerinin en iyi taraflarına ihanet ediyorlar. Çünkü sahip oldukları hakiki istidadı ya adıımız devrin zihniyetinin – ki devrimiz bizi bu zihniyete i tirak etme e me ru olarak davet edebilir- de il, iktisab ettikleri bir görü ün hizmetinde kullanıyorlar ve bu kullanı onların eserlerini- bir sanat eserinin ancak ifade edili e klinin sahip oldu u ahsiyetle kaim olması dolayısıle- daha hareket noktasında muvaffakiyetsizli e mahkûm ediyor... Görmek istedi imiz bu sergi münhasıran, Avrupa'ya gitmemi , fakat yeti me tarzları dolayısıyla bugünüün bütiün merak ve endi elerini idrak etmekle beraber ahsiyetlerini kaybetmeyen, ressamların eserlerinden müte ekkildir ve böylece ölmeyecek olan sanatın bazı devamlı kanunların

⁵⁵⁷ Bkz. (389) G RAY; 44

⁵⁵⁸ Ahmet Hamdi Tanpınar; “Gençlerin Resim Sergisi ve Sanat Meselelerimiz”, 3

⁵⁵⁹ Peyami SAFA; “Gençli in Resim Sergisi”, 2,3

⁵⁶⁰ Mehmet ÜSTÜN PEK; *Tanzimattan Cumhuriyete Ça da Türk Sanatında Sergiler*,137,138

hakim oldu u bir tekamüle tabi bulundu unu ve bu kanunlardan tecerrüd edemeyece ini söyleyebiliriz... ”⁵⁶¹

Yeniler Grubunun bundan sonra 20 Mayıs- 5 Haziran 1950 arasında ve Mayıs 1951’de Fransız Konsoloslu u’nda⁵⁶²sergileri olmu tur. *Yeniler* Grubu Mayıs 1941’den Mayıs 1952’ye kadar 12 sergi açmı tır. Grubun ilk iki sergisi bir konu çerçevesinde olu turulmu , di er sergilerde sanatçılar kendi sanatlarını ifade eden serbest yapıtlarla katılmı lardır. Yenilerin ilk ba ta amaçlarından biri olan halkın içine girerek, onları tanıyarak resim yapmak ve onları sergilere çekmek dü üncesi, önemli ölçüde ilk sergiyle sınırlı kalmı tır. Yine ilk ba ta resmin plastik sorunlarından çok onu ifade etmek önem kazanmı ken ve sanatçılar kendilerini gerçekçi bir anlayı la ifade ederlerken 1950’li yıllara do ru bu anlayı pek çok ressamın eserlerinde deneysel bir yakla ıma dönü mü , özellikle sanatçıların, geometrik biçim anlayı ına yöneldikleri görülmü tür. Ba langıçta kendilerinden bir önceki ku a a tepkili olarak sanatlarını gerçekle tirseler de resmin plastik sorunlarını irdelemekten vazgeçmemi lerdir.

Léopold-Lévy ö rencilerinin *Yeniler* grubu dı ında devrin genellikle devlet eliyle desteklenen sanat etkinliklerinde de yer aldıkları görülmektedir. Henüz ö renciyken, CHP’nin Yurdu Gezen Ressamları içinde yer alan Avni Arba Siirt’e, Selim Turan Mu la’ya, Hulusi Mercan Tunceli’ye gitmi tir. Lévy ö rencileri Devlet Resim Heykel Sergilerine, ilki Güzel Sanatlar Akademisi’nde 1943’te gerçekleştirilen 1 inci Plastik Sanatlar sergisine, ayrıca 1946’da Uluslararası bir etkinlik olan Paris’teki Unesco ve Paris Cernuschi sergilerine katılmı lardır.

⁵⁶¹ (Belge no: 36)

⁵⁶² Bkz. (389) G RAY; 48,49

SONUÇ

Léopold-Lévy'nin 1936 yılında Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'ne getirilmesinden önce Türkiye'de resim eğitimi hakkında yapılan çalışmalar incelendiğinde Osmanlı İmparatorluğu'nun batılılaşma sürecinde öncelikle askeri okullarda yer alan resim derslerinin önemli bir adım olduğu görülmektedir. 1883 yılında Fransa'daki École des Beaux Arts örneğini izleyen Sanayi-i Nefise Mektebi'nin kurulması ise sanat eğitiminin kurumlaşması anlamında en dikkat çekici gelişmedir. Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte Atatürk hükümetinin çağdaşlaşma hedefleri doğrultusunda Sanayi-i Nefise Mektebi Güzel Sanatlar Akademisi adı altında yenilenmiş, okuldan yetişen genç sanatçıların eğitimlerini yurtdışında sürdürmelerini sağlamıştır. Devletin kültür politikaları bağlamında oldukça önem verilen Akademi'nin reform dönemi Namık Kemal'in müdürlüğü zamanında başlamakta ve ilk kez Namık Kemal tarafından hükümete sunulan raporda resim eğitimi yabancı hocalara olan gereksinimi ifade edilmektedir.

1936 yılında alınan hükümet kararı ile Güzel Sanatlar Akademisi'nde çalışmak üzere yurtdışından alanlarında uzman hocaların getirilmesi ve bu kurumda İstanbul Üniversitesi'nin kuruluşuna benzer yapılanmanın gerçekleştirilmesi Akademi reformu olarak adlandırılmaktadır. İstanbul Üniversitesi'ne gelen yabancı hocalardan öncelikle bilimlerini aktararak öğrenci yetiştirmeleri, asistan ve yardımcı elemanlar yetiştirerek yapılanmaya katkı sağlamaları, alanlarında kütüphane oluşturmaları istenmiştir. Güzel Sanatlar Akademisi'nde de Burhan Toprak'ın müdürlüğü yıllarında benzer bir reform gerçekleştirilmiş, Akademi'nin Resim, Heykel, Mimarlık ve Tezyini Sanatları gibi bölümlerine gelen hocalar da atölyelerde çalışmaya başlamıştır.

Bu amaçla resim bölümüne getirilen Léopold-Lévy de Güzel Sanatlar Akademisi'nde resim bölümüne bağlı atölyelerde çeşitli düzenlemeler yapmıştır. Lévy, geldikten hemen sonra kendisine bir yağlıboya atölyesi kurmuş ve daha önceden var olan İbrahim Çallı, Hikmet Onat ve Feyhaman Duran'ın atölyelerinin işlevine katkı sağlamıştır. Yağlıboya atölyesinden başka Galeri ve Gravür atölyelerinin yapılmasına katkı sağlamıştır. Bu yapılanma iki yönlü

gerçekle mi tir. Birincisi mevcut kadroların alınacak yardımcılar yoluyla geli tirilmesidir. Bu amaçla Bedri Rahmi Eyübo lu, Cemal Tollu, Zeki Kocamemi ve Sabri Berkel, daha sonra Nurullah Berk, Zeki Faik zer, efik Bursalı, Seyfi Toray resim atölyelerinde görev almı lardır. Aynı dönemde brahim Çallı ve Feyhaman Duran atölyelerine yardımcı olarak da Ali Avni Çelebi ve efik Bursalı getirilerek Akademi'nin Resim bölümünün kadrosu geli tirilmi tir. Ço u Batı'da resim e itimi almı , modern resmin Türkiye'deki temsilcileri olan bu ressamların çe itli atölye ve birimlerde görevlendirilmesiyle Resim Bölümü'nün i leyi i biçimlenmi tir. Ayrıca Akademi'de Hocalar Atölyesi olu turularak asistanların da gün içinde resim çalı maları sa lanmı tir.

Akademi'de kadrolara yönelik yapılanma gerçekleş tirilirken Galeri ve Ya lıboya atölyelerinde çalı an ö renciler ikiye ayrılarak gruplandırılmı tir. Bu gruplandırmaya göre Akademi'ye yeni gelen ö renci ve daha önce ba layan ö renciler bir arada ancak farklı konulara yönelik çalı mı lardır. Bu atölyeler bir perde ile ayrılmı , olu an dört atölyeye yardımcılar görevlendirilerek ö rencilerin e itim alması sa lanmı tir. Bölümü atölyelerde yeni gelen ve deneyimli ö rencilerin birbiri ile yakın çalı maları; yeni ö rencinin deneyimli ö rencinin çalı malarını görmesini ve örnek almasını te vik eden bir yöntem oldu u gibi rekabeti de arttıran bir unsur olmu tur. Bölüm ba kanı olarak Lévy, bu atölyeleri her gün düzenli bir biçimde ziyaret etmi ve ö rencilerin çalı malarına sözlü olarak tashihler vermi tir. Lévy, daha sonra, 1944'te Maarif Vekâletine atölyelerin ayrılması ve asistanların da atölye edinmesi yolunda bir öneri sunmu ve ertesi yıl bu çerçevede Nurullah Berk, Cemal Tollu, Bedri Rahmi Eyübo lu ve Zeki Kocamemi'nin ya lıboya atölyeleri olmu tur. Lévy kendi atölyesini Zeki Kocamemi'ye bırakmı ve bölüm ba kanlı ı odasının biti i inde yer alan bu atölyede zaman zaman tashihler vermi tir.

Galeri ve ya lıboya atölyelerinde asistanlar e li inde bu sistem sürdürülürken, Akademi'nin seçmeli atölyelerinden biri olan Gravür atölyesi için ise Sabri Berkel görevlendirmi tir. Lévy, gravür sanatına hâkim bir ki idir ve onun döneminde hemen her ö renci bu atölyeyi seçerek gravür yapmı tir. Lévy'ye ilk geldi inde di er görevlerine ek olarak Litografi atölyesi efli i verilmi , Lévy zaman

içinde bu birimi de geli tirmi tir. Léopold-Lévy, ayrıca Akademi'de lüks kitap basımı konusunda bir atölye olu turmak istemi ancak bu dü üncesi hayata geçememi tir.

Lévy'nin Cour de Soir (ak am kursu) atölyesinin Akademi'nin tüm bölümlerine açık olması gerekti i yönündeki görü ü kabul bulmu , tez kapsamında yapılan görü melerde bu atölyelerde resim, heykel ve mimarlık bölümlerinin bir arada desen çalı tı ı saptanmı tır. Asistanların ya da asli ö rencilerin denetimindeki bu atölye Lévy'nin istedi i gibi canlı bir sanat ortamı olu turmu tur.

Lévy, konkurların ö rencileri gereksiz rekabete sürükledi ini bildirse de Güzel Sanatlar Akademisi'nde sınıf geçme ve mezuniyet sınavı yapılmı tır.

Atölye düzenlemeleri dı ında Lévy, ö rencilerin görsel ve yazılı kaynaklarla geli mesi gerekti i üzerinde durmu ve bu dönemde Akademi'nin kütüphanesi zenginle tirilmi tir. Léopold-Lévy'nin yardımcılarının kadrolara alınması ile e itim yapılanmasının gerçeikle tirilmesinde, atölyelerin malzeme ihtiyaçlarının giderilmesinde ya da kütüphanenin zenginle tirilmesi gibi konularda Akademi müdürü Burhan Toprak'ın katkısı da önem ta ımaktadır.

Léopold-Lévy, Güzel Sanatlar Akademisi'ni yapılandırmanın dı ında çe itli görevler almı tır. Geldi i ilk yıl Uluslararası Paris sergisi pavyonu için bir pano hazırlamı ve stanbul Resim Heykel Müzesi'nin kurulu unda eserlerin seçimi, sınıflandırılması ve sergilenmesinde bizzat çalı mı tır. Ayrıca dekorasyon ma azası sahibi Selahattin Refik Sırmalı Bey'in, elinde bulunan yabancı sanatçı eserlerini müzeye yönlendirmesini sa layarak müzenin koleksiyonunu zenginle tirmi tir. Bununla birlikte anıt ve heykellerin seçimi ve korunması komisyonunda bulunmu , Devlet Resim Heykel sergilerinde juri olarak görev yapmı ve Paris'te düzenlenen Unesco sergisine katılacak resimleri belirlemi tir. Ayrıca, Akademi yönetimine ba lı çe itli ehirlerde resim atölyeleri kurulmasını istemi ve bu kapsamda önerdi i Bursa ehrinde resim atölyesi kurulmu , bu atölyenin ba ına kendi atölye ö rencilerinden Hulusi Mercan'ı getirtmi tir.

Resim bölümünün yapılanması ve Türkiye’de sanat ortamının gelişimiyle ilgili çalışmalarında sanatçı olarak da kendinden genç sanatçılara bir örnek olmuştur. Léopold- Lévy Parisli bir ressamdır. Tam anlamıyla akademik bir eğitim almamış, Paris Güzel Sanatlar Akademisi’ne misafir öğrenci olarak devam etmiştir. Önceleri daha çok müzelerdeki ustaların eserlerinden sayısız kopyalar çalmış ve sanatı ondokuzuncu yüzyıl sonunun Paris sanat ortamında biçimlenmiştir. Lévy’nin erken dönem sanatını biçimlendiren bir başlıca unsur, sanatçının güney Fransa’da doğulan çalışmalar yapmasıdır. Sanatçı başlangıçta manzaralarında fovistlerin teknik ve biçim anlayışına yaklaşmış ancak tam anlamıyla herhangi bir akımın temsilcisi olmamıştır. Sanatı doğa ile biçimlenmiş, Cezanne’in estetikinden esinlenmiş, güçlü bir desen anlayışına temellenmiştir.

Lévy, resmin temeli olarak desen eğitimine önem vermiştir. Bir atölye hocasının, öğrencilerin kendilerini bulmaları konusunda sadece yardımcı bir unsur olabileceğini savunmuştur. Ona göre yalnızca sanat, moda akımları takip etmek değil, kişinin kendi yolunu bulmasıdır. Öğrencilerin doğa karşısında alçakgönüllü olmalarını, görünenin güzelliğini verirken gerçeklikten hareket etmelerini salık vermiş, gözün gördüğü ünlü üzerinde yetenek göstermemesi gerektiğini benimsetmiş, başlangıçta rengi sınırlı bir biçimde kullanmalarını öğütlemiştir. Lévy, İstanbul’da tıpkı Fransa’da olduğu gibi genellikle açık havadan manzara çalışmış, İstanbul şehrinin kalabalık olmayan ve yangın yerleri olarak bilinen Edirnekapı, sur çevresi, Eyüp’ten manzaralar yapmıştır. Lévy’nin konu seçimi ve doğulan çalışmalar tekniği öğrencilerini de etkilemiş, zamanla öğrenciler Haliç ve çevresini konu alan resimler üretmişler ve bu yönelimin de bir sonucu olarak Liman sergisinin temelini oluşturmuşlardır.

Lévy’nin öğrencilere verdiği düzeltmeler asistanları tarafından Fransızcadan tercüme edilmiştir. Bu söyledikleri öğrencileri tarafından değerlendirilmiş ve üzerlerinde yapıcı bir etki yaratmıştır. Burada en olumsuz unsur, Lévy’nin Fransızca konuşması ve Türkçe’yi öğrenmemesinden kaynaklanmıştır.

Lévy üretken bir sanatçıdır, yapılan görüşmeler neticesinde İstanbul’da kaldığı süreçte beş yüzün üzerinde resim yaptığı tespit edilmiştir. Gerek öğrencileri

gerek asistanları Lévy'nin üretkenli ini vurgulamı lardır, bu da onu izleyen nesil için örnek bir yakla ım olmu tur.

Lévy Türk resminin olu masında batının ve Paris resminin model alınmasına kar ı bir tutum sergilemi tir. Burada ya adı ı süre içerisinde stanbul ya amını ve geleneksel sanatları da inceleyen Lévy'nin savundu u anlayı , ressamların kendi resimleriyle ki iliklerini bulacaklardır. kinci Dünya Sava ı'nın dı a kapalı ortamında bu yakla ım, önemli ölçüde sonuçlarını vermi tir. Lévy, hiçbir akım ya da ki inin etkisinde kalmamayı salık vermi se de gerek yardımcısı konumunda ressamlar gerek ö rencileri onun sanatından etkilenmi lerdir. Türk resminde 1939-1945 yılları arası dönem de erlendirildi inde bazı sanatçıların Lévy'nin konu, biçim ve renk anlayı na yakla tıkları izlenebilmektedir. Bununla birlikte bu döneme etki eden ba ka unsurları da göz ardı etmemek gerekmektedir. kinci Dünya Sava ı'nın kapalı atmosferinde, yurt gezileri ile do aya ve stanbul dı ndaki farklı ehirlere açılan ressamlar do ayı ve buradaki ya ayı ı ke federek resimler yapmı lardır. Bu durum, Levy'nin do aya çözümlemeyici bir yakla ımı öneren ve yerel kaynakların önemini vurgulayan sanat görü üyle örtü mü tür.

Lévy entelektüel yanı geli mi olan bir ressamdır, stanbul'da da Paris'te oldu u gibi edebiyat ve sanat çevrelerine yakın durmu , basında resim üzerine çe itli yazılar yazmı , iki ki isel sergi düzenlemi tir. Lévy'nin ressam ki ili inin yanında onun yazar ki ili i de asistanları ve ö rencilerine örnek olu turmu tur. Bu dönemde yardımcılarından Cemal Tollu, Bedri Rahmi ve Nurullah Berk'in de basında sık sık resim üzerine, sergiler üzerine yazıları yer almı tır, ö rencilerinden Ferda Ba man Tasvir-i Efkâr gazetesinde resim üzerine ele tiri yazıları yazmı , 1950'den sonra ö rencilerinden Ha met Akal ve Mümtaz Yener yazıları ile sanat ortamına katkı sa lamı lardır. Bütün bu yazılar, basında plastik sanatlara ait bir sanat dinami inin olu masına katkı sa lamı lardır.

Léopold- Lévy ö rencilerinin Türk resmine en önemli katkılarından biri Yeniler grubunu kurlmalarıdır. Ö rencilerin ortak bir konu ba lı ında Haliç ve çevresini konu edinen resimler yapmaları sonrasında önce Liman sergisi açılmı ardından Yeniler grubu ekillenmi ve grup 1941-52 yılları arasında sergiler

düzenlemi tir. Liman Sergisi için seçtikleri Haliç bölgesi, onları stanbul ya amını aktaran günlük ya am konularına yakınla tırmı tir. Bu dönem sanatçılarının, sava nedeniyle devlet bursuyla yurtdı na çıkamadıkları, herhangi bir akım etkisi altında olmaksızın Türk resminin özgün örneklerini verdikleri görülmektedir.

Sava ın sona ermesiyle birlikte Fransız Konsoloslu u'nun bursuyla yurtdı na giden Selim Turan ve Avni Arba , onlardan bir süre önce giden Nejad Melih Devrim uzun yıllar Fransa'da kalarak sanat ya amlarına yön vermi lerdir. Selim Turan ve Nejad Melih Devrim soyut sanata yönelerek bu anlayı ta eserler üretmi lerdir. Avni Arba ise birkaç soyut denemenin dı nda figüratif anlayı ta resimler üretmi tir. Ferruh Ba a a da geometrik soyut resmin temsilcileri arasında yer almı tir. Nuri yem, Mehmet Yüçetürk, Turgut Atalay Anadolu ya amını konu alan sosyal gerçekçi anlayı ta resimler üretmi lerdir. Léopold-Lévy ve Sabri Berkel'in gravür atölyesinde çalı an Fethi Karaka ve Fethi Kayaalp baskı resim alanında çok önemli örnekler vermi lerdir. Mümtaz Yener, Ha met Akal, Ne et Günal ve Mukaddes Saran desenleriyle öne çıkmı lardır. Lévy'nin ö rencilerinden olan Naile Akıncı'nın sanatında Eyüp ve çevresi geni bir yer tutmu tur. Genel olarak bu sanatçıların resimleri de erlendirildi inde 1945'e dek Lévy'nin sanat anlayı na yakın çalı tıkları, 1945'ten sonra resimlerinde geometrik arayı lara yöneldikleri, 1950'lerden sonra soyut resmi irdeledikleri ve 1960 sonrasında kendi resim ki iliklerini buldukları görülmektedir. Sanatçıların güçlü desenleri vardır ve resmin plastik sorunlarını çözümleni lerdir.

Lévy ö rencilerinin çok azı Güzel Sanatlar Akademisi kadrolarında yer almı tir. Devlet bursuyla yurtdı na sadece Ne et Günal gidebilmi , daha sonra Güzel Sanatlar Akademisi'nde atölyesi olmu tur. Fethi Kayaalp, Gravür, Ferruh Ba a a da Mozaik atölyesinde görev almı lardır. Akademi'de Lévy'nin etkisi daha çok yardımcıları olan Cemal Tollu ve Bedri Rahmi ile sürmü tür. Lévy'nin ö rencileri daha çok resim ö retmenli i yapmı , gazetelerde çalı mı , devlet tiyatrolarında dekorlar yapmı ya da binaları bezeme gibi serbest i lerde çalı mı lardır.

Lévy atölyesinde yeti en sanatçılar, Türk resminde Cumhuriyet'in ikinci ku ak sanatçılarıdır. Resim sanatını daha çok bir üslup sorunu olarak ele alan d

Grubu merkezli Cumhuriyet'in ilk kuşak sanatçılarının aksine içerik ve konu sorununa yoğunlaştırmışlardır. Bu durum, her şeyden önce dönemin İkinci Dünya Savaşı'ndan etkilenen toplumsal koşullarının ve Hilmi Ziya Ülken, Ahmet Hamdi Tanpınar, Sabahattin Eyüboğlu gibi aydınların biçimlendirdiği entelektüel atmosferin bir sonucudur. Bununla birlikte Lévy'nin yerel kültürün zenginliğinin üzerinde durulmasına yönelik ifadeleri bu entelektüel atmosferle uyum içindedir. Ayrıca Lévy'nin sanat eleştirisinde doğa analizine ve desene verdiği önem, bu sanatçıların üslupsal tutarlılığı açısından onlara sağlam bir altyapı sağlamıştır. Böylece Lévy atölyesi öğrencileri Türk resminde içerik-üslup bütünlüğü içinde yetkin ve özgün eserler veren bir grup sanatçı olarak yer almışlardır.

KAYNAKÇA

K TAPLAR

ANON M (1934);**T.C. Maarif Vekaleti Güzel Sanatlar Akademisi Resim ve Heykel übesi Talimatnamesi**, Hakkak Hilmi Matbaası, stanbul

ANON M, (1936); **Güzel Sanatlar Akademisi**, stanbul

ANON M, (1940); **Güzel Sanatlar Akademisi**, stanbul

ANON M, (1940); **Maarif Vekilli i Üçüncü Devlet Resim ve Heykel Sergisi**, Ankara

ANON M, (1942) ;**T.C. Maarif Vekilli i, Dördüncü Devlet Resim ve Heykel Sergisi**, Maarif Matbaası, Ankara

ANON M, (1949); **Güzel Sanatlar Akademisi**, stanbul

ANON M, (1963); **Peintres Graveurs Français**, (Sergi Katalo u)Bibliotheque Nationale, Galerie Mansart

ANON M, (1965);**Peintres Graveurs Français**, (Sergi Katalo u)Bibliotheque Nationale, Galerie Mansart

ANON M, (1977); **Nurullah Berk**, stanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi 1976 Yayını, “Toplu Sergiler”, 2

ANON M, (1992); **Léopold Lévy** (Sergi Katalo u), 500.Yıl Vakfı Yayını, stanbul

ANON M, (1993); **Eyüp'te Zaman 1953-1993 Naile Akıncı, (Retrospektif Sergi Katalo u)**, zmir Devlet Resim Heykel Müzesi, 16-30 Ocak

ANON M, (2000); **Sabri Berkel**, Artist Yayınları, stanbul

ANON M, (2000); **Mürto lu**, stanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi 1976 Yayını, “Toplu Sergiler”, 1

ANON M, (2002); **zmir Devlet Resim Heykel Müzesi Katalo u**, Ankara

AKDEN Z, H.-SA LAM, M. (2004); **Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Sanat Koleksiyonu 1**, Ankara

AK N, S.- KUNT M. vd.; **Türkiye Tarihi**, C. 3, Cem Yayınevi, stanbul-Temmuz,1997

ALSAC, B.- ALSAC, Ü. (1993); **Türk Resim ve Yontu Sanatı**, leti im Yayınları., stanbul

ARIK, Rüçhan (1986); **Günümüz Türkiyesi’nde Güzel Sanatlara Genel Bir Bakı** , Atatürk Kültür Merkezi Yay., C.2, 5, Ankara

AYAN, A.- KAYA H. 2006; **Canlı Modelin Sanat E itimindeki Yeri** Panelleri ve Sergisi, MSGSÜ, YKY Yayınları, stanbul

ATAÖV, Türkkaya (1995); **Turgut Atalay’ın Çizimleri**, T.C. Kültür Bakanlığı 1 Yayınları, Ankara

BERK, Nurullah (1943); **Sanat Konu maları Denemeler**, A.B. Ne riyatı, stanbul

BERK, Nurullah (1943); **Türk Heykeltıra ları**, stanbul Güzel Sanatlar Akademisi Ne riyatı, stanbul

BERK, Nurullah(1943); **Türkiye’de Resim**, stanbul Güzel Sanatlar Akademisi Ne riyatı, stanbul

BERK, Nurullah (1971); **Ustalarla Konu malar**, Ankara Sanat Yayınları:4, Ankara

BERK, Nurullah (Tarihsiz); **Modern Sanat**, Semih, Lütü Bitik Basımevi

BERK, N.- Turani, A. (1989); **Ba langıcından Bugüne Ça da Türk Resim Sanatı Tarihi**, C.2, Tıglat Yayınevi, stanbul

BERK, N.- GEZER, H. (1973).; **50 Yılın Türk Resim ve Heykeli**, Türkiye Bankası Kültür Yayınları, stanbul

BÜYÜKÜNAL, Feriha (1992); **Sordum**, Sanat Çevresi Kültür ve Sanat Yayınları:8, stanbul

CEZAR, Mustafa (1995); **Sanatta Batı’ya Açılı ve Osman Hamdi**, C.1-2 Erol Kerim Aksoy Kültür, E itim, Spor ve Sa lık Vakfı Yayını, stanbul

CEZAR, Mustafa; “Cumhuriyet Devrinin Atatürk’ün Sa lı ı Dönemindeki Güzel Sanatlar Sorun ve Etkinliklerine Bir Bakı ”, **Atatürk’e Arma an**, stanbul Güzel Sanatlar Fakültesi yayın no: 83, DGSA Matbaası, st.1981

CEZAR, Mustafa (1968); “Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Tarihçesi, (1883-1968)”, **Devlet Güzel Sanatlar Akademisi**, 85.Yıl, stanbul

CEZAR, Mustafa (1973); “Kurulu undan Bugüne Akademi”, **Devlet Güzel Sanatlar Akademisi**, 90.Yıl, M.S.Ü. Yayınları, stanbul

CEZAR, Mustafa (1981); “Güzel Sanatlar Akademisi’nden 100.Yılda Mimar Sinan Üniversitesine”, **Güzel Sanatlar E itiminde 100.Yıl**, M.S.Ü. Yayınları, stanbul

ÇAKALOZ, O.Zeki (1982); **Ele tıriler**, Urart Sanat Galerisi, stanbul

ÇALIKO LU, Levent- GÜREL, Ha im Nur (2005); **Naile Akıncı**, Evin Sanat Galerisi Yayınları:5, stanbul

ÇALIKO LU, Levent (2001); **Naile Akıncı**, Milli Reasürans Sanat Galerisi Yay., stanbul

ÇOKER, Adnan (1983); **Osman Hamdi ve Sanayi-i Nefise Mektebi**, M.S.Ü. Yayını, “Toplu Sergiler 8, stanbul

ÇOKER, Adnan (1996); **Cemal Tollu**, Galeri B Yayınları, stanbul

DEM R, Ataman (2009); **Güzel Sanatlar Akademisinde Yabancı Hocalar**, MSGSÜ Yayını, stanbul

D KMEN, Tiraje; “Léopold-Lévy” **Ba langıcından Bugüne Türkiye’de Gravür**, (Sergi katalo u) Kar ı Sanat Çalı maları, st-2001

DUBREUIL, Pierre (1967); “Léopold-Lévy (1882-1966)”, Çev.Ömer Ergun, **Peintres Graveurs Français**, Bibliotheque Nationale, Galerie Mansart

EDGÜ, Ferit (2001); **Avni Arba** , Türkiye Bankası Yayınları, stanbul

EDHEM, Halil (1970); **Türk Resim Sanatı Tarihi Elvah-ı Nak iye Koleksiyonu**, Milliyet Yayınları, stanbul

EL BAL, Gültekin (1973); **Atatürk ve Resim-Heykel**, Türkiye Bankası Kültür Yayınları, stanbul

ERDO AN, Tamer (Ed.) (2006) ; **Mümtaz Yener Retrospektif**, YKY, stanbul

ERG N, Osman (1939); **stanbul Mektepleri ve lim, Terbiye, San'at Müesseseleri dolayısı ile Türkiye Maarif Tarihi**, stambul

ERGÜVEN, Mehmet (2006); **Ne et Günal**, Bilim Sanat Galerisi Yayınları, stambul

EROL,T.; URAL, M. (1998); **Yurt Gezileri ve Yurt Resimleri**, Milli Reasürans Sanat Galerisi Yayınları, stambul

EROL, Turan (Yay.haz.) (1995);**Nazmi Ziya**, Yapı Kredi Yayınları, stambul

EROL, Turan (1984); **Bedri Rahmi**, Cem Yayınevi, stambul

EYÜBO LU, Bedri Rahmi (1987); **Delifi ek**, Bilgi Yayınevi, stambul

EYÜBO LU, Bedri Rahmi (1987); **Resim Yaparken**, Bilgi Yayınevi, stambul

EYÜBO LU, Bedri Rahmi (1937), **Nazmi Ziya**, Güzel Sanatlar Akademisi Ne riyatı, stambul

GERMANER, Semra (1995); **Müreccel Küçükaksoy**, stambul

GEZER, Hüseyin (1984); **Cumhuriyet Dönemi Türk Heykeli**, Türkiye Bankası Kültür Yayınları, Ankara

G RAY, Kıymet (1997), **Çallı Ve Atölyesi**, Türkiye Bankası Yay., stambul

G RAY, Kıymet (1998), **Nuri yem**, Türkiye Bankası Yay., stambul

G RAY, Kıymet (2003), **Ferruh Ba a a**, Türkiye Bankası Yay., stambul

G RAY, Kıymet (2004), **Cumhuriyet'in İlk Ressamları**, Türkiye Bankası Kültür Yay., stambul

G RAY, Kıymet (2008), **Ali Avni Çelebi**, Belta A. . Sanat Yayınları: 5, stanbul

GEZG N, Ahmet Öner(Ed.) (2003); **Akademi'ye Tanıklık 1, Resim ve Heykel**, Ba lam Yayınları, stanbul

GEZG N, Ahmet Öner(Ed.) (2003); **Akademi'ye Tanıklık 2, Mimarlık**, Ba lam Yayınları, stanbul

GEZG N, Ahmet Öner(Ed.) (2003) ;**Akademi'ye Tanıklık 3, Dekoratif Sanatlar**, Ba lam Yayınları, stanbul

GÖREN, Ahmet Kamil (1998); **50.Yılında Akbank Resim Koleksiyonu**, Akbank Yayınları, stanbul

GÖNCÜ, Barika (1991) ; stanbul Büyük ehir Belediyesi Resim Koleksiyonu, BB Kültür leri Daire Ba k. Yayınları, stanbul

GÜÇLÜOL, Kemal (1983), “Millî E itimde Te kilatlanma”, **Cumhuriyet Döneminde E itim**, MEB Yayınları:91, stanbul

GÜLTEK N, Gönül (1984); **Ali Çelebi**, T. Bankası Yay., Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara

GÜMÜ O LU, Firdevs (2005); **Ülkü Dergisi ve Kemalist Toplum**, Toplumsal dönü üm Yayınları, stanbul

NAN, M.Rauf (1980); **Mustafa Necati**, T. Bankası Kültür Yayınları, Ankara

LER , Cem (Yay.Haz.) (Tarihsiz); **Fahrelnissa ile Nejad Gökku a nda ki Ku ak**, stanbul Modern Yayınları, stanbul

REPO LU, Gül (2005); **Zeki Faik zer**, Yapı Kredi Yayınları, stanbul

KAHRAMANKAPTAN, efik (2001); **Resmigeçit Ressam Söyle ileri**, T.C. Kültür Bakanlığı 1 Yayınları, Yayın No:2676, Ankara

KAVCAR, Cahit (1983); “Güzel Sanatlar E itimi” **Cumhuriyet Döneminde E itim**, M.E.B.Yayınları, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi, Atatürk Kitapları

KAT PO LU, Halenur (Yay. Haz.), (1996); Mimar Sina Üniversitesi stanbul Resim Heykel Müzesi Koleksiyonu, stanbul

KOCATÜRK, Utkan; (Ed.) (1984) **Atatürk’ün Üniversite Alanında Yapılacak Reformlara Dair Açıklamaları**, Atatürk Ara tırma Enstitüsü Yay., I, 1, Ankara

KINAYTÜRK, Hamit (1990); **Sanatın çinden**, Sanat Çevresi Dergisi Kültür ve Sanat Yayınları, stanbul

KINAYTÜRK, Hamit (1996); **Nurullah Berk**, Garanti Yayınları, stanbul

KURTULU , Yıldız (2001); **Köy Enstitülerinde Sanat E itimi ve Tonguç**, Güldiken Yayınları, Ankara

LÈVY-LÈOPOLD (1966); “Edmond Kayser”, Çev.Ömer Ergun, **Peintres Graveurs Français**, Bibliotheque Nationale, Galerie Mansart

MENGÜÇ, Aslan (2001); **Turgut Atalay**, Bilim Sanat Galerisi Yay., stanbul, Aralık

MÜLAY M, Selçuk (1999); **Yüzyılın Kültür ve Sanat Kronolojisi**, Kaknüs Yayınları, stanbul

MÜR DO LU, Zühtü (1992); **Zühtü Mürido lu Kitabı**, Yapı Kredi Yayınları, stanbul

NAC , Elif (1933); **On Yılda Resim (1923-1933)**, Gazete ve Matbaacılık T.A. .; stanbul

NEUMARK, Fritz (1982); **Bo aziçi'ne Sı manlar, Türkiye'ye Itica Eden Alman lim, Siyaset ve Sanat Adamları**, 1933-1953, .Ü. ktisat Fakültesi Maliye Enstitüsü Yayınları, stanbul

OLCAY, Sema (2008); **Mukaddes Saran**, Artium Sanat Evi Yayını, stanbul

ÖDEKAN, Ayla (Ed.) (1999) ;**Cumhuriyet'in Renkleri ve Biçimleri**, Tarih Vakfı Yayınları, stanbul

ÖGEL, Zeynep (Yay.Haz.) (2009); **Mekteb-i Sultani'den Galatasaray Lisesi'ne Ressamlar**, Pera Müzesi Yayınları, stanbul

ÖND N, Nilüfer (2003), **Cumhuriyet'in Kültür Politikası ve Sanat,1923-1950**, nsancıl Yayınları, stanbul

ÖZSEZG N, Kaya (1982); “ 1940 Sonrası Türk Resmi”, **Ba langıcından Bugüne Ça da Türk Resim Sanatı Tarihi**, Tıglat Basımevi, stanbul

ÖZSEZG N, Kaya (1993); **brahim Çallı**, Yapı Kredi Yayınları, stanbul

ÖZSEZG N, Kaya (2001), **Lütfü Günay**, Bilim Sanat Galerisi Yayınları, stanbul

ÖZSEZG N, Kaya (2005), **Cemal Tollu**, Yapı Kredi Yayınları, stanbul

ÖZDEM R, Saner; (yay.haz.) (2002) **Dünden Bugüne Nuri yem**, Evin Sanat Galerisi Yayınları, C.1, stanbul

RONA, Zeynep (1992); **Namık smail**, Yapı Kredi Yayınları, 1.baskı, stanbul

SAKAO LU, Necdet (1991); **Osmanlı E itim Tarihi**, leti im Yayınları, stanbul

SALMON, André (Tarihsiz) ; **Léopold-Lévy**, Çev. Ömer Ergun, Editions Le Triangle, 8, rue Sstanislas, Paris-6

TUT, Barı (Ed.) (2000); **Paris Okulu ve Türk Ressamları**, YKY, stanbul

ER FO LU, Ömer Faruk (ed.) (2000); **“En Sevdikleri” 50 Koleksiyoncunun Seçtikleriyle Türk Resim Sanatı**, (Sergi Katalo u), YKY, stanbul

ER FO LU, Ömer Faruk (ed.) (2003); **Resim Tarihimizden Galatasaray Sergileri 1916-1951**, YKY, stanbul

ER FO LU, Ömer Faruk (2008) ; **Bedri Rahmi Eyübo lu**, Türkiye Bankası Kültür Yayınları, stanbul

TACAR, Ali Emel (1982); “Filarmoni Derne inin Öyküsü, Müzik De i im Yılları” **Atatürk Türkiyesi’nde Müzik ve Reform Yılları** (stanbul Filarmoni Derne i Yayınları, 39

TANALTAY, Erdo an (1989), **Sanat Ustalarıyla...Bir Gün**, Sanat Çevresi Kültür ve Sanat Yayınları:4, stanbul

TANALTAY, Erdo an (1995); **Sanat Ustalarıyla Bir Ya am**, Ekin Yayınevi, 2.Baskı, stanbul

TANSU , Sezer (1974); **Örneklerle Türk Resim ve Heykel Sanatı**, stanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yayınları

TANSU , Sezer (1986); **Ça da Türk Sanatı**, Remzi Kitabevi, stanbul

TANSU , Sezer (1988); **Türk Resminde Yeni Dönem**, Remzi Kitabevi, stanbul

TERRIADE, E. (1926); “Léopold-Lévy”, Çev. Ömer Ergun, **Librairie Centrale D’art Et D’Architecture**, Paris, MCMXXVI

ÜLKEN, H.Ziya (1942); **Resim ve Cemiyet**, Üniversite Kitabevi, stanbul

ÜSTÜN PEK, Mehmet (2007); **Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Ça da Türk Sanatı’nda Sergiler 1850-1950**, Artes Yayınları, stanbul

WIDMANN, Horst (2000); **Atatürk ve Üniversite Reformu**, Çev.A.Kazancıgil, S.Bozkurt, Kabalcı Yayınevi, stanbul

YAMAN, Zeynep Yasa (2002); **d Grubu 1933-1951**, stanbul

DERG LER:

ARTUN, Ali; “Desen Bir Bütün, Öncesi Sonrası Yok!..”Tiraje Dikmen’le Do u-Batı, Resim-Desen, Uzaklıklar Yakınlıklar Üstüne Bir İkbahar Konu ması”, **Aries**, 5; 5-8

ABDÜLHAK NAS (1933); “Klasik Abidelerimiz ve Güzel Sanatlar Akademisi”, **Varlık**, 2, 1 A ustos,

AD L, Fikret (1950), “Yeniler’in Sergisi”, **Yeditepe**, 5, 1 Haziran: 20

ANON M (1932); “Akademi’nin Ellinci Senesi”, **Mimar**, 55-58

ANON M (1937); “Güzel Sanatlar Akademisi’nde Sergiler”, **Ar**, 8-9, A ustos-Eylül: 4-6

ANON M (1937);“Güzel Sanatlar Akademisi’nde Heykel Sergisi”, **Yedigün**, X, 237, Eylül:14-17

ANON M 1935; “Namık Smail”, **Arkitekt**, , 10: 302-304

ANON M (1937); “50 yıllık Türk Sanatı Sergisi”, **Ar**, Ocak, 13

ANON M (1937);“Atina’da Türk sergisi”,**Ar**, ubat, ?

ANON M (1937); “Sanat Hayatımızın Tekâmülü Açısından Leopold Levi Bir Mülakat, **Ar**, 3: 2-3

ANON M (1938); “Güzel Sanatlar Akademisi’nde Islahat, Burhan Toprak ile Bir Görüşme”, **Ar**, 4, Nisan: 8

ANON M (1938); “Leopold Levy Tarafından Bir Hitabe”, **Ar**, 4, Nisan: 6-7,17

ANON M (1939); “Resim Anketimiz”, **Yeni Adam**, 231, Haziran: 12-14,19

ANON M (1939); “Resim Anketimiz”, **Yeni Adam**, 232, Haziran: 10-11

ANON M (1939); “Resim Anketimiz”, **Yeni Adam**, 233, Haziran: 12-13

ANON M (1946); “Güzel Sanatlar Akademisi 64 Ya ında” **Ülkü**, 108, Mart: 22

ANON M (1946); “Güzel Sanatlar Akademisi’nde Yenilikler”, **Ülkü**, 122, Ekim: 20

ANON M (1942); “G.S. Akademisi’nin 60 Yıl Sergisi”, **Arkitekt**, , 193-195

ANON M (1942); “Heykel ve Resim übesinin Eserleri”, **Arkitekt**, 204-206

ANON M (1942); “Üçüncü Devlet Resim Heykel Sergisi”, **Güzel Sanatlar**, 4, Haziran: 2

ANON M (1941); “Üçüncü Devlet Resim Heykel Sergisi”, **Ülkü**, 5, Birincikanun: 12-16

ANON M (1978); “Sergiler- Mümtaz Yener, Fikret Kolverdi”, **Milliyet Sanat**, 294, Ekim , 26

ANON M (1982); “Avni Abra Kronolojisi”, **Sanat Çevresi**, 48, Ekim:14

ANON M (1985); “Tiraje Görü me”, **Yeni Boyut**, 4/30, Mart: 7-10

ANON M (1988); “Naile Akıncı çin Yazılanlar”, **Sanat Çevresi**,115, Mayıs: 14-16

ANON M (1988); “Naile Akıncı Kronolojisi” **Sanat Çevresi**, 115, Mayıs: 17

ANON M; (1954) “Bir Resim Yarı masının Sonucu”, **Yeditepe**, 70, Ekim: 5

ANON M (1992); “Selim Turan Kronolojisi”, **Sanat Çevresi**, 162, Nisan: 5

AKBAL, Oktay (1960); “Dostum Agop Arad”, **Milliyet Sanat**, 6, Temmuz: 81

AKSEL, Malik (1943); “ 20 Yıllık Sanat Hareketleri”, **Ülkü**, V, 51, kinci Te rin: 25-27

AKINCI, Naile (1988); “ nandı ım lkeler”, **Sanat Çevresi**, 115, Mayıs:4,5

AKOZAN, Feridun; “Cumhuriyet’in 50.Yılı ve D.G. S. A.” **Akademi Mimarlık ve Sanat**, 8, 2-6

ARARAD, M.Tevfik (1942); “Güzel Sanatlar Akademisi 60 Ya ında”, **Ülkü**, 16 Eylül 24, 12-15

ARBA Avni (1982); “Akademi Yılları ve Leopold Levy”, **Sanat Çevresi**, 48, Ekim: 4,5

ARI, Sevinç; “Sevginin, Özenin ve Niteli in Hocası Léopold-Lévy”, **Sanat Dergisi** (Eksik kaynakça)

A KIN, Servet Onay (1995);; “Özgün Türk Resmini Geli mesine mza Atan Fransız Ressam: Léopold-Lévy”, **Art+Decor**, 22, Ocak: 40-44

BALTACIO LU, .Hakkı (1936); “YarımAsırlık Türk Resmi”, **Yeni Adam**, 144, İkte rin: 11

BA A A, Ferruh (2005); “Sanat Anlayı m ve Soyut Sanata Nasıl Geçtim, **Sanat Çevresi**, 324, Ekim: 9-10

BARAZ, Yah i (1993); “Nejad Devrim le Söyle i”, **Türkiye’de Sanat**, 11, Kasım-Aralık: 4-27

BEHRAMO LU, Ludmila (1992); “Ressam Ferruh Ba a a Üzerine”, **Sanat Çevresi**, 162, Nisan: 41

BERKEL, Sabri (1939); “Gravür Hakkında”, **Güzel Sanatlar**, 1, 63-68

BERK, Nurullah (1942); “Leopold Levy’nin Türk Resmine Katkısı”; **Istanbul**

BEYKAL, Canan; “Yeni Kadın ve nas Sanayi-i Nefise Mektebi”, **Yeni Boyut**, 2/16, 6-13

- BONNEFOY, Yves (1962); “Leopold Levy”, Çev. Ömer Ergun, (Sergi Katalo u)
- BOUDAILLE, Georges; (1993) “Nejad Melih Devrim”, Çev. Nermin Kura, **Türkiye’de Sanat**, 11, Kasım-Aralık: 20-22
- BOURET, Jean (1993); “Nejad’ın Çin’e Yaptı ı Seyahat”, **Türkiye’de Sanat**, S.11, Kasım-Aralık:, 23
- BERK, Nurullah (1971); “Bo aziçi Ressamları”, **Varlık**, 761, ubat: 7,16
- CEZAR, Mustafa (1983 a); “Yüz Yıllık Bir Sanat E itimi Kurumu” **Sanat Çevresi**, 53, Mart: 12-15
- CEZAR, Mustafa (1983 b); “Kurulu unun 100. Yılında Güzel Sanatlar Akademisi”, **Milliyet Sanat**, S.67, Mart: 2-7
- CUDA, Mahmut (1979); “Zeki Kocamemi’yi Anarken”, **Arkitekt**, , 374, 53-54
- ÇET NTA , Sedat (1949); “Sanatta Soysuzla ma Milliyette Soysuzla ma Demektir” **adırvan**, 22, 26 A ustos: 2-3
- ÇET NTA , Sedat (1948); “Sanayi-i Nefise Mektebi Ali’si ve Güzel Sanatlar Akademisi” **Mimarlık**, 2
- ÇAKALUZ O.Zeki (1982); “Resim Sanatımız ve Avni Abra Konumu”, **Sanat Çevresi**, 48, Ekim: 10,11
- ÇALIKO LU Levent (1999); “Mümtaz Yener’in 60. sanat yılı”, **Milliyet Sanat**, 448, Ocak: 37
- DIRANAS, M. (1942); “ kinci Devlet Resim ve Heykel Sergisi”, **Güzel Sanatlar**, 4: 16-17

DIRANAS, Ahmet Muhip (1940); “Resimde Ümanizma (Birinci Devlet Resim Heykel Sergisi Münasebetiyle)”, **Güzel Sanatlar**, 2, 131-154

EDGÜ, Ferit(1995); “Nejad’ın ya amı ve sanatı”, **Milliyet Sanat**, 356, Mart: 32

EL BAL Gültekin (1982); “Avni Abra Üzerine...”, **Sanat Çevresi**, 48, Ekim: 13

ELKAT P Demet (1996); “Her zaman neyse o oldu”, **Milliyet Sanat**, 376, Ocak: 20-21

ELKAT P Demet (1998); “Turan Erol’un 50. yıl sergisi, Bir Ya am”, **Milliyet Sanat**, 428, Mart: 16-17

EP KMAN, Refik (1938); “Türkiye’de Plastik Sanatlar, Resim, Heykel, Mimari, Cumhuriyet Devrindeki nki afı”, **Ar**, 2/18, Haziran:3-9

ERB L, Devrim; “Hikmet Onat”, **Arkitekt**, 1977, S.365-1, s.14-15

ER , Recai (1946); “Edebi Olu lar ve Akademi” **Yeni Adam**, 584, Mart: 6

ERKILIÇ, Özay (1992); “Selim Turan le Birkaç Saat...”, **Sanat Çevresi**,162, Nisan: 6-14

ERGÜVEN, Mehmet (1988); “Naile Akıncı çin”, **Sanat Çevresi**, 115, Mayıs: 6-7

ERSOY Ayla (1988); “Do a Tutkunu Bir Ressam: Naile Akıncı”, **Sanat Çevresi**, 115, Mayıs: 13

ERSOY, Orhan (1979); “Bo aziçi’nin Yalnız Adamı Ressam Hulusi Mercan, **Sanat Çevresi**, 9, Temmuz, 29

ES, Hikmet Feridun; “Edebi Olu lar, Akademi” **Yedigün**, V, 110, 17 Nisan 1935, s.7-9

ESTIENNE Charles (2-28 Mart 1951); “ Léopold-Lévy, ou la franc-maçonneire de la peinture”, Tiraje Dikmen Ar ivi

EVRENE O LU, Kemal (1966); “Léopold Lévy’nin Dü ündürdükleri”, **Ankara Sanat**, 4, A ustos: 10

EYÜBO LU, Bedri Rahmi (1974); “Resmimizin Ustalarından Çallı Yıllarca Akademi’nin Kahrını Çekmi ti”, **Milliyet Sanat**, 111, Aralık: 18-20

EYÜBO LU, Bedri Rahmi (1983); “Hey Gidi Akademi Hey...”, **Sanat Çevresi**, 53, Mart: 28-32

F LO LU Lale (1995); “Ö rencileri Levy’yi anlatıyor”, **Milliyet Sanat**, 352, Ocak: 32-34

G RAY, Muhte em (1983); “Kurumumuz 100 Ya ında”, **Sanat Çevresi**, S.53, Mart: 4-7

G RAY, Kıymet (1993); “Türk resim ve Heykel Sanatı’nın Paris Elçisi: Selim Turan”, **Kültür ve Sanat**, 20, Aralık: 28-35

G RAY, Kıymet (1994); “Türk resminde Liman Sergisi, Yeniler Grubu ve Leopold Levy” **Türkiye’de Sanat**, Mart-Nisan: 13

GÖNEN, Suna (1984); “Adnan Varınca’dan...”, **Sanat Çevresi**, 66, Nisan: 31

GÖREN, Ahmet Kamil (1996 a); “Bir Dönemler Paris’te Resim E itiminin Merkezi Olan Ünlü “Okul” le Sanatı Yönlendiren Akademi’nin Öyküsü, l’Ecole des Beaux Arts, **Antik Dekor**, 34, Nisan: 92-95

GÖREN, Ahmet Kamil (1996 b); “19. Yüzyılda Paris’te Resim E itimi”, **Antik Dekor**, 35, 94-100

GÖREN, Ahmet Kamil (1996 c); “Bir Dönemler Paris’te l’Ecole des Beaux Arts’ın Rakipleri Academia Julian ve Di er Özel Atölyeler”, **Antik Dekor**, 34, 96-100

GÖREN, Ahmet Kamil (1996 d); “Türk Sanatçıların Paris’teki Hocalarından Jean-Leon Gerome (1824-1904)”, **Antik Dekor**, 34,107

GÖREN, Ahmet Kamil (1996 e); “Türk Sanatçıların Paris’teki Hocalarından Gustave Boulenger (1824-1888)”, **Antik Dekor**, 35,102-107

GÖREN, Ahmet Kamil (1993); Türk Resim Sanatının Geli iminde Askeri ve Sivil Okulların Etkisi, **Artist Plastik Sanatlar Dergisi**, 23, Ekim: 34-35

GÖVSA, .Aleaddin (1937); “Güzel Sanatlarda Acaip Meslekler” **Yedigün**, X.,238, Eylül; 9-10

GÖVSA, .Aleaddin (1948); “Güzel Sanat Hastalılı ı” **Yedigün**, 5-7, Kasım:12,22

GÜNYAZ Abdülkadir (1988); “Naile Akıncı: De erini Yeterince Bilemedi imiz...”, **Sanat Çevresi**, 115, Mayıs:12

Henry de MONTHERLAND (1982); “Ressam Avni Abra ”, **Sanat Çevresi**, 48, Ekim: 9

HANDAN, Mehmet Ali (1983); “Unutulmayan Anılar, **Sanat Çevresi**, 53, Mart:19

P RO LU, Nazan (1994); “ Ferruh Ba a a’nın resimlerindeki müziksellik” **Milliyet Sanat**, 337, Haziran: 26-28

ZER, Z.Faik (1960),; “Çallı brahim”, **Arkitekt**, 300, 133-134

KANDEM R (1937), “Güzel Sanatlar Akademisi’nde ki Sanatkarı Ziyaret”
Yedigün, IX, 212, Mart:7-9

KAYNARDA , Aslan (1979); “Eski Bir Rapor Açısından Sanatımız ve Toplumumuz”, **Çevre** Mimarlık ve Görsel Sanatlar Dergisi, S.4, Temmuz-A ustos: 86-88

KOÇ, Mine (1967); “Geçen Ayın Sanat Hareketleri”, **Ankara Sanat**, 10, ubat:26

KÖKSAL Ahmet (1977); “ stanbul atmosferini içtenlikle yansıtan bir ressam: Fethi Karaka ”, **Milliyet Sanat**, 224, Mart: 11-12

KÖN , Yunus Kazım (1943); “Milli E itim ve Ö retim Programı” **Ülkü**, IV, 43, Temmuz: 5-6

KUTSAV, Saim (1966); Feyhaman Duran, **Ankara Sanat**, 5, Eylül:12-13

LÉVY, Leopold (1943); “Resamlar ve Resim Sanatı”, Çev: Fikret Adil, **Arkitekt**, , 3,4, 135-136, 84-85

LÉVY, Leopold (1941); “Desen”, Ç. Nurullah Berk, **Arkitekt**, 9-10: 216-220

LÉVY, Leopold (1936); “Resim” **Arkitekt**, 12, 348-349

LÉVY-Léopold (1940); “Siyah ve Beyaz”, **Güzel Sanatlar**, 2, 27-32

LÉVY-Léopold (1966); “Edmond Kayser 1882-1965”, **Peintres Graveurs Français**, Bibliotheque Nationale, Galerie Mansart

MÜN R, Hikmet (1938); “Burhan Toprak ile Bir Saat” **Yedigün**, XI, 280, Temmuz: 14-16,25

NAC , Elif (1938); “1923’ten 1928’e Kadar Türkiye’de Plastik Sanat”, **Ülkü**, C.XII, ikinci Te rin, 245-248

NEVESER (1992); “Heykeltıra Selim Turan”, **Sanat Çevresi**,162, Nisan:15-17

ONGER, Fahir (1943); “1941 Liman Sergisi ve Yeniler Grubu”, **Soyut**, Mayıs: 38-48

OKTAY, Samim (1949); “Bir Resim Sergisi”, **Arkitekt**, 710: 211-214

ORAL, Zeynep (1983); “Sabri Berkel ile Akademi üstüne” **Milliyet Sanat**, S.67, Mart: 10-11

ÖR K, N.Sırrı (1937); “Güzel Sanatlar Akademisi’nden Haberler” **Ülkü**, İlk Kanun: 374-375

ÖZBEN, Münip (1968); “Zeki Kocamemi’nin Sanatı”, **Ankara Sanat**, 3/25, Mayıs: 10-11

ÖZSEZG N, Kaya (1982); “Avni Abra ya da Lekenin Anlatımcı İlevi”, **Sanat Çevresi**, 48, Ekim: 6-8

ÖZSEZG N Kaya (1995); “Ya amdan Sanata Aktarılan”, **Milliyet Sanat**, 372, Kasım: 45

PANCET, François (1949); “Mücerret Sanat ve Demokrasi Meseleleri”, Ç. Semlin Devrim **Aile**, III, 9: 73-74

SAFA, Peyami (1938); “Leopold Levy’nin Resim Sergisi”, **Ar**, S.4, Nisan: 4-5

SAFFET, Mehmet (1933); “Kültür nkılabımız”, **Ülkü**, I, 5: 351-353

SEBAT Muhittin (1931); “Sanat Alemi, Güzel Sanatlar- Bir Tenkit Kar ısında”
Görü , 1,3 Nisan: 170-171

S L VR L , Kerim (1983); “1 Nisan 1948 Akademi Yangınına Dair”, **Sanat Çevresi**,
53, Mart: 22-24

SOFU, Melek Celal (1937); “Ressam Nazmi Ziya”, **Arkitekt**, 9, 257-258

SÖNMEZ, Necmi (1987); “ kilemler, De i en Anlamlar ve Tiraje”, **Sanat Çevresi**,
110, Aralık: 40-41

SÖNMEZ, Necmi (1995) ; “Ça da Türk Sanatına Yön Veren Bir Usta Léopold
Lévy’nin Gravürleri”, **stanbul**, 2, 35-39

SÖNMEZ, Necmi (1989); “Kapıların Aralanması-Nejad Melih Devrim”, **Sanat
Çevresi**, Ekim: 10-12

APOLYO, Enver B. (1947); “Milli Sanat Nedir?”, **Do u** Büyük Ülkü Gazetesi, 19-
22, Kasım-Mart: 11,12

ENYAPILI Önder (1988); “Naile Akıncı Do ayı Seviyor, Resmi Seviyor ve de
Sayıyor”, **Sanat Çevresi**,115, Mayıs: 10,11

TANALTAY, Erdo an (1989); “Selim Turan le Bir Gün”, **Sanat Çevresi**, 128,
Haziran: 52-56

TANALTAY, Erdo an (1992); “ ‘Tiraje’ le Bir Gün”, **Sanat Çevresi**, 162, Nisan:
52-55

TANALTAY, Erdo an (1993); “Mümtaz Yener le Bir Gün”, **Sanat Çevresi**, 178, A ustos: 44-46

TANALTAY, Erdo an (1987); “Ferruh Ba a a le Bir Gün”, **Sanat Çevresi**, 110, Aralık: 26-29

TANALTAY, Erdo an (1988); “Adnan Varınca le Birgün”, **Sanat Çevresi**, 114, Nisan: 62-64

TANSU Sezer (1988); “Naile Akıncı çin Bir Tahlil Denemesi”, **Sanat Çevresi**, 115, Mayıs: 8,9

TANSU Sezer (1982); “Avni Abra - Bir Paris, Bir stanbul”, **Sanat Çevresi**, 48, Ekim: 12

TANSU Sezer (1983); “Ülkemizde Sanat E itimi ve Kurumlar”, **Sanat Çevresi**, 53, Mart: 44-45

TEKEL , lhan; “Türkiye’de Mimarlı ın Geli iminin Toplumsal Ba lamı 1923-50”, **Yeni Boyut**, 2/12, 24-25

T RALI Naim (1951); “Leopold Levy le Bir Konu ma” **Yeditepe**, 22, Nisan: 1,3

TOLLU, Cemal (1951); “Leopold Levy’nin Resim Sergisi”, **Yeditepe**, S.22, Nisan: 1

TOLLU, Cemal (1967); “Resim Heykel Müzesi ve Atatürk”, **Akademi Mimarlık ve Sanat**, 7, 1Kasım: 38

TOLLU, Cemal (1983); “Güzel sanatlar Akademisi”, **Sanat Çevresi**, , 53, Mart: 26-27

TÖR, Vedat Nedim (1949); “Moda Sanatlara Ölüm Çanı” **Aile**, III, 10

TURAN, Kemal (1933); “1933 Devlet Bütçesi”, **Ülkü**, , C.1, 5, 345-350

TURAN, Selim (1992); “Benden Birkaç Söz...”, **Sanat Çevresi**, 162, Nisan: 4

TURGUT, .Sabit (1967); “Zeki Kocamemi”, Ankara Sanat, 131, Mayıs:11

URAL, Murat; “Ne Güzel Unutmu ken Onları...” **Cumhuriyet Dergi**, S.462, 29 Ocak 1995

WALDBERG, Patrick (1967); “Les Travestis du reel”, **XX.Sieèle**, Decembre, 29

WE Z EN, Jean (1949); “Mücerret Sanat”,**Aile**, 8, K1 : 11-12

YETK N, Suut Kemal (1944); “Resim Sanatı’nda Kalkınma” **Ülkü**, S.66, Nisan:8-11

YILMAZ, Levent (1995); “Leopold Levy’nin Yeri ve Zamanı”, **Gösteri**, 170, Ocak: 24-28

GAZETELER

ALPTÜRK, Faruk (29 Kasım 1943) “Akademiden Röportaj, Ya lı Boya üstadı Prof. L.Levy neler anlatıyor?” **Vatan Gazetesi**

ANDAK, Selmi (15 Ocak 1971); “25 Yıl Önce Akademi’de Reddedildi, 25 Yıl Sonra Dı arıda Ödül Aldı”, **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (4 Mart 1929); “Güzel san’atler akademisi 47 ya ında”, **Vakit Gazetesi**

ANON M (29 Mayıs 1929); “Güzel san’atlar akademisi, Maarif vekaleti kısmen leyli bir ekle kalbine karar verdi”, **Vakit Gazetesi**

ANON M (22 Mayıs 1929); “Güzel san’atler akademide müsabaka imtihanı”, **Vakit gazetesi**

ANON M (25 Haziran 1930); “Avrupa Konkurları, Güzel Sanatlar Akademisinde talebe müsabakaları ikmal ediliyor”, **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (19 Temmuz 1932); “Çok güzel sergi, Güzel San’atlar Akademisinde talebe eserlerinden bir sergi açıldı” **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (1 A ustos 1932); “Güzel Sanatlar Akademisinin resim sergisi dün açıldı” **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (12 Eylül 1932); “Güzel Sanatlar Akademisinden” **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (24 Kanunisanı 1932); “Güzel San’atlar Birli i Resim übesi dare Heyeti Ali Sami B.e cevap veriyor” **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (13 Eylül 1933); “Güzel Sanatlar Akademisi’nin Islahı”, **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (17 Eylül 1933); “Rusların Yaptı ı nkılab Filmi” **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (18 Eylül 1933); “Genç Ressamların Bir Te ebbüsü” **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (23 Eylül 1933); “Üniversitede Ecnebi Müderrisler Türkçe Örenecekler”
Cumhuriyet Gazetesi

ANON M (2 Ekim 1933); “Avrupa’ya Talebe Göndermek Meselesi” **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (7 Ekim 1933); “Ecnebi Profesörler bu hafta geliyorlar” **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (28 Ekim 1933); “Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğünden”
Cumhuriyet Gazetesi

ANON M (29 Te rinievvel 1933); “Türkiye’ye Heykeli Cumhuriyet Getirdi”
Cumhuriyet Gazetesi

ANON M (30 Te rinievvel 1933); “On Yılda Resim”, **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (25 Temmuz 1933); “Bugünün ve yarının san’atkarları bir arada”
Cumhuriyet Gazetesi

ANON M (21 Temmuz 1933); “Güzel Sanatlar akademisinde bir sergi, **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (24 ubat 1934); “Fresk Atölyesi. Bu atilyenin la vi haberleri do ru de ildir”, **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (15 Temmuz 1934); “Güzel Sanatlar Talebesinin Sergisi”, **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (16 Temmuz 1934); “Güzel San’atlar talebesinin resim sergisi”,
Cumhuriyet Gazetesi

ANON M (16 Temmuz 1935); “Güzel San’atler Akademisinde 3,000 talebe eserinden mürekkebe büyük bir sergi açıldı.” **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (24 Haziran 1936); “Güzel San’atlar Akademisi büyük bir sergi açtı” **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (21 A ustos 1936); “Mektepler-Giri artları, Güzel Sanatlar Akademisi” **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (10 Eylül 1936); “Güzel San’atler Akademisi Direktörlü ünden” **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (19 Aralık 1936); “Güzel Sanatlar Akademisinde Yenilikler”,**Tan Gazetesi**

ANON M (17 kincikanun 1937); “Akademi iki kuvvetli profesör kazandı”, **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (19 Haziran 1937); “Güzel Sanatlar Akademisinde dünkü merasim”, **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (28 Temmuz 1937); “Güzel Sanatlar Akademisinde be muhtelif sergi hazırlanıyor” **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (17 A ustos 1937); “Bugün Güzel Sanatlar Akademisi’nde be sergi açılacak” **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (18 A ustos 1937); “Güzel Sanatlar Akademisinde dün be sergi açıldı”, **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (26 A ustos 1937); “Mektepler; Güzel San’atlar Akademisi; **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (12 Eylül 1937); “Acı bir Kayıp; Mehur Ressam Nazmi Ziya Vefat Etti”,
Cumhuriyet Gazetesi

ANON M (17 Nisan 1938); “Ressam Leopold Levi Dün Zengin Bir Sergi Açtı”
Cumhuriyet Gazetesi

ANON M (19 Ağustos 1938); “Ressamların CHP’sine Teşekkürleri” **Ulus Gazetesi**

ANON M (3 Kanun 1938); “Bursa’da resim kursları”, **Akşam Gazetesi**

ANON M (11 Mayıs 1941); "Basın Birliğinde Bir Resim Sergisi", **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (24 Mayıs 1942); “Yeniler Sergisi” **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (6 Haziran 1942); “Peyzaj Sergisi Beyoğlunda Açıldı”, **Tan Gazetesi**

ANON M (7 Temmuz 1942); “Akademinin 60.Yıl Sergisi”, **Tan Gazetesi**

ANON M (7 Temmuz 1942); “Güzel Sanatlar Akademisinde sergi ”, **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (18 Temmuz 1942); “G.S.A. Sergisinde Gördüklerimiz”, **Tan Gazetesi**

ANON M (19 Temmuz 1942); “Akademinin Bayramı. 60ıncı yıldönümü töreni dün Maarif Vekili’nin Nutkuyla başladı ve sergi açıldı” **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (29 Temmuz 1942); “G.S.A. Sergisinde Gördüklerimiz”, **Tan Gazetesi**

ANON M (2 Ağustos 1942); “Cumhurreisimiz Dün G.Sanatlar Akademisinin Sergisini İncelediler”, **Tan Gazetesi**

ANON M (19 Temmuz 1942); “Güzel Sanatlar akademisinin 60 ıncı yılı kutlandı”,
Vatan Gazetesi

ANON M (21 Temmuz 1942); “Akademi Sergisinde” **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (2 A ustos 1942); “ nönü Güzel Sanatlar akademisinde”, **Vatan Gazetesi**

ANON M (2 A ustos 1942); “Milli ef nönü bazı eserlerin endüstri sahasına intikali için yardım vaadinde bulundular- nönü, Fatih'in bir heykelinin yapılmasının da lüzumun i aret ettiler”, **Vatan Gazetesi**

ANON M (2 A ustos 1942); “Milli ef Güzel San'atlar akademisini ziyaret ettiler”,
Cumhuriyet Gazetesi

ANON M (25 Temmuz 1943); “Birinci Plastik Sanatlar Sergisi”, **Tan Gazetesi**

ANON M; 4 Temmuz 1943 “Yenilerin Resim sergisi

ANON M (2 A ustos 1944); “Güzel Sanatlar Akademisi Talebe Kabul ve Kayıt artları” **Ak am Gazetesi**

ANON M (6 Eylül 1944); “Güzel Sanatlar Akademisi Talebe Kabul ve Kayıt artları” **Ak am Gazetesi**

ANON M (3 Son te rin 1944); “Ba vekilimiz Devlet Resim Heykel Sergisinde”,
Ulus Gazetesi

ANON M (7 Mayıs 1944); “D Grubu resim sergisi açıldı”, **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (9 Eylül 1944); “Milli ef C.H.P. yurtgezisi resim sergisinde” **Ulus Gazetesi**

ANON M (2 Eylül 1944); “Dün C.H.P.Yurtgezisi Resim Sergisi Açıldı” **Ulus Gazetesi**

ANON M (18 ubat 1945); “Güzel Sanatlar Akademisinde- Dün güzel bir resim sergisi açıldı” **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (15 ubat 1945); “Devirler boyunca klasik Avrupa resmi sergisi” **Ak am Gazetesi**

ANON M (18 ubat 1945); “Dün Güzel Sanatlar Akademisinde büyük bir sergi açıldı” **Ak am Gazetesi**

ANON M (5 ubat 1946); “Güzel Sanatlar Akademisi’nde Bir Toplantı” **Ak am Gazetesi**

ANON M (7 Mart 1946); “Güzel Sanatlar Akademisinin 64. Yıldönümü”, **Ak am Gazetesi**

ANON M (15 Eylül 1946); “Güzel Sanatlar Akademisinden Ö renci Kayıtlama artları”,**Ak am Gazetesi**

ANON M (21 Mart 1946); “Güzel Sanatlar akademisinin talimatnamesi de i tirildi”, **Ak am Gazetesi**

ANON M (Mardi 10 Juin 1947); “Academisme et Peinture”, **Istanbul Gazetesi**

ANON M (Mardi 10 Juin 1947); “Leopold-Levy, peintre-graveur”, **Istanbul Gazetesi**

ANON M (13 Mayıs 1947); “Güzel Sanatlar Akademisi’nde, Garip bir zihniyet yüzünden bu yıl mezun vermedi”, **Vatan Gazetesi**,

ANON M (15 ubat 1948); “Türk süsleme sanatları sergisi törenle açıldı”, **Vatan Gazetesi**

ANON M (2 Nisan 1948); “Güzel Sanatlar Akademisi yandı- Gazetemize yapılan bir ihbara göre yangın kasd eseridir” **Vatan Gazetesi**

ANON M (2 Nisan 1948); “Dün Gece Güzel Sanatlar Akademisi yandı” **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (3 Nisan 1948); “Akademi binası kasden mi yakıldı?” **Vatan Gazetesi**

ANON M (3 Nisan 1948); “Güzel Sanatlar Akademisi yangınında kasıt var” **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (4 Nisan 1948); “Akademi Yangını”, **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (5 Nisan 1948); “Akademi yangını tahkikatı”, **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (11 Nisan 1948); “Akademinin ihyası”, **Vatan Gazetesi**

ANON M (4 Ekim1948); “Eski Mülkiye Mektebi binası Güzel Sanatlar Akademisine tahsis edildi” **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (21 Ekim 1948); “Güzel Sanatlar Akademisi- Derslere 1 Kasım’da başlanıyor” **Vatan Gazetesi**

ANON M (25 A ustos 1948); “Güzel Sanatlar Akademisi Ö renci kayıtlama artları” **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (3 Nisan 1948); “Güzel Sanatlar Akademisi önü Okuluna Nakledilecek”, **Ak am Gazetesi**

ANON M (8 Nisan 1948); “Yangının sebebi henüz anlaşılmadı”, **Ak am Gazetesi**

ANON M (8 Nisan 1948); “Güzel Sanatlar Akademisi, Mimari übesi nönü ilkokulunda tedrisata ba layacak”, **Ak am Gazetesi**

ANON M (18 Haziran 1948); “Güzel Sanatlar Akademisinin ihyasını Banguo lu’ndan bekliyoruz, Derslere da ınık vaziyette devam edilecek”, **Ak am Gazetesi**

ANON M (16 Eylül 1948); “Güzel Sanatlar Akademisi, Derslere da ınık vaziyette devam edilecek”, **Ak am Gazetesi**

ANON M (12 Haziran 1949); “Heykel kalıbı için döviz”, **Vatan Gazetesi**

ANON M (28 Haziran 1949); “Güzel Sanatlar Akademisinde bir hadise”, **Vatan Gazetesi**

ANON M (29 Haziran 1949); “Güzel Sanatlar Akademisinde müessif bir hadise” **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (27 Temmuz 1949); “Akademi için hazırlanan yeni te kilat projesinin esaslarını bildiriyoruz” **Vatan Gazetesi**

ANON M (3 A ustos 1950); “Güzel Sanatlar Akademisi” **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (21 Mayıs 1951); “Son Sergiler Dolayısıyla Resim Sanatına Bir Bakı , Resim Sanatı Buhran Geçiriyor(gibi) resim yapmanın sanatla alakası yoktur” **Yeni stanbul Gazetesi**

ANON M (10 Ocak 1967); “Léopold-Lévy’yi Anma Sergisi”, **Cumhuriyet Gazetesi**

ANON M (8 Nisan 1992); “Sanata Sevgiyle Bakmak”, **Hürriyet Gazetesi**

ANON M (29 Dezember 1956); “Ein Blick in die kleinen Galerien” **Kunst Gazetesi**

ANON M; “Léopold-Lévy’yi Anma Sergisi, **Cumhuriyet**, 10 Ocak 1967

AD L, Fikret (6 Haziran 1942); “Son Günlerde Açılan Resim Sergileri”, **Tan Gazetesi**

AD L, Fikret (25 Haziran 1942); “Halkevi Resim Sergisinde, Bugün Ortaya Resimde Bir İstanbul Mektebi Çıkmı Bulunuyor”, **Tan Gazetesi**

AD L, Fikret (23 Şubat 1945); “Resim-Devirler Boyunca”, **Cumhuriyet Gazetesi**

AD L, Fikret (28 Eylül 1945); “Resim-Süsleme Sanatları Talebe Sergisi”, **Cumhuriyet Gazetesi**

AD L, Fikret (10 Haziran 1947); “Leopold-Levy’nin Yeni Bir Sergisi ve Resmimiz”, **Cumhuriyet Gazetesi**

AD L, Fikret (10 Temmuz 1947); “Nuri Niyem’in sergisi ve o münasebetle ”, **Cumhuriyet Gazetesi**

AD L, Fikret (20 Temmuz 1947); “Léopold-Lévy’nin Yeni Bir Resim Sergisi ve Resmimiz”, **Ulus Gazetesi**

AD L, Fikret (13 Haziran 1947); “Leopold-Levy’nin resim sergisi ”, **Cumhuriyet Gazetesi**

AD L, Fikret (19 Temmuz 1947); “Dört güzel haber ”, **Cumhuriyet Gazetesi**

AD L, Fikret (13 Şubat 1948); “Türk Süsleme Sanatları Sergisi Açılıyor”, **Cumhuriyet Gazetesi**

AKAL, Ha met (1960); “Renk Reis Renk”, **Dost**, 36, Eylül, 36

AKSEL, Selcen (18 Mart 2005); “Her zaman Genç Kalmak”, **Cumhuriyet Gazetesi**

AL SAM (14 Te rinisani 1931); “Resim Mektebimiz –ve- ressamlı ımız ne halde?”, **Cumhuriyet Gazetesi**

AL SAM (2 ubat 1932); “Ali Sami Beyden Namık smail Beye...?”, **Cumhuriyet Gazetesi**

AL SAM (3 Mart 1932); “Ressam Ali Sami B., Akademi Müdürü Namık smail Bey’e Cevap Veriyor”, **Cumhuriyet Gazetesi**

AL SAM (10 Kanunisani 1932); “Resim Mektebimiz ve Ressamlı ımız ne halde?”, **Cumhuriyet Gazetesi**

AL SAM (16 Kanunisani 1932); “Yarım kalan münaka a, Resim sanatı ne yazık ki ahsiyete döküldü”, **Cumhuriyet Gazetesi**

AL SAM (19 Kanunisani 1932); “Ressamlık ve Akademi münaka ası gene ba ladı. Ressam Asli Sami Bey Akademi Müdürü Namık smail Beyin mektubuna cevap gönderdi”, **Cumhuriyet Gazetesi**

AL SAM (25 ubat 1932); “Ressam Ali Sami Bey “Resim Birli i”ne cevap veriyor”, **Cumhuriyet Gazetesi**

AL SAM (28 Kanunisani 1932); “Resim ressamlık ve Akademi münaka ası, Ali Sami Beyin cevabı”, **Cumhuriyet Gazetesi**

AL SAM (28 ubat 1932); “Resim Birli ine niçin girmiyorum?-Bir vesika-Münaka alar nasıl olmalı?, **Cumhuriyet Gazetesi**

ALPTÜRK, Faruk (22 Kasım 1943); “Akademiden Reportaj, Foto raf Hocası Zeki neler anlatıyor?”, **Vatan Gazetesi**

ALPTÜRK, Faruk (29 Kasım 1943); “Akademiden Röportaj, Ya lı Boya üstadı Prof. L.Levy neler anlatıyor?” **Vatan Gazetesi**

ARBA , Avni (11 Temmuz 1951); “Paris’te Yoksul Talebeler Hayatlarını Nasıl Kazanır”, **Yeni stanbul Gazetesi**

A.R. (17 Haziran 1966), Léoold- Lévy: Hakiki Mücerret Sanat Türkiyededir”, **Cumhuriyet Gazetesi**

ASAYAS, Mary (25 Mart 1992); “Léopold-Lévy’nin zini Sürerken”, **alom Gazetesi**, 8

AYKAÇ, Fazıl Ahmet (5 ubat 1938); “Güzel Sanatlar Akademisi”, **Cumhuriyet Gazetesi**

BERGER, John (21 November 1959); “People in a Fruit Tree”,**New Statesman Gazetesi**

BERK, Nurullah (4 A ustos 1942); “Akademi sergisinde resim kolu” **Cumhuriyet Gazetesi**

BERK, Nurullah (Mardi 10 Juin 1947); “L’apport de Leopold-Levy a la peinture turque” **Istanbul Gazetesi**

BERK, Nurullah (20 A ustos 1941), "San’at ve Hayat:Resim San’atımıza Umumî Bir Bakı 4, Yeni Zümreler",**Cumhuriyet Gazetesi**

ÇAMAY, Mahmud (22 Mayıs 1941),"Sanat Kö esi: Liman Sergisi", **Servetifünun Uyanı Gazetesi**

ÇET NTA , Sedat (6 Mayıs 1939); “Güzel Sanatlar Akademisi” **Cumhuriyet Gazetesi**

ÇET NTA , Sedat (12 A ustos 1942); “Akademi Sergisinde Milli Mimari” **Cumhuriyet Gazetesi**

ÇET NTA , Sedat (3 Mart 1946); “Güzel Sanatlar Akademisi’nin 64. Yıldönümü’ndeyiz” **Cumhuriyet Gazetesi**

ÇET NTA , Sedat (4 Nisan 1948); “Akademi Yangını gibi daha birçok yangınlar görece iz” **Cumhuriyet Gazetesi**

ÇET NTA , Sedat (30 Haziran 1948); “Akademi binasının külleri üzerine açılan bir sergi” **Cumhuriyet Gazetesi**

COLOMB , Jean-Pierre (Vendredi, 26 Aout 1966); “Hommage a Leopold Levy”, **La Marseillaise Gazetesi**

DAN , Naci Sadullah (3 Nisan 1935); “Güzel Sanatlar Akademisi’nde” **Yedigün Gazetesi**

(EYÜBO LU)Bedri Rahmi (18 Temmuz 1942); “Léopold-Lévy Profesör”, **Tan Gazetesi**

(EYÜBO LU), Bedri Rahmi (Mardi 10 Juin 1947); “Léopold-Lévy, professeur” **Istanbul Gazetesi**

EL BAL, Gültekin; “Gravür Ustası Fethi Karaka ’ı Yitirdik”, **Cumhuriyet**, 03 Nisan 1977

F.A.(Fikret Adil) (10 Mart 1950); "Ressam Ha met, Sanat Dostları Cemiyetinde Bir Sergi Açtı" **Yeni stanbul Gazetesi**

FA K BED (16 Haziran 1952); "Zavallı Akademi" **Yeni stanbul Gazetesi**

FELEK, Burhan (7 Nisan 1948); "Hadiseler Arasında- Akademi Yangını" **Cumhuriyet Gazetesi**

GÖRELE, Hamit (12 Haziran 1947); "Türk resmi, irtica", **Vatan Gazetesi**

SMA L, Namık (14 Kanunisanı 1932); "Resim Mektebimiz ve Ressamlarımız ne halde, Akademi Müdürü Namık smail Bey ressam Ali Sami Beye cevap veriyor", **Cumhuriyet Gazetesi**

SMA L, Namık (15 Kanunisanı 1932); "Resim Mektebi ve Ressamlık Münaka ası, Namık smail Beyin cevabından bir parça", **Cumhuriyet Gazetesi**

SMA L, Namık (18 Kanunisanı 1932); "Namık smail B. Ali Sami Beyin münaka ayı kesmesini kabul etmiyor", **Cumhuriyet Gazetesi**

SMA L, Namık (18 ubat 1932); "Ressamlık ve Akademi münaka ası, Namık smail Beyin cevabı", **Cumhuriyet Gazetesi**

SMA L, Namık (23 ubat 1932); "Akademi ve Ressamlık münaka ası, Namık smail Beyin cevabı", **Cumhuriyet Gazetesi**

YEM, Nuri (19 Mart 1977); "Resim Sanatımızın her dalında güzel bir mevsimdi Fethi Karaka ", **Politika Gazetesi**

KAMBER (15 Mayıs 1947); "Fransız Resimli kitapları Sergisi Görülecek Bir Sergidir" **Ak am Gazetesi**

KARAY, Refik Halid (15 Temmuz 1947); “Çallı Ne Diyor?”, **Ak am Gazetesi**

KARAY, Refik Halid (24 Mayıs 1947); “Akademide resim ubesi”, **Ak am Gazetesi**

KORLE, Sinan (25 Kasım 1949); “Halk iiri yanında bir de halk resmi” **Vatan Gazetesi**

KÖSEM HAL, Nurettin azi (28 Nisan 1951); “Leopold Levy’nin Paris’teki Sergisi” **Yeni stanbul Gazetesi**

LÈVY-Léopold (23 Mayıs 1949); “Resim sergisi”, **Cumhuriyet Gazetesi**

LÈVY-Léopold (Mardi 10 Juin 1947); “Souvenirs d’un Parisien de Paris”, **Istanbul Gazetesi**

LÈVY-Léopold (Vendredi, 17 Novembre 1944); “Les Arts et La Litterature Aix en Provence”, **Istanbul Gazetesi**

LÈVY-Léopold; (Vendredi, 5 Septembre 1947); “La Peinture Turque” **Arts Gazetesi**

LÉVY, Leopold (14 ubat 1941); “Sanat Üzerine ki Sergi Üç Nesil Bir bret Dersi” **Cumhuriyet Gazetesi**

NUR, Ay e (13 Haziran 1951); “Akademi’de mtihan” **Yeni stanbul Gazetesi**

ONAT, Muvaffak Sami (13 Nisan 1950); “Ha met Akal, Hasan Kaptan Sergileri” **Vatan Gazetesi**

RADO, evket (22 ubat 1945); “Akademi’deki sergi” **Ak am Gazetesi**

RADO, evket (21 A ustos 1946); “Bir sergi hazırlanırken” **Ak am Gazetesi**

RADO, evket (4 Nisan 1948); “Akademi Yangını” “Kasıt oldu unu kabul edebilmek için ortada müspet delil yok”, **Ak am Gazetesi**

RADO, evket (19 Kasım 1948); “Güzel Sanatlar Akademisi bu halde mi kalacak?”, **Ak am Gazetesi**

RADO, evket (23 Mayıs 1948); “Güzel Sanatlar Akademisinin enkazı”, **Ak am Gazetesi**

RADO, evket (4 Haziran 1949); “Yanık Akademiye ve getirtmek istedi i heykel kopyalarına dair”, **Ak am Gazetesi**

RADO, evket (4 A ustos 1950); “Güzel Sanatlar Akademisini ihya etmek erefi”, **Ak am Gazetesi**

RADO, evket (22 Mart 1950); “Akademi binası so uk et deposu muolacak?”, **Ak am Gazetesi**

RADO, evket (11 Mart 1950); "Ressamlar Be yüzüncü Yıldönümüne Hazırlanıyorlar, Ha met Akal'ın Sergisi" **Ak am Gazetesi**

REF K, Cemal (16 Mayıs 1947); “Akademi’de resim imtihanı”, **Ak am Gazetesi**

SAFA, Peyami (2 Te rinievvel 1932); “Ressam ve Resim Muallimli” **Cumhuriyet Gazetesi**

SAFA, Peyami (20 Eylül 1933); “ Milli Edebiyat ve nkılab Edebiyatı”, **Cumhuriyet Gazetesi**

SAFA, Peyami (29 Eylül 1933); “Müslümanlıkta resim ve heykel yasa ı”, **Cumhuriyet Gazetesi**

SAFA, Peyami (29 A ustos 1936); “Yarım asırlık resim ve heykel sergisi ”, **Cumhuriyet Gazetesi**

SAFA, Peyami (17 kincikanun 1937); “Güzel San’atlar Akademisinin ıslahına do ru” **Cumhuriyet Gazetesi**

SAFA, Peyami (17 kincikanun 1937); “Güzel San’atlar Akademisinin ıslahına do ru” **Cumhuriyet Gazetesi**

SAFA, Peyami (11 ubat 1939); “Meseleler, Akademi Münaka ası” **Cumhuriyet Gazetesi**

SAFA, Peyami (17 kinci Kanun 1940); “Akademinin talebe sergisi” **Cumhuriyet Gazetesi**

SAFA, Peyami (22 Mart 1946); “Gençli in Resim Sergisi”, **Tasvir Gazetesi**

SAVCI, Sadun G. (15 Mayıs 1949); “Onbirlerin resim sergisi”, **Vatan Gazetesi**

SEYHUN, Necla (23 Kasım 1956); “Me hurlarımızın Okul Hatıraları” **Cumhuriyet Gazetesi**

EHSUVARO LU, Haluk (5 Ekim 1960); “Tarihi Bahisler- Güzel Sanatlar, eski eserler, müzeler” **Cumhuriyet Gazetesi**

TANPINAR, Ahmet Hamdi (27 Mart 1946); “Gençlerin Sergisi ve Sanat Meselemiz”, **Tasvir Gazetesi**

TAYLAN, . (21 Haziran 1947); “Leopold Levy resim sergisi” **Vatan Gazetesi**

T. . (2 Eylül 1944); “Yurtgezisi resim sergisi” **Ulus Gazetesi**

TOLLU, Cemal Sait (16 kinci Kanun 1940); “Akademide Açılan resim Sergisi”
Cumhuriyet Gazetesi

TOLLU, Cemal Sait (31 Mayıs 1947); “Akademik-Klasik-Modern dedikoduları”
Cumhuriyet Gazetesi

TOLLU, Cemal Sait (16 kinci Kanun 1946); “Akademi’de Açılan resim Sergisi”
Cumhuriyet Gazetesi

TOLLU, Cemal; (20 Temmuz 1947) “Léopold-Lévy’nin şahsiyeti ve Eserleri”, **Ulus Gazetesi**,

TOLLU, Cemal (6 Ekim 1954); “Andre Derain”, **Yeni Sabah Gazetesi**

TUNÇ, ekib (24 kincikanun 1940); “ ntibalar-Akademi Resim Sergisinde”
Cumhuriyet Gazetesi

TUNÇ, ekib (2 A ustos 1942); “Akademinin altmı ncı yıl dönümü münasebetile ”
Cumhuriyet Gazetesi

ULUNAY (25 Mayıs 1942); “Gençlerin Resim Sergisi”, **Tan Gazetesi**

ULUNAY (7 Haziran 1942); “Yenilerin Sergisi”, **Tan Gazetesi**

ULUNAY (17 Haziran 1942); “Resim Sergisinde Peyzaj”, **Tan Gazetesi**

ULUNAY (13 Temmuz 1942); “Güzel Sanatlar Akademisinin 60ıncı Yıldönümü Münasebetile”, **Tan Gazetesi**

ANON M (25 Temmuz 1943), “Birinci Plastik Sanatlar Sergisi”, **Tan Gazetesi**

ULUNAY (4 Temmuz 1943); “Yeniler Grubu”, **Tan Gazetesi**

ULUNAY (27 Temmuz 1943); “Birinci Plastik Sanatlar Sergisi”, **Tan Gazetesi**

ÜREN, E ref (12 Ocak 1949); “Onuncu Devlet Resim ve Heykel Sergisi” **Ulus Gazetesi**

Va-Nu (17 Nisan 1938); “B. Leopold Levinin sergisinde”, **Ak am Gazetesi**

YILMAZ, Levent (12 Ocak 1995); “Léopold-Lévy ve Geçmişin Anlamı”, **Cumhuriyet Gazetesi**

YENER, Mitat (17 Mayıs 1941); “Gençlerin Liman Resimleri Sergisi”, **Vatan Gazetesi**

YETKİN, Suut Kemal (5 Eylül 1944); “Cumhuriyet Halk Partisi Yurtgezisi Resim Sergisi” **Ulus Gazetesi**

ZEREN, Kemal (5 Şubat 1948); “9. Devlet resim heykel sergisinde”, **Vatan Gazetesi**

TEZLER:

BALGET, Halil Mehmet; “İstanbul Filarmoni Derneği’nin Çok Sesli Müziğe İmize Katkıları”, Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Şubat-2009

BENDER, Merih; **Yeniler Grubu Ressamlarının Resimlerindeki İnsan-Doğalı İlişkisi**, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim-İnceleme Ana Bilim Dalı, Denizli 1998

YAMAN, Zeynep Yasa; **1930-1950 Yılları Arasında Kültür ve Sanat Ortamına Bir Bakı : d Grubu**, H.Ü.Sos.Bil.Enst. Doktora Tezi, Ankara, Ekim-1992

GÜRTUNA, Sevgi; **Namık İsmail 1914 Ku a ı ındaki Yeri ve Önemi**, H.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamı Yüksek Lisans Tezi, ist.-1994

ÇET NTA , Vildan; **Rudolf Edwin Belling ve Atölyesi** Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamı Doktora Tezi, Ankara, Ocak-2003

GÜLTEK N, Gönül; **Zeki Kocamemi ve Ali Çelebi'nin Getirdi i Modern Sanat Anlayı mın Sanat E itimindeki Etkileri** A.Ü.E .Fak.Yayınlanmamı Y.Lisans Tezi, 1978

MANTA Ahmet; **Çanakkaleli Ressamlar**, ÇOMÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamı Yüksek Lisans Tezi, Çanakale-2003

OSMA, Kıvanç; **Yeniler Grubu**, Ankara-1990, H.Ü.Sosyal Bilimler Enst., Sanat Tarihi Bölümü Uzmanlık Tezi

ANS KLOPED LER:

(1997)Eczacıba ı Sanat Ansiklopedisi, C.1, 2, 3., YEM Yayınları, stanbul

ÖZSEZG N, Kaya (1994); **Türk Plastik Sanatçıları**, YKY Yayınları, stanbul

RONA, Zeynep; “Ha met Akal”, **Eczacıba ı Sanat Ansiklopedisi**, C.1, YEM Yayınları, stanbul- 1997, 40

CAILLER, Nane Bettex (1959); “Leopold-Lévy”, **Les Cahiers D’Art Documents**,108, Geneve,

INTERNET:

http://site.mynet.com/muzikoloji/muzikoloji_platformu

www.lebriz.com

www.sanalmuze.org

www.temartgallery.com

www.wikipedia.org

DER KAYNAKLAR;

-“Leopold Levy”, **la Galerie de l’Elysée**, 18 Mayıs 1954 (sergi davetiyesi)

-“Leopold Levy” Ankara **Galeri Nev**, 5-22 Nisan 1966(sergi davetiyesi)

-“Leopold Levy” **Almelek Sanat Galerisi**, 21 Mart 1992 (sergi davetiyesi)

-Max-Pol Fouchet; “Leopold Levy ile İstanbul” 1951 Paris radyosunda yayınlanan söyleşinin metni

-ESTIENNE, Charles; “Le Ceil de Paris” **Actualite Artistic**, 7 Mars 1953, 20 Leopold Levy’nin Tiraje Dikmen deseni yazıya ekleme ediyor.

-Leopold Levy’nin 1951 Beaux-Arts’daki sergisi ile ilgili basında çıkan bir haber kaynakçası yok

-Leopold Levy’nin 1951 Beaux-Ars’daki sergisi ile ilgili Jean Bouret’in yazısı kaynakçası yok

Sanatçı Görü meleri

Ressam Tiraje Dikmen le Görü me, 13.06.2005

Ressam Tiraje Dikmen le kinci Görü me, 24.03.2006

Ressam Mümtaz Yener le Görü me, 07.12.2005

Ressam Ferruh Ba a a le Görü me, 07.12.2005

Ressam Ali Durukan le Görü me, 04.02.2006

Ressam Naile Akıncı le Görü me, 04.02.2006

Ressam Fethi Kayaalp le Görü me, 22.02.2006

Prof. Dr. Kerim Silivrili le Görü me, 28.04.2006

Ressam Ferda Ba man le Görü me, 18.10. 2008

eyda Üstünipek,

1972 yılında İstanbul'da doğmuştur. İlköğretim ve ortaöğrenimini İstanbul'da tamamlamıştır. 1994 yılında MSÜ Sanat Tarihi Bölümü'nden, 1997 yılında MSÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batı Sanatı ve Çağdaş Sanat Ana Bilim Dalından mezun olmuştur. 1995-2000 yıllarında sınıf öğretmeni olarak, 2000-2005 yılları arasında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde Araştırma Görevlisi olarak çalışmıştır. 2003-2004 öğretim yılında MSGSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batı Sanatı ve Çağdaş Sanat Ana Bilim Dalında doktora eğitimine başlamıştır. 2006-2007 eğitim öğretim yılından bu yana Kadir Has Üniversitesi Güzel Sanatlar Akademisi'nde yarı zamanlı olarak Sanat Tarihi ve Türk Sanatı Tarihi dersleri vermektedir. eyda Üstünipek ayrıca, "Batılılaşma Dönemi Mimarisi ve Beylerbeyi Sarayı" adlı tebliği ile 23-25 Mayıs 2003 tarihinde I. Üsküdar Sempozyumuna, 25-28 Mayıs 2006 tarihinde "18. ve 19. Yüzyıllarda Seyahatname ve Resimlerde Mevlevilik Teması" tebliği ile Uluslararası Düğünce ve Sanatta Mevlana Sempozyumuna, 15-17 Ekim 2008'de "Aziz George'un Ejderhale Mücadelesi Sahnelerinin Kökeni Ve Resim Sanatındaki Gelişimi" tebliği ile, XII.Ortaçağ-Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Sempozyumu'na katılmış, ayrıca lebriz.com internet sitesinde ve Türkiye'de Sanat dergisinde yazıları yayınlanmıştır.